

Euroopan unionin virallinen lehti

C 277

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

52. vuosikerta

17. marraskuuta 2009

<u>Ilmoitusnumero</u>	<u>Sisältö</u>	<u>Sivu</u>
I	<i>Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot</i>	
	LAUSUNNOT	
	Euroopan talous- ja sosiaalikomitea	
	13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa	
2009/C 277/01	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Tutkimus- ja kehitystyö kilpailukyvyyn tukemiseksi"	1
2009/C 277/02	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Jäsenvaltioiden lainsäädännöllisten esteiden vaikutus EU:n kilpailukykyyn" (puheenjohtajavaltio Tšekin pyytämä valmisteleva lausunto)	6
2009/C 277/03	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Hiilidioksidipäästöjä aiheuttamattomiin energialähteisiin perustuvan yhteiskunnan luomiseen liittyvät koulutustarpeet" (valmisteleva lausunto)	15
2009/C 277/04	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ympäristöystävällisempi meri- ja sisävesiliikenne" (valmisteleva lausunto)	20
2009/C 277/05	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Maantiiliikenne vuonna 2020: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan odotukset" (valmisteleva lausunto)	25
2009/C 277/06	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen itäiseen kumppanuuteen" (valmisteleva lausunto)	30
2009/C 277/07	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen Euroopan naapuruuspolitiikkaan kuuluvien toimintaohjelmien täytäntöönpanoon Etelä-Kaukasian maissa (Armenia, Azerbaidžan ja Georgia)"	37

FI

Hinta: 7 EUR

(jatkuu kääntöpuolella)

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö (jatkuu)	Sivu
2009/C 277/08	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Itämeren alue: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rooli parannettaessa alueyhteistyötä ja tutkittaessa aluestrategiaa"	42

III Valmistelevat säädökset

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa

2009/C 277/09	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi metrologiaa koskevien neuvoston direktiivien 71/317/ETY, 71/347/ETY, 71/349/ETY, 74/148/ETY, 75/33/ETY, 76/765/ETY, 76/766/ETY ja 86/217/ETY kumoamisesta" KOM(2008) 801 lopullinen – 2008/0227 COD	49
2009/C 277/10	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta" KOM(2008) 543 lopullinen – 2008/0211 COD	51
2009/C 277/11	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus: neuvoston asetukseksi yhteisön valvontajärjestelmästä yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi" KOM(2008) 721 lopullinen – 2008/0216 CNS	56
2009/C 277/12	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen torjuminen ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi" KOM(2008) 645 lopullinen	62
2009/C 277/13	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n strategia laivanromutustoiminnan parantamiseksi" KOM(2008) 767 lopullinen	67
2009/C 277/14	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi bensiinihöyryn talteenotto-ohjelman toisesta vaiheesta, joka koskee henkilöautojen polttoainetäydennystä huoltoasemilla" KOM(2008) 812 lopullinen – 2008/0229 COD	72
2009/C 277/15	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta" KOM(2008) 780 lopullinen – 2008/0223 COD	75
2009/C 277/16	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus: neuvoston direktiiviksi jäsenvaltioiden velvollisuudesta ylläpitää raakaöljy- ja/tai öljytuotevarastojen vähimmäistasoa" KOM(2008) 775 lopullinen – 2008/0220 CNS	81

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

13.–14. TOUKOKUUTA 2009 PITÄMÄSSÄÄN 453. TÄYSISTUNNOSSA

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Tutkimus- ja kehitystyö kilpailukyyn tukemiseksi”

(valmisteleva lausunto)

(2009/C 277/01)

Esittelijä: **Anna Maria DARMANIN**

Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltio Tšekki pyysi 27. kesäkuuta 2008 Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Tutkimus- ja kehitystyö kilpailukyyn tukemiseksi.

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 24. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Anna Maria Darmanin.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) yksimielisesti seuraavan lausunnon.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK vaatii kilpailukyyn uutta määritelmää ja katsoo, ettei kilpailukykyä voida enää määritellä käyttämällä mittapuuna pelkästään BKT:ta, vaan asiaa on tarkasteltava laajemmin, ottaen mm. sosiaali-, talous- ja ympäristönäkökohtien kaltaiset kestävyystekijät lukuun. ETSK katsoo, että nykyisessä taloudellisessa ilmapiirissä meidän on ryhdyttävä keskittymään kestävyysperiaatteiden mukaiseen kilpailukyyn tulevia aikoja ajatellen.

1.2 ETSK:n mielestä innovointi on kestävä kehityksen keskeinen osa, lähtien olettamuksesta, että kestävyysperiaatteiden noudattaminen on prosessi ja kehittyvä menettelytapa, ja siten innovointi voi hioa tällaista prosessia. Lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminta on innovointiprosessin hyvin tärkeä osatekijä.

1.3 Lausunnossaan ETSK yksilöi lukuisia tekijöitä, jotka jarruttavat tutkimukseen ja innovointiin perustuvaa lähestymistapaa. Näiden esteiden voittaminen edellyttää pitkän aikavälin visiota ja

investoimista tulevaisuuteen. Mainittujen esteiden vaikutusten minimoimiseksi ETSK suosittelee seuraavia aloitteita:

— Yhdenmukaistetaan innovointimahdollisuuksia ja -ohjelmia Euroopan unionissa. EU:ssa on nykyisellään tarjolla koko joukko innovointiin kannustamisen mahdollisuuksia, mutta monissa tapauksissa ne ovat irrallisia ja vailla havaittavaa koordinoitua. ETSK katsoo, että komission ja muiden innovaatio-ohjelmia hallinnoivien tahojen olisi pyrittävä määrätietoisemmin aikaansaamaan koordinoitu lähestymistapa innovaatioon nähden.

— Kevennetään ylenmääräistä tietokuormitusta mahdollisimman pitkälle ja kehitetään yhtenäisempi ja yksinkertaisempi tapa hyödyntää innovointi- ja tutkimustietoja ja -mahdollisuuksia. ETSK panee merkille pyrkimykset vähentää ylenmääräistä irrallista informaatiota, mutta työtä tällä saralla on vielä tekemättä. Eritoten pk-yrityksiä ajatellen informaation tulee olla kohdennettua, yleistajuista, toimivaa ja koordinoitua.

- Investoidaan edelleen koulutusjärjestelmiin lujittamalla Eras-
muksen ja Comeniuksen kaltaisia ohjelmia, joiden avulla
opiskelijoiden edellytetään saavan ja hyödyntävän koulu-
tusta oman kotimaansa ulkopuolella. ETSK katsoo, että
ensimmäisen ja toisen asteen koulutus on se ratkaiseva vaihe,
jossa pysyvä muutos voidaan saada aikaan. Niinpä edellä
mainittujen ohjelmien kaltaiset mahdollisuudet ovat opiske-
lijoiden koulutuksen merkkipaaluja.
- Tehdään yrittäjyydestä olennainen osa opetussuunnitelmaa.
Yrittäjähenkisyys on tärkeä ominaisuus sekä tutkimusalalla
että elinkeinoelämässä. Sitä voidaan luoda varmistamalla,
että koulutusjärjestelmässä kaikilta osin kohdistetaan huo-
mio yrittäjähenkisyyden kehittämiseen.
- Parannetaan urauurtavien huipputeknologian prosessien ja
tuotteiden parissa työskentelevien nuorien yrittäjien talou-
dellista selviytymiskykyä.
- Saatetaan nuorten tutkijoiden työehdot ei pelkästään säälli-
selle tolalle vaan sellaisiksi, että tutkijan ammattiin kyetään
houkuttelemaan parhaat kyvyt. ETSK tiedostaa, että tutki-
musalan ammattien olosuhteissa saattaa olla eroja jäsenval-
tioiden välillä, mutta se korostaa, että asiaan on syytä puuttua
yhteisin, unioninlaajuisin ponnistuksin.
- Sitoutetaan jäsenvaltiot innovaatioprosessin tärkeiksi toimi-
joiksi, jolloin pystytään hyödyntämään 27 jäsenvaltion EU:n
potentiaalia tutkimus-, kehitys- ja innovointialan kokoneem-
pien toimijoiden rinnalla.
- Vahvistetaan rakenteita, joiden puitteissa tiedemaailma ja
elinkeinoelämä voivat jatkuvasti vaihtaa kokemuksia.

1.4 ETSK toteaa, että tutkimus ja innovointi eivät ole pelkästään
yliopistojen sekä yritysten erikoisosastojen leipälaji vaan itse kuta-
kin koskettava asia. Työpaikkojen koko henkilöstöllä on valtavasti
voimavaroja, ja on syytä kehittää työntekijälähtöisen innovoinnin
käsitettä edelleen. Siihen on paneuduttava yksissä tuumin työpai-
koilla, elinikäisen oppimisen kysymysten yhteydessä ja yritysneu-
vostojen työskentelyssä.

1.5 ETSK katsoo, että uuden, vuoden 2010 jälkeistä aikaa kos-
kevan Lissabonin ohjelman tulisi sisältää paitsi jäsenvaltioiden
TKI-investointeja koskeva tavoite myös tavoite BKT-osuudesta
koulutukseen, jota ETSK pitää tärkeänä innovoinnin virittäjänä.
Näin ollen ETSK suosittaa, että vuoden 2010 jälkeistä aikaa kos-
kevassa uudessa Lissabonin ohjelmassa asetetaan seuraavan kal-
taiset tavoitteet:

- 7 % BKT:sta käytetään koulutukseen, perusasteesta
korkea-asteelle.
- 1 % BKT:sta käytetään julkiseen tutkimus- ja
kehittämistoimintaan.
- 2 % BKT:sta käytetään yksityissektorin tutkimus- ja
kehittämisinvestointeihin.

1.6 ETSK esittää myös näkemyksensä, että tulevaisuudessa kil-
pailukykyisimpiä ovat sellaiset maat ja yritykset, joissa kestä-
vyysajattelun mukaisen tuotannon osuus on suuri ja jotka
rakentavat pitkälle kehittyneen ekotehokkuuden pohjalta voimak-
kaasti uutta teknologiaa ja tuotantoa. ETSK suosittaa, että EU ottaa
ekotehokkuuden huomioon läpikäyvänä tekijänä koulutuspolitiik-
kassa, tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa, teollisuuspolitiikassa,

liikennepolitiikassa, energia- ja ilmastopolitiikassa sekä sosiaali- ja
työllisyyspolitiikassa ja tukee yhteistyön tiivistämistä ja voimista-
mista eri politiikanlohkojen välillä.

1.7 ETSK katsoo, että vallitseva talous- ja finanssikriisi aiheut-
tavaa vakavan vaaran: monet yritykset voivat joutua vähentämään
myös tutkimus- ja kehitystoimintaansa ja keskeyttämään työ-
hönontonsa, mikä merkitsee, että yliopistoista ja teknisistä korkea-
kouluista valmistuvat tuomitaan työttömyyteen. Siksi komitea
kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita nimenomaan tässä vaikeassa
kriisitilanteessa toteuttamaan suhdanteita tasoittavaa työhönotto-
politiikkaa valtion tukemissa tutkimuslaitoksissa ja siten torju-
maan nuoria tieteenharjoittajia ja insinöörejä uhkaavaa
työttömyyttä sekä lisäämään motivaatiota teknisten aineiden ja
luonnontieteiden opiskeluun.

2. Kilpailukyky

2.1 ETSK katsoo, että on olennaista elvyttää EU:n kilpailukykyä,
mikä edellyttää määrätietoista valintoja ja huomattavasti enem-
män resursseja ja johon tieteen ja tekniikan asiantuntijoiden ja
rakenteiden eri puolelta yhteisöä on osallistuttava täysimääräi-
sesti. Ainoastaan uudelleen elvytetyn innovointipolitiikan ja yhteis-
ön kaikkien muiden politiikkojen tehokkaan yhteisvaikutuksen
avulla Euroopan unioni voi saavuttaa muut ja luoda perustan
uudelle kehitysmallille, joka pohjautuu sen omien vientivalmiuk-
sien parantamiseen suhteessa nousevan talouden maihin, jotka
voivat nojata alhaisiin työvoimakustannuksiin.

2.2 ETSK katsoo, että Euroopan kilpailukykyyn painopistettä
olisi laajennettava, ja niin ollen valittava jäsenvaltioiden BKT:ta
edistyneempi mittapu. Näin ollen on tarpeen siirtyä kilpailuky-
kyyn nähden kokonaisvaltaisempaan lähestymistapaan, jossa pai-
notetaan kestävyysajattelun mukaista kilpailukykyä. Tällainen
kilpailukyky voidaan saavuttaa lukuisilla eri toimenpiteillä, joita
voidaan käyttää työvälineinä. Paradiso-hankkeen viiteasiakirjassa
(jonka Rooman Klubin jäsenet ovat laatineet) korostetaan itse asi-
assa lukuisia tällaisia toimenpiteitä. ETSK korostaa, että on otet-
tava käyttöön uusi menettelytapa, jossa nykyiset työvälineet
otetaan huomioon. Tässä uudessa menettelytavassa olisi otettava
huomioon sosiaaliset sovellukset, taloudelliset näkymät ja pla-
neettamme tulevaisuus, jotka ovat kestäväällä pohjalla.

2.3 Teollisuusmaiden taantuma ja EU:n talouden heikot näky-
mät huomioon ottaen komitea aikoo auttaa kartoittamaan tämän
kriisin voittamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tästä syystä ETSK
suhtautuu myönteisesti EU:n neuvoston puheenjohtajavaltion
Tšekin ehdotukseen laatia valmistelevala lausunto aiheesta
"Tutkimus- ja kehitystyö kilpailukykyyn tukemiseksi".

2.4 Komitea on vakuuttunut siitä, että nykyisestä laskusuhdan-
teesta voivat elpyä nopeasti talouden voittajiksi ainoastaan ne yri-
tykset, jotka ovat kilpailukykyisiä korkealaatuisten perinteisten
tuotteiden ja pitkälle kehitetyn teknologian markkinoilla. Ainut
tapa turvata tulevaisuus on sitoutua entistä vahvemmin tutkimuk-
seen ja innovointiin. On selvää, että niillä, jotka ovat aiemmin
investoineet tutkimukseen, on nyt asianmukaiset rakenteet ja hen-
kilöresurssit ja näin ollen paremmat mahdollisuudet toipua krii-
sistä nopeammin ja paremmin kuin ne, jotka ovat jättäneet tämän
panostuksen tekemättä.

3. Tutkimus, kehitys ja innovointi

3.1 ETSK tiedostaa, että tutkimus ja kehitys ovat innovoinnin vauhdittajia. Teollinen innovointi on otettava huomioon tänä erityisen herkkänä ajanjaksona, jota Eurooppa parhaillaan käy läpi. Taloudellisen taantumun ja etenevän laskusuhdanteen torjumiseksi on ETSK:n mielestä olennaista käynnistää innovatiivinen prosessi, jolla kehitystä suunnataan toden teolla luomaan kilpailukykyä, joka pohjaa lukuisiin peruspilareihin, joiden avulla voidaan tehokkaasti elvyttää Euroopan elinkeinoelämää käyttämällä laajennettujen sisämarkkinoiden tuomia etuja aktiivisesti hyväksi. Näihin pilareihin kuuluvat:

- tutkimus, innovointi ja yrittäjäisyys
- investointien tukeminen ja
- voimakas ja uudistettu sitoutuminen koulutukseen.

3.2 Nyt näyttää selvältä, että vaikka EU:ssa tutkimukseen ja innovointiin tehdyt investoinnit ovat kieltämättä olleet mittavat, vakavan kriisin aiheuttamat tarpeet vaativat investoimaan enemmän. ETSK toivoo, että tutkimusohjelmien puitteissa tapahtuneen innovoinnin tuloksia pyrittäisiin kaupallistamaan voimakkaammin. ETSK kehottaa myös lisäämään varainjakoprosessin ja arviointiprosessin avoimuutta.

3.3 Mainittakoon lisäksi, että Euroopan komission laatimassa talouden elvytysuunnitelmassa esitetään innovointia koskevia lisäkannustimia. Tätä korostetaan osoittamalla tulevia määrärahoja vähäpäästöisiä autoja koskevaa aloitetta, energiatehokkuutta koskevaa aloitetta ja tulevaisuuden tehtaita koskevaa aloitetta varten. Niiden kaikkien tarkoituksena on edistää tutkimusta mainituilla kolmella alalla, joihin nykyinen talouskriisi on vaikuttanut.

3.3.1 Eurooppa on investoinut mittavasti rakenteisiin, joiden avulla edistetään tutkimusta ja teknologian kehittämistä (TTK), mikä käy ilmi eri keskusjärjestelmien sekä kansallisten ja alueellisten järjestelmien nykyisten rakenteiden ja ohjelmien määrästä.

4. Osaamiskolmio

4.1 On selvää, että jotta teollinen innovointi ja TTK olisi tuloksetta, osaamiskolmion kolme eri tekijää on saatava tehokkaasti mukaan koko prosessiin.

4.2 Komitean mielestä perustavoitteena on saada aikaan korkean tason yhteistyötä julkisen ja yksityisen tutkimuksen, korkeakoulututkimuksen ja elinkeinoelämän välillä, mikä vaikuttaa olevan olennaista Euroopan kilpailukyvyille otollisten tekijöiden luomiseksi.

4.3 Komitea on hiljattain antanut näitä aiheita nimenomaisesti koskevan lausunnon otsikolla ”Yhteistyö ja tiedonvaihto tutkimusjärjestöjen, teollisuuden ja pk-yritysten välillä – innovoinnin tärkeä edellytys” (asiakokonaisuus INT/448:stä). Tämän lausunnon tarkoitus on arvioida perusteellisesti nykyistä vaihetta, saatuja tuloksia ja tulevaisuudennäkymiä kiinnittämällä huomiota esteisiin, jotka pitää ylittää vaihtamalla nopeasti ja tehokkaasti tietoja kahden eri maailman välillä, jotka ovat liian pitkään olleet toisilleen sulkeutuneita ja liian kaukana toisistaan.

4.4 Tiedemaailman ja elinkeinoelämän yhteistyön puitteissa ETSK on tukenut ja pitänyt myönteisenä tutkimusyhteistyön perustamista julkisella ja yksityisellä yhteisrahoituksella. Komitea on suhtautunut myönteisesti muun muassa äskettäin yhteisten teknologia-aloitteiden (*Joint Technology Initiatives, JTI*) yhteydessä ehdotettuun järjestelmään ja puoltaa sen pikaista täytäntöönpanoa ja laajaa soveltamista ⁽¹⁾. Komitea on ilmaissut kannattavansa näiden aloitteiden laajentamista muilla aloilla, sillä paitsi että niissä määritetään julkiset/yksityiset kumppanuudet ja resurssien tasapuolinen jako heti alusta pitäen, korkeakouluille, julkisille ja yksityisille tutkimuskeskuksille ja tieteellisille edustuselimmille tarjotaan myös mahdollisuutta osallistua näihin hankkeisiin.

4.5 Tässä vaiheessa ETSK haluaa toistaa aiemmassa lausunnossa (asiakokonaisuus INT/335) esittämänsä kiireellisen kehotuksen, joka koskee välinettä, jonka avulla koordinoidaan ja vakiinnutetaan korkeakoulujen ja yritysten välisiä suhteita ja jonka Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) on jo määritellyt. Komitean mielestä on pikaisesti varmistettava tämän instituutin täydellinen toimivuus takaamalla tarvittavien varojen ja henkilöresurssien saatavuus.

4.6 ETSK katsoo, että edellä mainittu yhteisön koordinoititehtävä teknologian alalla korkeakoulujen ja elinkeinoelämän aidon yhteistyön ja vuorovaikutuksen avulla on keskeisen tärkeä seikka. Se on ratkaiseva tekijä EU:n teollisuuden kilpailukyvyyn kannalta merkityksellisten innovatiivisten tuotteiden ja prosessien kehittämisessä.

5. Innovointia tukevan tutkimuksen ja kehityksen tehokkaan käytön esteet

5.1 Tarkemman kuvan saamiseksi Euroopan nykyisestä asemasta innovoinnin saralla on analysoitava innovoinnin edistämisen nykyisiä esteitä.

5.2 ETSK määrittää lukuisia tällaisia esteitä. Perinteisesti ilmaisten niitä voidaan kuvata seuraavasti:

- Oppilaitokset eivät aktiivisesti kannusta nuoria tutkimusalalle.

(1) EUVL C 204, 9.8.2008, s. 19; EUVL C 44, 16.2.2008, s. 11; EUVL C 44, 16.2.2008, s. 15; EUVL C 44, 16.2.2008, s. 19; EUVL C 44, 16.2.2008, s. 22.

- Nuorten tutkijoiden olosuhteet ovat masentavat verrattuna heidän kollegoihinsa muissa maissa, kuten Yhdysvalloissa, ja myös verrattuna muihin ammatteihin. Tämä vaikuttaa tuntuvana pelotteena, ehkäisten kyvykkäitä nuoria hakeutumasta tutkijan uralle.
- Tutkimuslaitokset eivät tunne elinkeinoelämän taloudellisia vaatimuksia.
- Elinkeinoelämä ei välttämättä hyödynnä tutkimuslaitosten yksilöimiä innovointimahdollisuuksia.

5.3 Kun asiaa tarkastellaan tarkemmin, ETSK havaitsee seuraavat lisäesteet:

- Eurooppalainen kulttuuri, eurooppalaiset koulut mukaan luettuina, ei kannusta ja valmenna riittävällä tavalla yrittäjyyteen; näin ollen nuorten yrittäjien saama tuki on mitättömän vähäistä, ja toimintaansa aloittavien korkean teknologian yritysten ennakoedellytykset ja mahdollisuudet selvitä ensimmäisten 5 vuoden yli ovat häviävän pienet. Kannustimia ei siis ole riittävästi.
- Akateeminen kulttuuri ei ehkä edistä kilpailukykyä tukevaa tutkimusta.
- Elinkeinoelämän kulttuuri ei ehkä edistä muutoksen ja uusien mahdollisuuksien aktiivista etsintää.
- Eräät EU:n jäsenvaltioista, eritoten unioniin viimeksi liittyneistä 12 valtiosta, osallistuvat innovaatiota koskeviin ohjelmiin sekä tutkimus- ja kehittämisalan toimintaan vähemmän aktiivisesti.

6. Ammatillinen koulutus innovoinnin ja kilpailukyvyntä olennaisena tekijänä

6.1 Erittäin ammattitaitoisen henkilöstön ja korkeimpia kansainvälisiä standardeja vastaavien koulutusmahdollisuuksien saatavuus on perusedellytys, jotta yhteisön tasolla määriteltäviä ohjelmia ja painopisteitä voidaan muuttaa vahvaksi kilpailukyvyksi.

6.2 Inhimillinen pääoma on selkeästi tutkimuksen ja kehityksen tärkein resurssi. Heti alusta lähtien Euroopan unioni on myöntänyt tarpeen sisällyttää koulutus ja kulttuuri Euroopan yhdentymisprosessiin. Rooman sopimuksen 127 artiklassa (EY:n perustamissopimuksen 150 artiklassa) määrätään, että "yhteisö toteuttaa ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa, joka tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia, pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta ammatillisen koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä".

6.3 Ennen 1980-lukua ammatillisen koulutuksen alalla oli paljon aiejulistuksia, mutta vähän käytännön toimia. Tämä suuntaus kääntyi, kun perustettiin Euroopan koulutusalan tietoverkko Eurydice, jonka tehtävänä oli koulutusjärjestelmiä ja -politiikkoja koskevien tietojen kerääminen, seuranta ja levittäminen. Vuonna 1985 määritettiin koulutuspolitiikan oikeusperusta, jossa

ammatillisen koulutuksen käsitettä tulkittiin laajasti, jotta se kattaisi kaikki ammattiin valmistautumiseen liittyvät opetusmuodot, korkea-asteen koulutus mukaan luettuna.

6.4 Kyseisestä ajankohdasta lähtien koulutusta alettiin pitää painopistealueena yhteisön politiikoissa, ja se näkyi ensimmäisissä yhteisöohjelmissä (COMETT, ERASMUS, LINGUA korkeakoulutusta varten ja PETRA, EUROTECNET ja FORCE ammattikoulutusta varten).

6.5 ERASMUS on esimerkki siitä, miten ohjelmat vaikuttavat koulutuksen asemaan yhteisön tasolla. Eräiden jäsenvaltioiden aluksi asettamista esteistä huolimatta ERASMUS on yli 20 vuoden aikana mahdollistanut sen, että lähes 1 500 000 nuorta ja 250 000 opettajaa on voinut opiskella tai opettaa tietyn ajanjakson muun kuin oman kotimaansa yliopistossa, ja tällä on ollut myönteinen vaikutus Euroopan yhdentymisprosessin viemiseen eteenpäin.

6.6 Kaikentasoista koulutusta (peruskoulun ala-asteesta aina yliopistoon) koskevien lukuisten ehdotusten jälkeen Eurooppa-neuvosto asetti Lissabonin strategian puitteissa Euroopan unionin strategiseksi tavoitteeksi tehdä Euroopan unionista "maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous". Vuonna 2002 Barcelonassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto toisti tämän tärkeän päämäärän ja asetti tavoitteekseen tehdä eurooppalaisista koulutusjärjestelmistä "maailmanlaajuisia esimerkkejä vuoteen 2010 mennessä".

6.7 ETSK ymmärtää, että ainoastaan hyvin lahjakkaat nuoret voivat hakeutua tutkijan uralle, ja näin ollen kyseinen ura tulisi tehdä houkuttelevaksi tämänkaltaisille ihmisille. Tutkijat, yliopistot ja yhteiskunta yleensä ovat investoineet erityisosaamisen hankintaan ja kehittämiseen. Siksi on oleellista, että politiikalla ei pelkästään maksimoida kyseistä investointia vaan myös varmistetaan, että investointi ei ole turha. Lisäksi tutkimuslaitosten rahoitusta on välttämättä suunniteltava pitkälle aikavälille. Kyseisiä kannusteita on käsitelty jo aikaisemmassa ETSK:n lausunnossa ⁽²⁾.

7. Pienten ja keskisuurten yritysten kannalta:

7.1 Pienten ja keskisuurten yritysten kohdalla on lisäesteitä, ja ETSK katsoo, että suurin este on se, ettei pk-yrityksillä ole tarpeeksi resursseja investoida tutkimukseen ja hyödyntääkseen innovatiivisia ajatuksia ja tutkimusmahdollisuuksia. Erityyppisiä mahdollisuuksia on olemassa, mutta tiedon ja mahdollisuuksien runsaus on itsessään lisäeste, sillä se on vieraannuttava tekijä.

7.2 ETSK toistaa kuitenkin käsityksensä, että on tärkeää luoda suotuisat edellytykset pk-yritysten suoralle osallistumiselle EU:n tutkimus- ja innovaatioaloitteisiin, kuten seitsemännen puiteohjelman "Valmiudet"-erityisohjelmaan kuuluvien merkittävien toimienpitemien yhteydessä on määrä menetellä. Se on tärkeää, kun otetaan huomioon pk-yritysten suuri lukumäärä ja niiden merkitys työpaikkojen luojina.

(2) EUVL C 110, 30.4.2004, s. 3.

7.3 Pk-yritysten osallistumista vaikeuttaa monissa tapauksissa se, etteivät sovellettavat menettelytavat ole oikeassa suhteessa niiden kokoon. Se on tekijä, joka yhdessä käynnistysvaiheeseen tarvittavan riskipääoman kanssa on tärkein syy niiden osallistumisvaikeuksiin. Suurilla yrityksillä on käytössään asianmukaiset organisaatorakenteelliset valmiudet ja ohjelmarahoitus-hakemusten tekemiseen tarvittavat tiedot, kun taas pienyritykset – vastassaan hakemusten jättämiseen, sopimusten laatimiseen ja hallinnollisiin jatkotoimiin liittyvä ylenmääräinen byrokratia – päättävät monesti jättää hakemuksen tekemättä.

7.4 Kaikki edellä mainitut tekijät vaikeuttavat sen strategisen tavoitteen saavuttamista, joka on asetettu kaikissa pk-yritysten osallisuutta käsittelevissä ETSK:n lausunnoissa, huolimatta niiden valtavasta innovaatiopotentiaalista. ETSK toistaa jälleen kerran vaatimuksensa pk-yritysten osallistumista koskevien sääntöjen yksinkertaistamisesta. Niiden luovuuspotentiaali on merkittävä ja ne ovat perustavia tekijöitä, koska ne ovat lähellä kansalaisyhteiskunnasta lähtöisin olevia odotuksia ja uusien tuotteiden kysyntää.

8. Lisähuomioita

8.1 Jos hyväksymme kaikilta osin, että sitoutuminen tutkimukseen ja innovointiin on olennainen osa kaikkia nykyaikaisia talouksia, emme voi unohtaa, että koko prosessin on perustuttava täysin ympäristöystävälliseen tuotantoon, arvomaailmamme tinnittävästi suojeluun ja Euroopan sosiaalisen mallin vahvaan puolustamiseen.

8.2 Jotta tutkimukseen ja innovointiin perustuva uusi politiikka toteutuisi ja jotta eurooppalainen järjestelmä voi saada takaisin kilpailukykyä muihin kehittyneisiin talouksiin ja nouseviin talouksiin nähden, meidän on sitouduttava strategisesti ja lisättävä huomattavasti taloudellisia ja henkilöresursseja ja siten autettava Eurooppaa saavuttamaan maailmanlaajuisesti tieteellisen huippuosaamisen korkean tason.

8.3 ETSK painottaa myös, että oppilaitosten – peruskoulun alasteesta aina yliopistoon – koko lukuvuoden aikana antama ammatillinen koulutus on todellakin innovoinnin ja kilpailukykyyn perusedellytys. Kyseiset laitokset voivat houkuttaa nuoria tieteelliselle uralle ja siten varmistaa henkilöstön korkea ammattitaito ja motivaatio, jotka perustuvat korkeimpien kansainvälisten standardien mukaisiin koulutusmahdollisuuksiin.

8.4 Talousasioista vastaava komission jäsen Joaquín Almunia on toimittanut 27 jäsenvaltiolle tietoja keskipitkän aikavälin taloussuunnusteesta, joka on aiheuttanut paljon huolta. Kyseisen ennusteen mukaan Eurooppa on kohdakkoin syvässä taantumassa, ja BKT supistuu keskimäärin 1,8 prosenttia. Euroalueen maiden osalta ennuste on yhtä huolestuttava niille maille, jotka ovat aina toimineet Euroopan talouden moottoreina, kuten Saksa

(vähennys – 2,3 prosenttia). Rahoituskriisi on vaikuttanut pahasti Irlantiin (vähennys – 5 prosenttia), kuten myös Espanjaan ja Italiaan (– 2 prosenttia) sekä Ranskaan (– 1,8 prosenttia). Ennusteen mukaan Euroopan BKT:n alenemisella on tuhoisat vaikutukset työllisyyteen. Työttömyysaste laskee 8,2 prosenttiin, ja 3,5 miljoonaa työpaikkaa menetetään. Julkisen talouden alijäämä tulee olemaan 12 jäsenvaltiossa 27:stä korkeampi kuin Maastrichtin sopimuksessa raja-arvoksi vahvistettu 3 prosenttia. Irlannissa (11 prosenttia), Espanjassa (6,2 prosenttia) ja Ranskassa (5,4 prosenttia) alijäämäprosentit ovat muita korkeammat.

8.5 Mainitut tiedot viittaavat tammikuun 2009 tilanteeseen mutta ne vaikuttavat jo erkaantuneen nykymallisuuden. Komissaari Almunia on käsitellyt tätä kysymystä jo useissa yhteyksissä, varoittaen hälyttävästi taloustilanteen vaihteesta ja jatkuvasta heikkenemisestä. Hän on ennustanut, että vuoteen 2010 mennessä tullaan menettämään 6 miljoonaa työpaikkaa. ETSK:ssa pitämässään puheessa komissaari Almunia totesi, että viimeisimmistä tiedoista voi päätellä, että tammikuun taloussuunnustetta on korjattava alaspäin.

8.6 Voidaksemme mitata olemassa olevaa kuilua ja etäisyyttä tavoitteesta, jonka saavuttaminen tarvitaan talouden elpymiseen yhteisön tasolla, riittää kun vertaamme Euroopassa ja Yhdysvalloissa tehtyjä investointeja. Yhdysvallat on jatkuvasti investoinut 3 prosenttia BKT:sta tutkimukseen, kun taas Euroopan unioni investoi alle 2 prosenttia, ja tietyt jäsenvaltiot ovat yhä Lissabonin strategiassa vahvistetun 3 prosentin tavoitteen alapuolella. Tämänhetkessä taantumassa jopa tämä tavoite näyttää määrällisesti täysin riittämättömältä.

8.7 Tämä synkkä skenaario paljastaa selvästi, miten paljon Eurooppa on jäänyt jälkeen ja miten runsaasti toimenpiteitä tarvitaan riittävän korkean kilpailukykyyn tason saavuttamiseksi kansainvälisissä elinkeinoelämän näkymissä, jotka vaihtuvat nopeasti lähinnä nousevien talouksien vaikutuksesta.

8.8 Euroopan pitäisi näin kyetä hyödyntämään osaamiseen (tutkimukseen ja kehitykseen, yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen) tehtyjen investointien ja teollistuneiden talouksien kasvun myönteisiä tuloksia kilpailukykyyn hyväksi ja jatkaa päätäväisesti kyseisellä etenemisuralla.

8.9 Raportit osoittavat, että yritykset saavat enemmän tuloksia tutkimustoiminnastaan, jos ne tekevät yhteistyötä työntekijöidensä kanssa, kehittävät näiden osaamista ja organisoivat työpaikat siten että henkilöstön ideat voivat kehittyä ja muuttua yrityksen todelliseksi toimintalinjoiksi.

8.10 Työntekijälähtöinen innovointi on parantanut yritysten asemaa, säästänyt niiltä paljon rahaa ja parantanut niiden kilpailukykyä. Ajatusmallia on tuettava, ja se voi olla käyttökelpoinen kun kannustamme ”work smarter, not harder” -ajatteluun.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Jäsenvaltioiden lainsäädännöllisten esteiden vaikutus EU:n kilpailukykyyn”

(puheenjohtajavaltio Tšekin pyytämä valmisteleva lausunto)

(2009/C 277/02)

Esittelijä: **Joost van IERSEL**

Tšekin tasavallan Eurooppa-asioista vastaava varapääministeri Alexandr Vondra pyysi 27. kesäkuuta 2008 päivätyllä kirjeellä puheenjohtajavaltio Tšekin nimissä Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Jäsenvaltioiden lainsäädännöllisten esteiden vaikutus EU:n kilpailukykyyn.

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 24. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Joost van Iersel.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 198 ääntä puolesta ja 4 vastaan 10:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Sisämarkkinat ovat poliittinen yleistavoite: niiden avulla pyritään edistämään talouskasvua ja työllisyyttä sekä luomaan kestävä kehitys. Tavoite muodostaa Euroopan yhdentymiskehityksen ytimen. Yhtenäismarkkinoiden avulla on onnistuttu erinomaisesti poistamaan valtava määrä lainsäädännöllisiä esteitä kansalaisten ja kuluttajien, yritysten ja yleensä yhteiskunnan hyödyksi ⁽¹⁾. Tämän vuoksi oikeusvaltioperiaate on olennaisen tärkeä.

1.2 Mutta vaikka usein sanotaan, että sisämarkkinat on toteutettu, talouden dynamiikka edellyttää jatkuvia ponnisteluja todellisten yhtenäismarkkinoiden luomiseksi julkisille ja yksityisille talouden toimijoille koko EU:ssa. EU:n lainsäädännöllä ei ole kuitenkaan vielä saatu aikaan tehokkaasti toimivia sisämarkkinoita tärkeillä aloilla, kuten rahoitus- ja energia-alalla. Kun otetaan nykyinen tilanne huomioon, tarvitaan kiireellisesti tehokas rahoitusalan lainsäädäntökehys.

1.3 Nykyajan pahimmassa taantumassa ja rahoitusmarkkinoiden järjestelmäkriisissä uskon ja luottamuksen palauttaminen Euroopassa on hyvin tärkeää. Kriisin ratkaiseminen edellyttää nykyisten politiikkojen uudelleentarkastelua erityisesti rahoitusosalalla. Poistaakseen protektionismin ja politiikkojen uudelleen-kansallistamisen riskin ja säilyttääkseen avoimet markkinat EU:ssa ja sen ulkopuolella EU:n täytyy kiireesti määrittää selkeä poliittinen linja. ETSK kehottaa neuvostoa sitoutumaan vahvasti torjumaan jatkuvien toimien protektionismia ja markkinoiden pirstaloitumista.

1.4 Toimet kriisin vaikutusten pehmentämiseksi, kuten suora valtiontuki tai pankkien ottaminen valtion haltuun sekä erityiset verotus- ja rahoituskannustimet, ovat kuitenkin tarpeellisia nykyisessä kriisissä. Niiden ei kuitenkaan tule vaarantaa EU:n sovittuja keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteita tai nykyisiä onnistuneita perusedellytyksiä, rakennemuutos- ja pelastustukia koskevat säännöt mukaan luettuina. Muutoin luotaisiin mahdollisuus laajamittaisiin kilpailuvääristymiin. Samalla on tärkeää oppia kriisistä, mitä säännöksiä ja rahoitustoimia on otettava käyttöön pitkän aikavälin kestävä kehityksen aikaansaamiseksi.

1.5 Talouden voimakkaan taantumana vuoksi eurooppalaiset yritykset ja työntekijät tarvitsevat vakaan, elinvoimaisen ja oikeudenmukaisen toimintaympäristön, jotta edistetään talouskasvua, sosiaalista kehitystä, innovointia, työpaikkojen luomista, sosiaalista edistystä ja kestävä kehitys. Lissabonin ja Göteborgin strategia ⁽²⁾ on edelleen kasvun ja työllisyyden kulmakivi, jonka avulla edistetään elinvoimaisuutta ja innovointia niin EU:ssa kuin maailmanlaajuisesti.

1.6 Näin ollen lainsäädännön parantaminen ja kaikki siihen liittyvät EU-tason aloitteet – asianmukainen saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä – ja noudattamisen valvonta jäsenvaltioissa ja aluetasolla on erittäin tärkeää. Tärkeimpien toimijoiden eli komission, Euroopan parlamentin, neuvoston ja jäsenvaltioiden on sitouduttava täysin näihin tavoitteisiin.

1.7 Hyvän hallintotavan edistämiseksi yritysten, yritysjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan on hallinnon ohella tehtävä osuutensa ja pidettävä itseään osavastuullisena ja tilivelvollisena koko prosessissa.

⁽¹⁾ Yleiskatsaus jäljellä olevista esteistä yhtenäismarkkinoilla on luettavissa ETSK:n yhtenäismarkkinoiden seurantar ryhmän tutkimuksessa osoitteessa http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽²⁾ Göteborgissa vuonna 2001 kokoontunut Eurooppa-neuvosto lisäsi Lissabonin strategiaan ympäristöluottavuuden.

1.8 Euroopan yhdentymistä edistetään myös uusilla aloitteilla, joita ovat esimerkiksi ns. uusi lähestymistapa ja vuoden 2008 tavarapaketti, perusteettoman hallinnollisen taakan vähentäminen ja ammattipätevyyden tunnustaminen.

1.9 Viimeaikaisen kehityksen myötä korostuu jälleen kerran ETSK:n pitkäaikainen kanta, että komissiolle on perustamissopimusten noudattamista valvovana elimenä annettava nykyistä enemmän keinoja varmistaa tehokkaasti – eikä sen toimia tule vaikeuttaa, kuten usein tapahtuu – että kansallinen lainsäädäntö vastaa kaikkia EU:ssa sovittuja oikeudellisia vaatimuksia.

1.10 Palveludirektiivin käynnissä oleva soveltaminen vuonna 2009 avaa uusia mahdollisuuksia kansalaisten ja yritysten hyödyksi. Tehokkaalla valvonnalla on kuitenkin vältettävä sosiaali-, laatu-, ympäristö- ja turvallisuussuunnitelmien heikentyminen.

1.11 Lainsäädännöllisten esteiden poistaminen ja poistamisen toteuttamistapa edellyttävät etenkin nyt entistä parempaa viestintästrategiaa unionitasolla ja jäsenvaltioissa. Viestinnällä on parannettava EU:n uskottavuutta ja edistettävä kansalaisten ja yritysten luottamusta euroskeptisyyttä vastaan.

1.12 Poistamalla lainsäädännölliset esteet, parantamalla säädöskäytäntöä ja sopimalla perusedellytyksistä EU:ssa tuetaan myös EU:n neuvotteluasemaa muiden kaupparyhmittymien kanssa WTO:ssa ja Dohan kierroksella.

1.13 EU voi oppia historiastaan, että kovat ajat voivat myös johtaa hyödyllisiin edistysaskeliin. 1970-luvun ja 1980-luvun alun kriisi vahvisti poliittista tahtoa talous- ja rahaliittoon. Vuonna 1985 laadittiin yhtenäisasiakirja, joka on sisämarkkinoiden toteuttamiseen johtaneen ”Eurooppa 1992” -hankkeen perusta.

2. Johdanto

2.1 Käsillä olevassa kilpailukyvyyn lainsäädännöllisiä esteitä koskevassa valmisteleavassa lausunnossa, jonka ETSK laatii puheenjohtajavaltio Tšekkiin pyynnöstä, keskitytään siihen, miten voidaan saavuttaa sisämarkkinat, joilla ei ole perusteettomia hallinnollisia esteitä ja jotka perustuvat säädöskäytännön parantamiseen. Yhtenäismarkkinoiden tarkoituksena on tarjota EU:n kansalaisille ja yrityksille asianmukainen ja turvallinen oikeudellinen ympäristö henkilöiden, tavaroiden, palvelujen ja pääoman välistä vapaata liikkuvuutta varten koko EU:ssa.

2.2 Nykyinen puheenjohtajavaltio Tšekki keskittyy ohjelmassaan erityisesti palveludirektiivin oikea-aikaiseen ja asianmukaiseen täytäntöönpanoon sekä jäsenvaltioiden välisten kaupan esteiden poistamiseen edelleen sisämarkkinoiden strategian katkausten mukaisesti. Näitä tavoitteita tarkastellaan täysin perustellusti kansallisten uudistusohjelmien ja Lissabonin strategian muodostamasta laajemmasta näkökulmasta sekä strategian tarkistuksen ja mahdollisen vuonna 2010 tehtävän mukautuksen kannalta.

2.3 Sama toimintakehys kattaa myös paremman säädöskäytännön⁽³⁾, vaikutusten arvioinnin tehostetun käytön sekä niiden toimenpiteiden jatkuvan täytäntöönpanon ja arvioinnin, joilla pyritään vähentämään yritysten hallinnollisia rasitteita ja edistämään eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevaa *Small Business Act* -aloitetta sekä EU:n kestävä teollisuuspolitiikkaa, mukaan luetuna asianmukainen innovointipolitiikka.

2.4 Nämä aiomukset ja ehdotukset joudutaan toteuttamaan keskellä erittäin voimakasta taloudellista taantumaa⁽⁴⁾. Ne osoittavat, että puheenjohtajavaltio aikoo komission näkemysten mukaisesti säilyttää ohjelmassaan lupaavampina aikoina määritellyt strategiset hahmotelmat. Puheenjohtajavaltio pyrkii näin myös antamaan uutta pontta uuden komission toimikaudelle.

2.5 Puheenjohtajavaltio aikoo jatkaa aiemmin laadittujen strategisten politiikkojen toteuttamista riippumatta tarvittavista lyhyen aikavälin toimenpiteistä, joilla vastataan talouden aloihin, sijoituksiin ja työpaikkoihin vaikuttaviin äkillisiin muutoksiin.

2.6 Käsillä olevassa lausunnossa keskitytään pääasiassa rajoitusten poistamiseen, jotta liiketoiminta pääsee edelleen kehittymään Euroopassa spontaanisti. Näin ollen kilpailukyvyyn vahvistaminen on määriteltävä siten, että sillä tarkoitetaan yhtäläisten toimintaedellytysten vahvistamista EU:ssa tehostamalla yhteistä lainsäädäntökehystä mahdollisimman paljon.

2.7 Prosessin kulmakivi on sovittu säädöskäytännön parantaminen, jossa keskitytään lainsäädännön laatuun, vaikutusten arviointiin, yksinkertaistamiseen, tarvittaessa uusien sääntöjen käyttöönottoon sekä hallinnollisen taakan vähentämiseen 25 prosentilla vuoteen 2012 mennessä⁽⁵⁾.

2.8 Käsillä olevassa lausunnossa keskitytään lainsäädännöllisten esteiden poistamiseen ja tehokkaaseen sääntelyyn, joiden avulla palautetaan markkinoihin kohdistuva luottamus, ottaen huomioon, että kilpailukyvyllä on yhä useammin maailmanlaajuinen ulottuvuus. Mitä paremmin sisämarkkinoiden sääntelypuitteet toimivat, sitä elinvoimaisempi asema EU:lla on maailmanmarkkinoilla.

2.9 ETSK on jo esittänyt näkemyksensä useilla eri aloilla. Koska kilpailukyky on erittäin laaja kysymys, käsillä olevassa lausunnossa keskitytään tiettyihin aiheisiin, jotka ovat nykytilanteessa erityisen tärkeitä.

⁽³⁾ EUVL C 24, 31.1.2006, s. 39.

⁽⁴⁾ Ks. OECD:n tuore raportti jatkuvan sääntelyä ja kilpailua edeltävää toimintaa koskevan uudistuksen edistämiseksi nykyisissä kriisissä (*Going for Growth* 2009).

⁽⁵⁾ Ks. etenkin ”Kolmas strateginen katsaus: sääntelyn parantaminen Euroopan unionissa”, KOM(2009) 15 lopullinen.

2.10 Sisämarkkinoiden toteuttaminen on edistynyt merkittävästi. Samalla ei kuitenkaan voida kiistää, että yhdenmukaistaminen on varsin puutteellista erällä toimialoilla – energia, rahoitus ja mahdollinen esikuvasaavutus yhteisöpatentti (!) ja toiminnan tarve sosiaalialalla. Yksittäisten valtioiden meneillään olevat toimenpiteet – lainsäädäntö ja hallinnolliset käytänteet – vaativat EU:n jatkuvaa huomiota (6).

2.11 Suotavan yhdenmukaistamisen puute tai hallitusten toimenpiteet aiheuttavat usein suuryrityksille merkittävää haittaa ja luovat haitallisia esteitä pienten ja keskisuurten yritysten EU:n laajuisille investoinneille.

2.12 Pk-yritykset ovat elintärkeä osa Euroopan yleistä kilpailukykyä. Suuryritykset ovat välttämättömiä Euroopan vahvuuden säilyttämiseksi. Ulkoistamisen, liiketoimintaprosessien pirstaloitumisen ja toimitus- ja arvonlisäketjun vuoksi pk-yritykset kuitenkin luovat valtaosan työpaikoista. Ne ovat yleensä riittävän joustavia sopeutumaan kestävyysajattelun mukaisen tuotannon vaatimuksiin, ja ne ovat usein etenkin arvonlisä- ja toimitusketjun kumppaneina kestäväpohjaista ja ekologista tuotantoa edistävien innovaatioiden ja uusien järjestelmien lähteitä.

2.13 Lainsäädännölliset esteet vaikuttavat sekä yrityksiin että työntekijöiden rajatylittävään liikkuvuuteen (7). On tärkeää varmistaa, että perusoikeuksia ja työmarkkinasääntöjä sovelletaan kaikkiin työntekijöihin (8).

3. Taustaa ja yleisiä huomioita

3.1 Yhtenäismarkkinat on dynaaminen käsite. Sen sisältö ja yhtäläisten toimintaedellytysten luominen talouden toimijoille Euroopassa määräytyvät asianmukaisten EU:n politiikan tavoitteiden mukaisesti, ja ne taataan EU:n lainsäädännöllä. Tavoitteita ja sääntöjä myös muutetaan ajallaan olosuhteiden muuttuessa. Olisi ryhdyttävä mahdollisimman pian asianmukaisiin ja konkreettisiin toimiin työntekijöiden suojelemiseksi, jos se on tarpeen ja tarkoituksenmukaista, jotta ilmaistaan selvästi, etteivät taloudelliset vapaudet eivätkä kilpailusäännöt ole sosiaalisten perusoikeuksien edellä.

3.2 Nykyinen talouden taantuma vaikuttaa meihin kaikkiin taloudellisesti ja sosiaalisesti. Se vaikuttaa myös EU:n asemaan

maailmanlaajuisena toimijana. Poikkeuksellisia aikoina tarvitaan poikkeuksellisia tarkastelutapoja ja ratkaisuja – kuten arkaluonteista valtiontukea, jota annetaan – jäsenvaltion taloudella olevan vakavan häiriön poistamiseen” (9) komission ”hätätilaohjauksen” jälkeen (10). Sovittuja perusedellytyksiä ei kuitenkaan tule vaarantaa, ja jokaisen toimenpiteen tulisi olla asianmukaisesti perusteltu.

3.3 Kansallisella sääntelyllä pyritään usein vastaamaan kaikenlaisiin jäsenvaltiotason haasteisiin. Myös tätä taustaa vasten jäsenvaltioiden välisten nykyisten ja potentiaalisten lainsäädännöllisten esteiden poistamiseen liittyvien ohjelmien jatkaminen on tarpeellista, ja siihen tulisi kannustaa.

3.4 Lyhyen aikavälin motiivit voivat etenkin nykyisin helposti vaarantaa poliittisen tahdon toimia asianmukaisesti. Vaarana on avoin tai kätkeyty protektionismi. On yhä tarpeellisempaa vedota selkeästi lainsäädännöllisten esteiden poistamiseksi aloitetun työn jatkamisen puolesta. Mitä paremmin asiat pohjustetaan nyt, sitä elinvoimaisempi EU:n talous on tulevaisuudessa.

3.5 Nykytilanne edellyttää epäilemättä aiempaa voimakkaampia ponnisteluja avoimien uusien perusedellytysten määrittelemiseksi rahoituksen ja energian aloilla.

3.5.1 Kansallisvaltiot ovat nykyisen rahoituskriisin aikana palanneet talousjärjestelmän merkittäviksi toimijoiksi myöntämällä suurille rahoituslaitoksille merkittävää ”hätäapua”. Tämä lähestymistapa voi vaikuttaa julkiseen rahoitukseen, johtaa kilpailuvääristymiin, jos valtiontukisääntöjä ei noudateta (11), sekä asettaa tunnollisemmat pankit epäedulliseen asemaan.

3.5.2 ETSK ei kyseenalaista nopeiden toimenpiteiden tarvetta tässä poikkeustilanteessa, mutta sen mielestä on tärkeää seurata tarkasti tilanteen kehitystä (12), jotta voidaan säilyttää unionin kansalaisten ja talouden kannalta tärkeät seikat eli nykyinen yhtenäisyys, oikeusvaltio ja EU:n markkinoiden kilpailun aste.

(6) Ks. tässä yhteydessä Alankomaiden työnantajaliiton hiljattain julkaissama esite *Wanneer wordt het echt 1992?* (Milloin vuosi 1992 todella tulee?) (VNO – NCW, MKB – julkaistu joulukuussa 2008). Vuosi 1992 ilmoitettiin aikoinaan sisämarkkinoiden toteutumisen ajankohdaksi.

(7) EUVL C 228, 22.9.2009, s. 14.

(8) Katso ETSK:n lausunto aiheesta ”Liikkuvuutta EU:n sisäisillä työmarkkinoilla haaitaavien jäljellä olevien esteiden tunnistaminen”, EUVL C 228, 22.9.2009, s. 14, kohta 1.5.

(9) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohta. Kyseessä on harkittu poikkeaminen 87,3 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarjoamasta oikeusperustasta, jota yleensä sovelletaan. Näin mahdollistetaan taloudellinen tuki jäsenvaltiolle, mikä saattaa johtaa vääristymiin. Näin ollen ”[k]omission on kuitenkin valvottava ja seurattava tiukasti kyseisiä tietoisia ja hyväksytyjä kilpailuvääristymiä, ja ne on korjattava heti taloustilanteen normalisoiduttua”, ks. lausunto EUVL C 228, 22.9.2009, s. 47.

(10) EUVL C 16, 22.1.2009, s. 1.

(11) EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8, EUVL C 10, 15.1.2009, s. 2, EUVL C 72, 26.3.2009, s. 1.

(12) Tässä käytetään yleistä ilmausta ”seurata”, kuten myös kohdissa 4.2.1 ja 4.2.6.2, määrittelemättä yksityiskohtaisesti komission roolia ja tehtävää. Ne riippuvat konkreettisissa tapauksissa käytettävistä oikeudellisista välineistä.

3.5.3 Tarvitaan uusia perusedellytyksiä ja säännöksiä. Ne on kohdennettava eurooppalaisen – tai ainakin EU:n tasolla tiiviisti koordinoitun – pankkialan tarkkailuun, välttämättömään sääntelyyn sekä nykyisiin erilaisiin pankkeja koskeviin politiikkoihin ⁽¹³⁾. ETSK korostaa, että rahoitusalan säädöskäytäntöä ja valvontaa on parannettava, kuten esitetään Tšekin puheenjohtajakaudella komission toimeksiannosta laaditussa Larosièren raportissa ⁽¹⁴⁾. EU:n harjoittaman valvonnan tulisi pankkialan ohella kattaa myös vakuutusala.

3.5.4 Rahoitusalan lainsäädännöstä käytävässä tulevassa keskustelussa on myös tarkasteltava luotettavien puitteiden strategista tavoitetta Euroopan talouden elinvoimaisuuden edistämiseksi kokonaisuudessaan. Tätä laaja-alaista ulottuvuutta ei tähän mennessä ole käsitelty riittävästi.

3.5.5 Energia voi koko yhteiskunnan perusraaka-aineena olla monista syistä – muun muassa hinnat, julkiset toimet, liberalisoinnin aste ja kilpailu – sellaisten (tahattomien) lainsäädännöllisten esteiden perusta, jotka estävät todelliset yhtäläiset toimintaedellytykset ja saattavat vaikuttaa kielteisesti muihin teollisuuden aloihin. Tällaisten rakenteellisten ja lainsäädännöllisten sisäisen ja kaupan ja investointien esteiden poistamisen tulisi olla yksi energian yhtenäismarkkinoiden luomisen merkittävimmistä perusteista.

3.6 Avoin koordinoitimenetelmä ⁽¹⁵⁾ on herättänyt suuria odotuksia kansallisten toimenpiteiden koordinoitumahdollisuuksista. Näin vapaa lähestymistapa antaa jäsenvaltioille liian paljon toimintavaraa, mikä voi helposti johtaa lainsäädännöllisten esteiden lisääntymiseen. Jäsennellympi lähestymistapa olisi tervetullut.

3.7 Tältä osin on tärkeää keskustella siitä, olisiko EU:n direktiivit tai asetukset syytä valita eräissä tapauksissa sopivimmaksi yhdenmukaistamisen oikeusperustaksi. ETSK painottaa myös, että standardoinnin jatkuva edistäminen on monissa tapauksissa kannattavin keino edistää muun muassa avoimempaa ympäristöä ja parantaa yhteentoimivuutta.

3.8 EU:n kilpailuympäristössä on monenlaisia esteitä. Ne voidaan jakaa useisiin ryhmiin, joissa tarvitaan erilaisia ratkaisuja:

3.8.1 Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat yksinkertaisesti ne nykyiset esteet, joita kohtaavat yritykset, jotka haluavat toimia toisessa jäsenvaltiossa. Tällaiset esteet voivat johtua kansallisesta lainsäädännöstä, määräyksistä tai hallinnollisista menettelyistä,

jotka eivät suoranaisesti liity EU:n lainsäädäntöön ja sen voimaansaattamiseen. Näin ollen yritysten, jotka suunnittelevat toimintaa toisessa maassa, on vaikea ennakoita niitä.

3.8.2 Euroopan yhdentymisen ei välttämättä johda kansallisten säännösten vähenemiseen, vaan monissa tapauksissa tapahtuu aivan päinvastoin. Tällaiset (ylimääräiset) kansalliset säännöt aiheuttavat hyvin usein lisäesteitä. Nykyisessä taloustilanteessa erityissäännöksillä voi lisäksi helposti olla protektionistinen vaikutus.

3.8.3 Muut esteet voivat johtua nykyisistä aloitteista, kuten yritysten keskitetyistä palvelupisteistä, jotka on jo perustettu mutta jotka eivät toimi täysin odotetulla tavalla. Syynä voi olla asianmukaisten resurssien puute tai muut ongelmat, kuten tietojen tarjoaminen vain kyseisen maan kielellä.

3.8.4 Neljännen estetyypin muodostavat yhtäläisten toimintaedellytysten luomisen kannalta toivottavat aloitteet, joita ei ole joko toteutettu tai jotka on toteutettu puutteellisesti. Tällaiset esteet johtuvat siitä, että jäsenvaltiot eivät kunnioita riittävässä määrin EU:n säädöksiä ⁽¹⁶⁾.

3.8.5 Erityisesteistä voidaan mainita esimerkkeinä esteet, jotka johtuvat jaosta euroalueen jäsenvaltioihin ja muihin jäsenvaltioihin, jäsenvaltioiden pakollisista työkielistä sekä erilaisista verojärjestelmistä ja veropohjista.

3.9 Monet edellä mainituista esteistä ovat kansallisten hallinto- ja lainsäädäntöjärjestelmien oheistuotteita. Tämän vuoksi tulisi voimakkaasti korostaa rajatylittävien ongelmien yhdenmukaista käsittelyä.

3.10 Erityinen rahoituksellinen kannustin saattaa, jollei sitä koordinoita asianmukaisesti ja etenkin, jos noudatetaan EU:n valtiontukisääntöjä, luoda uusia esteitä. ETSK kehottaa noudattamaan kaikissa tapauksissa yhteisön säännöstöä – sekä asetuksia että muita oikeudellisia välineitä.

3.11 EU:n ja kansallisten viranomaisten väliset, tarpeettomien esteiden poistamiseen tähtäävät erityisverkostot, kuten *Enterprise Europe Network*, SOLVIT, eurooppalainen kilpailuverkosto ja parhaiden käytäntöjen vaihtamiseen liittyvät sähköiset foorumit, ovat erittäin tervetulleita.

3.12 Jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyön ja keskinäisen tiedotuksen puute EU:n lainsäädännön soveltamisesta on hyvin vakava ongelma. Tässä yhteydessä ETSK valmistelee parhaillaan lausuntoa, joka koskee aloitetta sisämarkkinoiden tiedotusjärjestelmästä (IMI) ⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ EUVL C 224, 30.8.2008, s. 11.

⁽¹⁴⁾ Ks. Larosièren raportti rahoitusvalvonnasta EU:ssa, 25. helmikuuta 2009.

⁽¹⁵⁾ Menetelmä tarjoaa puitteet EU:n jäsenvaltioiden yhteistyölle niiden toimivaltaan kuuluvilla politiikanaloilla, kuten työllisyys, sosiaaliturva, sosiaalinen osallisuus, peruskoulutus, nuoriso ja ammatillinen koulutus. Se on tyypillisesti valtioidenvälisen politiikan väline. Lisätietoja: http://europa.eu/scadplus/glossary/open_methodcoordination_en.htm.

⁽¹⁶⁾ EUVL C 325, 30.12.2006, s. 3.

⁽¹⁷⁾ Ks. KOM(2008) 703 ja EUVL C 325, 30.12.2006, s. 3.

3.13 Kansallisten viranomaisten välisen viestinnän tulisi helpottaa sellaisten mahdollisten (kätkeytyneiden) esteiden havaitsemista, jotka johtuvat tiettyjä aloja koskevista kansallisista säännöistä ja velvoitteista.

3.14 Vastaavasti EU-lainsäädäntöön liittyviä asioita hoitavien kansallisten virkamiesten koulutus ja valmentautuminen on olennaisen tärkeää. Se edellyttää asianmukaisia resursseja taitojen pitämiseksi ajan tasalla. Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon, että näyttöön perustuvia päätöksentekovälineitä, kuten vaikutusten arviointeja ja hallinnollisten rasitteiden mittausta, painotetaan ja käytetään yhä enemmän.

3.15 ETSK on useissa lausunnoissaan todennut, että komission on välttämätöntä valvoa tehokkaasti EU:n sääntöjen ja sopimusten soveltamista jäsenvaltioissa.

3.16 Yhtenäismarkkinoiden hyvän hallintotavan edistämiseksi yritysten ja yritysjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan on hallinnon ohella tehtävä osuutensa ja katsottava olevansa osaltaan vastuussa ja tilivelvollinen edistettäessä yhtäläisten toimintamahdollisuuksien perusedellytyksiä Euroopassa. Välineitä ovat muun muassa käytännön kokemus, hyvien käytänteiden vaihto, itsesääntely, eri tasoilla käytetty työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu sekä viestintä ja tiedotus.

4. Erityistä

4.1 Säädöskäytännön parantaminen

4.1.1 Säädöskäytännön parantaminen on keskeinen strategia elinvoimaisen liiketoimintaympäristön luomiseksi. Kohdassa 2.7 määritelty säädöskäytännön parantaminen on kyseisen strategian ydin.

4.1.2 Säädöskäytännön parantaminen liittyy sekä yhteisössä yhdenmukaistettavien aiheiden että lainsäädännön toteuttamismenetelmään valintaan (esimerkiksi asetukset, yksityiskohtaiset direktiivit tai puitedirektiivit). Jäsenvaltioiden väliset lainsäädännölliset esteet voivat jäädä ennalleen, jos direktiivit ovat liian moniselitteisiä tai jos niissä säädetään vain vähimmäistason vaatimuksista.

4.1.3 ETSK on useaan otteeseen ilmaissut suhtautuvansa myönteisesti komission keskitettyyn yhteisön lainsäädännön uudistamiseen. Tällainen uudistamistyö saattaa edistää mukautumista muuttuviin olosuhteisiin ja poistaa nykyisiä lainsäädännöllisiä esteitä.

4.1.4 On tunnistettava, että tietyt aiheet eivät jäsenvaltioiden lainsäädäntöpuutteiden erojen vuoksi sovellu yhdenmukaistettaviksi. Niissä tapauksissa mahdolliset lainsäädännölliset esteet on tutkittava erikseen.

4.1.5 On syytä todeta, että Euroopan komissio toteuttaa vaikutusten arviointeja onnistuneesti, kun taas jäsenvaltioissa on tässä yhteydessä edelleen huomattavia puutteita. Tämä vaarantaa yritysten yhtäläiset toimintaedellytykset ja liikkuvuuden yleensä.

4.1.6 Vaikutustenarvioinnit ovat erittäin hyödyllinen keino sekä liiallisen sääntelyn torjumiseksi että uusia sääntöjä ajatellen. Ne parantavat tietoisuutta komissiossa, Euroopan parlamentissa ja neuvostossa. ETSK kehottaa neuvostoa ja Euroopan parlamenttia suhtautumaan vaikutustenarviointeihin ja niiden ajantasaisuuksiin vakavasti koko lainsäädäntäprosessin ajan.

4.1.7 Vaikutustenarvioinnit edellyttävät kokonaisvaltaista ja integroitua lähestymistapaa sekä tavaroihin ja palveluihin liittyvien teknisten seikkojen että oheisvaikutusten, kuten ympäristöasioiden ja kuluttajien edun, osalta. Toisaalta taas ympäristö- ja kuluttajalainsäädännössä tulisi aina ottaa huomioon myös kilpailukykyisten yritysten tarve. Onnistuneessa vaikutustenarvioinnissa otetaan huomioon kaikenlaiset sidosryhmät.

4.2 Soveltaminen ja noudattamisen valvonta ⁽¹⁸⁾

4.2.1 Asianmukainen ja oikea-aikainen soveltaminen ja noudattamisen valvonta kentällä on säädöskäytännön parantamisen vielä selvittämätön näkökohta. Käytännössä on todettu, että sekä puutteellinen että liiallinen soveltaminen (käytännöt, joissa sääntelyä muutetaan jälkikäteen, *goldplating*, ja parhaiden osien valikointi, *cherry picking*) ovat suurimmat lainsäädännöllisten esteiden, rajatylittävien ongelmien ja protektionismin aiheuttajat. Tästä syystä tulisi arvioida huolellisesti myös niitä resursseja ja välineitä, joita tarvitaan EU:n lainsäädännön seurantaan ja noudattamisen valvontaan jäsenvaltioissa.

4.2.2 On noudatettava toissijaisuusperiaatetta. Suhde ei kuitenkaan saa olla vain yksisuuntainen. EU ei tosiaankaan saa puuttua kansallisiin menettelyihin ja hallinnollisiin järjestelmiin. Perustamissopimuksessa kuitenkin edellytetään myös, että EU takaa unionin tavoitteet sekä markkinoiden toimivuuden sovittujen sääntöjen mukaisesti. Vain näin yritysten, muiden organisaatioiden ja kansalaisten käytännössä kokemat ongelmat voidaan ratkaista tyydyttävästi.

4.2.3 Yhteisön säännösten ja toissijaisuusperiaatteen välinen suhde onkin hienosyinen. ETSK katsoo, että integraation syventämissprosessin yhteydessä on määritettävä kansallisten hallintoperinteiden ja -järjestelmien tarvittavan kunnioittamisen ja EU:n seurannan välinen oikea suhde, ja sitä on sovellettava sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

4.2.4 Tästä ovat hyvänä esimerkkinä paikalliset ja alueelliset elimet, jotka monissa jäsenvaltioissa vastaavat EU:n lainsäädännön täytäntöönpanosta. Näiden elinten on otettava EU:n lainsäädäntö huomioon asianmukaisesti.

⁽¹⁸⁾ EUVL C 24, 31.1.2006, s. 52.

4.2.5 Julkiset hankinnat ovat toinen laaja ja tärkeä ala. Vuoden 2004 direktiivien täytäntöönpanosta huolimatta on yhä olemassa perinteisiä käytäntöjä ja hallintomenettelyjä, lainsäädännölliset esteet mukaan luettuina, jotka estävät rajatylittävän kilpailun julkisia hankintoja koskevista sopimuksista. Julkiset hankinnat vaativat jatkuvaa huomiota. Samalla on kuitenkin kunnioitettava oikeutta työehtosopimusten solmimiseen työmarkkinaosapuolten välillä.

4.2.6 ETSK katsoo, että EU:n sisäisten lainsäädännöllisten esteiden poistamiseen tähtäävää hallintotapaa on kehitettävä huomattavasti.

4.2.6.1 Lainsäädännön käytännön soveltamista koskeva nykyinen palaute ei vielä ole riittävää ⁽¹⁹⁾.

4.2.6.2 Oikeusvaltioperiaatteen välttämättömänä osana kuuluva komission harjoittama seuranta tulisi laajentaa järjestelmällisesti koskemaan EU:n lainsäädännön soveltamista ja noudattamisen valvontaa. Ongelmaan on kiinnitettävä erityistä huomiota ja siitä on käytävä poliittinen keskustelu.

4.2.6.3 Lisäksi on toivottavaa, että kansallisten hallintokoneisto arviointiverkostot ⁽²⁰⁾ otetaan käyttöön siellä, missä niitä ei vielä ole ja että hallintotaitoja edistetään jäsenvaltioissa.

4.2.6.4 ETSK kannattaa myös täysin alueiden komitean hiljattain perustamaa toissijaisuusperiaatteen toteutumisen seuranta-verkostoa, joka edistää tietojenvaihtoa EU:n sekä paikallis- ja alueviranomaisten välillä.

4.2.6.5 Komission on varmistettava, että kansalliset sääntelyviranomaiset soveltavat EU:n sääntöjä samalla ja koordinoitulla tavalla kaikkialla Euroopassa.

4.2.6.6 Edellä 4.2.6. kohdassa mainittua toivottavaa hallintotapaa on sovellettava myös muihin kuin lainsäädännöllisiin esteisiin, sillä usein ne johtuvat olemassa olevista hallintokäytänteistä.

4.3 Palvelujen yhtenäismarkkinat

4.3.1 Euroopan palveluiden sisämarkkinat ovat käännekohtadassa. Palveludirektiivi on määrä saattaa voimaan ja sitä on tarkoitus alkaa soveltaa vuoden 2009 loppuun mennessä. Prosessia tulee seurata tarkasti, jotta voidaan varmistaa, ettei kansallisella tasolla oteta käyttöön uusia esteitä ja eroavuuksia. Tämän ei saa kuitenkaan johtaa sosiaali-, laatu-, ympäristö- ja turvallisuusnormien heikentämiseen. Hallintohenkilöstöä on koulutettava riittävästi (kielet, kulttuurikompetenssi) EU:n palveludirektiivin täytäntöönpanoa ajatellen.

⁽¹⁹⁾ Euroopan komissio esittää useita tietolähteitä, yhteispisteet mukaan luettuina, myös valituksia varten. Niitä ovat *Europe Direct* -puhelinpalvelu, *Eurojus*, kansalliset Solvit-keskukset, Euroopan kuluttajakeskukset, *Enterprise Europe* -verkosto sekä *Your Europe* -portaali.

⁽²⁰⁾ ETSK kiinnittää huomiota sisämarkkinoiden tiedotusjärjestelmään (IMI), jonka komissio on kehittänyt edistämään kansallisten viranomaisten tietojenvaihtoa EU:n lainsäädäntöön liittyvissä asioissa.

4.3.1.1 Euroopan komission nykyinen lähestymistapa eli direktiivin voimaansaattamisen tukeminen vaikuttaa tehokkaalta, ja sitä tulisi kannustaa edelleen.

4.3.2 Mitä tulee palveludirektiivin eri näkökohtiin, sijoittautumisvapaus ja vapaus harjoittaa rajatylittäviä toimintoja ovat avainasemassa soveliaan ympäristön luomiseksi eurooppalaisille yrityksille ⁽²¹⁾.

4.3.2.1 Asianomaisilta sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella vaikuttaa siltä, että vaikka tilapäisiä toimenpiteitä on toteutettu helpottamaan yrityksen perustamista toiseen jäsenvaltioon, parannettavaa on edelleen.

4.3.3 Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, miten suhtaudutaan niihin aloihin, joita palveludirektiivi ei tällä hetkellä koske.

4.3.3.1 Eräitä aloja, kuten rahoituspalveluita, sähköistä viestintää ja audiovisuaalisia palveluita, säännellään erikseen, kun taas toisia toimialoja ei säännellä yhteisön tasolla.

4.3.3.2 Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvilla aloilla voi olla merkittäviä eroja jäsenvaltioiden kesken, mikä voi aiheuttaa odottamattomia esteitä. Kansallisten viranomaisten koordinoitua onkin lisättävä, jotta EU:n liiketoimintaympäristöön suoraan vaikuttavissa asioissa ei noudateta ristiriitaisia lähestymistapoja.

4.3.4 Lisäksi on syytä painottaa, että palvelujen ja tavaroiden välinen raja on nykyään yhä epäselvempi. Näin ollen palveluita koskevan sijoittautumisvapauden ja rajatylittävien toimintojen vapauden asianmukainen soveltaminen hyödyttää huomattavasti myös tuotantoteollisuutta.

4.3.4.1 Vaikka palveludirektiivi saatettaisiin täysin ja asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä, EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden tulisi seurata alaa tarkasti voidakseen puuttua vielä avoimiin seikkoihin ja estää uusien esteiden syntyminen. Yhtäläisten toimintaedellytysten luominen on edistynyt eniten juuri tavaramarkkinoilla, ja saadut kokemukset voivat antaa arvokasta tietoa siitä, miten palveluja koskevien, jäljellä olevien esteiden poistamisessa on järkevintä edetä.

4.4 Uusi lähestymistapa, vuoden 2008 tavarapaketti ja standardointi

4.4.1 Teknistä yhdenmukaistamista ja standardeja koskeva uusi lähestymistapa ⁽²²⁾ ja sen käynnissä oleva tarkistus ovat konkreettisin esimerkki onnistumisesta sisämarkkinoiden kilpailukyvyyn esteiden poistamisessa.

⁽²¹⁾ EUVL C 221, 8.9.2005, s. 11.

⁽²²⁾ Vuonna 1985 käynnistetty teknistä yhdenmukaistamista ja standardeja koskeva uusi lähestymistapa on EU:n sisämarkkinalainsäädännön käännekohta. Sen hyväksymisellä haluttiin reagoida monimutkaiseen lainsäädäntöympäristöön, joka johtui tavaroiden sisämarkkinoiden luomiseksi ja toteuttamiseksi säädetyistä yksityiskohtaisista säännöistä.

4.4.2 Nykytilanteessa on erittäin tärkeää säilyttää uuden lähestymistavan menetelmät ja välttää jo saavutettujen tulosten vesittäminen protektionistisilla ratkaisuilla.

4.4.3 Lisäksi kannattaa tarkastella vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista ja käyttöä ja seurata vuoden 2008 "tavarapaketin" todellisia vaikutuksia. Tässä yhteydessä on tutkittava erityisesti mahdollisuutta taata talous-, sosiaali- ja ympäristöalan kestävä kehitys. Lisäksi paketin tavoitteena on varmistaa, että vastavuoroinen tunnustaminen tapahtuu tehokkaasti.

4.4.4 Myös standardointi perustuu lainsäädännön asemesta yleensä vapaaehtoiisiin toimenpiteisiin. Standardointi edistää selvästi Euroopan taloudellista yhdentymistä, mikä kiinnittää huomiota vireillä oleviin kysymyksiin, jotka yhä heikentävät sisämarkkinatoimia sekä EU:n kilpailuasemaa maailmanmarkkinoilla.

4.4.5 Eräissä tapauksissa taas juuri tiettyä alaa koskevien standardien puuttuminen johtaa (lainsäädännöllisiin) esteisiin. Näin on esimerkiksi julkisten hankintojen osalta, joissa alan yritysten välinen erimielisyys vaikuttaa kielteisesti kilpailuun EU:ssa. Tämä ilmenee esimerkiksi silloin, kun yritykset käynnistävät kilpailun ja kuluttajien valinnan kustannuksella "standardisodan" luodakseen tai puolustaakseen monopoliasemaa markkinoilla. Tällaisia tapauksia varten tulisi varata mahdollisuus puuttua asiaan EU:n tasolla asianomaisten tahojen keskinäisen sopimisen helpottamiseksi.

4.4.6 Näin ollen ETSK painottaa tarvetta lisätä standardointia tietyillä aloilla, kuten julkisissa hankinnoissa sekä IT- ja viestintäpalveluissa. Prosessin vääristymien välttämiseksi standardia laadittaessa on kuitenkin välttämätöntä ottaa huomioon kaikki asianomaiset sidosryhmät. Tältä osin tulisi edelleen kannustaa jo käynnissä olevia aloitteita, kuten NORMAPMEN tekemää standardointiin ja pk-yrityksiin liittyvää työtä.

4.5 Perusteettoman hallinnollisen taakan vähentäminen

4.5.1 Euroopan komission tärkeää politiikkaa on vuoden 2007 toimintaohjelma hallinnollisen taakan mittaamiseksi tavoitteena yritysten sääntely-ympäristön yksinkertaistaminen.

4.5.1.1 Tässä yhteydessä on sovellettu alun perin Alankomaissa käyttöön otettua vakiokustannusmallia. EU viimeistelee parhailaan EU:n lainsäädännön aiheuttaman taakan mittausta ⁽²³⁾.

⁽²³⁾ Tässä lähestymistavassa, jota usein kutsutaan byrokratian vastaiseksi taisteluksi, pyritään havaitsemaan ja mittaamaan EU:n lainsäädännöstä johtuva hallinnollinen taakka. Tavoitteena on löytää ratkaisuja, joilla taakkaa voidaan vähentää 25 prosenttia.

4.5.1.2 Lisätoimi tämän aloitteen konkretisoimiseksi on Stoiberin ryhmän (15 asiantuntijasta koostuva korkean tason ryhmä) nimittäminen esittämään konkreettisia vähennysehdotuksia.

4.5.2 Hallinnollisen taakan vähentämisohjelma saa yhä enemmän kannatusta jäsenvaltioissa, ja useimmat niistä ovat jo sitoutuneet mittaamaan ja vähentämään oman maansa hallinnollista taakkaa.

4.5.2.1 Hankkeen onnistumiseksi on tässä vaiheessa ehdottoman tärkeää koordinoita kansalliset mittaus- ja vähennysstrategiat koko Euroopassa sekä EU:n ja kansallisen tason välillä.

4.6 Ammattipätevyyden tunnustaminen

4.6.1 Sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan varmistamiseksi on tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkumisen lisäksi edistettävä ammattitaitoisten työntekijöiden vapaata liikkuvuutta. Tutkijoiden liikkuvuutta koskevan tutkimusneuvoston päätöksen mallin mukaan tarvitaan laajempi sovellus, joka koskee myös muita ammattitaitoisia työntekijöitä.

4.6.2 Ammattipätevyyden tunnustaminen EU:ssa on monimutkainen, lainsäädännöllisiä esteitä laajempi asia. Sitä on tarpeen käsitellä, koska se liittyy monin tavoin suoraan sisämarkkinoiden (kätkeytyjen) esteiden ongelmaan.

4.6.3 Alalla saavutettiin hiljattain merkittävä läpimurto euroopalaisen tutkintojen viitekehysten perustamisen myötä. Näin toteutettiin niin sanottu viides vapaus eli tutkijoiden liikkuvuus. ETSK suhtautuu myönteisesti tähän merkittävään edistysaskeleeseen.

4.7 Muut aloitteet

4.7.1 Perinteisten oikeusmenettelyjen keston ja kustannusten vuoksi vaihtoehtoiset riitojenratkaisumekanismit tarjoavat arvokkaan panoksen rajatylittävistä toiminnoista aiheutuvien riitojen ratkaisemiseksi.

4.7.1.1 Kyseisten välineiden tämänhetkisestä käytöstä liike-elämässä ja kansalaisten keskuudessa tiedetään kuitenkin vain vähän. On valitettavaa, että komission asianomaisia ei-sitovia suosituksia sovelletaan vain harvoissa jäsenvaltioissa.

4.7.1.2 Asiaa kannattaisi tutkia perusteellisemmin ja selvittää, miten menettelyä voidaan tukea ja edistää kentällä lisäkeinona nykyisten esteiden ja ongelmien vähentämiseksi.

4.7.2 Kun SOLVIT-verkosto toimii tehokkaasti, se saa täydestä syystä kiitosta kyvystään ratkaista ongelmia nopeasti ja estää uusien ongelmien syntyminen. Jokaisen jäsenvaltion tulisi varmistaa, että kansallisiin keskuksiin osoitetut resurssit ja työntekijämäärät vastaavat nykyisiä tarpeita ⁽²⁴⁾ ja että sidosryhmät tietävät verkoston olemassaolosta ja toiminnoista.

4.7.3 Myös *Enterprise Europe Network* -verkostolla (joka korvaa aiemman euroneuvontakeskusten verkoston) on tärkeä rooli erityisesti pk-yritysten tukijana ja niiden toimintaympäristön kehittäjänä. *Enterprise Europe Network* -verkosto onkin useissa tapauksissa EU:n edustaja paikallisen tason toimijoiden silmissä.

4.7.3.1 Aiemmissa tutkimuksissa ⁽²⁵⁾ on todettu, että vaikka aiempi euroneuvontakeskusten verkosto tarjosi yleensä laadukkaita palveluita, keskusten ja Euroopan komission välinen

palautemekanismi ei aina toiminut hyvin. Tätä näkökohtaa on syytä arvioida uudelleen, ja jos ongelma on yhä olemassa, siihen on puututtava asianmukaisesti.

4.7.4 Lainsäädännöllisiä esteitä koskevat valitukset voi osoittaa myös suoraan Euroopan komissiolle. Tätä lisäviestintäkanavaa on tehtävä asianmukaisesti tunnetuksi.

4.7.5 Nykyiset itse- ja yhteissääntelyaloitteet vaikuttavat myös yritysten toimintaympäristöön ja voivat osaltaan auttaa poistamaan olemassa olevia esteitä. Itse- ja yhteissääntelyä koskevaa tietämystä on syvennettävä parhaiden käytänteiden levittämiseksi ⁽²⁶⁾.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ EUVL C 77, 31.3.2009, s. 15.

⁽²⁵⁾ Renda A., Schrefler L. ja Von Dewall F. (2006), *Ex Post Evaluation of the MAP 2001–2005 Initiative and Suggestions for the CIP 2007–2013*, CEPS Studies.

⁽²⁶⁾ ETSK on yhdessä Euroopan komission pääsihteeristön kanssa perustanut EU:n itse- ja yhteissääntelyaloitteiden tietokannan: <http://eesc.europa.eu/self-and-coregulation/index.asp>.

LIITE

**Euroopan talous-
ja sosiaalikomitean lausuntoon**

Seuraava erityisjaoston lausunnon kohta korvattiin täysistunnon hyväksymällä muutosehdotuksella, mutta se sai tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä:

Kohta 3.1

"Yhtenäismarkkinat on dynaaminen käsite. Sen sisältö ja yhtäläisten toimintaedellytysten luominen talouden toimijoille Euroopassa määräytyvät asianmukaisten EU:n politiikan tavoitteiden mukaisesti, ja ne taataan EU:n lainsäädännöllä. Tavoitteita ja sääntöjä myös muutetaan ajallaan olosuhteiden muuttuessa."

Perustelu

Ks. ETSK:n lausunto, asiakokonaisuus SOC/315.

Äänestystulos

Muutosehdotus hyväksyttiin äänin 125 puolesta ja 76 vastaan 9:n pidättyessä äänestämästä.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Hiilidioksidipäästöjä aiheuttamattomiin energialähteisiin perustuvan yhteiskunnan luomiseen liittyvät koulutustarpeet”

(valmisteleva lausunto)

(2009/C 277/03)

Esittelijä: **Edgardo Maria IOZIA**

Euroopan komissio pyysi 23. lokakuuta 2008 päivätyssä kirjeessään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Hiilidioksidipäästöjä aiheuttamattomiin energialähteisiin perustuvan yhteiskunnan luomiseen liittyvät koulutustarpeet.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Edgardo Maria **IoZIA**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 161 ääntä puolesta ja 7 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea on tietoinen sekä kaikille ikäryhmille annettavan koulutuksen että asiantuntijoiden ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden koulutuksen tärkeästä merkityksestä pyrittäessä kasvihuonekaasupäästöttömään yhteiskuntaan. Hallitukset ja tiedemaailma ovat tunnustaneet ensisijaisen tarpeen estää maapallon jatkuva lämpeneminen. Suurimman osan päästöistä aiheuttavat kehittyneet maat ovat vastuussa merkittävimpien toimenpiteiden toteuttamisesta ja kehitysmaiden tukemisesta sovellettaessa ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväpohjaisia kehittämissopimuksia.

1.2 Juhlallisista sitoumuksista (Kiovan julistus vuonna 2003, YK:n Kestävä kehitys edistävän koulutuksen vuosikymmen 2005–2014) huolimatta hallitusten ja paikallisviranomaisten toteuttamat koulutusaloitteet ovat muutamia merkittäviä esimerkkejä lukuun ottamatta olleet täysin riittämättömiä.

1.3 Euroopan komissio on sitoutunut edistämään jäsenvaltioissa energiatehokkuutta, energiankulutuksen alentamista, energiariippuvuuden vähentämistä kolmansista maista sekä energiaverkoston rajatylittävien liitännöiden toteuttamista yhteysprotokollia yksinkertaistamalla. Komissio pyrkii sinnikkäästi toteuttamaan yhdellä äänellä puhuvan, energiapolitiittisesti yhteisen Euroopan. Viime vuosien aikana saavutetut edistysaskeleet ovat huomattavia, mutta kansalaisyhteiskunnan osallistuminen sekä edistyminen koulutuksen alalla ovat jääneet vähäisiksi. ETSK suhtautuu myönteisesti energian pääosaston paluuseen ja toivoo, että unionin toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi voitaisiin koordinoida aiempaa tehokkaammin kokoamalla siihen liittyvä toimivalta yhdelle viranomaiselle.

1.4 Tähän tavoitteeseen pyrkivien valtioista riippumattomien järjestöjen ansiosta tiedonlevitysaloitteiden lukumäärä on eräissä maissa moninkertaistunut. ETSK:n järjestämässä kuulemistilaisuudessa, johon osallistui myös energiasta vastaava komission jäsen Andris Piebalgs, esiteltiin joitakin näistä aloitteista, kuten Terra Mileniul III, Eurec, Fondazione Collodi (Pinokkio voisi olla ihanteellinen lasten ympäristökasvatusta edustava hahmo), Arene – Île-de-France ja Kith (*Kyoto in the Home*). Myös ammatilliset järjestöt, kuten Euroopan rakennusyritysten yhteenliittymä (*European Building Confederation*, EBC), sosiaalisen asuntotuotannon järjestöt, kuten Cedodhas, tai polttokennojen valmistajien järjestöt, kuten *Fuel Cell Europe*, levittävät tehokkaasti tietoa markkinoiden tarjoamista mahdollisuuksista.

1.5 ETSK on vakuuttunut siitä, että on pyrittävä toimimaan paremmin, tekemään entistä enemmän ja vaikuttamaan laajalaajasti yhteiskunnan keskeisiin toimijoihin:

— Opettajat. On investoitava opettajiin, sillä he voivat välittää nuorille sukupolville ympäristötietoa ja -tietoisuutta. Ympäristökasvatukseen tulisi kuulua paitsi opetusohjelmiin myös elinikäiseen oppimiseen liittyvään opetusmateriaaliin.

— Paikallisviranomaiset. Paikallisviranomaiset voivat vaikuttaa sekä kaupunkisuunnittelua koskeviin päätöksiin että nuorille sukupolville suunnattuihin opetusohjelmiin ja integroida hallinto-ohjelmiinsa mataliin hiilidioksidipäästöihin perustuvan yhteiskunnan edellyttämät tekijät. Eurooppalaisen kaupunginjohtajien yleiskokous -hankkeen (*Covenant of Mayors*) yhteydessä yli kolmesataa kaupunginjohtajaa on sitoutunut energiansäästöön ja energiatehokkuuteen alueellaan, mikä on osoitus hankkeen merkityksestä ja vaikutusmahdollisuuksista.

- Etenkin pk-yrityksiä edustavat yrittäjäjärjestöt. Jokaisen alueellisen järjestön tulisi tarjota yrityksille koulutushankkeiden toteuttamista edistäviä palveluita. Espanjassa on kokeiltu menestyksekkäästi ns. liikkuvia luentosaleja, erityisvarusteltuja busseja, joita yritykset voivat varata tarjotakseen ”liikkuvia” kursseja yritysten toimipisteissä. Yritysten yhteenliittymän toteuttamassa hankkeessa, johon Kastilian ja Leónin aluevaltuusto osallistui, on annettu koulutusta 5 600:lle uusiutuvan energian alan työntekijälle.
- Ammattiyhdistykset. Esimerkiksi brittiläinen ammattiliiton keskusjärjestö (*Trades Union Congress*) on käynnistänyt kokeiluhankkeen *Greening Workplaces*, josta on jo saatu huomattavia tuloksia. Sen yhteydessä on eräiden yritysten ja laitosten kanssa tehty sopimuksia energiankulutuksen ja päästöjen vähentämisestä. Työehtosopimukseen olisi otettava mukaan energiatehokkuutta koskevia ohjelmia, joiden tavoitteet olisivat yhteisiä ja joissa tavoitteisiin pääsystä palkittaisiin. Näin voitaisiin järkevällä tavalla lisätä tuloja ja hyötyjä.
- Valtioista riippumattomat järjestöt. Ympäristöjärjestöjen asiantuntevuus yhdistettynä professoreiden ja tutkijoiden didaktiseen kokemukseen tuo korvaamatonta lisäarvoa. Opetushenkilöstölle, yrityksille ja hallintovirkamiehille voitaisiin järjestää kursseja yhdessä paikallisviranomaisten kanssa.
- Arkkitehdit ja rakennusinsinöörit voivat vaikuttaa merkittävällä tavalla uudisrakentamiseen ja vanhojen asuinrakennusten uudistamiseen.
- Viranomaiset voivat ympäristöstävällisten julkisten hankintojen (*Green Public Procurement*) osuutta lisäämällä vaikuttaa entistä tarkempia ympäristökriteereitä noudattavien hankintojen avulla myönteisesti markkinoiden suuntautumiseen.
- Jäsenvaltioiden hallitukset voivat toteuttaa ympäristökasvatuksen edistämistä koskevat juhlalliset sitoumukset käytännön toimissa.

1.6 Investointi vähän kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavaan energiaan on kaikilta osin kannattavaa. Tulevaisuudessa tarvitaan useita miljoonia uusia korkealaatuisia työpaikkoja, jotta voidaan saavuttaa tavoitteet, jotka koskevat päästörajoituksia, riippuvuuden vähentämistä ulkoisista energiantoimittajista sekä innovatiivisten teknologioiden kehittämistä ja tutkimusta.

1.7 Koska opetusohjelmien sisältöä ei voida yhdenmukaistaa Euroopan tasolla, on tarpeen suunnitella laatua mittaava vertailuanalyysi.

1.8 Elintavat muuttuvat, kun kehitetään taitoja ja saadaan lapset kiinnostumaan ympäristöongelmiin liittyvästä toiminnasta myös kouluympäristön ulkopuolella ja kun lasten annetaan päättää aloitteista, mikä merkitsee myös yhdessäolon merkityksen uudelleen löytämistä. Lapset voivat sulkea television ja leikkiä ystäviensä kanssa.

1.9 Suurin osa toteutettavista toimista on jäsenvaltioiden, paikallisviranomaisten, instituutioiden, tuottavien ja sosiaalisten järjestelmien ja yleensä kansalaisten vastuulla. EU:lla voi kuitenkin olla merkittävä rooli kannustettaessa ja edistettäessä tarvittavia laaja-alaisia toimia.

1.10 Kuluttajaneuvonta. On vahvistettava direktiiviä 2006/32 ja laajennettava sen soveltamisalaa yleensä ja etenkin niiden säännösten osalta, jotka käsittelevät kuluttajille suunnattua tiedonlevitystä erilaisten hyödykkeiden ja palvelujen energiatehokkuudesta, jotta he voivat toimia ”vastuuntuntoisina kansalaisina”. Komission tulisi sisällyttää kansallisista energiasuunnitelmista tietoa antaviin malleihin ne koulutus- ja tiedotusalan aloitteet, jotka jäsenvaltiot aikovat toteuttaa.

1.11 Rakennusalan merkitys. Komission ehdottamassa uudessa direktiivissä parannetaan rakennusten energiatehokkuutta. Komissio voisi käynnistää eurooppalaisen ohjelman, jonka avulla kannustetaan ja edistetään ammattilaisten pätevyyden huomattavaa parantamista.

1.12 Julkiset hankinnat. Julkisilla hankinnoilla voidaan edistää valtavasti energiatehokkuuden parantamista. Kaikissa rakennusalan julkisissa hankinnoissa tulisi olla merkittävät ja tiukat energiatehokkuusvaatimukset, jotta energiansäästöä muodostuisi yksi tärkeimmistä tekijöistä arvioitaessa hankintamenettelyssä esitettyjä ehdotuksia. Asianomaisille virkamiehille tulisi järjestää erityiskoulutusta.

1.13 Kun otetaan huomioon aiheen monialaisuus, on huolehdittava erityiskursseista opettajien kouluttamiseksi. Puhtaan energian sisällyttämistä opetusohjelmiin voitaisiin edistää luomalla puhdasta energiaa edistävien kansallisten foorumeiden eurooppalainen verkko. Tällainen verkosto voisi perustua nykyisiin puhdasta energiaa edistäviin aloitteisiin ja organisaatioihin, jotka toimivat asianmukaisten ohjelmien ja materiaalien levityskanavana jäsenvaltioissa. ETSK kannattaa kyseisen verkoston perustamista.

2. Johdanto

2.1 Ympäristöministerien konferenssissa (Kiova 2003) annettiin seuraava juhlallinen julistus: ”Tunnustamme, että koulutus on ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen tärkeä väline. Kehotamme kaikkia maita sisällyttämään kestävä kehityksen kaikkien koulutustasojen opetusohjelmiin tarhoista korkeakouluihin, jotta koulutus voisi toimia muutoksen kantavana voimana”.

2.2 Yhdistyneiden Kansakuntien 57. yleisistunnossa julistettiin joulukuussa 2002, että vuosina 2005–2014 toteutetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kestävä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmen yhteistyössä Unescon ja muiden asianomaisten järjestöjen kanssa.

2.3 Komission jäsen Andris Piebalgs on vahvistanut, että "on luotava yhteiskunta, joka hyödyntää maailman luonnonvaroja tavalla, jolla voidaan varmistaa tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet pitkällä aikavälillä, ja tämä yhteiskunta on toteutettava terveyttä, rauhaa ja hyvinvointia edistävällä tavalla. Kyse on suuresta haasteesta, joka edellyttää yhteiskunnan radikaalia muutosta, eräänlaista kolmatta teollista vallankumousta".

2.4 Ilmakehän hiilidioksidipitoisuus, joka pysyi tuhansia vuosia tasaisena noin 260 ppm:ssä, on nykyään lähes 390 ppm. Pitoisuus nousee vuosittain noin 2 ppm. Jos päästöjä ei panna kuriin tehokkailla toimenpiteillä, vuonna 2050 ilmakehän hiilidioksidipitoisuus on 550 ppm. Kansainväliset organisaatiot ja hallitusten välinen ilmastonmuutospaneeli pitävät mahdollisena, että tällainen hiilidioksidipitoisuus voi nousta planeetan keskilämpötiloja jopa 6 °C:lla 2000-luvun aikana.

2.5 Eurooppa osallistuu Kööpenhaminan konferenssiin tietoisena omasta vastuustaan yhtenä suurimmista "saastuttajista". Eurooppa pyrkii noudattamaan sitoumuksiaan ja odottaa myös muilta suurilta kansainvälisiltä kumppaneilta merkittäviä sitoumuksia. Energiasta vastaavan pääosaston perustaminen on tärkeä askel, mutta olisi loogista, että ilmastonmuutokseen liittyvistä ongelmista vastaisi vain yksi viranomainen.

2.6 On selvää, että asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteiskunnan ja sen yksittäisten kansalaisten ponnisteluja. Tietoisuutta on lisättävä ja vastuuta jaettava jo kouluiästä ja mieluiten esikouluiästä alkaen. Maapallon lämpenemisen ongelma on sisällytettävä laajempaan, luonnonvarojen rajallisuutta ja kestävää kehitystä koskevaan ongelmaan.

2.7 Julkisen kuulemisen yhteydessä Kith-aloitteen edustaja päätti puheenvuoronsa tehokkaasti J.F. Kennedyn lainaten: "Älä kysy, mitä maapallo voi tehdä hyväksesi, vaan mitä sinä voit tehdä maapallon hyväksi". Tämä ajatustavan muutos on avain ihmiskunnan tulevaisuuteen.

3. Koulutuksen merkitys mataliin hiilidioksidipäästöihin perustuvassa yhteiskunnassa

3.1 Mataliin hiilidioksidipäästöihin perustuvan yhteiskunnan toteuttaminen edellyttää infrastruktuuriverkon nopeaa rakentamista. Erityisen tärkeitä infrastruktuureja ovat ne, joiden tarkoituksena on 1) taata kansalaisille totuudenmukaiset tiedot hiilidioksidipäästöihin liittyvistä aiheista, 2) kouluttaa riittävä määrä eritasoisia asiantuntijoita, jotka ovat erikoistuneet uusiin ilmaston kannalta neutraaleihin (*carbon-free*) teknologioihin, ja 3) investoida alan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Useissa tapauksissa totunnaiset käyttäytymiskaavat estävät vähemmän hiilidioksidipäästöjä aiheuttavaa käyttäytymistä. Niinpä myös tähän asiaan on puututtava koulutustoimin. Sen lisäksi kansalaisten teknis-tieteellinen koulutus on välttämätöntä. Asiantuntijoiden kouluttaminen on edellytys sille, ettei alan kehitys pysähdy

alan ammattilaisten puutteeseen. Ns. lowcarbon -teknologioiden, joihin perehtyneitä asiantuntijoita ja insinöörejä on tarpeen kouluttaa riittävä määrä, joukosta ei pidä unohtaa ydinvoimaa, joka vielä useiden vuosien ajan säilyy kasvihuonekaasupäästöiltään matalana energianlähteenä. On erittäin tärkeää, että kansalaiset saavat kattavaa ja selkeää tietoa ydinvoiman eduista ja haitoista.

3.2 Erityisen hyödyllisiä ovat aloitteet, joissa lapsia innostetaan leikin varjolla lisäämään tietoisuutta ympäristönsuojelusta järjestämällä esimerkiksi kotitalouksien ympäristövaikutuksiin perustuvia pieniä kilpailuja. Tuomalla kouluun luettelon perheessä päivittäin toteutetuista toimenpiteistä ja oppimalla arvioimaan moniin jokapäiväisiin askareisiin liittyvän energian ja hiilidioksidipäästöjen säästöt lapset kilpailevat keskenään ja lisäävät samalla aikuisten tietoisuutta hyvistä käytännöistä ja saavat heidät toteuttamaan niitä.

3.3 Koulutus on aloitettava peruskoulussa. Peruskoulutuksesta on varmasti hyötyä lisättäessä nuorten tietoisuutta ympäristöongelmista ja uusista energiala säästävästä käyttäytymistavoista. Koulutus on kuitenkin vietävä vähitellen mahdollisimman korkealle tekniselle tasolle kaikissa teknis-tieteellisesti painottuneissa toisen asteen oppilaitoksissa. Näiden laitosten tarkoituksena on vaikuttaa entistä tietoisemman yhteiskunnan luomiseen ja tarjota monille nuorille perustiedot, joiden perusteella he voivat suuntautua hiilidioksidipäästöjen valvontaan liittyvään ammattiin.

3.4 Eurooppaa ravistelee parhaillaan yleinen talouskriisi. Yksi keino kriisistä ulospääsyyn liittyy ympäristönsuojeluun perustuvien korkean teknologian alojen kehittämiseen. Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen on yksi tällaisista aloista, sillä päästöjä voidaan vähentää monilla edistyneiden talouksien avainaloilla, kuten autoteollisuudessa, julkisessa henkilö- ja tavaraliikenteessä, rakennusteollisuudessa ja sähköenergian tuotannossa, joka usein yhdistetään paremman energiatehokkuuden tuumiin mahdollisiin säästöihin.

3.5 Nopeus, jolla eurooppalainen tuotantojärjestelmä kykenee suuntautumaan kohti uusia teknologioita muihin maailmantalouden vaikuttajiin verrattuna, voi olla Euroopan talouden tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa.

3.6 Eräät Euroopan maat ovat johtavassa asemassa useilla energiansäästöön ja mataliin hiilidioksidipäästöihin liittyvillä teknikan aloilla. Muualla maailmassa toteutetut viimeaikaiset investoinnit (esimerkiksi Yhdysvaltain hallinnon hyväksymät autoteollisuuden investoinnit) voivat kuitenkin nopeasti jättää Euroopan vaarallisesti jälkeen kehityksestä.

3.7 Jäsenvaltioiden välisiä huomattavia eroja alan tuotanto- ja innovointikyvyssä sekä oppilaitosten ja yliopistojen opetuksen laadussa on joka tapauksessa kurottava umpeen edistämällä jäsenvaltioiden välisiä henkilövaihtoja korkean teknologian koulutusaloilla.

3.8 Vaikeus ottaa käyttöön yhteisiä eurooppalaisia ympäristö-opetuksen didaktisia standardeja ei saa estää tiedon levitystä. Tässä yhteydessä onkin hyödynnettävä edistyneempien maiden tarjoamia mahdollisuuksia. Euroopan keskitasoa olisi nostettava ottamalla käyttöön laatua mittaava vertailuanalyysi.

3.9 EU-ohjelmat *ManagEnergy*, *Intelligent Energy Europe*, *Comenius* ja *Leonardo da Vinci* ovat suuntautuneet eri tavoin koulutukseen, neuvontaan ja opetukseen. Ne edistävät omalta osaltaan parhaimmalla mahdollisella tavalla omia henkilö- ja ympäristöresurssejaan hyödyntävän Euroopan kehittämistä.

3.10 Puhtaampia energioita koskevan opetuksen kansallisten foorumeiden eurooppalainen verkosto, joka perustuisi jo olemassa oleviin puhtaan energian organisaatioihin ja aloitteisiin ja joka toimisi asianmukaisten ohjelmien ja materiaalien avulla kouluttajat yhdistävänä kansallisena levityskanavana, voisi edistää puhtaan energian ja ympäristönäkökohtien sisällyttämistä kansallisiin opetusohjelmiin.

3.11 Näin ollen EU:n olisi nopeasti toteutettava johdonmukaisia ja koordinoituja toimia, joilla kehitetään matalien hiilidioksidipäästöjen teknologiaa. Tässä yhteydessä olisi välttämätöntä muodostaa asiantuntijoiden ”kriittinen massa”, joka edistäisi alan kehitystä tulevina vuosikymmeninä.

3.12 Keskiasteen oppilaitosten ja yliopistojen tarjoamaa koulutusta voidaan kielimuurien ylittämisen ansiosta koordinoida Euroopan tasolla. Esimerkkejä tällaisesta yliopistojen välisestä koordinoinnista on jo Euroopassa. Sellaisia ovat EUREC-yhteenliittymä, joka järjestää uusiutuvien energioiden eurooppalaisen ylemmän korkeakoulututkinnon yhteistyössä saksalaisen, ranskalaisen, englantilaisen, kreikkalaisen ja espanjalaisen yliopiston kanssa, sekä kansainvälinen ylempi korkeakoulututkinto kasvihuonekaasupäästöjä vähentävistä teknologioista, jonka järjestävät yhteisesti Perugian yliopisto (Italia), Liègen yliopisto (Belgia) ja Mälardalenin yliopisto Västeråsissa (Ruotsi) (www.masterghg.unipg.it). Yhteisön olisi levitettävä ja rahoitettava tällaisia koulutus-esimerkkejä ja ohjattava niiden sisältöä alan erityisiin näkökohtiin koordinoitun suunnitelman avulla. Suunnitelma takaisi pätevien asiantuntijoiden sukupolven koulutuksen kaikilla taloudellisesti merkittävillä aloilla.

3.13 Kolmannen asteen koulutuksessa erityisesti kestävää kehitystä (hiilidioksidiongelmat, energiansäästö, ”puhtaan” energian tuotanto jne.) koskevien, alempiin ja ylempiin tutkintoihin johtavien koulutusohjelmien perustamisen lisäksi olisi näiden alojen tutkimukseen ohjattava enemmän varoja. Korkealaatuista opetusta ei voida taata, jos opetushenkilökunta ei osallistu myös opetusalaansa koskevaan kansainväliseen tutkimukseen.

4. Koulutus: hyviä esimerkkejä

4.1 Koulutustoimista on Euroopassa ja koko maailmassa erinomaisia esimerkkejä, jotka liittyvät ympäristönsuojelun levittämiseen ja joissakin tapauksissa erityisesti hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen.

4.2 Austinissa sijaitseva Teksasin yliopisto ja sen geotieteiden osasto *Jackson School of Geosciences* on jo muutama vuosi sitten käynnistänyt yhteistyöohjelman osavaltion ensimmäisen ja toisen asteen koulujen kanssa. Ohjelman nimi on GK-12. Sen yhteydessä julkisista varoista rahoitetaan professoreille ja opiskelijoille tarkoitettuja kursseja (professorit saavat myös pienen 4 000 Yhdysvaltain dollarin vuotuisen rahallisen kannustimen).

4.3 Euroopassa toteutetaan useita vastaavanlaisia aloitteita. Niistä yksi on Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen aloite, jossa kannustetaan laskemaan oma hiilijalanjälki ja annetaan ohjeita energiankulutuksen vähentämiseksi (<http://actonco2.direct.gov.uk/index.html>).

4.4 Île-de-Francen alueneuvosto on hiljattain (2007) ryhtynyt toteuttamaan ja rahoittamaan ympäristöopetuksen ja kestävä kehityksen integroitua hanketta (EEDD), jossa edistetään pedagogisia erityisaloitteita ja järjestöjen liittoa, joka koordinoi alueellisia aloitteita.

4.5 EU:n *Young Energy Savers* -hankkeen yhteydessä tuotetaan hauskoja, tunnettujen ohjaajien piirroselokuvia, joissa lapsille kerrotaan innostavasti, kuinka he voivat elokuvan hahmojen tapaan toteuttaa pieniä mutta tehokkaita toimenpiteitä hiilijalanjälkensä pienentämiseksi.

4.6 Koulu, perhe ja työpaikka ovat parhaita paikkoja opetusvälineillä tapahtuvan tiedon ja tietoisuuden lisäämiseen. Vain laajalle levinneiden ja yleisten menettelytapojen sekä uusien elämäntapojen myötä voidaan saavuttaa asetetut kunnianhimoiset ja välttämättömät tavoitteet.

4.7 On laadittava mekanismeja ja välineitä, joiden avulla nuoret voivat toteuttaa omia toimiaan kouluympäristön ulkopuolella. Nuoret ovat innovatiivisia ja innostuneita muutoksesta mutta haluavat usein tehdä asiat itse. Monet nuoret eivät osallistu aikuisten luomaan toimintaan, mutta heidän ajattelutapaansa voidaan vaikuttaa monin eri tavoin.

5. Ammattilaisten ja asiantuntijoiden ammatillinen koulutus

5.1 Eurooppaan ja maailmaan syntyy tulevaisuudessa useita miljoonia uusia työpaikkoja.

5.2 Syyskuussa 2008 julkaistiin YK:n ympäristöohjelman (UNEP), Kansainvälisen työjärjestön ILO:n, Maailman eläintautijärjestön (IOE) ja ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestön (ITUC) raportti *Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World*. Tässä erittäin mielenkiintoisessa tutkimuksessa ennustetaan, että EU:ssa syntyy – tavanomaista tai edistynyttä strategiaa noudattaen – vuoteen 2010 mennessä 950 000 – 1 700 000 työpaikkaa ja vuoteen 2020 mennessä 1 400 000 – 2 500 000 työpaikkaa. Näistä työpaikoista 60–70 prosenttia syntyy uusiutuvien energioiden aloille, ja vähintään kolmasosa työllisyyden kasvusta tapahtuu korkeaa ammattitaitoa edellyttävillä aloilla.

5.3 Jos otetaan huomioon energiatehokkuuteen ja energiansäätöön, jätteiden käsittelyyn ja kierrätykseen, vesivaroihin ja niiden hoidon tehokkuuteen sekä kestävään ja innovatiiviseen kuljetukseen liittyvät teknologiat ja toimenpiteet, odotettavissa olevat merkittävän työllisyyskasvun aikaansaavat investoinnit nousevat satoihin miljardeihin dollareihin.

5.4 Näistä ennusteista käy ilmi tieteellisen ja ammatillisen koulutuksen merkitys työntekijöiden valmistamisessa tulevaisuuden toimintoihin.

5.5 Suunnanmuutoksen nopeuttaminen edellyttää, että ”vihreään työhön” ohjataan valtioiden talousarviovaikeuksista huolimatta huomattavasti rahoitusta. Myös nuorten sukupolvien koulutukseen ja työntekijöiden ammatilliseen kehitykseen tarkoitettujen kurssien rahoittaminen edellyttää huomattavia julkisia kannustimia.

5.6 Teollisuusalojen, ammattiliittojen, valtioista riippumattomien järjestöjen ja viranomaisten olisi tehtävä yhteistyötä ja järjestettävä erityisiä kansallisia konferensseja, jotta voitaisiin löytää kansallisiin erityispiirteisiin soveltuvia ratkaisuja tukemaan ammatillista koulutusta ja harjoittelua innovatiivisilla aloilla yleensä ja mataliin hiilidioksidipäästöihin perustuvan yhteiskunnan alalla erityisesti.

5.7 Julkisen kuulemisen aikana painotettiin etenkin julkishallinnon johtajille ja toimihenkilöille suunnattujen tiedotustoimien ja teknisen tuen merkitystä. Niiden avulla voidaan organisoida työ

tehokkaasti, saada tietoa matalien hiilidioksidipäästöjen tuotteiden ja teknologian saatavuudesta ja määrittää kohtuullinen määrä ympäristöystävällisiin hankintoihin sovellettavia normeja.

5.8 Rakennusallalla voidaan toteuttaa merkittäviä energiansäästöjä ja sitä kautta vähentää päästöjä. Rakennukset käyttävät 40 prosenttia energiasta, mutta 22 prosenttia tästä osuudesta voitaisiin säästää. Työntekijöistä 41,7 prosentilla (maiden välillä on huomattavia eroja) on matala koulutustaso, ja heidän kouluttamisestaan koituu pienille yrityksille merkittäviä kustannuksia. Onkin syytä edistää Espanjan mallin mukaisia aloitteita, joissa liikkuvan koulun avulla valistetaan työntekijöitä ekologisista rakennustekniikoista ilman, että heidän tarvitsee poistua pitkiksi ajoiksi työpaikaltaan. Sosiaalisen asuntotuotannon järjestöt ovat edistäneet aloitteita, joiden avulla annetaan tietoa asianomaisille isännöitsijöille ja asukkaille. *Energy Ambassadors* -hankkeen tarkoituksena on kouluttaa niin sanottuja energialähettiläitä, jotka on valittu paikallisviranomaisten henkilökunnasta sekä voittoa tuottamattomien ja yhteiskunnallisten järjestöjen edustajista ja joiden tehtävänä on aluksi toimia energia-asioiden yhteyspisteenä omassa organisaatiossaan ja myöhemmin levittää tietoa suuren yleisön keskuudessa.

5.9 Arkkitehdit ovat päästömäärien alentamiseen vaikuttava ammattiryhmä. Heidän parissaan on leviämässä kulttuurisen lähestymistavan muutos. Se kannustaa muuttamaan elämäntapaa ja suunnittelemaan ympäristöjä, joissa otetaan huomioon luonnollisten rytmien asettamat vaatimukset tekniikkaa ja sähköä paljon hyödyntäviin keinotekoisiiin elämäntapoihin ohjaavan suunnittelun sijaan. On myös tärkeää levittää erityistä teknistä tietämystä energiaa säästävien innovatiivisten materiaalien ominaisuuksista.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ympäristöystävällisempi meri- ja sisävesiliikenne”

(valmisteleva lausunto)

(2009/C 277/04)

Esittelijä: **Anna BREDIMA**

Euroopan komissio pyysi 3. marraskuuta 2008 päivätyllä kirjeellä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Ympäristöystävällisempi meri- ja sisävesiliikenne.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet ja tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Anna Bredima.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 182 ääntä puolesta ja 3 vastaan 3:n pidettyessä äänestämästä.

1. Päätelmät

1.1 Tässä valmistelevassa lausunnossa tarkastellaan, miten meren sekä jokien ekologista tilaa voidaan parantaa ja samalla säilyttää kuljetusalan kilpailukyky Lissabonin strategian mukaisesti. Meri- ja jokiympäristöjen ekologista tilaa voidaan parantaa kokonaisvaltaisella politiikalla, joka tukee sijoittamista ympäristönsuojeluun ja ”ympäristöä kunnioittavien” työpaikkojen luomista. ETSK painottaa, että ympäristön huomioonottava talous ei ole ylellisyyttä. Näin ollen komitea on tyytyväinen kuvatus kaltaiseen lähestymistapaan.

1.2 Meriliikenne on noin 90 prosentin osuudellaan maailmankaupasta, 90 prosentin osuudellaan Euroopan unionin ulkomaankaupasta ja 45 prosentin osuudellaan EU:n sisäisestä kaupasta (volyymissa mitattuna) globalisaation selkäranka. Sisävesiliikenteellä on tärkeä asema Euroopan unionin sisäisessä liikenteessä, sillä jokiliikenteen osuus EU:n koko sisämaaliikenteestä on 5,3 prosenttia. Molemmat kuljetusmuodot ovat kilpailukykyisiä, kestävyysajattelun mukaisia ja ympäristöä säästäviä.

1.3 ETSK kehottaa komissiota eriyttämään tulevat lausuntopyyntönsä ja käsittelemään sisävesiliikennettä sisämaaliikenteen muotona.

1.4 ETSK uskoo, että meri- ja sisävesiliikenteen ympäristösuorituskyky tulisi tarkastella verraten sitä EU:n maaliikenteen ympäristösuorituskykyyn ja maalta peräisin oleviin saasteisiin. ETSK toistaa näkemyksensä, jonka mukaan kaikkien, ympäristön saastumista koskevien EU:n toimien pitäisi olla sovellettavissa huvialuksiin ja, mikäli mahdollista, myös merivoimien aluksiin. Vastaavien toimien pitäisi koskea jokaista alusta (riippumatta siitä, minkä lipun alla se purjehtii) niin käytännöllisesti ja kustannustehokkaasti kuin mahdollista. Niiden pitää myös perustua perinpohjaiseen ekologiseen, tekniseen ja sosioekonomiseen arviointiin.

1.5 Luovuuden ja innovoinnin eurooppalaisena teemavuonna 2009 ETSK katsoo, että EU:n elinkeinoelämän tulee ottaa johtoasema ympäristömyötäiseen alus- ja satamasuunnitteluun ja käyttöön tähtäävän teknologisen tutkimuksen alalla. Euroopan komission tulisi selvittää mahdollisuuksia eurooppalaisen ympäristöystävällisen teknologian käytännön sovelluksiin ja markkinoitiin eri puolilla maailmaa. Tästä aloitteesta olisi se lisähyöty,

että Euroopan unioniin syntyisi lisää (ympäristöä kunnioittavia) työpaikkoja. Harkitut ympäristöystävällisempiin alusjärjestelmiin, energiatehokkuuteen ja satamiin kohdistettavat investoinnit jouduttavat toipumista maailmanlaajuisesta talouskriisistä.

1.6 ETSK on sitä mieltä, että tasapainottamalla lainsäädäntö ja elinkeinoelämän omatoimisuus voidaan saada parempia tuloksia. Komitea kehottaa komissiota tutkimaan, miten se voi hyödyntää parhaita käytäntöjä Euroopan unionissa. Ympäristöä säästävää toimintaa on liiketaloudellisesti kannattavaa ja voi luoda uusia työpaikkoja. Kestävyysperiaatteita noudattavan meri- ja sisävesiliikenteen ja taloudellisen kannattavuuden välillä ei ole ristiriitaa.

1.7 ETSK voisi toimia virallisena uusien ympäristöystävällisten politiikkojen tiedonvälittäjänä Euroopan unionin järjestäytyneelle kansalaisyhteiskunnalle, jotta voitaisiin edetä kohti ympäristöä kunnioittavien toimintaperiaatteiden omaksumista. Komitea voi olla järjestyneen kansalaisyhteiskunnan tietoisuutta kasvattava eurooppalainen foorumi. Meidän pitää muuttaa arkielämän ajattelu- ja toimintatapojamme ja meidän on opittava kantamaan enemmän vastuuta ympäristöstä siihen asti kunnes ympäristömyötäisistä aluksista, polttoaineista ja satamista on tullut totta.

1.8 Meri- ja sisävesikuljetuksia pidetään hiilidioksidipäästöissä mitattuna tehokkaimpana kaupallisen liikenteen muotona. Sisävesiliikenteen suosiminen voi edistää EU:n tärkeimpien ympäristöpoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Sen käytön laajentaminen on olennaista kuljetussektorin hiilidioksidipäästöjen supistamista ajatellen.

1.9 Meriliikenne tulee näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa kasvamaan ja palvelemaan yhä lisääntyvää maailmankauppaa; siispä sen aiheuttamat päästötkin lisääntyvät. Näin ollen meriliikenteen kokonaispäästömäärä suurenee väistämättömästi. Merkittäviä vähennyksiä voidaan kuitenkin saada aikaan erilaisten teknisten ja käytännöllisten toimenpiteiden avulla

1.10 Kun päästökauppajärjestelmiä (engl. *emission trading schemes*, ETS) tarkastellaan meriliikenteen kannalta, Euroopan unionin merenkulkualan kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla ei saa asettaa epäsuotuisaan asemaan. Maailmanlaajuinen järjestelmä olisi paljon tehokkaampi kansainvälisen laivaliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä kuin EU:n järjestelmä tai jokin muu alueellinen järjestelmä.

1.11 Päästökauppajärjestelmien soveltaminen meriliikenteeseen, erityisesti hakurahtiliikenteeseen, on huomattavasti monimutkaisempaa kuin ilmaliikenteeseen soveltaminen. Aluksen (polttoaineista maksettava) hiilivero, tai jokin muu veroluonteinen maksu, voisi olla yhtä tehokas ja selvästi yksinkertaisempi järjestää meriliikenteessä, jos sitä sovellettaisiin kansainvälisesti.

1.12 Sisävesialusten miehistöjen koulutuksen yhtenäistäminen, joka olisi verrattavissa meriliikenteessä noudatettaviin normeihin, on hyödyllistä, erityisesti vaarallisten aineiden kuljetuksessa.

2 Suositukset

2.1 Vaikka meri- ja sisävesiliikenne ovat kilpailukykyisiä, kestävyysajattelun mukaisia ja ympäristöä suosivia kuljetusmuotoja, komission pitäisi tutkia sääntelyn ja elinkeinoelämän omatoimisuuden yhteisvaikutusten tarjoamia kehittämismahdollisuuksia

2.2 ETSK toteaa, että satama- ja kanavainfrastruktuuria on tarpeen kohentaa entistä suurempien alusten liikennöinnin mahdollistamiseksi, satamien ruuhkautumisen ehkäisemiseksi ja satamassaoloaikojen supistamiseksi niin lyhyiksi kuin mahdollista.

2.3 Jäsenvaltioilla – yhdessä ja erikseen – tulisi olla asianmukaiset valmiusjärjestelyt EU:n vesillä tapahtuvien saastumisvahinkojen varalta niiden seurausten hoitamiseen (torjumiseen ja lievittämiseen) tarvittavia keinoja ja varustusta ajatellen.

2.4 ETSK kehottaa painokkaasti komissiota tutkimaan elinkeinoelämän omia ja muita ympäristöalan aloitteita ja harkitsemaan, miten se voisi hyödyntää näitä parhaita käytänteitä, joiden avulla pystytään EU-tasolla vähentämään aluksista ilmaan päätyviä päästöjä.

2.5 Komission olisi syytä auttaa EU:n elinkeinoelämää saavuttamaan johtoasema innovatiivisen alus- ja satamateknologian tutkimuksessa, tavoitteina tulevaisuuden ympäristömyötäinen alus ja satama.

2.6 ETSK:n mielestä komission tulisi selvittää mahdollisuuksia eurooppalaisen ympäristöystävällisen teknologian markkinointiin eri puolilla maailmaa. Tästä aloitteesta olisi se lisähyöty, että Euroopan unionin jäsenvaltioihin syntyisi lisää (ympäristöä kunnioittavia) työpaikkoja.

2.7 ETSK kehottaa parantamaan logistiikkaa, keinoina esim. lyhimpään matkaan tähtäävä reititys ja vähemmän matkoja tyhjiin lastiruumiin tai -säiliöihin (painolastissa kuljettavat matkat) sekä optimaalisten saapumisaikojen löytäminen, koska sillä on merkitystä alusten päästöjen vähentämisessä.

2.8 EU:n pitää tukea Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) työtä, jonka tavoitteena on maailmanlaajuisten sääntöjen aikaansaaminen kansainväliselle laivaliikenteelle ja valmiuksien parantaminen lippuvaltiovelvoitteiden noudattamiseen.

2.9 Useimmat liikennealan onnettomuudet johtuvat inhimillisestä erehdyksestä. Aluksilla palvelevien merenkulkijoiden hyvinvoinnista (majoitus- ja työolot) on ehdottomasti huolehdittava. Niinpä on kaikin tavoin pyrittävä juurruttamaan turvallisuusajattelua ja kehittämään yritysten vastuullisuutta työ- ja sosiaalikeskeisissä.

2.10 Merenkulussa käytettävien polttoaineiden laatu vaikuttaa ihmisten terveyteen. ETSK katsoo, että asianomaisilla elinkeinoaloilla tulisi pitää yritysten yhteiskuntavastuuseen kuuluvana asiana ryhtyä vapaaehtoisin lisätoimiin ympäristön suojelemiseksi ja koko yhteiskunnan elämänlaadun parantamiseksi.

2.11 Nesteytetyn maakaasun (engl. *liquefied natural gas*, LNG) rahtaamiseen tarkoitettujen aluskannan maailmanlaajuinen eneneminen asettaa merkittäviä haasteita aluksille tarvittavan asianmukaisesti koulutetun ja vaadittavilla pätevyyskirjoilla varustetun päällystön hankkimisessa. Pula pätevistä päällystöstä edellyttää rekrytoinnin ja koulutuksen tehostamista.

2.12 Vaikutukset valtamerillä harjoitettavasta toiminnasta ja siellä sattuvista onnettomuuksista saattavat ulottua myös EU:n vesille. ETSK suosittelee turvautumista Euroopan meriturvallisuusviraston EMSAn palveluihin: öljyvahinkoja koskevia torjuntavalmius- ja torjuntatoimia (*Pollution Preparedness and Response Service*) varten, öljynkeräykseen varattavien valmiusalusten (*Stand-by Vessel Oil Recovery Service*) osalta sekä satelliittivasteisen tarkkailu- ja valvontatoiminnan (*Satellite Monitoring and Surveillance Service*) suhteen. Kehittyneet havainnointi-, torjunta- ja puhdistusvalmiudet ovat niille tunnusomaisia. EMSAn koordinoitukykyä on syytä tehostaa asianmukaisen rahoituksen avulla.

2.13 Sisävesialusten laivaväen työhönnotto- ja koulutusohjelmia (erityisesti kun on kyse vaarallisten aineiden kuljetuksesta) on kehitettävä siten, että ne vetävät nuoria alalle ja auttavat alan ammattilaisia ylläpitämään tarpeellisia taitoja.

3. Yleiseksi johdannoksi

3.1 Tämä valmisteleva lausunto perustuu kahteen päälinjaan: "Miten parantaa meri- ja jokiympäristöjen ekologista tilaa ja samalla säilyttää kuljetusala kilpailukykyisenä". Kysymys kytkeytyy tiedonantoihin "Ympäristöystävällisempi liikenne" (1) ja "Strategia ulkoisten kustannusten sisällyttämisestä hintoihin" (2). Paketti sisältää strategian, jolla pyritään takaamaan, että kuljetuksen hinnat heijastavat paremmin niistä yhteiskunnalle tosiasiallisesti koituvia kustannuksia. Näin voitaisiin asteittain vähentää ympäristövahinkoja ja ruuhkia sekä siten lisätä kuljetusalan tehokkuutta ja viime kädessä vahvistaa koko taloutta. ETSK on tyytyväinen näihin aloitteisiin, jotka tukevat ympäristöajattelua Lissabonin/Göteborgin strategian mukaisesti.

3.2 Sisävesiliikenteen osalta strategiassa käsitellään ulkoisten kustannusten sisällyttämistä hintoihin. Meriliikenteessä sisällyttämisprosessi ei ole vielä alkanut, ja sen osalta strategiassa veloitetaan Euroopan komissio ryhtymään toimiin vuonna 2009, jos Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) ei ole sopinut käytännön toimenpiteistä, joilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä. Meriliikenteen osalta kehitetään strategia, joka on yhdenmukainen Euroopan unionin yhdenmukaisen uuden meripolitiikan kanssa.

(1) KOM(2008) 433 lopullinen, SEK(2008) 2206.

(2) KOM(2008) 435 lopullinen.

3.3 Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat tähdentäneet kestävyysajattelua noudattavan liikennepolitiikan merkitystä eritoten ilmastonmuutoksen torjunnan yhteydessä. Ne vaativat liikennesektoria tekemään oma osuutensa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

3.4 ETSK toteaa, että meriliikenne, lähimerenkulku mukaan luettuna, on liikennemuoto, joka pitäisi selkeästi erottaa sisävesiliikenteestä taloudelliselta, sosiaaliselta, tekniseltä ja merenkululliselta kannalta. Näiden liikennemuotojen markkinoiden välillä on suuria ja ratkaisevia eroja. Myös liikennemuotojen työ- ja sosiaaliset säännöt ja niitä koskevat toimintaolosuhteet, painoyksiköt ja moottorien mitoitus, kantavuus sekä reitit ja vesiväylien rakenne poikkeavat toisistaan. Meri- ja ilmaliikenne ovat selkeästi maailmalaajuisia liikennemuotoja kun taas sisävesiliikenne Euroopan mantereella lasketaan yleensä osaksi niin sanottua sisämaaliikennettä, johon myös Euroopan unionin maantie- ja raideliikenne kuuluvat (3). ETSK kehottaakin komissiota tekemään kyseisen eron selväksi tulevaisuusi asiakirjoissaan ja lausuntopyyntöissään sekä lukemaan sisävesiliikenteen sisämaaliikenteen muodoksi.

4 Ilmastonmuutosnäkökohtia

4.1 Ilmaston lämpeneminen, ilmansaasteiden vaikutus ihmisten terveyteen ja maailman öljyvarantojen rajallisuus ovat tärkeimpiä kannustimia siihen, että EU:n politiikalla pyritään tehostamaan liikennettä ja vähentämään sen riippuvuutta fossiilista polttoaineista. Käytettäessä fossiilisia polttoaineita syntyy merkittävimmän kasvihuonekaasun, hiilidioksidin (CO₂), päästöjä. Nykyiset ympäristöpolitiikat keskittyvätkin lähes yksinomaan pyrkimykseen vähentää hiilidioksidipäästöjä. Hiilidioksidin ohella tärkein kasvihuonekaasu on kuitenkin metaani (CH₄), jonka päästöjä aiheuttaa karjankasvatusalalla.

4.2 ETSK uskoo, että meri- ja sisävesiliikenteen liikenteen ympäristösuorituskyvyn tarkastelussa tulisi ottaa huomioon maaliikenteen (maantie- ja rautatieliikenteen) ympäristösuorituskyky ja maalta peräisin olevat saasteet. ETSK toteaa jälleen (4), että tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa tulisi ottaa huomioon päästöjä vähentävän teknologian käytettävyys, innovoinnin edistämisen tarve, maailmankaupan talousprosessit ja tarve välttää CO₂-päästöjen lisääntymisen negatiivisia vaikutuksia samalla kun vähennetään muita saasteita; toisin sanoen eri politiikkojen tahattomat kerrannaisvaikutukset on pyrittävä minimoimaan.

4.3 Kansainvälisen meriliikenteen päästöjen vähentämiseen tähtäävien toimien tulisi olla käytännöllisiä ja kustannustehokkaita, koska kaikkia aluksia (riippumatta siitä, minkä valtion lipun alla ne purjehtivat), myös huivialuksia sekä mahdollisuuksien mukaan sen lisäksi merivoimien aluksia (5). Toimien pitää myös perustua perinpohjaiseen ekologiseen, tekniseen ja sosioekonomiseen

(3) Ilmaus "vesitse tapahtuva" (engl. *waterborne*), joka pätee näihin molempiin kuljetusmuotoihin, viittaa ainoastaan väliaineeseen, jonka varassa liikennettä harjoitetaan. Kuljetusmuoto tai mitkään ympäristöpoliittiset merkitykset eivät käy siitä ilmi. Asiaa ei muuta se, että komission energian ja liikenteen pääosasto on katsonut maantie- ja raideliikenteen, mutta ei sisävesiväyliä, sisämaanliikenteeseen kuuluviksi.

(4) EUVL C 168, 20.7.2007, s. 50; EUVL C 211, 19.8.2008, s. 31.

(5) Ks. alaviite 4.

arviointiin. Lisäksi lainsäädäntö, jolla tähdätään vähäisiin kasvihuonekaasuvähennyksiin – huomattavin kustannuksin –, voi hyvinkin johtaa siihen, että siirrytään ympäristölle haitallisempiin kuljetusmuotoihin. Lopputuloksena voisi kaiken kaikkiaan olla haitallinen, ilmaston lämpenemistä jouduttava vaikutus.

4.4 Yksi ympäristömyötäisten politiikkojen usein unohtetuista puolista on niiden antama taloudellinen hyöty. Ympäristömyötäinen talous onkin yksi keino selviytyä maailmanlaajuisesta kriisistä. Kehittyvä ympäristömyötäinen talous luo uusia työllistymismahdollisuuksia (6). Komission jäsen Stavros Dimas on todennut, että ympäristötietoiset investoinnit synnyttävät 2 miljoonaa työpaikkaa EU:ssa seuraavan vuosikymmenen aikana. Niinpä ympäristömyötäinen talous ei ole yllälyä.

4.5 Vaikka meriliikenteen hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää lisää, vähennysten vaikutus jää vähäiseksi, koska tavaroita on kuljetettava huolimatta lisäkustannuksista, jotka joka tapauksessa lankeavat kuluttajien maksettavaksi.

5 Meriliikenteen ympäristövastuuden lisääminen

5.1 Lisääntynyt teollistuminen ja talouksien vapautuminen ovat laajentaneet maailmankauppaa ja kulutustavaroiden kysyntää. EU:n meripolitiikkaa koskevassa toimintasuunnitelmassa (7) korostetaan meriliikenteen asemaa kilpailukykyisenä, kestävyysajattelun mukaisena ja ympäristöä suosivana liikennemuotona.

5.2 Merenkulun ympäristövaikutukset ovat vähentyneet tasaisesti useiden vuosien ajan. Laivakaluston toiminnasta johtuva saastuminen on vähentynyt mitättömän pieneksi. Merkittävät parannukset moottorien tehokkuudessa ja alusten runkomuotojen suunnittelussa ovat johtaneet päästöjen vähenemiseen ja polttoainetehokkuuden kasvuun. Kun otetaan huomioon alusten kuljettamat tavaramäärät, merenkulun osuus maailmanlaajuisista hiilidioksidipäästöistä on vähäinen (2,7 %) (8).

5.3 Arktisten vesien jäätiköiden sulaminen on vähitellen avauttamassa mahdollisuuksia purjehtia arktisten alueiden läpi kulkevia reittejä (9). Euroopan ja Tyynenmeren välisen matkan lyheneminen säästää energiaa ja vähentää päästöjä. ETSK korostaa arktisen reitin merkitystä Euroopan unionin yhdennetystä meripolitiikasta antamassaan lausunnossa (10). Samanaikaisesti kasvaa tarve suojella ja vaalia alueen meriympäristöä yksissä tuumin paikallisen väestön kanssa ja kehittää sen monenvälisiä hallinnointia. Uusien meriväylien avaamista alueelle tulee harkita varoen, kunnes YK:n teettämä ympäristövaikutusten kartoitus on valmistunut. ETSK suosittaa, että aluetta käsitellään lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä luonnonsuojelualueena. Onkin suositeltavaa, että EU:ssa ja YK:ssa punnitaan uuteen väylään liittyviä erilaisia tekijöitä huolellisesti tasapainon löytämiseksi. Myös Panaman kanavan laajenuksesta, jonka pitäisi valmistua vuoteen 2015 mennessä, on odotettavissa hyötyjä.

(6) UNEP *Green Job*.

(7) SEK(2007) 1278.

(8) IMO: *Updated 2000 Study on Greenhouse Gas Emissions from Ships*.

(9) KOM(2008) 763 lopullinen.

(10) EUVL C 211, 19.8.2008, s. 31.

5.4 Meriliikennettä säädellään hyvin tiukasti yli 25 merkittävällä kansainvälisellä yleissopimuksella ja säännöillä. MARPOL73/78 on tärkein kansainvälinen yleissopimus. Se käsittelee laivojen toiminnasta tai onnettomuuksista johtuvaa meriympäristön pilaantumista (11). Merikuljetuksia säädellään myös kattavalla EU:n lainsäädännöllä, josta mainittakoon ERIKA I ja II -paketit sekä kolmas meriturvallisuuspaketti (2009). Säädökset ovat suuresti lisänneet merenkulun turvallisuutta, saastuttamisen valvontaa ja joissain tapauksissa estäneet tai lievittäneet onnettomuuksien seurauksia.

5.5 Hiljattain tarkistettu MARPOL-yleissopimuksen liite VI, joka koskee alusten aiheuttamien ilmansaasteiden ehkäisyä, sisältää tiukemmat rajoitukset rikin oksideille (SO_x), pienhiukkasille ja typen oksideille (NO_x). Merkittäviä vähennyksiä alusten hiilidioksidipäästöihin voidaan saada aikaan erilaisten teknisten ja käytännöllisten toimenpiteiden avulla. Monet näistä toimenpiteistä on mahdollista toteuttaa ainoastaan vapaaehtoisuuden pohjalta. Nopeuden vähentäminen (*slow steaming*) on keinoista tehokkain ja sillä on välittömiä vaikutuksia. Alan liiketaloudelliset vaatimukset sanelevat kuitenkin sen soveltamisen edellytykset.

5.6 ETSK uskoo, että lainsäädännön ja elinkeinoelämän oma-toimisuuden tasapainoisella yhdistelmällä voidaan saada parempia tuloksia. Esimerkkejä viimeksi mainituista tarjoavat sellaisten järjestöjen kuin HELMEPA (*Hellenic Marine Environment Protection Association*) (12), *Poseidon Challenge Award* (13), *Floating Forest* (14) ja *Green Award Foundation* (15) uraauurtavat tavoitteet.

5.7 Kun tarkastellaan päästökauppajärjestelmää meriliikenteen kannalta, ei Euroopan unionin merenkulkualan kilpailukyky maailmamarkkinoilla saa asettaa epäsuotuisaan asemaan. Muutoin toimittaisiin Lissabonin strategian vastaisesti. Ennen päätöksentekoa komission on annettava selkeät vastaukset seuraaviin kysymyksiin: mitä hyötyä ympäristönsuojelulle on tällaisen järjestelmän luomisesta kansainväliseen merenkulkuun, ja miten järjestelmä toimisi käytännössä niinkin kansainvälisellä alalla kuin merenkulku? Tästä näkökulmasta IMO:n hallinnoima maailmanlaajuinen järjestelmä olisi paljon tehokkaampi laivaliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä kuin EU:n järjestelmä tai jokin muu alueellinen järjestelmä.

5.8 On selkeästi olemassa poliittista painetta sisällyttää laivaliikenne EU:n päästökauppajärjestelmään vuoteen 2013 mennessä. Päästökauppajärjestelmien soveltaminen meriliikenteeseen, erityisesti hakurahtiliikenteeseen, on huomattavasti monimutkaisempaa kuin ilmaliikenteeseen soveltaminen: merenkulkualan maailmanlaajuiset käytänteet tekevät päästökauppalaskelmat

hyvin vaikeiksi suorittaa. Kansainvälisessä merenkulussa on pääosin kysymys rahtien kuljettamisesta ympäri maailmaa kaupan jatkuvasti muuttuvia asetelmia noudatellen. Useimmat EU-alueet lastaavat tai purkavat lastinsa EU:n ulkopuolisessa satamassa, rahdinantajan määräysten mukaisesti. Alukset eivät ole yhdenmukaisia, joten vertailukohtaa on vaikea asettaa. Merenkululle on ominaista, että sitä harjoittavat lukuisat pienet varustamot, mikä tekee päästökauppajärjestelmän hallintotaakasta hyvin raskaan. Useat merenkulun päähaarassa eli hakurahtiliikenteessä toimivat alukset poikkeavat EU:n satamissa vain satunnaisesti. Alukset saattavat ottaa matkan varrella polttoainetta EU:n ulkopuolisissa satamissa, ja satamasta toiseen kuljettujen matkojen polttoaineenkulutuskulutukset perustuvat pelkkiin arvioihin. Näissä olosuhteissa useat eri maat saattaisivat tulla kyseeseen päästökauppaoikeuksia jaettaessa: esim. aluksen omistajan, aluksen liikenteenharjoittajan, rahdinantajan, lastin omistajan ja lastin vastaanottajan kotimaa. Sitä paitsi EU:n päästökauppajärjestelmää olisi sovellettava kaikkiin EU:n satamissa käyviin aluksiin, jolloin olisi varsin mahdollista, että EU:n ja päästökauppajärjestelmän ulkopuoliset valtiot ryhtyisivät vastatoimiin lippunsa alla purjehtivien alusten etujen puolustamiseksi.

5.9 Sen sijaan (merikuljetuksissa käytettävästä polttoaineesta maksettava) hiilivero, tai jokin muu veroluonteinen maksu, voisi olla yhtä tehokas ja selkeästi yksinkertaisempi järjestää. On lisäksi helpompi varmistaa, että näin kerätyt varat todellakin käytetään ympäristöystävällisiin aloitteisiin.

5.10 Alusten kulkuvoimajärjestelmissä tullaan myös näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa käyttämään etupäässä hiilipohjaisia polttoaineita. Maakaasusta tulee vaihtoehtoinen polttoaine ja sitä aletaan käyttää laajemmin, kun jakeluninfrastruktuuri yleistyy. Maakaasulla toimivien polttokennojen toteutettavuustekimukset osoittavat hiilidioksidipäästöjen vähenevän huomattavasti. IMO:n on lisäksi määrä paneutua alusten aiheuttaman melun vähentämiseen.

5.11 On epätodennäköistä, että kestävyysperiaatteiden mukaista biopolttoainetta tulee tarpeeksi merenkulkualan käyttöön tai että vetyyn pohjautuva talous tai hiilidioksidin talteenotto ja varastointi vaikuttaisivat merkittävästi merenkulkualan näkyviin seuraavina kahtena vuosikymmenenä. Pelkästään tuulitekniologiasta (esim. *Skysails*) ja aurinkoenergiasta ei tulla saamaan riittävästi energiaa aluksille, vaan näitä energiamuotoja tullaan mahdollisesti käyttämään perinteisten moottoreiden ohella. Maasähkön käyttö (*cold ironing*) mahdollistaa paremmin ympäristönäkökohdat huomioon ottavat satamatoiminnot. Ydinkäyttövoima, joka vaatii erityisen infrastruktuurin ja hätätilannevalmiuden, ei ole kauppialuksille soveltuva vaihtoehto.

6 Sisävesiliikenteen ympäristöystävällisyyden parantaminen

6.1 Sisävesiliikenne on huomionarvoisessa asemassa Euroopan unionin sisäisessä liikenteessä, sillä jokiliikenteen osuus EU:n koko sisämaaliikenteestä on 5,3 prosenttia, ja suurten vesiväylien alueilla se ylittää joissain tapauksissa 40 prosenttia. Kuljetukset sisävesiväylillä ovat luotettavia, kustannustehokkaita, turvallisia ja säästävät energiaa. Sisävesikuljetusten edistäminen voi auttaa saavuttamaan EU:n ympäristöpolitiikan tärkeimpiä tavoitteita ja niiden käytön laajentaminen on ratkaisevaa kuljetusalan CO₂-päästöjen vähentämisessä. Asia liittyy myös EU:n politiikkaan, jonka tavoitteena on ratkaista pahasti ruuhkautuneiden maanteiden ongelma.

(11) Laivojen aiheuttamaa meriympäristön pilaantumista on tarkoitus ehkäistä entistä tehokkaammin panemalla täytäntöön hiljattain tehtyjä kansainvälisiä yleissopimuksia merieliöstön kiinnittymisenestomaaleista, pilssivedestä, hylkyalusten poistamisesta, alusten polttoaineista sekä alusten romuttamisesta (yleissopimus on määrä tehdä vuonna 2009).

(12) Vuonna 1981 perustettu HELMEPA on ollut mallina sellaisille myöhemmin luoduille organisaatioille kuin CYMEPA, TURMEPA, AUSMEPA, NAMEPA, UKRMEPA, URUMEPa ja INTERMEPA.

(13) Perustajana *International Association of Independent Tanker Owners* (Intertanko) vuonna 2005.

(14) Päätoimipaikka Yhdistyneessä kuningaskunnassa, info@flyingforest.org.

(15) Päätoimipaikka Alankomaissa, www.greenaward.org.

6.2 Sisävesiliikennettä on perinteisesti säännelty Reinin navigaation keskuskomission (*Central Commission for the navigation on the Rhine*) antamilla säännöksillä, joilla on asetettu tiukat tekniset ja turvallisuusnormit. Mannheimin sopimukseen perustuvia säädöksiä sovelletaan Reinin rantavaltioissa. Niihin sisältyy turvallisuutta, vastuuvollisuutta ja saastumisen ehkäisyä koskevia säännöksiä. Korkeiden standardien ansiosta sisävesiliikenteelle on ominaista suuri laadullinen ja turvallisuusasioita koskeva yhdenmukaisuus alusten varustuksessa ja niiden miehistöjen koulutustasossa. Mannheimin sopimukseen perustuvien säännösten pohjalta EU antoi äskettäin sisävesialuksia koskevat kattavat tekniset ja toiminnalliset vaatimukset. Ne sisältyvät direktiiviin 2006/87/EY.

6.3 EU lainsäädännössä ⁽¹⁶⁾ asetetaan päästörajoitukset tietyille ilmansaasteille ja sisävesialusten käyttämän polttoaineen laadulle. Polttoaineen rikkipitoisuutta koskevan Euroopan komission säädösehdotuksen ⁽¹⁷⁾ tavoitteena oli rajoittaa niin meri- kuin sisävesiliikenteessäkin toimivien alusten käyttämän polttoaineen rikkipitoisuutta. Sisävesiliikenteen piirissä oli valmiutta polttoaineen rikkipitoisuuden laskemiseen 1 000 ppm:stä saman tien 10 ppm:ään. Euroopan parlamentti hyväksyi hiljattain sisävesiliikennealan esityksen ja päätti laskea rikkipitoisuutta suoraan 10 ppm:ään vuodesta 2011 lukien. Verrattain lähellä olevassa tulevaisuudessa sisävesiliikenne voi hyötyä päästöttömistä järjestelmistä, kuten polttokennoista. Uusi sisävesillä liikennöimään tarkoitettu proomu *CompoCaNord* ja vastikään valmistunut saksalainen säiliöalus *Futura* ja alankomaalainen lähes päästötön hinaaja *Hydrogen Hybrid Harbour Tug* ovat tästä konkreettisia esimerkkejä. Lisäksi hiljattain on annettu säädös ⁽¹⁸⁾ vaarallisten aineiden kuljettamisesta maanteitse, rautateitse ja sisävesitse jäsenvaltioiden sisällä ja niiden välillä.

6.4 EU:n viimeisin laajentuminen ulotti Reinin ja Tonavan myötä sisävesiväylien verkoston Pohjanmereltä Mustallemerelle. Euroopan sisävesiväylät tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden

luotettavalle rahtiliikenteelle ja menestyvät hyvin, kun niitä verrataan muihin liikennemuotoihin, joiden rasitteina ovat usein ruuhkat ja kapasiteettiongelmat.

6.5 Olisi epärealistista katsoa, että sisävesiliikenne on kunkin maan sisäistä toimintaa, jota voidaan säännellä kansallisen tai alueellisen lainsäädännön avulla. Kroatian, Ukrainan, Serbian ja Moldovan lipun alla purjehtivat sisävesiliikenteen alukset kulkevat jo nyt Euroopan unionin joissa ja kanavissa, ja kohdakkoin tapahtuva Venäjän jokiliikenteen vapauttaminen ja EU:n toimijoiden pääsy venäläisille jokiväylille ja venäläisten pääsy unionin väylille lisää EU:n sisävesiliikenteeseen myös kansainvälisen ulottuvuuden.

6.6 Yksi sisävesiliikenteen luotettavuuden tärkeimmistä toteutumisehdoista ja haasteista on liikenteen pullonkaulojen poistaminen fyysistä infrastruktuuria parantamalla ja tarpeellinen huolto. ETSK palauttaa mieliin aikaisemman lausuntonsa ⁽¹⁹⁾ ja toivoo, että NAIADES-hankeeseen ⁽²⁰⁾ liittyvät toimet elvyttävät sisävesiliikennettä ja mahdollistavat infrastruktuurin kehityshankkeiden rahoittamisen.

6.7 Ulkoisten kustannusten sisällyttäminen maksuihin ei vielä ole yleisenä käytäntönä, eikä sisävesiliikenteen suhteellisen vähän käytettynä kuljetusmuotona tulisi olla tässä asiassa edelläkävijä. Lisäksi mikä tahansa toimintalinja, johon kuuluisi hiiliveron asettaminen sisävesiliikenteelle, kohtaisi väistämättä oikeudellisia vaikeuksia, koska Reinillä ei Mannheimin yleissopimuksen (1868) mukaan voida periä maksuja. Käytännössä 80 prosenttia sisävesiliikenteestä kulkee nykyisin Reinin altaan kautta. ETSK huomauttaa, että Reiniä koskevan sopimuksen ja Tonavaa koskevan sopimuksen määräysten oikeudellinen yhteensopimattomuus aiheuttaa ongelmia Tonavaa koskevassa ympäristölainsäädännössä. Komitea kehottaa tehostamaan EU:n työtä, jotta (ekologiset, sosiaaliset ja tekniset) määräykset kyettäisiin yhdenmukaistamaan tulevaisuudessa. Se olisi omiaan sujuvoittamaan sisävesiliikennettä.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Direktiivi 2004/26/EY, EUVL L 225, 25.6.2004, s. 3.

⁽¹⁷⁾ KOM(2007) 18 lopullinen.

⁽¹⁸⁾ Direktiivi 2008/68/EY, EUVL L 260, 30.9.2008, s. 13.

⁽¹⁹⁾ EUVL C 318, 23.12.2006, s. 218.

⁽²⁰⁾ KOM(2006) 6 lopullinen.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Maantieliikenne vuonna 2020: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan odotukset”

(valmisteleva lausunto)

(2009/C 277/05)

Esittelijä: **Jan SIMONS**

Euroopan unionin puheenjohtajavaltio Tšekki pyysi 24. marraskuuta 2009 päivätyllä kirjeellä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomitealta valmistelevan lausunnon aiheesta

Maantieliikenne vuonna 2020: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan odotukset.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Jan Simons.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 89 ääntä puolesta ja 33 vastaan 17:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Komitea on supistanut tämän lausunnon aihepiiriä. Lausunnossa käsitellään yksinomaan maanteiden tavarakuljetuksia, puheenjohtajavaltio Tšekin antamien lisätietojen mukaisesti. Maanteitse tapahtuvista ammattimaisista henkilökuljetuksista tarvittaisiin oma lausuntonsa.

1.2 Kaikki maanteiden tavarakuljetuksia koskevat ennusteet viittaavat useiden kymmenien prosenttien kasvuun vuoteen 2020 mennessä. Kasvun odotetaan pysähtyvän joksikin aikaa nykyisen talouskriisin takia, mutta se ei kuitenkaan tule vaikuttamaan merkittävästi vuonna 2020 vallitsevaan tilanteeseen.

1.3 Sikäli kuin vuonna 2020 lopputuloksena on liikenteen kasvu, merkitsee tämä muun muassa sitä, että on pyrittävä ponnekaasti toteuttamaan komodaalisuusajattelua, jotta päästään taloudellisiin, sosiaalisiin ja ekologisiin periaatteisiin nojaavaan yhtenäiseen liikennepolitiikkaan, joka määriteltiin liikennepolitiikan valkoisessa kirjassa ja jota myös komitea asettui tukemaan 15. maaliskuuta 2007 antamassaan lausunnossa.

1.4 Ennakoituun kasvuun liittyy joukko ongelmia, jotka jo nyt koskettavat kansainvälisiä ja kansallisia viranomaisia, edunvalvontajärjestöjä ja kansalaisia: hiilidioksidipäästöjen lisääntyminen, kuljetusalan riippuvaisuus fossiilisista polttoaineista, perusrakenteiden turvallisuuspuutteet sekä asianmukaisten työehtojen ja -olojen takaaminen kuljettajille.

1.5 Jotta ongelmiin kyetään puuttumaan, komitea pitää olennaisena, että ne käsitetään yleisesti kiireellisiksi, jotta asialle pystytään muodostamaan välttämätön kannatuspohja.

1.6 Hiilidioksidipäästöjen vaatimien toimenpiteiden suhteen komitea katsoo, että päästöihin on puututtava entistä voimakkaammin niiden lähteillä muun muassa nopeuttamalla uusien energiaa säästävien moottorisukupolvien kehittämistä.

1.7 Viitaten ammattimaisen kuljetustoiminnan riippuvaisuuteen fossiilisista polttoaineista komitea pitää välttämättömänä, että perustetaan asianmukaisesti rahoitettu tutkimus- ja kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on siirtyminen käyttämään kestävyysperiaatteiden mukaista energiaa kuljetusalalla.

1.8 Komitea katsoo myös, että vaihtoehtoisten kulkuvoimälähteiden hyödyntämiseen ja hiilidioksidipäästöjen supistamiseen tähtäävien tuotteiden ja/tai toimenpiteiden edistäminen verotus-tekniisin keinoin on askel oikeaan suuntaan. Vanhanmallisten tavarankuljetusajoneuvojen nopeampi käytöstä poistaminen voisi olla yksi kyseeseen tulevista toimenpiteistä.

1.9 Teknisten innovaatioiden kaltaisten investointien ohella on käytävä pikaisesti rakentamaan ennustetun kasvun edellyttämää infrastruktuuria. Esimerkkinä mainittakoon asianmukaisesti varustettujen, turvallisten ja vartioitujen pysäköintialueiden ja huoltoasemien järjestäminen. Kyseiset alueet on toteutettava siten, että kuorma-autonkuljettajilla on mahdollisuus noudattaa lain määräämiä taukoja ja lepoaikoja ja hyödyntää niitä tehokkaasti virkistymiseen. Heidän on erityisesti oltava turvassa ryöstöiltä, väkivallalta ja muilta rikoksilta. Myös muita kuin moottoriteiden varsilla sijaitsevia huoltoasemia ja pysäköintialueita varten on kehitettävä ja toteutettava pikaisesti yleispäteviä normeja (rakenteet, palvelut, pysäköinnin ohjausjärjestelmät). Pysäköintialueiden ja huoltoasemien parantaminen voidaan rahoittaa kuorma-autoilta perittävillä tietulleilla. Näiden toimien myönteisenä oheisvaikutuksena on, että mainitut investoinnit voivat nykyisessä taloudellisessa laskusuhdanteessa olla omiaan viritämään taloudellista toimeliaisuutta.

1.10 Autonkuljettajia ajatellen olisi huolehdittava ammatin säilymisestä houkuttelevana takaamalla asianmukaiset työehdot ja -olot, kuten säännellyt työajat sekä yhtenäistetyt ajo- ja lepoajat, joita ei pelkästään kirjata säädöksiin vaan joita toteutetaan myös käytännössä. Komitea katsoo, että myös työ- ja sosiaalisäännösten noudattamisen valvonta täytyy yhdenmukaistaa EU:ssa korkealle tasolle ja mahdollisesti määrittellä seuraamuksia. Komitea pitää kuljetussektorin asianmukaisen toiminnan välttämättömänä edellytyksenä sitä, että työnantaja- ja työntekijäosapuolen välistä työmarkkinavuoropuhelua käydään sekä maakohtaisesti että Euroopan tasolla.

1.11 Komitea painottaa mahdollisimman vakavasti, että käsillä olevan lausunnon esityksien tarkoituksena on paitsi havahduttaa ihmiset huomaamaan asian kiireellisyys myös sitäkin voimakkaammin saada heidät tajumaan tarve välittömiin ja pikaisiin toimenpiteisiin, jotta odotettavissa olevaan kuljetusten kasvuun voidaan varautua kestävyysajattelun mukaisella tavalla.

2 Johdanto

2.1 Tšekin tasavallan valmistautuessa vuoden 2009 ensimmäiselle puoliskolle osuvaan EU-puheenjohtajuuskauteensa Tšekin liikenneministeri Ales Rebecek osoitti 24. marraskuuta 2008 päivätyn kirjeen Euroopan talous- ja sosiaalikomitean pääsihteerille Martin Westlakelle.

2.2 Kirjeessään Tšekin liikenneministeri toteaa, että hän pitää oleellisena luoda hyvät yhteistyösuhteet Tšekin liikenneministeriön ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean välille pyrittäessä hahmottelemaan mahdollisimman hyvin asiakokonaisuuksia, joita on määrä käsitellä Tšekin puheenjohtajuuskaudella.

2.3 Puheenjohtajavaltio Tšekki pyytääkin tähän ajatukseen liittyen ETSK:ta laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta ”Maantieliikenne vuonna 2020: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan odotukset”. Aihe on poliittisesti hyvin tärkeä, ja se liittyy läheisesti eurovinjetti-hankkeen tulevaan kehitykseen sekä Euroopan laajuisten liikenneverkkojen (TEN-T) piakkoin julkistettavaan toimintasuunnitelmaan.

2.4 Saadakseen lyhyessä ajassa erilaisten asiaankuuluvien yhteiskunnallisten ryhmittymien käsitykset näistä kysymyksistä tietoonsa komitea katsoi välttämättömäksi järjestää kuulemisen, jossa mainittujen ryhmittymien edustajilla olisi mahdollisuus tehdä selkoa näkemyksistään.

2.5 Näiden erityyppisten, asiaankuuluvien yhteiskunnallisten ryhmittymien edustajien kuulemistilaisuudessa ilmaiset näkemykset on koottu lausunnon liitteeseen ⁽¹⁾.

(1) Lausuntojen liitteitä ei julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Kyseinen liite on kuitenkin noudettavissa ETSK:n internetsivustosta: www.eesc.europa.eu.

2.6 Tässä valmistelevala lausunnossa ”maantieliikenteellä” tarkoitetaan maanteitse tapahtuvia tavarakuljetuksia, koska puheenjohtajavaltio Tšekki antoi asiasta tämäsältöisiä täsmentäviä tietoja. Maanteitse tapahtuvista ammattimaisista henkilökuljetuksista tarvittaisiin oma lausuntonsa.

2.7 Mainittu rajausta aiheuttaa sen, että esimerkiksi perusrakenteiden osalta tehtäviin johtopäätöksiin pitää suhtautua riittäväällä varovaisuudella, koska yksityisistä henkilökuljetuksista muodostuva lisäulottuvuus, joka infrastruktuuriin kohdistuvalta tilantarpeeltaan on hallitseva, on jätetty huomioimatta.

2.8 Puheenjohtajavaltio Tšekin pyytämän, vuoteen 2020 ulottuvan maantiekuljetusmarkkinoiden näkymien kartoituksen merkitys käy selväksi kun muistetaan, että liikennepolitiikan valkoisen kirjan väliarviossaan vuodelta 2001 Euroopan komissio odottaa tavarakuljetusten kasvavan 25 jäsenvaltion EU:ssa 50 prosenttia (tonnikilometreissä laskettuna) vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi todetaan, että 27 jäsenvaltion EU:ssa vuonna 2006 suunnilleen kolme neljäsosaa sisämaankuljetusten tonnikilometreistä koostuu maanteitse tapahtuvista tavarakuljetuksista.

2.9 Raideliikenteen osuus tavarakuljetusten tonnikilometreistä on 17 prosenttia, ja sisävesiliikenteellä ja putkistoilla on kummallakin niistä 5 prosentin osuus. Näin ollen tulisi pyrkiä kyseisten liikennemuotojen ja lähimerenkulun osuuden kasvattamiseen.

2.10 Sikäli kuin kuljetusten volyymi kasvaa ennustetulla tavalla vuoteen 2020 mennessä, eli kansainväliset maantiekuljetukset kaksinkertaistuisivat – kaksinkertaisella vauhdilla kansallisiin maantiekuljetuksiin nähden –, on sillä suuret vaikutukset lukuisilla aloilla. Esimerkkeinä voidaan mainita infrastruktuurin kapasiteetin vajavaisuus ja sen aiheuttamat liikennepuhkat sekä radikaalien toimenpiteiden puuttuessa voimakkaasti lisääntyvät hiilidioksidipäästöt, meluhaitat ja energiankulutus. Lisäksi mikäli politiikkaan ei tehdä muutoksia, työehdot ja -olot heikkenevät, minkä vuoksi autonkuljettajan ammatti menettää houkuttelevuuttaan.

2.11 On ilmiselvää, että mainittuja aloja tulee tarkastella ongelmakohtina, joiden suhteen täytyy tehdä perustavia valintoja, jotka ovat olennaisen tärkeitä, mikäli tahdotaan aikaansaada asianmukaisesti toimivat maantiekuljetusten sisämarkkinat.

2.12 Asioita mutkistaa vielä maantiekuljetusmarkkinoiden pirstoutunut rakenne. EU:ssa tämä tarkoittaa osapuilleen 900 000:aa alan yritystä, joista yli puolet voidaan laskea pienyritysten joukkoon. Yritysten lukumäärä on vakiintumassa; niiden koko kuitenkin kasvaa. Maantiekuljetusmarkkinoille on lisäksi tunnusomaista niiden epäyhtenäisyys. Siihen ovat syynä ennen muuta pienet, omaehtoisesti operoivat yritykset, joilla ei juuri ole halua hakeutua yhteistyöhön. Niinpä logistiset prosessit eivät toimi parhaalla mahdollisella tavalla, ja alan laatutasossa on edelleen paljon parantamisen varaa.

3 Yleistä

3.1 Eurostatin tuottamista tiedoista käy ilmi, että vuonna 2006 EU:n 27 jäsenvaltiosta 25:ssä maantiekuljetusten osuus (tonnikilometreissä laskettuna) oli yli 50 prosenttia muiden kuljetusmuotojen (raideliikenne, sisävesiliikenne ja putkistot) osuuksiin nähden. Virossa ja Latviassa oli raidekuljetusten osuus yli 60 prosenttia. Saman Eurostat-tutkimuksen mukaan myös Sveitsissä raidekuljetusten osuus oli yli 60 prosenttia.

3.2 Lisäksi on tiedossa, että maantiekuljetusten tavaratonneista 85 prosenttia kulkee alle 150 kilometrin matkan. 15 prosenttia tonneista kulkee yli 150 kilometrin matkan.

3.3 Toteamus kuvaa hyvin maanteiden tavarakuljetusten vahvuutta ja joustavuutta: lyhyillä matkoilla ei maantiekuljetuksille ole juurikaan vaihtoehtoja.

3.4 Sisämaakuljetusmuodoista raide- ja sisävesiliikenne kykenevät eritoten pidemmällä matkoilla ja rahtityypistä riippuen kyllä tarjoamaan vaihtoehdon maantiekuljetuksille, mikäli palvelun laatu on vähintään yhtäläinen ja jos uudelleenlastauksesta väistämättä koituvat kulut pysyvät hyväksyttävällä tasolla. Ulkoisten kustannusten sisällyttämisellä hintoihin voi tässä yhteydessä olla merkitystä.

3.5 Meriyhteyksien kautta tapahtuviin kuljetuksiin saattaa löytyä vaihtoehtoinen kuljetusmuoto lähimerenkulusta, jos sen kohtaamista tulliteknisistä ja hallinnollisista esteistä päästään eroon ja uudelleenlastauksekustannukset kyetään rajoittamaan myös tässä tapauksessa.

3.6 Tarkasteltaessa vuoteen 2020 mennessä odotettavissa olevia kehityskulkuja voidaan aihepiiriä käsittelevien Euroopan komission (kertomus *European Energy and Transport: trends to 2030*) ja NEA-tutkimuslaitoksen havaintojen perusteella todeta, että bruttokansantuote ja siten myös kuljetustoiminta tulevat kasvamaan voimakkaasti mikäli niitä ei pystytä erottamaan toisistaan, mikä todettiin jo liikennepolitiikan valkoisen kirjan väliarvioinnissa.

3.7 Ennusteet kansainvälisten rahtivirtojen kehittymisestä vuodesta 2005 vuoteen 2020 viittaavat siihen, että

— kuljetukset Länsi-Euroopassa kasvavat 33 prosenttia.

— kuljetukset Itä-Euroopassa kasvavat 77 prosenttia.

— kuljetukset Länsi-Euroopasta Itä-Eurooppaan kasvavat 68 prosenttia.

— kuljetukset Itä-Euroopasta Länsi-Eurooppaan kasvavat 55 prosenttia.

Odotettavissa oleva maanteiden tavarakuljetusten lisääntyminen vuoteen 2020 mennessä tulee verottamaan energiavaroja merkittävästi, kun otetaan huomioon toimialan riippuvaisuus fossiilista polttoaineista.

3.8 Yleisesti ottaen rahtivirtojen odotetaan siis lisääntyvän. Luottokriisin ja siihen kytkeytyvän taloustaantumun vuoksi kasvu jää ainakin lähivuosina ajateltua vähäisemmäksi, mutta sitä tapahtuu kuitenkin siinä määrin, että se vaatii sopeuttamistoimia. Vuosi 2020 on kuitenkin vielä runsaan 10 vuoden päässä, ja mahdollisuus, että taantumun seuraukset tuntuisivat vielä silloinkin, arvioidaan vähäiseksi.

3.9 Kuljetusalalle odotettu kasvu juontuu EU:n talouskasvusta, ja sen on syytä edellyttää tapahtuvan yhä yhdentyneemmällä markkinoilla, missä myös yhdenmukaistetuilla toimenpiteillä, kuten tinkimättömällä valvonta- ja seuraamuspolitiikalla, on kiinnitettävä paikkansa.

3.10 Euroopan komission nykyisin kaavailema toimintalinja: luopuminen ajamasta väen väkisin siirtymää liikennemuotojen välillä ja liikennemuotojen yhteistoimintaan (nk. komodaalisuus) perustuvan ajattelun⁽²⁾ omaksuminen, eli kunkin liikennemuodon käytön optimoiminen ja niiden kaikkien mahdollisimman hyvä yhteistoiminta, vaikuttaa – vaihtoehtojen ja investointien kehittämisen ohella – komiteasta välttämättömältä toimintamallilta, jotta ajan mittaan voidaan samanaikaisesti tarjota sekä laadukkaita liikkumismahdollisuuksia että korkea ympäristönsuojelun taso.

3.11 Komitea asettui 15. maaliskuuta 2007 pitämässään täysistunnossa⁽³⁾ tukemaan liikennepolitiikan valkoisen kirjan väliarvioinnissa asetettuja tavoitteita, eli kaikkien liikennemuotojen kehittämistä yhdessä ja erikseen sekä kunkin liikennemuodon tarjoamien erityisten mahdollisuuksien hyödyntämistä täysimääräisesti. Komitea korosti kuitenkin, että merikuljetusten, sisävesiliikenteen ja raideliikenteen kilpailukykyä tulee parantaa.

3.12 Jotta ennustettuun kasvuun kyetään varautumaan, tarvitaan kaikkien sidosryhmien tukea ja panosta. Sen vuoksi oli hyödyllistä järjestää kuuleminen, joka kokosi asiaankuuluvat yhteiskuntaelämän kansainväliset katto-organisaatiot yhteen esittämään käsityksensä. Ne voitiin sitten sisällyttää tähän valmistelemaan lausuntoon⁽⁴⁾.

3.13 Yksi johtopäätöksistä, jotka voidaan tehdä odotettavissa olevasta liikennevirtojen lisääntymisestä vuoteen 2020 mennessä, on se, että kaikkien sisämaan kuljetusmuotojen fyysistä infrastruktuuria on laajennettava. Lähimerenkulussa on ennen muuta päästävä eroon tulliteknisistä ja hallinnollisista esteistä.

(2) Komodaalisuudella ymmärretään tässä seuraavaa, Euroopan komission asiakirjan ”Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille: Kestävää liikkuvuutta Eurooppaan – Euroopan komission vuoden 2001 liikennepolitiikan valkoisen kirjan väliarviointi” (KOM(2006) 314 lopullinen) sivulla 4 olevan määritelmän mukaisesti: ”[E]ri liikennemuotojen tehokas hyödyntäminen yhdessä ja erikseen johtaa resurssien optimaaliseen ja kestävään hyödyntämiseen.”

(3) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille: Kestävää liikkuvuutta Eurooppaan — Euroopan komission vuoden 2001 liikennepolitiikan valkoisen kirjan väliarviointi” (KOM(2006) 314 lopullinen), EUVL C 161, 13.7.2007, s. 89-95.

(4) Ks. liite, joka sisältää kertomuksen kuulemistilaisuudesta.

3.14 Toinen johtopäätös on se, että jos odotettavissa oleva maanteiden tavarankuljetusten kasvu toteutuu, on löydettävä ratkaisut kasvun aiheuttamiin vaikutuksiin esimerkiksi hiilidioksidipäästöjen, tieliikenneonnettomuuksien, energiankulutuksen ja sosiaalisten näkökohtien, kuten asianmukaisesti vartioitujen ja varustettujen pysäköintialueiden ja huoltoasemien, osalta.

3.15 Sen lisäksi on aiheellista edistää ratkaisuja sellaisissa kysymyksissä kuin tyhjänäajo, tarkastusten ja sakkojen harmonisointi, sisämarkkinoiden aito yhdentäminen, tehostamistoimenpiteet mm. soveltamalla moduulikonsepteja mahdollisuuksien mukaan, rajatarkastusten nopeuttaminen, toimialan omat logistiset ajatusmallit, matkanopeuksien noudattamista koskevat tutkimukset sekä rengasteknologian kehittäminen.

3.16 Komitea tiedostaa myös, että tulee osoittautumaan tarpeelliseksi laatia näkemyksellisempää politiikkaa vuoden 2020 jälkeistä aikaa ajatellen. Se kehottaaakin komissiota, neuvostoa, Euroopan parlamenttia ja kuljetusalaa itseään kiinnittämään asiaan huomiota kohdakkoin alkavassa keskustelussa liikennepoliittikan tulevaisuudesta (*The Future of Transport*), jota liikenneasioista vastaavan komission jäsenen Antonio Tajanin ilmoituksen mukaan on määrä käydä vuonna 2010.

4 Erityistä

4.1 Koska maanteitse tapahtuvien kansainvälisten tavarankuljetusten ennustetaan kasvavan ja koska mahdollisuus, että muut kuljetusmuodot pystyisivät huolehtimaan kasvaneesta kuljetustarpeesta, on vähäinen, on komitean käsityksen mukaan välttämätöntä kehittää kansainvälisesti ja kansallisesti asianmukainen strategia.

4.2 On toimittava sen hyväksi, että fyysistä maantie- ja liikenneinfrastruktuuria joko rakennetaan tai kohennetaan (liikenteen pullonkauloja poistamalla) sekä unionin että jäsenvaltioiden puitteissa. Tässä yhteydessä pitää myös kiinnittää tarvittavaa huomiota siihen, että asianmukaisesti vartioituja ja varustettuja, turvallisia pysäköintialueita ja huoltoasemia on liian vähän, joten niitä on järjestettävä lisää.

4.3 Lisäksi viitataan komission tiedonantoon ”Strategia ulkoisten kustannusten sisällyttämiseksi hintoihin” ja aiheesta valmis-teilla olevaan komitean lausuntoon ⁽⁵⁾.

4.4 Ammatti pitää säilyttää autonkuljettajille houkuttelevaa takaamalla asianmukaiset työehdot ja -olot, kuten säännellyt työajat sekä yhtenäistetyn ajo- ja lepoajat, joita ei pelkästään kirjata säädöksiin vaan joita toteutetaan myös käytännössä. Komitea katsoo, että myös työ- ja sosiaalisäännösten noudattamisen valvonta täytyy yhdenmukaistaa EU:ssa. Sääntöjen noudattamatta jättämisen varalta tulisi ottaa käyttöön ja soveltaa erityisesti taloudellisesti varoittavia seuraamuksia. Komitea pitää kuljetussektorin asianmukaisen toiminnan välttämättömänä edellytyksenä sitä, että työnantaja- ja työntekijäosapuolen välistä työmarkkinavuoropuhelua käydään sekä maakohtaisesti että Euroopan tasolla.

⁽⁵⁾ KOM(2008) 435 lopullinen, julkaistu 8.7.2008 ja asiakokonaisuus TEN/357 ”Ulkoisten kustannusten sisällyttäminen hintoihin”.

4.5 Viimeksi kuluneina vuosina länsieurooppalaiset kuljetusalan yritykset ovat perustaneet tytäryhtiöitä sellaisiin maihin kuin Puola, Tšekki ja Unkari. Nämä ”ulosliputetut” yritykset hoitavat yhdessä jo pitkään vaikuttaneiden paikallisten kuljetusyritysten kanssa valtaosan kansainvälisistä maantiekuljetuksista Länsi- ja Itä-Euroopan välillä. Suuntauksen odotetaan jatkuvan.

4.6 Kun otetaan huomioon ennustettu kuljetusten volyymin kasvu, komitea kehottaa poistamaan hallinnolliset ja fyysiset ongelmakohdat, jotka ovat esteenä intermodaaliteknologian hyödyntämiselle. Komitea pitää välttämättömänä, että kaikkia kuljetusmuotoja pystytään käyttämään täysimääräisesti hyväksi, tasavertaisia toimintaedellytyksiä unohtamatta.

4.7 Komitea pitää hyvin tärkeänä myös sitä, että pyrittäessä varautumaan odotettavissa olevaan kuljetusvolyymin kasvuun energia- ja ilmastokysymyksissä asetetaan yhä kunnianhimoisempia päämääriä. Komitea totesi jo liikennepoliittikan valkoisen kirjan väliarviota käsittelevässä lausunnossaan, että ensisijaisena tavoitteena tulee olla vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja supistaa hiilidioksidipäästöjä. Päästöjä tulee karsia ennen muuta puuttamalla niiden lähteisiin, eli kehittämällä moottoriteknologiaa hiilidioksidipäästöjen suitsimiseksi (Euro V- ja Euro VI -päästönormien mukaiset uudet, energiaa säästävät moottorisukupolvet).

4.8 Tutkimustulokset osoittavat, että mikäli hiilidioksidipäästöt kasvavat entiseen tahtiin, ne lisääntyvät vuoteen 2020 mennessä vielä 17–55 prosenttia, talouskasvuskenaariosta riippuen. Hiilidioksidipäästöjen kokonaismäärän arvioidaan vähenevän vuodesta 2040 lähtien. Tulokset huolestuttavat komiteaa. Tulee ottaa käyttöön kaikki tietämys ja voimavarat sellaisten, myös epätavomaisten toimenpiteiden kehittämiseksi, joiden avulla hiilidioksidipäästöjä kyettäisiin supistamaan jo vuoteen 2020 ulottuvan aikajakson kuluessa. Vanhanmallisten tavarankuljetusajoneuvojen nopeampi käytöstä poistaminen ja ulkoiset kustannukset hintoihin sisällyttämällä kerättävien varojen osoittaminen tätä tarkoitusta varten voisivat olla kyseeseen tulevia toimenpiteitä.

4.9 Komitea katsoo, että vaikka maantieliikenteen tavarankuljetussektorin riippuvaisuutta fossiilisista polttoaineista ei lyhyellä tähtäimellä pystytäkään vähentämään, on kuitenkin lisättävä ponnistuksia, jotta kyetään pitämään huolta pitkän aikavälin vaihtoehtoista. Edellä lainatussa lausunnossaan komitea painottaa, että tulee perustaa asianmukaisesti rahoitettu tutkimus- ja kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on siirtyminen käyttämään kestävyysperiaatteiden mukaista energiaa.

4.10 Komissio toteaa energiatehokkuuden toimintasuunnitelmassaan ⁽⁶⁾ liikenteen energiankulutuksesta löytyvän arviolta 26 prosentin säästöpotentiaali vuoteen 2020 mennessä.

4.11 Millä keinoin maanteiden tavarankuljetusten aiheuttamia haitallisia vaikutuksia sitten pystyttäisiin lieventämään? Komitean käsityksen mukaan on hyvin tärkeää kehittää logististen prosessien organisointia, minkä ansiosta maanteiden tavarankuljetusten suorituskyky paranee.

⁽⁶⁾ Komission tiedonanto ”Energiatehokkuuden toimintasuunnitelma: Mahdollisuuksien toteuttaminen”, KOM(2006) 545 lopullinen.

4.12 Komitea katsoo, että kannatuspohjan luominen ja kansalaisten valveuttaminen ovat tärkeimmät menestyksen avaimet. Tässä yhteydessä tulisi käyttää sekä palkitsevaa että rankaisevaa politiikkaa. Palkintoina voidaan myöntää kannustuspalkkioita tai taloudellista tukea investointeihin kestävyysperiaatteiden mukaisiin kuorma- ja linja-autoihin; tietulleja tai muita veroluonteisia maksuja voidaan porrastaa ja edistää vastaavanlaisin verotusteknisin keinoin vaihtoehtoisten kulkuvoimaratkaisujen hyödyntämistä palvelevia tuotteita, ympäristöystävällisiä kuorma- ja linja-autoja, mutta samalla tulisi soveltaa myös johdonmukaista sääntelyä ja hintapolitiikkaa.

4.13 Komitea suosittaa lopuksi maantiekuljetussektorille teknistä kehitystä ja liikkeenjohtamisen kehittämistä käsittelevän

vertailututkimuksen tekemistä, jotta se pystyy hyödyntämään muilla toimialoilla käytössä olevia sovelluksia.

4.14 Komitea on selvillä siitä, ettei aikaa ole enää hukattavaksi. Se painottaakin mahdollisimman vakavasti, että käsillä olevan lausunnon sisältämien ja muiden mahdollisten asiaankuuluvien esitysten tarkoituksena on paitsi havahduttaa ihmiset huomaamaan asian kiireellisyys myös sitä voimakkaammin saada heidät tajuaamaan tarve välittömiin ja pikaisiin toimenpiteisiin, jotta odotettavissa olevaan kuljetusten kasvuun voidaan varautua kestävyysajattelun mukaisella tavalla.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen itäiseen kumppanuuteen”

(valmisteleva lausunto)

(2009/C 277/06)

Esittelijä: **Ivan VOLEŠ**

Suurlähettiläs Milena Videnová, Tšekin pysyvä edustaja Euroopan unionissa, pyysi 12. tammikuuta 2009 päivätyllä kirjeellä Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen itäiseen kumppanuuteen.

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 16. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Ivan Voleš.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 160 puolesta ja 15 vastaan 18:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen ehdotukseen itäisen kumppanuuden käynnistämisestä ja kannattaa sitä. Tällainen kumppanuus on tarkoitettu laadullisesti kehittyneemmäksi tavaksi tehdä yhteistyötä Euroopan naapuruuspolitiikan (ENP) piiriin kuuluvien itäisten maiden kanssa. Kumppanuuden on pohjauduttava yhteisiin demokraattisiin arvoihin ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen; niihin sisältyvät työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja kansalaisvuoropuhelu sekä sen tunnustaminen, että demokraattisissa yhteiskunnissa kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on tärkeä rooli.

1.2 Itäiseen kumppanuuteen liittyvässä yhteistyöohjelmassa tulee keskittyä kumppanimaiden konkreettiseen avustamiseen. Tämä on erityisen tärkeää nyt, kun maailmanlaajuisen talouskriisin ankarat seuraukset tuntuvat kumppanimaiden taloudessa vakavin sosiaalisiin seurauksiin. Itäisen kumppanuuden avulla olisi lisäksi edistettävä instituutioiden vahvistamista ja meneillään olevien konfliktien rauhanomaista ratkaisemista.

1.3 Itäinen kumppanuus ei ratkaise kysymystä eräiden kumppanimaiden pyrkimyksistä liittyä EU:n jäseneksi. Kun kumppanimaat ovat mukauttaneet lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön asianomaisilla aloilla, niiden olisi voitava saada Euroopan talousalueen maiden tapaan sellainen etuoikeusasema, että ne voivat osallistua yhteisön säännösten laadintaan tietyillä aloilla saamatta kuitenkaan äänioikeutta.

1.4 Itäistä kumppanuutta toteutettaessa tulee ottaa oppia Euroopan naapuruuspolitiikan viidestä ensimmäisestä täytäntöönpanovuodesta seuraavilla tavoilla:

- Toimintasuunnitelmien kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden määrittelyyn liittyvää EU:n ja kumppanimaiden yhteistyötä tulee kehittää.
- Kansalaisyhteiskunnan, työmarkkinaosapuolet mukaan luetuina, olisi voitava osallistua toimintasuunnitelmien laadintaan ja niiden täytäntöönpanon seurantaan.
- Kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen perustuvassa alakohteisessa yhteistyössä olisi pidettävä kiinni yhteisten alakomiteoiden kokousajankohdista, ja kansalaisyhteiskunnan olisi voitava osallistua kokouksissa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoon.
- Yhteisön toimielinten ja virastojen ohjelmiin osallistumisen edellytykset olisi määriteltävä selvästi, jotta kumppanit motivoituisivat mukauttamaan lainsäädäntönsä kulloisenkin alan EU-lainsäädäntöön.
- Kansalaisyhteiskunnan tulee voida osallistua aihekohtaisissa foorumeissa käsiteltävien kysymysten valintaan. Ensimmäiseksi olisi käsiteltävä muun muassa sellaisia aiheita kuin hyvä hallinto, oikeusvaltioperiaate, sosiaalisen markkinatalouden ja sen sääntelyn periaatteet, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja kansalaisvuoropuhelu, siirtolaisuus, teollis- ja tekijänoikeuksien suojeleminen, energiatoimitusten turvaaminen, köyhyyden poistaminen, kaupan esteet, rajatylittävät yhteistyö, ympäristönsuojelu ja ihmisten väliset yhteydet.

1.5 Itäiseen kumppanuuteen osallistuvilta mailta tulee edellyttää halua ja valmiutta omaksua EU:n yhteiset arvot, kunnioittaa ihmisoikeuksia ja perusvapauksia sekä kehittää ja tukea työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja kansalaisvuoropuhelua. Tämä koskee etenkin Valko-Venäjää.

1.6 Itäisen kumppanuuden ei tule johtaa uusien jakolinjojen syntyyn Itä-Euroopassa. Kolmansien maiden tulee voida osallistua siihen sellaisilla aloilla, joilla niiden edut ovat yhtenevät EU:n ja itäisen kumppanuuden etujen kanssa. Esimerkkeinä voidaan mainita mm. energiavarmuus, siirtolaisuus ja ympäristönsuojelu. Lukuisat itäisen kumppanuuden painopisteet kuuluvat EU:n ja Venäjän strategisen kumppanuuden alaan. ETSK ehdottaa, että kansalaisyhteiskuntafoorumien ja aihekohtaisten foorumien yhteydessä Venäjän, Turkin ja muidenkin maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatiot kutsutaan mukaan neuvottelemaan yhteisiin etuihin liittyvistä kysymyksistä.

1.7 Itäisen kumppanuuden tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaisen tärkeää edistää liikkuvuutta ja ihmisten välisiä yhteyksiä. ETSK kehottaa helpottamaan viisumikäytäntöjä kumppanimaiden tiettyjen kansalaisryhmien osalta siinä tarkoituksessa, että viisumipakot poistettaisiin asteittain ottaen kuitenkin huomioon molempien osapuolten turvallisuusintressit.

1.8 ETSK on valmis osallistumaan itäisen kumppanuuden toteuttamiseen kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnan tuella ja tarjoamaan käyttöön kokemuksensa järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan verkostojen luomisesta useissa maissa ja useilla alueilla, myös itäisissä naapurimaissa. Komitea kehottaa Euroopan komissiota ja neuvostoa antamaan sille keskeisen roolin itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskuntafoorumien luomisessa. Siitä on tarkoitus tulla EU:n ja itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskuntien kerran vuodessa kokoontuva joustava ja avoin verkosto, joka toimii konkreettisia kysymyksiä käsittelevien, ohjelma- ja hanke-ehdotuksia itäisen kumppanuuden tavoitteiden saavuttamiseksi esittävien työryhmien ja muiden ryhmien välityksellä. Kansalaisyhteiskuntaa olisi kannustettava osallistumaan täysipainoisesti ja tehokkaasti foorumien toimintaan varmistamalla sille asianmukainen rahoitus.

1.9 ETSK aikoo tukea kahdenvälisesti sellaisten rakenteiden luomista kumppanimaihin, joiden välityksellä työmarkkinaosapuolet ja muut kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat osallistua EU:n ja kumppanimaiden kahdenvälisen ohjelmien täytäntöönpanoon liittyvään konsultointiprosessiin myös kansallisten täytäntöönpanosuunnitelmien laadinnan, toteuttamisen ja tuloseurannan yhteydessä.

1.10 ETSK vetoaa Euroopan komissioon, jotta se nivoisi kansalaisyhteiskunnan organisaatiot kokonaisvaltaiseen instituutioiden kehittämisohjelmaan (*Comprehensive Institution-Building programme*, CIB) ja kumppanuusohjelmiin varmistamalla mahdollisuuden saada rahoitusta eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen (ENPI) tähän tarkoitukseen soveltuvasta lohkoista. Näin taattaisiin, että kansalaisyhteiskunta pystyy täyttämään tehtävänsä.

1.11 ETSK on valmis osallistumaan kumppanimaiden kansalaisyhteiskuntien organisaatioiden kanssa kuhunkin neljään aihekohtaiseen foorumiin. Komitea toimii aktiivisesti foorumien aiheiksi kaavailtujen kysymysten parissa ja on jo antanut lukuisia lausuntoja ja esittänyt runsaasti huomioita kyseisistä aiheista.

2. Johdanto ja itäisen kumppanuuden käynnistämistä koskevan ehdotuksen sisältö

2.1 Komitea vastasi myöntävästi puheenjohtajavaltio Tšekin pyyntöön laatia valmistelevala lausunto itäisen kumppanuuden tarjoamista mahdollisuuksista ja siitä, miten kansalaisyhteiskunta voi osallistua kumppanuuteen. Lausunto pohjautuu ehdotukseen, jonka Euroopan komissio esitti 3. joulukuuta 2008 julkaisemasaan tiedonannossa (1).

2.2 Vuonna 2004 tapahtuneen EU:n laajentumisen yhteydessä käynnistetyn Euroopan naapuruuspolitiikan avulla unioni on tiivistänyt kahdenvälisiä suhteitaan itäisiin naapurimaihinsa (2), ja sen avulla on saavutettu paljon hyviä tuloksia vastavuoroisten yhteyksien lujittamisessa. Se ei ole kuitenkaan täysin täyttänyt etenkin niiden maiden odotuksia, joilla on kunnianhimoisempia pyrkimyksiä EU:n suhteen.

2.3 Puola ja Ruotsi tekivät aloitteen esittämällä yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa 26. toukokuuta 2008 ehdotuksen itäisen kumppanuuden luomisesta ENP:tä laadullisesti kehittyneemmäksi yhteistyömuodoksi. Tšekki kannatti ehdotusta ja teki siitä puheenjohtajuuskautensa yhden painopisteen.

2.4 Euroopan komissio julkaisi 3. joulukuuta 2008 tiedonannon itäisestä kumppanuudesta, ja Eurooppa-neuvosto hyväksyi kumppanuuden maaliskuun huippukokouksessaan (3). Kumppanuus on määrä käynnistää Prahassa 7. toukokuuta 2009 pidettävässä itäisen kumppanuuden maiden huippukokouksessa.

2.5 Itäisen kumppanuuden tavoitteena on tukea aiempaa voimakkaammin kumppanimaiden pyrkimyksiä lähentyä unioniin ja tarjota niille kaikki tarvittava apu demokratian ja markkinatalouden kehittämiseen liittyvien uudistusten toteuttamiseksi, oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallinnon edistämiseksi, ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi, vähemmistöjen kunnioittamiseksi ja suojelemiseksi sekä markkinatalouden ja kestävä kehityksen keskeisten periaatteiden noudattamiseksi.

2.6 Itäistä kumppanuutta on tarkoitus toteuttaa käytännössä varsinkin kahdenvälisellä tasolla, tavoitteena assosiaatiosopimusten solmiminen (4). Edellytyksenä on, että kumppanit edistyvät demokratiakysymyksissä sekä oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisessa (5). Jokaiseen assosiaatiosopimukseen sisällytetään mm. vahvan ja kattavan vapaakauppa-alueen luominen.

(1) Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Itäisen kumppanuus, KOM(2008) 823 lopullinen, 3.12.2008.

(2) Käsillä olevassa lausunnossa itäisillä kumppaneilla ("kumppaneilla") tarkoitetaan Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvia Itä-Euroopan ja Etelä-Kaukasian maita: Armeniaa, Azerbaidžania, Georgiaa, Moldovaa, Ukrainaa ja Valko-Venäjää.

(3) Brysselissä 19. ja 20. maaliskuuta 2009 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajavaltion päätelmät, 7880/09.

(4) Ukrainan kanssa on jo aloitettu assosiaatiosopimusneuvottelut, ja siitä voisi tulla malli muille kumppanimaille.

(5) Tämä koskee erityisesti Valko-Venäjää, joka on toistaiseksi edistynyt kyseisissä asioissa liian heikosti.

2.7 Monenvälisellä tasolla on tarkoitus perustaa neljä aihekohtaista foorumia, joiden aiheet ovat 1) demokratia, hyvä hallinto ja vakaus, 2) taloudellinen yhdentyminen ja yhteensopivuus EU:n politiikkojen kanssa, 3) energiavarmuus ja 4) yhteydet ihmisten välillä. Monenvälisen kehityksen on tarkoitus vahvistaa kumppanimaiden keskinäisiä yhteyksiä, jotta tulevaisuudessa voitaisiin perustaa naapureiden muodostama talousyhteisö. Monenvälisessä yhteistyössä voitaisiin saavuttaa konkreettista edistystä **keskeisten aloitteiden** ⁽⁶⁾ avulla. Niihin on tarkoitus saada rahoitusta kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta, yksityiseltä sektorilta ja erilaisilta rahoittajilta.

2.8 Tarkoituksena on, että EU:n ja itäisen kumppanuuden maiden valtion- ja hallitusten päämiehet kokoontuvat joka toinen vuosi ja ulkoasiainministerit vuosittain ja että korkeiden virkamiesten kokouksia järjestetään foorumeista riippuen puolivuositain ja asiantuntijoiden kokouksia työryhmien työskentelyn yhteydessä.

2.9 Euroopan komissio ja neuvosto odottavat kansalaisyhteiskunnan osallistuvan itäisen kumppanuuden tavoitteiden toteuttamiseen ja ehdottavat kansalaisyhteiskuntafoorumien perustamista vuoropuhelun käymiseksi viranomaisten kanssa. Komissio pyytää alueiden komiteaa ja ETSK:ta osallistumaan demokratiaa, hyvää hallintoa ja vakautta sekä ihmisten välisiä yhteyksiä käsittelevien aihekohtaisten foorumien työhön.

2.10 Itäisen kumppanuuden rahoitus kasvaa 450 miljoonasta eurosta varainhoitovuonna 2008 aina 600 miljoonaan euroon vuonna 2013. Tämä edellyttää lisävarojen osoittamista eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen budjettivaroista.

3. Miten itäisestä kumppanuudesta saataisiin keino parantaa Euroopan naapuruuspolitiikan täytäntöönpanoa?

3.1 ETSK mieltää itäisen kumppanuuden ENP:n itäisen ulottuvuuden uudeksi strategiseksi kehikseksi sekä solidaarisuuden osoitukseksi Itä-Euroopan väestöä kohtaan. Sen on perustuttava yhteisten arvojen omaksumiseen, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tukemiseen, hyvään hallintoon ja sellaisen demokraattisen yhteiskunnan kehittämiseen, jossa kansalaisyhteiskunnalla on vankka asema. Kumppanimaiden hallitusten poliittista tahtoa kehittää vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa ja tukea työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua olisi käytettävä yhtenä mittapuuna, kun harkitaan nykyisten yhteistyövälineiden ja -ohjelmien hyödyntämistä itäisen kumppanuuden yhteydessä.

⁽⁶⁾ Niihin on määrää sisältyä esimerkiksi yhdennetty rajaturvallisuusohjelma, pieniä ja keskisuuria yrityksiä palveleva väline sekä alueellisten sähkömarkkinoiden, energiatehokkuuden ja uusiutuvien energianlähteiden edistäminen, eteläisen energiakäytävän kehittäminen tai yhteistyön luonnonkatastrofien ehkäisemiseksi.

3.2 Syvenevä maailmanlaajuinen finanssi- ja taluskriisi uhkaa EU:n itäisten naapurien talouskehitystä ja vakautta. ETSK:n mielestä itäiseen kumppanuuteen liittyvällä yhteistyöohjelmalla ja ENPI:stä saatavalla rahoituksella tulee tukea pitkän aikavälin rakenneuudistuksia, ja tuki tulee suunnata kumppanimaiden hallitusten auttamiseen taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen vakauttamisessa ja niiden kielteisten seurausten korjaamisessa, joita kriisi aiheuttaa haavoittuvimmassa asemassa oleville väestöryhmille.

3.3 Itäisen kumppanuuden tavoitteena on auttaa Itä-Euroopan maita uudistumaan ja mukautumaan EU:n säännöstöön avaamalla niille kuitenkin suoria jäsenyysnäkömiä. Tämän ei pitäisi rajoittaa eri maiden pyrkimyksiä kehittää edelleen EU-suhteitaan. Kumppanimaiden motivoimiseksi toteuttamaan yhä aktiivisemmin EU-lähtöisiä uudistuksia ja normeja ETSK suosittaa, että niille annettaisiin mahdollisuus saada etuoikeusasema sen jälkeen kun ne ovat saattaneet tiettyjä sovittuja aloja koskevan yhteisön säännösten osaksi lainsäädäntöään. Euroopan talousalueen maiden tapaan ⁽⁷⁾ ne voitaisiin integroida sisämarkkinoihin ja ne voisivat osallistua yhteisön toimielinten ja virastojen ohjelmiin sekä asiantuntijatasolla yhteisön uusien säädösten valmisteluun saamatta kuitenkin äänioikeutta.

3.4 Itäinen kumppanuus olisi ymmärrettävä välineeksi, jonka avulla EU voi avata Azerbaidžanille ja pidemmällä aikavälillä Valko-Venäjälle mahdollisuuden täyttää WTO:n jäsenyysedot. Koska kaikki muut itäisen kumppanuuden maat ovat jo WTO:n jäseniä, puitteet ovat otolliset sellaisen monenvälisen vuoropuhelun käynnistämiseksi, jossa ei käsitellä pelkästään EU:n ja eri kumppanimaiden kahdenvälisen kaupan vapauttamista vaan myös itäisen kumppanuuden maiden keskinäisen kaupan alueellista vapauttamista. EU:n ensisijaisena tavoitteena heti kumppanuuden käynnistämisen jälkeen pitäisi olla naapureiden muodostaman talousyhteisön luominen ETA:n mallin mukaan ⁽⁸⁾.

3.5 ETSK suosittaa, että itäisen kumppanuuden toteutuksessa otetaan opiksi ENP:n täytäntöönpanosta vuosina 2004–2008 ⁽⁹⁾. Nämä opetukset voidaan tiivistää seuraavasti:

3.5.1 EU:n ja kumppanimaiden välillä tulevaisuudessa käytävien assosiaatiosopimusneuvottelujen yhteydessä olisi kuultava kansalaisyhteiskuntaa etenkin sen roolista sekä mahdollisuudesta luoda kyseisten sopimusten yhteydessä kumppanimaiden ja EU:n jäsenvaltioiden kansalaisyhteiskuntien edustajista koostuvia neuvotantavia sekakomiteoita.

⁽⁷⁾ Islanti, Liechtenstein ja Norja.

⁽⁸⁾ KOM(2008) 823 lopullinen, s. 10.

⁽⁹⁾ Ks. Slovakian ulkopoliittikkajärjestön tutkimuskeskuksen toteuttaman ja Friedrich-Ebert-Stiftungin tukeman hankkeen päätelmät, jotka on julkaistu teoksessa *The reform of the European Neighbourhood Politics Tools, Institutions and a Regional Dimension* (Euroopan naapuruuspolitiikan välineiden, rakenteiden ja alueellisen ulottuvuuden uudistaminen), tekijät: Duleba, Najslová, Benč ja Bilčík, 2009.

3.5.2 Kumppanimaiden hallitusten tulee suunnitella ja toteuttaa kansallisten toimintasuunnitelmien keskeiset toimet yhteistyössä Euroopan komission ja muiden asiaan liittyvien tahojen kanssa (poliittiset vaikuttajat, työmarkkinaosapuolet, kansalaisyhteiskunta, paikallis- ja alueyhteisöt), jotta suunnitelmien toteuttamiselle saadaan mahdollisimman laaja tuki. Toimintasuunnitelmiin olisi sisällytettävä määräyksiä, joiden avulla varmistetaan kansalaisyhteiskunnan mahdollisuudet osallistua kuulemisprosessiin yhä tehokkaammin. Tulee mm. taata, että EU:n asiakirjat käännetään kumppanimaiden kielille.

3.5.3 Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksilla luotujen alakohdaisesta yhteistyöstä vastaavien yhteisten alakomiteoiden tehtävänä on jakaa tietoa ja mahdollistaa palautteen antaminen ENP:n yhteydessä. Ne täyttävät tämän tehtävän vaivattomasti, koska ne kokoontuvat harvoin ja epäsäännöllisesti. Kyseisten alakomiteoiden kokousten ja valvonnan tulee olla luonteeltaan velvoittavia. Itäisen kumppanuuden yhteyteen luotaviin institutionaalsiin foorumeihin (parlamenttien välinen EuroNest-yhteistyö, kansalaisyhteiskuntafoorumi, paikallinen ja alueellinen edustajakokous) osallistuvia edustajia olisi kehoitettava tarkkailemaan alakomiteoiden työskentelyä ja kansallisten elinten toimintaa toimintasuunnitelmissa määriteltyjen painopisteiden toteuttamisen yhteydessä. Saavutettua edistystä olisi arvioitava selkeiden, yhdessä määriteltyjen, avoimien ja mitattavissa olevien arviointiperusteiden mukaisesti, ja kansalaisyhteiskunnan olisi voitava osallistua kyseisten perusteiden määrittelyyn ja niiden soveltamisen seurantaan.

3.5.4 Itäistä kumppanuutta koskevan aloitteen yhteydessä olisi määriteltävä tarkemmin alakohtaiset välineet. Tulee määrittellä täsmällisesti, millä ehdoilla kumppanimaat voivat osallistua tiettyyn alakohtaiseen ohjelmaan tai tietyn viraston toimintaan, jotta kukin maa tietää, mitkä ehdot sen on täytettävä voidakseen liittyä yhteisön ohjelmiin ja virastoihin.

3.5.5 Aihekohtaisissa foorumeissa olisi voitava jakaa säännöllisesti hyviä toimintatapoja EU:n, jäsenvaltioiden ja kumppanimaiden kesken ja ideoida tältä pohjalta yhteisiä monenvälisiä hankkeita sopiville aloille. Foorumien neuvotteluaiheita voisivat olla esimerkiksi

- oikeusvaltioperiaatteet
- sosiaalisen markkinatalouden ja sen sääntelyn periaatteet
- hyvä hallinto
- korruption ja epävirallisen talouden torjunta
- yhteiskunnallisiin kysymyksiin, mm. sukupuolten tasa-arvoon, liittyvät ongelmat
- siirtolaisuus ja ihmisten väliset yhteydet
- työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja kansalaisvuoropuhelun edistäminen
- kaupan esteiden poistaminen

- teollis- ja tekijänoikeuksien suojeleminen
- köyhyyden kitkeminen
- energiavarmuus ja -tehokkuus
- elintarviketurvallisuusnormien noudattaminen
- kolmansista maista peräisin olevien vaarallisten tuotteiden tuonnin estäminen
- ympäristön, ihmisten terveyden, kasvien ja eläinten suojeleminen
- rajatylittävä yhteistyö yms.

Kansalaisyhteiskuntafoorumissa edustettuina olevien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tulee voida osallistua aiheiden valintaan ja käsittelyyn. Voidakseen täyttää tämän tehtävän kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tarvitsevat asianmukaisen rahoituksen.

3.6 ETSK katsoo, että kumppanimaiden tulee voida osallistua itäiseen kumppanuuteen liittyvään yhteistyöohjelmaan vain sillä edellytyksellä, että ne omaksuvat yhteiset arvot ja kunnioittavat niitä kaikin puolin. Yhteisiä arvoja ovat muun muassa ihmisoi- keudet ja perusvapaudet, hyvä hallinto sekä vuoropuhelu riippumattoman kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten kanssa. ETSK muistuttaa, että edellä todettu koskee aivan erityisesti Valko-Venäjää ja sen osallistumista itäiseen kumppanuuteen.

3.7 ETSK pitää olennaisen tärkeänä, ettei itäinen kumppanuus johda uusien jakolinjojen syntyyn Itä-Euroopassa ja että kolmansien maiden edustajat voivat osallistua siihen sellaisilla aloilla, jotka koskevat niiden yhteisiä etuja. Lukuisat itäisen kumppanuuden painopisteet kuuluvat EU:n ja Venäjän strategisen kumppanuuden alaan. Esimerkkeinä voidaan mainita mm. vuoropuhelu energiansaannin turvaamisesta, siirtolaisuuteen liittyvistä ongelmista, ympäristökysymyksistä taikka muista alueellisista tai maailmanlaajuisista ongelmista, joissa ei voida päästä konkreettisiin ratkaisuihin ilman Venäjän, Turkin ja Keski-Aasiankin edustajien osallistumista. ETSK ehdottaa, että kyseisten kolmansien maiden kansalaisyhteiskuntien edustajat kutsuttaisiin mukaan näistä kysymyksistä kansalaisyhteiskuntafoorumissa tai muissa yhteyksissä käytäviin neuvotteluihin.

3.8 Itäisen kumppanuuden tulisi täydentää Mustanmeren synergiaa. Näillä kahdella aloitteella on erilaiset tavoitteet, eikä niiden yhteydessä hyödynnetä samoja välineitä, mutta niillä on joitakin keskeisiä yhteisiä toiminta-aloja. On siis välttämätöntä vahvistaa itäisen kumppanuuden ja Mustanmeren synergian yhteydessä noudatettavien lähestymistapojen koordinoitua, jotta vältyttäisiin toimintojen tarpeettomalta päällekkäisyydeltä tai toistolta.

3.9 Itäisen kumppanuuden tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaisen tärkeää edistää ihmisten välisiä yhteyksiä. Liikkuvuus on ratkaisevaa sekä kahden- että monenvälisen yhteyksien kannalta. Jotta lopullisena tavoitteena oleva viisumivapaus kyseisten maiden kanssa toteutuu, tulee opiskelijoihin, liikematkustajiin, säännöllisesti EU:n jäsenvaltioissa matkustaviin ja perheenjäseniin sovellettavia viisumikäytäntöjä helpottaa asteittain ja viisumimaksuja pienentää. Kumppanimaiden kanssa tulee ensin solmia tarvittavat sopimukset.

3.10 ETSK ehdottaa, että kumppanimaiden, jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa käydään vuoropuhelua työmarkkinakysymyksistä, mm. työvoiman kehityksestä ja liikkuvuudesta sekä siitä, millä tavoin laitonta työntekoa ja ILO:n tärkeiden yleissopimusten rikkomista voidaan torjua.

4. Itäisen kumppanuuden maiden kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden erityispiirteet

4.1 Vaikka itäisen kumppanuuden kuuden maan historialliset, poliittiset ja sosioekonomiset tilanteet vaihtelevat maittain, niiden kansalaisyhteiskunnilla on monia yhtäläisyyksiä maissa neuvostoaikana tapahtuneiden yhteiskunnallisten muutosten takia. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot olivat tuolloin pelkkiä valtaa pitäneen kommunistipuolueen jatkeita.

4.2 Neuvostoliiton hajoaminen avasi näille maille tien itsenäisyyteen mutta horjutti pahasti niiden taloutta. Talousuudistuksia, joiden tavoitteena on siirtyminen valtiojohtoisesta mallista markkinatalouteen, on toteutettu hitaasti ja ilman kokonaisnäkemyksiä. Tilannetta ovat lisäksi hankaloittaneet poliittinen epävakaus ja valtataistelut. Ainakin neljässä maassa (Moldova, Armenia, Azerbaidžan ja Georgia) tilannetta ovat pahentaneet aseelliset konfliktit naapurimaiden tai irtautumishaluisten alueiden kanssa.

4.3 Viime vuosikymmenen lopulla ja vuoden 2000 jälkeen tapahtuneesta talouskasvusta huolimatta nämä maat ovat edelleen hyvin epävakaita, mikä on omiaan vielä pahentamaan nykyisen talouskriisin ankaria seurauksia. Sosiaaliset erot ovat hyvin suuria, ja iso osa väestöstä saa toimeentulonsa epävirallisesta taloudesta tai on muuttanut ulkomaille työnhakuun. Nykyaikaistumisen ja kehityksen tärkeimmät esteet ovat ennaltaan: byrokratia ja liiallinen sääntely sekä näihin liittyvä korruptio.

4.4 Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet ovat viime vuosina laajentuneet asteittain kaikissa kumppanimaisissa. Hienoista parannusta on tapahtunut myös Valko-Venäjällä EU:n ja kansainvälisen mielipiteen painostuksen takia. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vähittäistä viriämistä ja vakiintumista kumppanimaisissa edistävät Euroopan naapuruuspolitiikka ja siihen liittyvät välineet sekä Kansainvälinen työjärjestö (ILO). Yhteisön säännösten noudattamiseen on vielä pitkä matka sellaisissa kysymyksissä kuin oikeuslaitoksen riippumattomuus, keskushallinnon ja alue- ja paikallisviranomaisten välinen toimivallan ja vastuun jako, kansalaisten oikeuksien ja vapauksien asianmukainen tulkinta ja soveltaminen sekä tiedotusvälineiden riippumattomuus. Hallitukset epäröivät hyväksyä yhteiskunnan moniarvoisuutta, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden riippumattomuutta ja niiden oikeutta käydä työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelua, joka vahvistaisi koko yhteiskuntaa.

4.5 ETSK on tutkinut kaikkien kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnan tilaa viiden vuoden ajan ja perehtynyt varsinkin yhdistymisvapauteen, rekisteröitymiskysymyksiin, verotussääntöihin ja

-menettelyihin, mielipiteen ilmaisun vapauteen ja kolmikantaneuvottelujen toimivuuteen. Se on antanut tästä aiheesta runsaasti suosituksia sisältäviä lausuntoja ⁽¹⁰⁾.

4.6 ETSK:n ja ILO:n 2.–3. maaliskuuta 2009 yhdessä järjestämän, työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelun asemaa Mustanmeren synergiassa ja itäisessä kumppanuudessa käsitellessä konferenssin osanottajat vahvistivat, että kolmikantavuoropuhelua käydään virallisesti kaikissa kumppanimaisissa, mutta sisällöltään se ei ole vielä läheskään tehtävänsä edellyttämällä tasolla. Työmarkkinaosapuolten aluetason vuoropuhelua tai alakohtaista vuoropuhelua ei myöskään ole onnistuttu virittämään. Kaikki osanottajat ilmaisivat kantanaan, että kansalaisyhteiskunta tulee nivoa näihin kahteen alueelliseen aloitteeseen.

4.7 Kansalaisyhteiskunnan eri ryhmien tilanne

4.7.1 Työnantajajärjestöt

Kaikissa kumppanimaisissa on yrittäjiä edustavia ja palvelevia perinteisiä toimijoita, kuten kauppakamareita tai yrittäjäjärjestöjä. Koska työnantajapuolen on pitänyt järjestäytyä työmarkkinavuoropuhelun osapuolena, meneillään olevien uudistusten johdosta on perustettu suuryritykset ja ammattialajärjestöt kokoavia työnantajajärjestöjä. Kyseisillä järjestöillä on edelleen paljon ongelmia, monetkaan niistä eivät edusta kenttäänsä riittävän kattavasti, ja lisäksi järjestöt ovat hajanaisia ja kilpailevat keskenään. Toisissa maissa – varsinkin niissä, joissa julkinen sektori edelleen hallitsee taloutta, kuten Valko-Venäjällä, Moldovassa tai Azerbaidžanissa – tällaisilla järjestöillä on tiivis yhteys vallanpitäjiin, mikä rajoittaa järjestöjen mahdollisuuksia arvostella tai vastustaa hallituksen harjoittamaa politiikkaa riippumattomasti. Tämä heikentää merkittävästi niiden intressiä ja halukkuutta osallistua työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun.

4.7.2 Ammattijärjestöt

4.7.2.1 Useimmissa kumppanimaisissa neuvostoaikaiset perinteiset ammattiliitot ovat uudistuneet ja omaksuneet – vaihtelevalla menestyksellä – kansainvälisten ja eurooppalaisten ammattiyhdistysliikkeiden puolustamat demokratian, riippumattomuuden ja vapauden periaatteet. Valko-Venäjällä ja Ukrainassa on syntynyt uusia ammattijärjestöjä. Työntekijäjärjestöjen riippumattomuuden periaatetta ei kuitenkaan noudateta läheskään kaikkialla. Tästä osoituksena ovat eräissä maissa ilmenneet hallitusvallan erilaiset toimintaan sekaantumiset, joiden johdosta ILO:lle on kanneltu ammattiyhdistysvapauksien loukkaamisesta.

⁽¹⁰⁾ ETSK:n lausunnot: "Laajempi Eurooppa ja naapuruus: uusi kehys suhteille EU:n itäisiin ja eteläisiin naapureihin", EUVL C 80, 30.3.2004, s. 148-155; "Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunta", EUVL C 318, 23.12.2006, s. 123-127; "Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rooli EU:n ja Moldovan suhteissa", EUVL C 120, 16.5.2008, s. 89-95; "EU:n ja Ukrainan suhteet: kansalaisyhteiskunnan uusi dynaaminen rooli", EUVL C 77, 31.3.2009, s. 157-163; "Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden verkostojen perustaminen Mustanmeren alueelle", EUVL C 27, 3.2.2009, s. 144-151; asiakokonaisuuteen REX/241 liittyvä toukokuussa 2009 annettu lausunto aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen Euroopan naapuruuspolitiikkaan kuuluvien toimintaohjelmien täytäntöönpanoon Etelä-Kaukasian maissa (Armenia, Azerbaidžan ja Georgia)", esittelijä Andrzej Adamczyk, ei vielä julkaistu EUVL:ssä.

4.7.2.2 Vaikka kaikki kumppanimaat ovat ratifioineet ILO:n tärkeimmät yleissopimukset, etenkin yleissopimusta kollektiivisesta neuvottelu-oikeudesta ja järjestäytymisvapaudesta loukataan. Loukkaukset ilmenevät rekisteröitymishankaluuksina ja lakko-oikeuden rajoituksina. Yrityksissä poljetaan perusoikeuksia, ja ay-vastuuhenkilöitä on erotettu.

4.7.2.3 Kaiken kaikkiaan edistystä on kuitenkin tapahtunut, ja ammattijärjestöt voivat edistää demokraattisten prosessien vakiintumista kumppanimaissa.

4.7.3 Kansalaisjärjestöt

4.7.3.1 Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat lisääntyneet huomattavasti kaikissa kumppanimaissa. Tällaisten järjestöjen toiminta-alaan kuuluvat muun muassa Euroopan yhdentymiseen liittyvät kysymykset ja yhteiskunnalliset kysymykset, kuten siirtolaisuus, koulutus, terveys, osuus- ja yhteisötalous, köyhyyden torjunta, ympäristönsuojelu, ihmisoikeudet ja kansalaisten oikeudet, korruption torjunta, kuluttajien oikeuksien puolustaminen tai viljelijöiden ja käsityöläisten etujen ajaminen. Kansalaisjärjestöt kuuluvat eurooppalaiseen ja kansainvälisiin verkostoihin ja osallistuivat aktiivisesti demokraattisten arvojen puolustamiseen Ukrainan ja Georgian vallankumousten yhteydessä.

4.7.3.2 Kansalaisjärjestöillä on kaikissa kumppanimaissa paljon ongelmia, jotka johtuvat valtiollaan kansalaisyhteiskuntaa kohtaan tuntemasta epäluulosta. Ongelmia syntyy etenkin silloin, kun hallitus ei pysty valvomaan kansalaisjärjestöjä ja pyrkii rajoittamaan oikeudellisin keinoin niiden itsenäistä liikkumavaraa. Riippumattomilla kansalaisjärjestöillä on vaikeuksia saada rahoitusta, ja ne joutuvat pyytämään apua ulkomailta. Tällöin ne joutuvat alttiiksi arvostelulle ulkomaisten intressien edistämisestä kansallisten etujen kustannuksella. Monissa kumppanimaissa on hallitusta lähellä olevia kansalaisjärjestöjä, joilla on näkyvä asema erilaisilla kansalaisvuoropuhelun foorumeilla.

4.7.3.3 Tilanne sekä tietoisuus kansalaisvuoropuhelun välttämättömyydestä paranevat kuitenkin vähitellen mm. tietojen ja kokemusten vaihdon sekä erilaisten kansalaisyhteiskuntaverkostojen luomisen ansiosta. Ukrainassa on tapahtunut huomattavaa edistystä hallituksen ja Euroopan yhdentymistä aktiivisesti tukevien kansalaisjärjestöjen vuoropuhelussa.

5. ETSK:n rooli itäisessä kumppanuudessa

5.1 ETSK haluaa jatkaa toimiaan kumppanimaiden järjestäytymisen kansalaisyhteiskuntien tilanteen, valmiuksien ja alueellisen ja valtakunnallisen verkottumisen edistämiseksi, jotta ne voivat hyödyntää mahdollisimman tuloksekkaasti kahden- ja monenvälisiä ohjelmia ja välineitä ja edistää tällä tavoin itäisen kumppanuuden tavoitteiden saavuttamista.

5.2 ETSK on saanut viime vuosina arvokasta kokemusta kansalaisyhteiskunnan alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen luomisesta esimerkiksi Euromed-yhteistyön puitteissa, AKT-maissa, Karibian alueella, Keski-Amerikassa, Mercosurin puitteissa, Kiinassa, Intiassa ja Brasiliassa. Lisäksi komitea edustaa unionia entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kanssa perustettavassa ja Turkin ja Kroatian kanssa perustetuissa neuvoo-antavissa sekakomiteoissa. ETSK:n toiminta on osaltaan auttanut vahvistamaan kansalaisyhteiskuntaa kaikilla asianomaisilla alueilla ja kaikissa asianomaisissa maissa.

5.3 ETSK on omaksunut samanlaisen roolin suhteissaan Itä-Euroopan ja Etelä-Kaukasian maihin. Komitea perusti vuonna 2004 "itäiset naapurit" -ryhmän ja on tehnyt perusanalyytit kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden asemasta ja toiminta-alasta ja solminut organisaatioihin suoria yhteyksiä. Komitea on järjestänyt useita tapahtumia, joista yksi oli edellä mainittu konferenssi työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelun asemasta Mustanmeren synergiassa ja itäisessä kumppanuudessa.

5.4 Komitea kehottaakin Euroopan komissiota ja neuvostoa antamaan sille keskeisen roolin sen varmistamiseksi, että kansalaisyhteiskunta voi osallistua aktiivisesti itäisen kumppanuuden institutionaaliseen rakenteeseen. Kansalaisyhteiskuntafoorumien luomisessa voidaan hyödyntää ETSK:n huomattavaa kokemusta ja asiantuntemusta tältä alalta sekä sen kontakteja kansalaisyhteiskuntaan, työmarkkinaosapuoliin ja niiden valtakunnallisiin ja alueellisiin verkostoihin niin kumppanimaissa kuin EU:ssa. Itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskuntafoorumi olisi perustettava viipymättä aloitteen virallisen esittelyn jälkeen vuoden 2009 jälkipuoliskolla.

5.5 Itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskuntafoorumista tulee tehdä toimintakeskeinen ja joustava. Foorumin tulisi koota yhteen EU:n ja kumppanimaiden kansalaisyhteiskuntien demokraattisia ja riippumattomia työnantaja- ja palkansaajaetujärjestöjä sekä muita valtiollaan riippumattomia organisaatioita, jotka voivat antaa konkreettista lisäarvoa aloitteen toteutukseen. Kansalaisyhteiskuntafoorumi voisi kokoontua vähintään kerran vuodessa vuorotellen EU:ssa ja kumppanimaissa. Foorumissa voitaisiin muodostaa työryhmiä ja muita ryhmiä käsittelemään monisyisiä ongelmakysymyksiä (ks. kohta 3.5.5) perustamalla erityispaneelita itäisen kumppanuuden neljännen toimintatason puitteissa sekä esittää ehdotuksia ja suosituksia kumppanimaiden hallitusten ja EU:n edustajille. Organisatorisista ja hallinnollisista näkökohdista voisi huolehtia ETSK:n sihteeristö tarkoitukseen soveltuvasta ENPI:n lohkokosta saatavan rahoituksen turvin.

5.6 ETSK aikoo vastaisuudessaakin tukea kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, muun muassa työmarkkinaosapuolet, yhteen kokoavien rakenteiden luomista kumppanimaissa. Näin pyritään varmistamaan, että kyseiset tahot pystyvät osallistumaan aktiivisesti konsultointiprosessiin, kun määritellään toimintasuunnitelmien ja eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen (ENPI) yhteisiä painopisteitä sekä valtiotasolla tarvittavia toimia, järjestetään seuranta- ja tietojenvaihtoa ja arvioidaan saavutettua edistystä. Kansalaisyhteiskuntafoorumi voisi tarjota sopivat puitteet sellaisten parhaiden toimintatapojen jakamiselle, jotka liittyvät kansalaisyhteiskunnan rooliin kansallisissa päätöksentekoprosesseissa ja työmarkkinavuoropuhelun kehittämiseen.

5.7 Tähän prosessiin voitaisiin nivoa myös EU:n ja kumppanimaiden kansalaisyhteiskuntien neuvoa-antavat sekakomiteat, siten kun nämä assosiaatiosopimuksiin pohjautuvat elimet saadaan perustettua.

5.8 Jotta kansalaisyhteiskunnan organisaatiot pystyvät täyttämään edellä mainitut vaikeat tehtävänsä, niille tulee antaa tarvittavaa tukea ja apua. Lisäksi ETSK kehottaa komissiota sisällyttämään kokonaisvaltaiseen instituutioiden kehittämisselmaan julkishallinnon lisäksi myös kansalaisyhteiskunnan

organisaatiot. EU:n jäsenvaltioiden vastaavien organisaatioiden kokemus kumppanuusohjelmista voisi olla niille hyödyksi.

5.9 Euroopan komissio on pyytänyt ETSK:ta osallistumaan demokratiaa, hyvää hallintoa ja vakautta sekä ihmisten välisiä yhteyksiä käsitteleviin aihekohtaisiin foorumeihin. ETSK on vakuuttunut siitä, että se voitaisiin kykyjen ja kokemuksen puolesta kutsua mukaan myös kahteen muuhun, taloudellista yhdenytymistä ja energiavarmuutta käsittelevään foorumiin. Lisäksi komitea toteaa, että myös kumppanimaiden kansalaisyhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntafoorumien tulee voida osallistua aihekohtaisiin foorumeihin.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen Euroopan naapuruuspolitiikkaan kuuluvien toimintaohjelmien täytäntöönpanoon Etelä-Kaukasian maissa (Armenia, Azerbaidžan ja Georgia)”

(2009/C 277/07)

Esittelijä: **Andrzej ADAMCZYK**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 15.–16. helmikuuta 2007 pitämässään täysistunnossa työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen Euroopan naapuruuspolitiikkaan kuuluvien toimintaohjelmien täytäntöönpanoon Etelä-Kaukasian maissa (Armenia, Azerbaidžan ja Georgia).

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 16. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Andrzej Adamczyk.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 151 ääntä puolesta ja 2 vastaan 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Etelä-Kaukasia on kansallisuuksiltaan, kielellisesti, historiallisesti, uskonnollisesti ja poliittisesti erittäin moninainen, mikä yhdessä jatkuvien selkkausten ja vuosisatoja kestäneen vieraan vallan kanssa on saanut aikaan, että oman valtion ja kansallisen identiteetin rakentaminen ja itsenäisyyden puolustaminen vievät paljon voimia; tämä pätee myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin.

1.2 Työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rooli vuonna 1999 voimaan tulleiden kumppanuus- ja yhteistyösopimusten sekä unionin naapuruuspolitiikkaan kuuluvien vuosien 2007–2011 toimintasuunnitelmien laatimisessa ja toimeenpanossa on ollut riittämätön neuvottelujen käynnistämisestä lähtien.

1.3 Kahdenväliset välineet, joita ovat toimintasuunnitelmien täytäntöönpano sekä suunnitellut assosiaatiosopimusta koskevat neuvottelut, tarjoavat monenkeskisen itäisen kumppanuuden aloitteen ohella mahdollisuuden kutsua järjestäytyneet kansalaisyhteiskunta mukaan niihin liittyviin toimintoihin. Tähän tarvitaan kuitenkin Euroopan unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden osallistumista.

1.4 Euroopan komission olisi kannustettava Etelä-Kaukasian valtioiden hallituksia aktiiviseen yhteistyöhön työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa toimintasuunnitelmien sekä kumppanuus- ja yhteistyösopimusten toimeenpanossa.

1.5 Samalla Euroopan unionin toimielinten pitäisi painottaa ihmisoikeuksien kunnioittamista ja demokratian normien sekä työmarkkinajärjestöjen vuoropuhelun periaatteiden ja kansalaisvuoropuhelun periaatteiden noudattamista toimintaohjelmia koskevissa neuvotteluissa. Toimintasuunnitelman toteuttamista koskeviin vuosikertomuksiin tulisi sisältyä näitä kysymyksiä koskeva arvio. Tämä voisi sekä lisätä kansalaisyhteiskunnan merkitystä ja sen organisaatioiden riippumattomuutta että vaikuttaa

myönteisesti työntekijöiden perusoikeuksien kunnioittamiseen ja naisten tasa-arvoon.

1.6 Itäistä kumppanuutta koskevaan aloitteeseen sisältyvä kansalaisyhteiskuntafoorumien perustaminen saattaa helpottaa kumppanuusohjelmaan kuuluvien valtioiden organisaatioiden keskinäistä vuoropuhelua sekä niiden ja viranomaisten vuoropuhelua. On kuitenkin varmistettava foorumiin osallistuvien organisaatioiden todellinen edustavuus ja riippumattomuus. ETSK voisi saada merkittävän roolin sekä sen varmistamisessa, että näitä kriteerejä noudatetaan foorumin toiminnassa.

1.7 On luotava suotuisat olosuhteet monipuolisille ihmisten välisille yhteyksille sekä alueen valtioiden ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden järjestöjen välisille yhteyksille myös kahdenväliseltä pohjalta. Tämän vuoksi on välttämätöntä helpottaa Etelä-Kaukasian valtioiden kansalaisten viisumikäytäntöjä.

1.8 Euroopan unionin toimielimet voisivat osallistua Etelä-Kaukasian alueen valtioiden välisten konfliktien ratkaisuyrityksiin. Niiden pitäisikin yrittää saada rauhanprosessiin mukaan kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, koska niillä voi olla myönteistä vaikutusta sovitteluprosessiin.

2. Johdanto

2.1 Etelä-Kaukasian alue käsittää kolme maata: Armenian, Azerbaidžanin ja Georgian. Vaikka alueen pinta-ala ei ole suuri, se on kansallisuuksiltaan, kielellisesti, historiallisesti, uskonnollisesti ja poliittisesti erittäin moninainen.

2.2 Tilannetta mutkistaa lisäksi se, että kahden alueen valtion, Armenian ja Azerbaidžanin, kiista Vuoristo-Karabahista on kestänyt 20 vuotta ja Abhaasian ja Etelä-Ossetian hallinnolliset alueet eivät ole aikoihin olleet Georgian valvonnan alla. Tilannetta on vaikeuttanut entisestään äskettäinen Venäjää vastaan käyty sota.

2.3 Erilaisista perinteistä, historiasta ja kehityksen suunnista huolimatta Etelä-Kaukasian maita yhdistää Neuvostoliittoon kuuluneiden maiden yhteinen menneisyys, mikä jätti selvät jäljet moniin elämäntilanteisiin, mutta ennen kaikkea talouteen ja yhteiskuntaan.

2.4 Etelä-Kaukasian monikansallisuuden ja jatkuvien aseellisten selkkauksien vuoksi kansallisen identiteetin vahvistaminen, oman valtion ja sen instituutioiden rakentaminen sekä itsenäisyyden puolustaminen ovat etusijalla kaikissa kolmessa maassa, myös niiden kansalaisyhteiskuntien järjestöissä.

2.5 Alueen poliittiselle tilanteelle on tunnusomaista vakava demokratiavaje. Viimeisen lyhyen, parikymmentä vuotta kestäneen itsenäisyysjakson aikana on koettu vallankaappauksia, sisällissotia sekä enemmän tai vähemmän onnistuneita vallankumouksia. Toisiaan seuraavat hallitukset ovat pyrkineet rajoittamaan poliittisen opposition toimintaa, valvomaan viestimiä ja vaikuttamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin ja erityisesti työmarkkinaosapuoliin. Georgiassa demokratisoituminen alkoi vasta ruusuvallankumouksen jälkeen. Tosin sielläkin sekä riippumattomat järjestöt että ulkopuoliset tarkkailijat ovat huomauttaneet monista puutteista demokratian toiminnassa.

2.6 Taloustilanne on edelleen vaikea. Huonon taloudellisen tilanteen pääasiallisia syitä ovat nykyaikaisen infrastruktuurin puuttuminen, vanhentunut teknologia, kotimaisen sijoituspääoman riittämättömyys, aseiden ja sotilaallisten laitosten rahoittaminen sekä entisten neuvostotasavaltojen markkinoiden romahtaminen. Öljy- ja kaasuvarojen ansiosta Azerbaidžan on eri tilanteessa, mutta talouden nojautuminen yhden alan varaan ja Vuoristo-Karabahin ja sitä ympäröivien Azerbaidžanin alueiden menetys aiheuttavat suuria talousongelmia.

2.7 Myös yhteiskunnallinen tilanne on erittäin vaikea. Valtaosa väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella, rikkaiden ja köyhien väliset tuloerot kasvavat dramaattisesti, ja varsinkin vanhusten ja sairaiden sosiaaliset ongelmat ovat valtavia. Tilannetta eivät paranna korkea työttömyys ja erityisesti suuri sotapakolaisten määrä Georgiassa ja Azerbaidžanissa. Lisäksi joidenkin arvioiden mukaan jopa 60 prosenttia Etelä-Kaukasian tulosta syntyy epävirallisella sektorilla, mikä synnyttää lisää vakavia yhteiskunnallisia ongelmia. Maailmanlaajuinen taluskriisi pahentaa tätä hyvin ankeaa tilannetta. Vielä tämän lisäksi maassa vallitsee laajalle levinneen korruption ongelma.

2.8 Etelä-Kaukasian valtioiden geopoliittinen asema on erittäin monimutkainen vaikeiden keskinäisten ja naapurisuhteiden vuoksi. On selvää, että maantieteellisen sijainnin aiheuttamaa erillisyyttä muusta maailmasta on vaikea voittaa ilman suurten naapurien, kuten Turkin ja Venäjän, aktiivista osallistumista. Sen vuoksi on myös Etelä-Kaukasian valtioiden etujen mukaista normalisoida ja optimoida suhteet näihin maihin. Tässä tilanteessa voisi olla apua siitä, että kaikki kolme Etelä-Kaukasian maata osallistuvat yhdessä Venäjän ja Turkin kanssa Mustanmeren synergiaa koskevaan aloitteeseen, joka on uusi monenvälinen alueellisen yhteistyön aloite.

2.9 Alikehittyneet ja valtion aiemmin harjoittaman epärationaalisen politiikan sekä nykyisten riittämättömien investointien runtelema maatalous voisi olla yksi Etelä-Kaukasian maiden potentiaalisista rikkauksista. Näin ollen maatalouden kehittämisen ratkaisevia kiihokkeita olisivat täydellinen kolmen maan välisen kauppasuhteiden ja perinteisten Venäjän-markkinoiden avaaminen.

3. Euroopan naapurisuuspolitiikka (ENP) Etelä-Kaukasiassa

3.1 Etelä-Kaukasia ei kuulunut alun perin Euroopan naapurisuuspolitiikan (ENP) piiriin. Vasta alueen ilmaisema kiinnostus lähentää suhteitaan Eurooppaan ja ennen kaikkea Georgian ruusuvallankumous loivat yhteistyölle uudet näkymät.

3.2 Marraskuussa 2006 hyväksyttiin kaksivuotisten neuvottelujen päätteeksi Armenian, Azerbaidžanin ja Georgian toimintasuunnitelmat, joille vuosien 2007–2011 yhteistyö perustuu. Näiden kolmen maan toimintasuunnitelmien painopisteet ovat samankaltaisia ja käsittävät muun muassa seuraavat kysymykset:

- oikeusvaltion vahvistaminen erityisesti uudistamalla oikeuslaitos Euroopan neuvoston normien mukaisesti
- demokratian vahvistaminen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen varmistaminen muun muassa edistämällä paikallista itsehallintoa
- toimintaolosuhteiden luominen riippumattomille viestimille
- taloustilanteen kohentaminen parantamalla liike-elämän ja yrittäjyyden toimintaolosuhteita, uudistamalla verojärjestelmä ja torjumalla korruptiota
- suuremman vakauden saavuttaminen tukemalla kestäväää talouskehitystä sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta, vähentämällä köyhyysalueita ja toimimalla ympäristönsuojelun hyväksi
- alueellisen yhteistyön vahvistaminen Etelä-Kaukasian alueella
- työskentely alueellisten selkkausten ratkaisemiseksi rauhanomaisesti.

3.3 ENP ei missään tapauksessa tarkoita Etelä-Kaukasian valtioiden mahdollista liittymistä Euroopan unionin jäseneksi. Siinä kartoitetaan kuitenkin sellaiset alat, joilla yhteistyön tiivistäminen voisi lähentää kyseisiä maita yhteisön säännösten normeihin. Se saattaa myös antaa niille mahdollisuuden liittyä halutessaan Euroopan talousalueeseen.

3.4 Tähän mennessä ei työmarkkinaosapuolten eikä muidenkaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rooli ole ollut merkittävä kumppanuus- ja yhteistyösopimusten ja toimintasuunnitelmien periaatteista käytävissä neuvotteluissa eikä niiden täytäntöönpanossa, vaikka tilanne vaihtelee maittain ja riippuu kunkin organisaation aktiivisuudesta. Prosessiin liittymään pyrkineet organisaatiot ovat toimineet toisinaan omasta aloitteestaan ja pikemminkin viranomaisten aikomusten vastaisesti kuin näiden kehotuksesta.

3.5 Toimintasuunnitelmien toteuttaminen kahdenvälisen lähestymistavan päävälineenä ja uusi monenkeskinen itäisen kumppanuuden aloite antavat kansalaisyhteiskunnan organisaatioille mahdollisuuden osallistua nykyistä enemmän näihin liittyvään työskentelyyn ja toimintaan. Euroopan unionin toimielinten tekemä aloite ja niiden harjoittama tarkkailu sekä jäsenvaltioiden kumppanuusjärjestöjen antama apu ovat kuitenkin tarpeen, jotta järjestöt saavat todella osallistua yhteistyöhön.

4. Työnantajat

4.1 Viranomaisilla näyttää olevan suuri vaikutusvalta työnantajajärjestöihin kolmessa Etelä-Kaukasian maassa. Tämä johtuu myös siitä, että huomattava osa liike-elämästä keskittyy valtion sektorille. Vaikutusvallan syyt ja mekanismit eroavat kuitenkin maittain.

4.2 Liike-elämän järjestöille on yhteistä kauppa- ja teollisuuskauppien keskeinen merkitys. Vaikka kyseessä eivät ole työnantajajärjestöt sanan varsinaisessa merkityksessä ja vaikka niiden tehtävät ja toimintakentät ulottuvat laajemmalle kuin liike-elämän edustaminen työmarkkinaosapuolen roolissa, voimakkaat sidokset hallitukseen ja usein miltei valtiollinen asema aiheuttavat sen, että nämä organisaatiot ovat varmasti erittäin päteviä, vaikka eivät kovin riippumattomia.

4.3 Työnantajajärjestöt ovat heikkoja, niiden edustavuus ei ole riittävä ja niillä on viranomaissidoksia, jotka perustuvat usein riippuvuuteen. Sen vuoksi niillä ei ole mahdollisuutta toimia täysivaltaisina työmarkkinajärjestöinä ammattiliittojen kanssa käytävissä neuvotteluissa; ammattiliittojen on, halusivat tai ei, keskusteltava monista asioista suoraan hallituksen kanssa. Kunkin maan työnantajajärjestöillä on kuitenkin omat erityispiirteensä.

4.3.1 Markkinatalouteen suuntautuneen Georgian hallituksen voimakkaasta painostuksesta huolimatta suuri osa teollisuudesta on valtion valvonnassa ja valtaosa yksityistetyistä yrityksistä venäläisten tai kazakstanilaisten sijoittajien omistuksessa. Tämä lisää entisestään hallituksen halua ja mahdollisuuksia puuttua työnantajien asioihin.

4.3.2 Armenian talouden päätoimialat ovat Vuoristo-Karabahin sodan veteraanien käsissä, jotka muodostavat yrittäjien etuoikeutetun ryhmän. Samanaikaisesti pidetään yllä liike-elämän edustajien, kansanedustajien ja hallituspoliitikkojen keskinäistä taloudellista, liike-elämän ja poliittista riippuvaisuutta. Vaikuttaa siltä, että Armenian liike-elämän järjestöt saattavat alkaa toimia perinteisemmässä työmarkkinaosapuolen roolissa Vuoristo-Karabahin taistelijoiden sukupolven siirtyessä historiaan ja järjestöjen tehessä yhteistyötä eurooppalaisten sisarjärjestöjensä kanssa.

4.3.3 Presidentin välittömässä valvonnassa oleva energia-ala hallitsee 90 prosenttia Azerbaidžanin taloudesta. Tämä yhdessä sen kanssa, että myös muiden talouden alojen liike-elämän eliitin muodostavat useimmiten nuoret, valtion viranomaisille lojaalit johtajat, joista monet ovat hyvin koulutettuja, Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa opintonsa suorittaneita, merkitsee, että työnantajajärjestöt alkavat olla yhä useammin työmarkkinaosapuolen asemassa.

5. Ammattiliitot

5.1 Kolmen tarkasteltavan Etelä-Kaukasian maan ammattiliittojen väliset erot ovat suuria, mikä johtuu suureksi osaksi niiden toiminnasta erilaisessa taloudellisessa, yhteiskunnallisessa ja poliittisessa ympäristössä. Liittojen yhteisiä piirteitä ovat vuosia jatkunut jäsenmäärän huomattava lasku sekä enemmän tai vähemmän onnistuneet vanhentuneiden rakenteiden ja järjestön johtamistapojen uudistamisyritykset. Joistakin yrityksistä huolimatta siellä ei ole onnistuttu luomaan todellista vaihtoehtoista liittoa, mikä käytännössä jättää itsenäistymisen aikaan toimineille organisaatioille yksinomaisten aseman työntekijöiden edustajana.

5.2 Järjestöt eroavat kuitenkin toisistaan siinä, miten riippumattomia ne ovat valtiovallasta ja miten luottamukselliset suhteet niillä on työnantajajärjestökumppaneihinsa.

5.2.1 Georgialaiset ammattiliitot ovat melko riippumattomia hallituksesta ja presidentin hallinnosta, joiden kanssa ne ovat konfliktissa. Syytökset epäsuorasta asenteesta ja jopa sabotaa-sista sotatilanteesta tekevät tilanteesta vaikean, mutta se on väistämätöntä viranomaisten ylimielisyyden ja työmarkkinaosapuolten kannan laiminlyönnin vuoksi. Ammatillista järjestäytymistä ja työntekijöitä koskevia oikeuksia loukataan monissa tapauksissa, ja uusi työoikeudellinen säännöstö otettiin käyttöön ilman kuulemistä.

5.2.2 Kolmikosta viimeisenä uudistuksen käynnistäneiden armenialaisten ammattiliittojen suhtautumien on ollut valtioval-lan edustajiin erittäin harvoin kriittinen tai edes riippumaton eivätkä ne yleisneuvostoliittolaisista rakenteista eroamisen jälkeen ryhtyneet pitkään aikaan mihinkään merkittäviin uudistuksiin. Tämä johtui sodasta sekä tietynlaisesta poliittisen korrektiuden säännöstä, jonka mukaan valtiovaltan tukeminen on erityinen isänmaallinen velvollisuus. Ammattiliittojen keskusliiton johdon vaihtuminen vuonna 2007 antaa liitolle mahdollisuuden lisätä toimintansa aktiivisuutta ja riippumattomuutta.

5.2.3 Nykyjohdon tultua valtaan Azerbaidžanissa valtion viranomaiset kiinnittävät paljon huomiota työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja yhteiskuntarauhan takaamiseen. Tukiessaan tätä politiikkaa ammattiliitot haluavat saavuttaa mahdollisimman paljon etuja työntekijöilleen, mutta eivät antaudu vakaviin selkkauksiin ja välttävät kansallisen yhtenäisyyden vaarantamista. Näin ammattiliitoille on kehittynyt erityinen korporatiivinen malli, erityisesti teollisuuden rikkaimmalla alalla eli energiasektorilla sekä valtion palvelualalla. Huomattavan riippumattomat liitot puolustavat aktiivisesti jäsentensä sosiaalisia oikeuksia ja hyvinvointia, mutta välttävät kuitenkin suoraa vastakkainasettelua hallituksen kanssa, mikä tuntuu nykytilanteessa olevan ainoa mahdollinen strategia.

6. Muita etuja edustavat kansalaisjärjestöt

6.1 Etelä-Kaukasian valtiovallasta riippumattomat organisaatiot jaetaan kolmeen ryhmään toiminnan rahoituksen perusteella:

- riippumattomat – ne rahoittavat toimintansa jäsenmaksuilla, ulkopuolisille tarjottavilla palveluilla sekä kerätyllä ja perityllä omaisuudella
- hallituksen perustamat, rahoittamat ja valvomat
- ulkopuolisista, useimmiten ulkomaalaisista lahjoittajista riippuvaiset organisaatiot.

6.2 Etelä-Kaukasian kansalaisjärjestöille on tunnusomaista asetettujen päämäärien ja suoritettavien tehtävien moninaisuus sekä monesti väliaikainen luonne. Järjestöt katoavat usein suoritettuaan yhden konkreettisen tehtävän tai rahoituksen loputtua.

6.3 Aidosti riippumattomien organisaatioiden luominen on vaikeaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toimintaperinteiden puuttumisen, aseellisten selkkausten ja rahoitusvaikeuksien vuoksi.

6.4 Heti Neuvostoliiton hajoamista seuranneena kautena tapahtuneen talouden romahtamisen ja sosiaalisen katastrofin vuoksi merkittävä osa kansalaisyhteiskunnan organisaatioista keskittyi köyhyyden torjumiseen ja elintason parantamiseen.

6.4.1 Kansalaisyhteiskunta näyttäisi kehittyvän elinvoimaisimmin Georgiassa. Noin sata riippumattomien tarkkailijoiden tunnustamaa kansalaisjärjestöä taistelee korruptiota vastaan sekä edistää oikeusvaltiota, ihmisoikeuksia ja vähemmistöjen oikeuksia, viestimien vapautta, ympäristönsuojelua ja energiavarmuutta.

6.4.2 Armeniassa tärkeimpiä kansalaisjärjestöryhmiä ovat hallituksen tai kansainvälisten järjestöjen suorilla toimeksiannoilla poliittisia analyysejä ja strategisia asiakirjoja laativat sekä mm. koulutuksen, terveydenhuollon tai sosiaaliturvan aloilla hankkeita toteuttavat järjestöt. Mielenkiintoinen ilmiö on kansalaisjärjestöjen muuttaminen pieniksi kaupallisiksi palveluyrityksiksi hankkeen päätyttyä.

6.4.3 Azerbaidžanissa toimii kansalaisjärjestöjen kansallinen foorumi (NNF), joka perustettiin vuonna 1999 UNDP:n tuella. Se edustaa yli 400 kansalaisjärjestöä, jotka ovat osittain riippuvaisia hallituksesta, ulkomaalaisista sponsoreista tai oppositiopuolueista, ja jäljelle jäävät harvat rahoittavat toimintansa keräämällä palveluistaan maksuja. On kuitenkin pieni joukko järjestöjä, jotka ovat poliittisesti neutraaleja ja voivat tulevaisuudessa olla merkittäviä mielipiteenmuodostajia.

7. Tulevaisuudennäkymät ja suositukset

7.1 Euroopan naapuruuspolitiikan toimintasuunnitelmien toimeenpano on toistaiseksi käyttämättä jätetty mahdollisuus vahvistaa yhteiskunnallista vuoropuhelua ja kansalaiskeskustelua Etelä-Kaukasian maiden yhteistyöstä Euroopan unionin kanssa.

7.1.1 Euroopan komission pitäisi kannustaa Etelä-Kaukasian valtioiden hallituksia kuulemaan työmarkkinaosapuolia ja muita kansalaisyhteiskunnan organisaatioita toimintasuunnitelmista ja ottamaan ne mukaan toimeenpanoa, seurantaa ja arviointia koskevaan yhteistyöhön. Tätä ei voi korvata edes Euroopan unionin edustustojen parhaimmilla käytännöillä niiden ylläpitäessä suoria yhteyksiä valitsemiinsa organisaatioihin. Kuulemisella olisi merkitystä sekä toimintasuunnitelmien täytäntöönpanon että kansalaisyhteiskunnan merkityksen ja roolin vahvistamisen kannalta.

7.1.2 Toimintasuunnitelmia ja kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia koskevissa neuvotteluissa Euroopan komission pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja demokratian standardien ja työmarkkinavuoropuhelun periaatteiden sekä kansalaisvuoropuhelun periaatteiden noudattamiseen sekä yhdistymisvapautteen ja kollektiiviseen neuvotteluoikeuteen. Olisi suotavaa sisällyttää toimintasuunnitelman toteuttamista koskeviin vuosikertomuksiin näiden kysymysten perusteellinen arviointi.

7.1.3 Eri maiden hallitusten pitäisi yhdessä Euroopan unionin toimielinten kanssa ja kiinteässä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa järjestää laaja tiedotuskampanja Euroopan unionista, sen instituutioista, yhteisön säännöistä sekä naapuruuspolitiikasta ja toimintasuunnitelmien toimeenpanosta. Tätä varten on luotava soveltuvat välineet ja rahoitustapa. Yksi välineistä voisi olla tätä tarkoitusta varten suunniteltujen pienten unionin avustusten myöntäminen kansalaisyhteiskunnan organisaatioille.

7.2 Uusi itäisen kumppanuuden aloite tarjoaa uuden mahdollisuuden vahvistaa Etelä-Kaukasian kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja Euroopan unionin välisiä yhteyksiä sekä ennen kaikkea edistää kansalaisvuoropuhelua paikan päällä.

7.3 Itäisen kumppanuuden aloitteeseen sisältyvä kansalaisyhteiskuntafoorumin perustamista koskeva ehdotus yhteistyön edistämiseksi sekä organisaatioiden välillä että niiden ja viranomaisten käymän vuoropuhelun helpottamiseksi on arvokas aloite, mutta siihen pitäisi liittää EU:n toimielinten harjoittamaa tarkkailua, jotta vuoropuhelusta tulisi aitoa.

7.3.1 Tässä yhteydessä on varmistettava, että foorumin edustajat nimetään demokraattisesti ja että foorumin kokoonpanoon kuuluisivat edustavimmat, demokraattisimmat ja riippumattomimmat organisaatiot. ETSK voisi saada merkittävän roolin sekä sen varmistamisessa, että näitä kriteerejä noudatetaan tässä prosessissa, että foorumin toiminnassa.

7.3.2 Foorumiin kuuluisivat myös muut itäisen kumppanuuden piiriin kuuluvat maat, minkä vuoksi se tarjoaisi kansalaisyhteiskunnille mahdollisuuden laajentaa monenkeskisen yhteistyön mallia Etelä-Kaukasian maiden ulkopuolelle.

7.4 Itäisen kumppanuuden pitäisi edistää ihmisten ja organisaatioiden välisiä tuloksellisia yhteyksiä koulutuksen, tieteen, kulttuurin, syrjinnän ja suvaitsemattomuuden torjunnan sekä vastavuoroisen kulttuureihin tutustumisen alalla. Tämän vuoksi on välttämätöntä helpottaa Etelä-Kaukasian valtioiden kansalaisten viisumikäytäntöjä.

7.5 Sekä Euroopan naapuruuspolitiikka että itäinen kumppanuus tarjoavat Etelä-Kaukasian maiden kansalaisyhteiskunnalle yhteyden paitsi Euroopan unionin toimielimiin myös mahdollisuuden kahdenväliseen yhteistyöhön kumppanuusjärjestöjen kanssa. Olisi myös erittäin hyödyllistä luoda järjestelmä, joka tukee yhteistyön aloittamista Euroopan unionin vastaavien järjestöjen kanssa.

7.6 Jatkuvat aseelliset selkkaukset ovat osa Etelä-Kaukasian valtioiden ongelmaa. Euroopan unionin toimielimillä on selvä rooli selkkausten lieventämiseen tähtäävissä yrityksissä, minkä lisäksi vaikuttaa siltä, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla voisi olla tukijan rooli rauhanprosessissa, erityisesti sen edistämisessä omien kansalaisten keskuudessa. Yhteiset alueelliset aloitteet voivat olla tässä suhteessa erityisen merkittäviä, jotta vaikea sovinto-prosessi voisi käynnistyä selkkaukseen osallisten maiden kumppanuusorganisaatioiden välisistä yhteyksistä.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Itämeren alue: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rooli parannettaessa alueyhteistyötä ja tutkittaessa aluestrategiaa”

(2009/C 277/08)

Esittelijä: **Marja-Liisa PELTOLA**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 10. heinäkuuta 2008 pitämässään täysistunnossa työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Itämeren alue: järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rooli parannettaessa alueyhteistyötä ja tutkittaessa aluestrategiaa

Asian valmistelusta vastannut ”Ulkosuhteet” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 16. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Marja-Liisa Peltola.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 171 ääntä puolesta ja 6 vastaan 7:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK:n mielestä EU:n Itämeri-strategian neljä tavoitetta 1) ympäristön huomioiva 2) vauras 3) helposti saavutettava ja houkutteleva ja 4) turvallinen alue ovat tärkeitä, hyvin perusteltuja ja toisiaan täydentäviä.

1.2 ETSK korostaa, että järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rooli on keskeinen Itämeri-strategian rakenteiden toteuttamisessa. ETSK ehdottaa komissiolle konsultatiivisen ”Baltic Sea Civil Society Forumin” perustamista varmistamaan järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan sitouttaminen Itämeri-strategiaan.

1.3 Itämeri-strategian ulkosuhteita koskeva ulottuvuus tulee linkittää Pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöhön, joka mahdollistaa tasaveroisen kumppanuuden EU:n ja kolmansien maiden välillä.

1.4 ETSK:n mielestä EU:n Itämeri-strategian täytäntöönpanoa varten tulee luoda oma erillinen budjetti, muuten strategia uhkaa jäädä vain poliittiseksi lausunnoksi eikä täytä tavoitteitaan.

1.5 Talouskasvun ja vaurauden edistäminen vaatii EU:lta institutionaalisia toimia, erityisesti kansainvälisen sopimuspuhjan vahvistamista. Sopimuspuhjan vahvistaminen auttaisi eri toimijoita, niin yrityksiä kuin yksityisiäkin ihmisiä toteuttamaan taloudellista integraatiota ja kasvua alueella nykyistä paremmin. ETSK katsoo, että Itämeren alueen talouden vahvistuminen lisää merkittävästi alueen houkuttelevuutta ja tukee Itämeri-brändin rakentumista. Talouskasvusta hyötyisi myös EU-alue laajemmin sisämarkkinoiden toiminnan tehostumisen ja talouden integraation myötä.

1.6 ETSK:n näkemyksen mukaan Itämeren ympäristön suojele toteutuu parhaiten EU:n ja Itämeren rantavaltioiden sopiman HELCOM Baltic Sea Action Planin mukaisesti.

1.7 ETSK:n näkemyksen mukaan kansalaisten aktiivinen toiminta korostuu jatkossa myös sellaisilla aloilla ja alueilla, joita julkinen sektori on perinteisesti hoitanut. Hyvä esimerkki tällaisesta alueesta on Itämeren alueen ympäristönsuoja.

2. Johdanto

2.1 Euroopan unioni valmistele parhaillaan Itämeri-strategiaa. Euroopan parlamentti teki marraskuussa 2006 aloitteen EU:n Itämeri-strategian laatimiseksi. Eurooppa-neuvosto antoi joulukuussa 2007 komissiolle tehtäväksi strategian laatimisen kesäkuuhun 2009 mennessä. Tämä strategia luo Itämeren alueellisen yhteistyön parantamisen tärkeimmät puitteet tulevina vuosina. Komissio valmistele strategiaa aluepolitiikan alaisuudessa. Valmistelutyössä on mukana 19 komission pääosastoa.

2.2 Strategialla pyritään kattamaan neljä tavoitetta: tehdä Itämeren alueesta ⁽¹⁾ 1) ympäristön huomioiva kestävä kehityksen alue 2) vauras alue 3) helposti saavutettava ja houkutteleva alue sekä 4) turvallinen alue. ETSK:n mielestä tällaiset Itämeren aluetta koskevat tavoitteet ovat tärkeitä, hyvin perusteltuja ja toisiaan täydentäviä. Myös selkeän Itämeri-identiteetin aikaansaaminen on perusteltua. Parempaa hallinnointia koskevien suositusten avulla Itämeri-strategialla tullaan pyrkimään menettelyjen yksinkertaistamiseen ja hallinnollisen taakan vähentämiseen.

(1) Itämeren alueella tarkoitetaan tässä lausunnossa Itämeren alueen rantavaltioita, jotka ovat Suomi, Ruotsi, Tanska, Saksa, Puola, Viro, Latvia, Liettua ja Venäjä. Näistä kaikki Venäjää lukuun ottamatta ovat Euroopan unionin jäsenvaltioita.

2.3 EU:n Itämeri-strategiaan komissio on hakenut sisältöä ja näkökulmaa avoimen julkisen keskustelun ja kattavien sidosryhmäkuulemisten avulla. Keskustelutilaisuuksien lisäksi mielipiteitä ja näkemyksiä kerättiin Internetissä julkisella konsultaatiolla⁽²⁾. ETSK tukee Euroopan komission valitsemaa lähestymistapaa.

2.4 Itämeri-strategia annetaan tiedoksi Eurooppa-neuvostolle 19.6.2009. Strategian toimeenpanosuunnitelman on tarkoitus olla hyvin konkreettinen, vastuutahot ja aikataulut määrittävä asiakirja, johon tarvittaessa voidaan tehdä toimenpidetäydennyksiä. Strategiaa toteutetaan Ruotsin EU-puheenjohtajuuskaudesta lähtien ja työtä jatketaan muiden Itämeren rantavaltioiden puheenjohtajuuskausilla, ensiksi Puolan puheenjohtajuuskaudella 2011 ja myöhemmin Tanskan ja Liettuan puheenjohtajuuskausilla 2012 ja 2013.

2.5 EU:n Itämeri-strategian ulkosuhteita koskeva ulottuvuus linjitetään pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöhön⁽³⁾. Pohjoinen ulottuvuus on väline EU:n ja Venäjän välillä sovittujen yhteistyöalojen toimeenpanoon Pohjois-Euroopassa yhdessä Norjan ja Islannin kanssa. Pohjoisen ulottuvuuden yhteistyö mahdollistaa tasaveroisen kumppanuuden EU:n ja kolmansien maiden välillä. ETSK tukee vahvasti kaikkien Itämeren reunavaltioiden mukaan kutsumista Itämeri-yhteistyöhön. Tässä suhteessa Venäjän osallistuminen ja sitoutuminen Itämeri-yhteistyöhön alusta asti on erityisen tärkeää. Lisäksi ETSK kannustaa Itämeren alueen valtioita, Norjaa ja Islantia jatkamaan yhteistyötään, jolla on syvät historialliset, taloudelliset ja kulttuuriset juuret.

2.6 Itämeri-strategian toteuttamiseen ei ole kaavailtu uusia rahoitusvälineitä. Käytettävissä olevat rahoituskanavat ovat EU:n rakennerahastot (Itämeren alueelle n. 55 mrd € vuosiksi 2007-2013), kunkin Itämeren maan kansallinen rahoitus ja kansainvälisten rahoituslaitosten (EIB, NIB, EBRD jne.) tarjoamat rahoitusmuodot. ETSK katsoo, että EU:n eri rahoituskanavien käyttöä Itämeri-strategian tarkoittamiin kohteisiin tulee tehostaa.

2.7 ETSK:n mielestä strategian täytäntöönpanoa varten tulee luoda oma erillinen budjetti, muuten strategia jää vain poliittiseksi lausunnoksi eikä täytä tavoitteitaan. ETSK käsittelee rahoituskysymystä tarkemmin myöhemmin laadittavassa lausunnossa.

3. Järjestäytyneet kansalaisyhteiskunta Itämeri-strategian toteuttajana

3.1 ETSK on tyytyväinen siihen, että komissio on kutsunut kansalaisyhteiskunnan toimijat aktiivisesti mukaan Itämeri-strategian valmistelutyöhön. Myös Itämeri-strategian toimenpideohjelman

toteuttaminen edellyttää kansalaisyhteiskunnan aktiivista osallistumista. ETSK korostaa, että ilman järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden aitoa sitoutumista Itämeri-strategiaan sen toimenpiteiden toteuttaminen ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole mahdollista.

3.2 Nykyisin Itämeren alueen runsaslukuisten erilaisten toimijoiden, kuten esimerkiksi kansalaisjärjestöjen, kuluttajien, elinkeinolähteen organisaatioiden ja luonnonsuojelua edistävien toimijoiden tärkeä työ jää usein suositusten asteelle, ja työ tulee vaillinaisesti muiden toimijoiden tietoon. Käytännön toteutus jää myös uupumaan.

3.3 Valtiollisten toimijoiden lisäksi Itämeri-toimijoina on alueita, kaupunkeja sekä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan tahoja. ETSK:n mielestä on tarpeen selvittää eri toimijoiden rooleja, lisätä yhteistyötä näiden kesken sekä kehittää yhteistyöjärjestelmiä. Myös eri rahasto-ohjelmien sekavaa aloite- ja hankevyöhyttä tulisi selkeyttää koordinoimalla ohjelmia tehokkaammin ja huomioimalla samalla Itämeri-strategian painotukset systemaattisesti.

3.4 ETSK kantaa huolta Itämeri-strategian ja toimenpideohjelman konkreettisesta toteuttamisesta ja seurannasta. ETSK ehdottaa, että komissio perustaisi konsultatiivisen ”Baltic Sea Civil Society Forumin”, jonka tarkoituksena on erityisesti

- varmistaa järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan sitouttaminen Itämeri-strategiaan
- ilmaista järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan mielipiteet ja suositukset ajankohtaisista aiheista relevanteille Itämeri-strategian viranomaistahoille
- edistää järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden sitoutumista niissä maissa, joita Itämeri-strategia koskee
- edistää järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistumista Itämeri-strategian toteuttamiseen kansallisella, alueellisella ja EU:n tasolla
- vahvistaa ja lisätä julkista keskustelua ja tietoisuutta Itämeri-strategian toimenpiteistä, niiden edistymisestä ja saavutettavista tavoitteista EU:ssa sekä maissa, joita Itämeri-strategia koskee
- tehdä mahdolliseksi eri tavoin alueellisesti järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan (sekä EU:ssa että EU:n ulkopuolella) toimijoiden verkostoituminen; mm. vierailut, workshopit ja parhaiden käytäntöjen levittäminen.

(2) Ensimmäinen keskustelutilaisuus järjestettiin Tukholmassa 30.9.2008 ja toinen Rostockissa 5-6.2.2009. Lisäksi on järjestetty pyöreän pöydän tilaisuuksia Kaunasissa 18-19.9.2008, Gdanskissa 13.11.2008 ja Kööpenhaminassa 1-2.12.2008 sekä Helsingissä 9.12.2008. Internet kuuleminen järjestettiin 3.11.-31.12.2008.

(3) EUVL C 309, 16.12.2006, s. 91.

3.5 ETSK on valmis ryhtymään ”Baltic Sea Civil Society Forumin” mandaattia, kokoonpanoa ja toimintaa koskevaan valmistelutyöhön. ETSK voi hoitaa Forumin toimintoja tukeutuen olemassa oleviin yhteyksiinsä alueellisesti järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa sekä kokemuksiinsa vastaavista tehtävistä. ETSK:lla on erinomaisia kokemuksia ja toimintamalleja muun muassa järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistumisen toteuttamisesta Välimeri-yhteistyössä ⁽⁴⁾ ja verkostoyhteistyössä Mustanmeren alueella ⁽⁵⁾.

4. Itämeren alueesta vauras talousalue

4.1 EU:n sisämarkkinoiden tehokas toteuttaminen tuottaa Itämeren alueen talouskasvun kehittämisen kannalta merkittävimmät hyödyt. EU, valtiot ja kansainväliset organisaatiot luovat taloussuhteiden perustaksi institutionaalisia rakenteita, joiden varassa Itämeren talousalue voi kehittyä. On kuitenkin selvää, että talouden toimijat, niin yritykset kuin yksityiset ihmisetkin, toteuttavat talouden integraation, joten tästä on viime kädessä kiinni, miten hyvin Itämeren alueen talouden integraatio ja talouskasvu toteutuu. ETSK katsoo, että Itämeren alueen talouden vahvistuminen lisää merkittävästi alueen houkuttelevuutta ja tukee Itämeribrändin rakentumista. Itämeren alueen talouden vahvistumisesta hyötyisi EU laajemminkin.

4.2 Seuraavassa on esitetty keskeisimpiä Itämeren talousalueen markkinoiden yhdentymistä ja talouskasvua edistäviä toimenpiteitä.

4.2.1 Kansainvälisen sopimus pohjan vahvistaminen

4.2.1.1 Itämeren alueen taloudellisten mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää ennen muuta merkittävää kansainvälisen sopimus pohjan laajentamista sekä Euroopan integraatiokehityksen syventämistä. Vaikka Venäjän WTO-jäsenyys sekä EU:n ja Venäjän uusi yhteistyösopimus eivät ole yksinomaan Itämeren aluetta koskevia sopimuksia, niiden Itämeren alueelle tuottamat hyödyt olisivat ratkaisevan tärkeitä koko alueen talouden kasvun vauhdittajina ja kehityksen edistäjänä. Itämeri on Venäjän ja Aasian tuotteiden tärkein ja luonnollinen vientiväylä Eurooppaan.

4.2.1.2 ETSK on huolissaan siitä, että Venäjä ei ole allekirjoittanut Euroopan unionin Itämeren alueen ohjelmaa (INTERREG IVB 2007–2013), joka pyrkii luomaan alueesta vetovoimaisen investointikohteen sekä työ- ja asuinpaikan.

⁽⁴⁾ ETSK loi Euromed-alueen talous- ja sosiaaliuuvostojen ja vastaavien organisaatioiden verkoston vuonna 1995 Barcelonan julistuksessa annettun mandaatin pohjalta.

⁽⁵⁾ EUVL C 27, 3.2.2009, s. 144.

4.2.1.3 EU:n ja sen jäsenmaiden päätösvallassa on useita sopimusjärjestelyitä, joilla voisi olla Itämeren alueelle voimakas myönteinen vaikutus. Esimerkiksi kaikissa yhdeksässä Itämeren alueen maassa toimiva yritys joutuu nyt käyttämään peräti kahdeksaa valuuttaa. Vain Suomi ja Saksa kuuluvat euroalueeseen. Talous- ja rahaliiton laajeneminen Tanskaan, Ruotsiin, Viroon, Latviaan, Liettuaan ja Puolaan on hyvin tärkeää. Erityisesti Tanskan ja Ruotsin aloitteet talous- ja rahaliittoon liittymiseksi toisivat vaikuttavuutta ja uskottavuutta Itämeren talousalueen täyden potentiaalini hyödyntämiseksi.

4.2.2 Sisämarkkinoiden toiminnan edistäminen

4.2.2.1 Itämeren alueella sisämarkkinoiden toimivuus tulee turvata nykyistä paremmin. Erikoistumisen myötä yhä useampi yritys toimii erilaisissa toimialojen muodostamissa kansainvälisissä verkostoissa. Yrityksillä on asiakkaiden, alihankkijoiden ja yhteistyökumppaneidensa välityksellä kytköksiä Itämeren alueen eri osien markkinoihin ja tuotannon tekijöihin. Rajat ylittävän yritystoiminnan lisääntyessä Itämeren alueelle on ensiarvoisen tärkeää luoda mahdollisimman yhtenäinen markkina-alue, jossa tavaroiden ja palvelujen kauppaan, julkisiin hankintoihin sekä investointeihin kohdistuu vähän esteitä ja jossa pääoma- ja työmarkkinat toimivat hyvin.

4.2.2.2 EU:n uuden Lissabonin sopimuksen voimaantulo vuoden 2010 aikana olisi Itämeren alueen EU-jäsenmaille erittäin tärkeää. Sopimus vahvistaa EU:n toimivaltaa elinkeinoelämälle tärkeissä asioissa, kuten tulliuunionin, kilpailusääntöjen sekä kauppapolitiikan aloilla.

4.2.2.3 Myös EU-säädösten mahdollisimman yhdenmukainen soveltaminen on erittäin tärkeää. Esimerkiksi kasvua ja työllisyyttä koskevan uudistetun Lissabonin strategian keskeisenä osana on palveludirektiivi, joka on saatettava EU-jäsenmaissa voimaan 28.12.2009 mennessä. Eurochambresin ⁽⁶⁾ helmikuussa 2009 julkaiseman selvityksen ⁽⁷⁾ mukaan muun muassa Itämeren EU-maiden välillä on merkittäviä eroja palveludirektiivin täytäntöönpanossa niin aikataulujen kuin sisällön suhteen. Itämeren EU-jäsenmailla olisi nyt erinomainen yhteistyön mahdollisuus luoda palvelujen tarjoajille yhdenmukainen keskitetty asiointijärjestelmä. Keskitetyn asiointijärjestelmän tulee selkeyttää palveluntarjontaan liittyviä lupamenettelyjä, helpottaa muodollisuuksia ja kuluttajansuojaa koskevan tiedon saamista sekä madaltaa palveluntarjoajan kynnystä siirtä EU-maasta toiseen.

⁽⁶⁾ Euroopan kauppaja- ja teollisuuskamarien järjestö.

⁽⁷⁾ The 4th edition of survey on the implementation of the Services Directive www.eurochambres.eu.

4.2.2.4 Palveludirektiivin ulkopuolelle jää useita Itämeren alueelle merkittäviä toimialoja, kuten osa kuljetusalan palveluita, työvoimanvuokrausyritysten palvelut, rahoituspalvelut ja terveydenhuoltopalvelut. Näiden palvelujen osalta tulisi myös olla tavoitteena toimivat sisämarkkinat, etenkin jos halutaan yritysten olevan aktiivisia palveluntarjoajia.

4.2.2.5 Erilaiset kaupan esteet vaikeuttavat edelleen yritysten mahdollisuuksia toimia tehokkaasti Itämeren alueella. Oikeusvaltion perusteiden lujittamisessa ja erityisesti korruption kitkemisessä on Itämeren alueella vielä paljon työtä sekä Euroopan unionille että muille toimijoille.

4.2.2.6 ETSK:n mielestä erinomainen esimerkki kauppamenettelyjen (*trade facilitation*) yksinkertaistamisesta EU:n ja Venäjän välillä on 1.1.2009 alkanut pilottihanke sähköisen tulliselvitystiedon välityksestä. Aluksi mukana ovat Venäjä ja kahdeksan EU-maata, joista Itämeren maita kolme (Latvia, Ruotsi ja Suomi). Myöhemmin vuoden 2009 aikana mukaan tulee vielä kolme Itämeren maata lisää (Liettua, Viro ja Puola). Sähköisen tulliselvitystiedon välitys on alku EU:n ja Venäjän välisten tullimenettelyjen modernisoinnille. Pidemmälle menevää harmonisointia tarvitaan, jotta tulliselvitystä voidaan sujuvoittaa. Näin pyritään estämään mahdollisuudet rikolliseen toimintaan tullimenettelyjen yhteydessä. Harmonisointi tehostaa logistiikkaa ja pienentää siihen liittyviä yritysten kustannuksia.

4.2.3 Infrastrukturi

4.2.3.1 Infrastrukturi kaipaa valtioiden rajat ylittävää ketjuttamista niin meri-, joki-, maa- kuin ilmaliikenteessä. Tähän tarvitaan sekä kilpailua että yhteistä suunnittelua, jotta reittiyhteydet muodostuvat saumattomiksi. Myös laatuun on kiinnitettävä aiempaa enemmän huomiota. Edullisten ja tehokkaiden kuljetusketjujen kehittämisessä ja niitä haittaavien pullonkaulojen poistamisessa tarvitaan yhteistyötä sekä EU-maiden kesken että erityisesti Venäjän kanssa. Käytännössä se voisi tapahtua Itämeren moottoritie-konseptia ja Euroopan laajuisten liikenneverkkojen TEN-T -politiikkaa⁽⁸⁾ sekä valmisteilla olevaa Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuutta hyödyntäen. Tarkastelu tulisi ulottaa EU:n naapurimaihin ja trans-eurooppalisiin kuljetusväyliin. Tämä on keskeinen edellytys tavaroiden, palveluiden ja työvoiman liikkuvuuden parantamismahdollisuuksien edistämiseksi.

4.2.4 Talouskasvun edistäminen

4.2.4.1 Talouskasvulla ja oikeusjärjestelmän toimivuudella on todettu useissa tutkimuksissa olevan positiivinen korrelaatio⁽⁹⁾.

(8) http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/consultations/2009_04_30_ten_t_green_paper_en.htm

(9) Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankki, Transition report 2005: Business in transition and World Bank (2008), Macroeconomics and Growth Research Program/Investment Climate and the Microeconomics of Growth/Institutions and Governance. Ks. myös: http://www.enterprisesurveys.org/eri_maiden_liiketoimintaymparistosta.

Heikko omaisuuden suoja, korruptio ja epävarmuus sopimuksien pitävyydestä, tuomioistuinten riippumattomuudesta ja vaihteleva lakien toimeenpano tai tulkinta yhdistyvät puolestaan hitaampaan talouskasvuun. Investoijien riskit kasvavat ja investointihalukkuus vähenee. Itämeren alueen maat voisivat sopia yhteisistä toimista tällä alueella esiintyvien epäkohtien korjaamiseksi. Itämeri-strategia tarjoaisi oivan alustan tällaisille toimille.

4.2.4.2 Itämeren alueen yhdeksän maata ovat monessa suhteessa hyvin erilaisia. Kyseiset valtiot ja niiden taloudelliset suhteet ovat muuttuneet merkittävästi 20 viime vuoden aikana. Kansantalouksien kehitysasteet poikkeavat toisistaan, ja tuotantorakenne on erilainen. Monimuotoisuuden sekä kysyntä- ja tarjontarakenteiden erojen luomia uusia liiketoimintamahdollisuuksia olisi pystyttävä hyödyntämään aiempaa paremmin. Alueella vaikuttavat megatrendit, Euroopan integraatio, Venäjän muuttuva kansainvälinen asema ja maailmanlaajuiset muutokset energia-, hyödyke- ja palvelumarkkinoilla olisi kyettävä hyödyntämään kaupallisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Tämä edellyttää sitä, että kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on hyvät perusedellytykset ja kannustimet aktiiviselle toimeliaisuudelle.

4.2.4.3 ETSK tähdentää sitä, että taloudellisen kasvun ja tuotannon tehokkuuden ei tarvitse olla ristiriidassa ympäristönäkökohtien kanssa. Pikemminkin puhtaamman ympäristön sekä kasvavan ja monipuolistuvan talouden vuorovaikutuksen myönteisten mahdollisuuksien korostaminen olisi tärkeää.

4.2.5 Tutkimus- ja innovaatioyhteistyö

4.2.5.1 Itämeren alueella tehdään mielenkiintoista kansainvälistä innovaatioyhteistyötä klusteripohjaisesti. Esimerkiksi Nordisk Innovations Centerillä (NICE) on käynnissä yli 100 erilaista projektia ja ylikansallista verkostoa, jotka on ryhmitelty eri teema-alueisiin. Näitä ovat luovat toimialat, ympäristöteknologia, mikro- ja nanoteknologia, innovatiivinen rakentaminen, funktionaaliset elintarvikkeet ja elintarviketurvallisuus.

4.2.5.2 ETSK korostaa ns. viidennen vapauden tärkeyttä ja painottaa yhteistyötä niin tutkijoiden, opiskelijoiden ja opettajien kuin yritysten ja julkisen sektorin välillä. Tutkijavaihtoon eri tutkimuslaitosten ja yliopistojen välillä on panostettava. Esimerkiksi klustereiden toimintaedellytysten kehittämisessä on tarpeen poistaa tutkimusrahoituksen kansallisia rajoja luomalla Itämeren maiden yhteinen järjestelmä, jonka avulla tutkimukseen suunnattavia kansallisia voimavaroja voidaan yhdistää. Jokaisen Itämeren alueen EU-maan tulisi pyrkiä uudistetun Lissabonin strategian mukaisesti nostamaan t&k-rahoituksen osuus kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta.

4.2.5.3 Itämeren kahdeksan EU-maan tiede- ja tutkimusyhteisöt ovat aktiivisesti osallistuneet BONUS ERA-NET -projekteihin. Komissio hyväksyi vuonna 2008 EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelmaan sisältyvän yhteisen Itämeri-tutkimusohjelman (BONUS+), jota rahoittavat yhteisesti EU ja Itämeren rantavaltioiden kansalliset tutkimusrahoittajat. ETSK pitää uutta pysyvää Itämeren tutkimusohjelmaa BONUS+:aan erittäin tervetulleena. ETSK toivoo, että tutkimusohjelman tulokset vaikuttavat entistä tehokkaammin Itämeren suojeluun ja alueen kestävään kehitykseen.

4.2.6 Työvoiman liikkuvuus

4.2.6.1 Työvoiman liikkumista EU-alueella ei ole vielä vapautettu, vaikka EU:n laajentumisesta alueella on kulunut viisi vuotta. Kaikki Itämeren alueen EU-maat ovat olleet kuitenkin henkilöiden vapaata liikkuvuutta helpottavan Schengenin säännösten piirissä 30.3.2008 lukien. Työvoiman liikkuvuuden siirtymäajoista tulee ETSK:n mielestä luopua. Työn ja osaamisen liikkuvuus maasta toiseen, eli ns. "aivokierto" hyödyttää kaikkia osapuolia. Pätevän työvoiman saatavuuden turvaaminen edellyttää työperusteisen maahanmuuttopolitiikan ripeää vahvistamista koko Itämeren alueella. Näin on siitäkkin huolimatta, että talouskasvun hidastumisen myötä työvoiman tarjonta alueella kasvaisi joksikin aikaa. Samanaikaisesti työn ja työntekijöiden kohtaamista tulee helpottaa edelleen. Työskentelykulttuureita ja työsuhteiden vähimmäisehtoja on tarpeen harmonisoida kilpailun vääristymien estämiseksi ja työntekijöiden perusoikeuksien takaamiseksi. Työmarkkinoille tähtäävässä koulutuksessa tavoitteena tulee olla yhtenäinen koulutuksen rakenne ja ammattinimikkeistö. Työnteon kannustimien (*work incentives*) edistämiseksi, paikkakunnalta ja maasta toiseen muuton helpottamisessa on runsaasti tehtävää koko Itämeren alueella.

4.2.6.2 Itämeren työmarkkinaverkosto, the Baltic Sea Labour Network (BSLN), on juuri käynnistynyt kolmivuotinen yhteistyöhanke, jossa on mukana kymmeniä osapuolia alueen eri maista. Sen tavoitteena on luoda Itämeren alueesta eurooppalainen malli rajatylittävälle työvoimapolitiikalle sekä vetovoimainen paikka työkennellä ja asua sekä investoida. Trade Union Network (BAS-TUN) on yhtenä merkittävänä partnerina toteuttamassa BSLN-hanketta ⁽¹⁰⁾.

5. Itämeren alueesta ympäristön huomioiva kestävä kehityksen alue

5.1 Itämeren alueesta on tarkoitus tehdä ekologisesti kestävä alue. Itämeri on suhteellisen pieni ja matala murtovesiallas, joka on ekologisesti arvioiden poikkeuksellisen haavoittuva.

5.2 Itämeren tila on heikentynyt erityisen huolestuttavasti kahdenkymmenen viime vuoden aikana, sillä päästöt ovat pysyneet kestävämmällä tasolla. Itämeren rehevöityminen ja suuret ympäristömyrkytöisyydet ovat tosiasioita. Kuormituksen takia Itämeren ravinnepitoisuus ja levien ja muun kasvillisuuden määrä kasvaa edelleen. Levien kasvua säätelevät suoraan niiden pääraavinteiden, typen ja fosforin määrät.

5.3 Itämeren valuma-alueella elää yli 85 miljoonaa ihmistä, jotka tiedostavat yhä paremmin Itämeren huolestuttavan tilan. Itämeren suojelun tekee haastavaksi kuitenkin se, että eri kehitysvaiheissa olevia rannikkovaltioita on yhdeksän ja valuma-alueella olevia maita toistakymmentä mm. Valko-Venäjä ja Ukraina. Monien toimijoiden välinen koordinaatio on ollut vaikeaa. Itämeren hälyttävän tilan vuoksi rajatylittävät, tehokkaat ja ripeät toimet ovatkin ETSK:n mielestä nyt välttämättömiä ⁽¹¹⁾.

5.4 Nopein ja kustannustehokkain keino parantaa koko Itämeren tilaa on ETSK:n näkemyksen mukaan puuttua merkittävimpiin pistemäisiin kuormituslähteisiin. Esimerkiksi Suomenlahden suurin yksittäinen kuormittaja on Pietari, jonka jätevesistä ei vielä kukaan poisteta ravinteita riittävän tehokkaasti. Merkittävää edistystä on kuitenkin tapahtunut. Pietarin suurimmalla jätevedenpuhdistamolla käynnistyi vuonna 2007 jätevesien fosforin kemiallinen saostus, joka vähentää Suomenlahden fosforikuormaa ja sinileväkukintoja merkittävästi. Kaikkialla Itämeren rannikolla tulisi puuttua tehokkaammin myös hajapäästöihin, joita syntyy etenkin maataloudesta. Hajapäästöjä pienentämällä voidaan vaikuttaa merkittävästi rannikkovesien tilaan.

5.5 Tärkein instrumentti rehevöitymisen pysäyttämiseksi Itämeren alueella on ETSK:n näkemyksen mukaan HELCOM Baltic Sea Action Plan (BSAP) ⁽¹²⁾, josta kaikki Itämeren rantavaltiot ja komissio sopivat vuonna 2007.

6. Energia ja -meriturvallisuus

6.1 ETSK on laatinut EU:n energiapolitiikan ulkoisesta ulottuvuudesta erillisen lausunnon ⁽¹³⁾, jossa todetaan, että Itämeri-strategiaankin sisältyvät energiakysymykset ovat EU:lle erittäin tärkeitä. Alueen energiayhteistyön piiriin kuuluu pääasiassa energiaa kuluttavia maita ja energian läpikulkumaita. Keskeisenä piirteenä on yhteys Venäjään. Alueen kannalta erityisenä tavoitteena olisi oltava, että EU:n ja Venäjän kesken saadaan aikaan yhteiseen ymmärrykseen ja vastavuoroisuuteen perustuva uusi sopimus, joka kattaa myös ja energiakysymykset. Venäjän olisi sallittava kaasun kauttakulku Venäjän verkossa ja eurooppalaisten yritysten investoinnit Venäjän energiaverkkojen ja -lähteiden kehittämiseen.

⁽¹⁰⁾ Siihen kuuluu palkansaajakeskusjärjestöjä, palkansaajien kansainvälistä kattojärjestöjä, Itämeren maiden neuvosto (CBSS), työnantajakeskusjärjestöjä ja saksalainen sosiaali- ja koulutuspolitiikan instituutti.

⁽¹¹⁾ <http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/balticseascorecard2008.pdf>

⁽¹²⁾ www.helcom.fi

⁽¹³⁾ EUVL C 182, 4.8.2009, s. 8.

6.2 Itämeren herkän ja jo vakavasti kuormittuneen ekoympäristön johdosta on suunnitelmassa olevan *Nord Stream Baltic*-kaasuputkihankkeen täytettävä tiukat ympäristö- ja turvallisuusvaatimukset. Esimerkiksi toisen maailmansodan jälkeen Itämereen upotettiin ampumatarvikkeita, räjähdyspanoksia ja kemiallisia aseita, joiden tarkasta sijainnista ja kunnosta ei ole tietoa. ETSK kannattaa Euroopan parlamentin 8. heinäkuuta 2008 antamaa mietintöä⁽¹⁴⁾ ja suosittaa painokkaasti, että *Nord Stream Baltic*-kaasuputkihankkeeseen osallistuvat tahot tutkivat perusteellisesti vaihtoehtoisia mahdollisuuksia etenkin kaasuputken rakentamiseksi mantereelle. Riippumatta *Nord Stream Baltic*-kaasuputken tulevaisuudesta on aikanaan myös Venäjän noudatettava ehdottomasti EU:n kaasumarkkinoiden säädöskehystä, mukaan lukien kolmannen osapuolen käyttömahdollisuus.

6.2.1 Meriturvallisuus on Itämeren rantavaltioiden erityisenä huolenaiheena. Ympäristön kannalta haasteena on Itämerellä kuljetetun öljyn määrä, joka on seitsenkertaistunut 15 viime vuoden aikana. Vuonna 2007 öljyä kuljetettiin 145 miljoonaa tonnia, ja ennuste vuodelle 2015 on 240 miljoonaa tonnia. Itämeren rantavaltioiden yhteistyön tuloksena Itämerellä on nyt Kansainvälisen Merenkulkujärjestön (IMO) myöntämä erityisen herkän merialueen status (PSSA). Mahdollista öljyonnettomuutta osaltaan ehkäisevät laivojen kaksoispohjat ja rungot, jotka tulevat pakollisiksi vuodesta 2010 alkaen. ETSK kannustaa Itämeren alueen maita kuitenkin yhteisten valvonta- ja tiedonvaihtojärjestelmien kehittämiseen meriturvallisuuden lisäämiseksi.

6.2.2 Laivojen ravinnepestöjä voidaan vähentää muuttamalla jätevesiä koskevia vaatimuksia MARPOL-sopimuksen liitteen IV osalta. Direktiivin 2000/59/EY tarkoitus on ollut lisätä satamissa laivojen pilssi- ja jätevesien vastaanottoa. Myös vapaaehtoista jätevesipäästöjen vähentämistä olisi edelleen kannustettava esimerkiksi satamien vastaanottoaikoja ja -volyymia lisäämällä. Lisäksi Itämeren satamiin olisi varmistettava riittävän nopeat ja joustavat toimintaolosuhteet myös isoille risteilyaluksille⁽¹⁵⁾.

6.3 Vaikka laivojen päästöjen merkitys Itämeren rehevöitymiselle ei ole erityisen suuri, niiden vähentäminen on hajapäästöihin verrattuna yksinkertaisempaa ja siksi tärkeää.

7. Maatalouden päästöjen vähentäminen

7.1 HELCOM Baltic Sea Action Plan (BSAP) asettaa selkeät vähennystavoitteet ravinnekuormitukselle kussakin Itämeren

⁽¹⁴⁾ Euroopan parlamentin 8. heinäkuuta 2008 antama mietintö Itämeren pohjalle rakennettavaksi suunnitellun Venäjän ja Saksan välisen kaasuputken ympäristövaikutuksista (vetoomukset nro 0614/2007 ja 0952/2006) (2007/2118 (INI)).

⁽¹⁵⁾ Helcomin suositus 28E10 (Application of the no-special-fee system to ship-generated wastes and marine litter caught in fishing nets in the Baltic Sea area) olisi niin ikään toimeenpantava täysimääräisesti.

alueen maassa. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää EU:n yhteisen maatalouspolitiikan lohkojen kehittämistä siten, että myös Itämeren alueen erityisolosuhteet tulevat huomioiduksi maataloustuotannossa ja ympäristössä Itämeren alueella⁽¹⁶⁾.

Tässä yhteydessä voidaan pitää rakentavana sitä, että komissio on ottanut luonnoksessaan toimintasuunnitelmaksi laajasti huomioon kestävyyttä, ympäristöä ja maataloutta koskevat Itämerenmaiden maataloustuottajajärjestöjen ehdotukset. Yksityiskohtaisemmin tarkasteltuna niissä keskitytään mm. ympäristöteknologiaan, neuvontaan, lannoitteiden käyttöön sekä torjunta-aineista, rehuista ja elintarvikkeista annettujen EU:n sääntöjen toimeenpanoon ja hallintaan.

Tässä eri toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen, kuten maataloustuottajien, ympäristöjärjestöjen ja kuluttajien yhteistyö jäsenvaltioissa on erittäin tärkeää. Parhaiden käytäntöjen löytäminen, soveltaminen ja levittäminen alueen maiden välillä on ratkaisevaa. Sellaisia käytäntöjä, joita eri toimijat voisivat järjestelmällisesti soveltaa, olisi haettava esimerkiksi maaseudun kehittämisohjelmista uudella ohjelmakaudella. Myös sellaisia keinoja, joilla voidaan tehostaa lannoitteiden ja energian käyttöä olisi niin ikään etsittävä⁽¹⁷⁾.

8. Fosfori ja typpipäästöjen vähentäminen jätevesien käsittelyä tehostamalla

8.1 ETSK pitää EU:n kaupunkien jätevesien käsittelyä koskevan direktiivin⁽¹⁸⁾ täyttämistä tärkeimpänä askeleena fosfori- ja typpipäästöjen vähentämiseksi. Toinen tärkeä askel on fosforin poiston tehostaminen soveltamalla HELCOM-suositusta 28E/5. Nykyiset EU:n aikavaatimukset vuoteen 2015 mennessä ovat kuitenkin liian pitkiä, kun otetaan huomioon Itämeren hälyttävä tila. Tarvitaan kunnianhimoisempia tavoitteita. ETSK painottaa teknisten ja kemiallisten puhdistusprosessien tehostamista. Niillä voidaan saavuttaa kohtuullisin kustannuksin nopeita tuloksia.

⁽¹⁶⁾ EU:n vesipolitiikan puitteiden direktiivin yhdenmetyksen vesienhoitosuunnitelman tehokas täytäntöönpano on taattava. Maatalouden vesien suojeleminen voidaan parantaa suojelemalla ensisijaisesti ympäristöherkkiä alueita.

⁽¹⁷⁾ Jotta maatalouden ravinteiden kuormitus Itämereen saadaan vähennettäväksi, tarvitaan maatalouden ympäristöpolitiikan toimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen innovointia. Maatalousympäristöohjelmien vapaaehtoiset tarjouskilpailut saattaisivat olla yksi mahdollinen esimerkki uusista käytännöistä. Taustaa: Tarjouskilpailu on vapaaehtoinen keino, jolla toimenpiteet kohdistetaan juuri niille peltolohkoille, joiden ravinnepestöriski on suurin ja suojeletoimien kustannus-hyöty-suhde paras. Tarjouskilpailussa yhteiskunta maksaa viljelijälle nykyisen tasatuen sijaan maatalouden ympäristönsuojelusta sen mukaan, millainen ympäristöhyöty kustakin ohjelmaan tarjottavasta peltolohkosta saadaan.

⁽¹⁸⁾ Neuvoston direktiivi 91/271/ETY yhdyskuntajätevesien käsittelystä.

8.2 Hyvä esimerkki järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijasta Itämeren ympäristön suojelemisessa on John Nurmisen säätiö. Säätiön Puhdas Itämeri -hankkeen päämääränä on vähentää Itämeren rehevöitymistä ja lisätä meren tilaan liittyvää ympäristötietoisuutta ⁽¹⁹⁾. Pääpaino on toimilla, jotka nopeimmin ja kustannustehokkaimmin vaikuttavat Itämeren luonto- ja käyttöarvoihin. Muun muassa kansalaiskeräyksen tuotolla rahoitetaan kemiallista fosforinpoiston parantamista Itämereen päätyvistä yhdyskuntajätevesistä. Ympäristönsuojelun toteuttajana säätiön

etuna on ollut myös se, että se on joustava ja epäbyrokraattinen, voittoa tavoittelematon yhteisö.

8.3 ETSK näkemyksen mukaan kansalaisaktiivisuudesta syntyneillä aloitteilla voi olla merkittävä rooli myös sellaisilla aloilla, joita julkinen sektori on perinteisesti hoitanut. Yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoilla on selkeästi sellaista osaamista, tietoa ja lähestymistapoja, jotka täydentävät julkisen sektorin toimia.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽¹⁹⁾ <http://www.johnnurmisenstaatiao.fi/?lang=en>

III

(Valmistelevat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

13.–14. TOUKOKUUTA 2009 PITÄMÄSSÄÄN 453. TÄYSISTUNNOSSA

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi metrologiaa koskevien neuvoston direktiivien 71/317/ETY, 71/347/ETY, 71/349/ETY, 74/148/ETY, 75/33/ETY, 76/765/ETY, 76/766/ETY ja 86/217/ETY kumoamisesta”

KOM(2008) 801 lopullinen – 2008/0227 COD

(2009/C 277/09)

Esittelijä: **Valerio SALVATORE**

Neuvosto päätti 19. joulukuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi metrologiaa koskevien neuvoston direktiivien 71/317/ETY, 71/347/ETY, 71/349/ETY, 74/148/ETY, 75/33/ETY, 76/765/ETY, 76/766/ETY ja 86/217/ETY kumoamisesta

KOM(2008) 801 lopullinen – 2008/0227 (COD).

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 24. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Valerio Salvatore.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kannattaa komission ehdotusta metrologian alaa koskevien direktiivien 71/317/ETY, 71/347/ETY, 71/349/ETY, 74/148/ETY, 75/33/ETY, 76/765/ETY, 76/766/ETY ja 86/217/ETY kumoamisesta ja on samaa mieltä ehdotuksen perusteluista. Kyseisiä direktiivejä voidaan todellakin pitää jo vanhentuneina, sillä niillä ei edistetä alun perin vahvistetun tavoitteen saavuttamista eli mittauslaiteluokkia koskevien kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistamista.

1.2 ETSK panee merkille julkisen kuulemisen ja komission teettämän riippumattoman tutkimuksen tulokset, joiden mukaan

- a) näiden kahdeksan direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla ei ole kaupan esteitä
- b) direktiivien käyttö vähenee koko ajan, sillä ne koskevat nyt jo vanhentuneita laitteita

- c) teknologinen edistyminen otetaan huomioon kansainvälisissä standardeissa samoin kuin keskinäisen tunnustamisen periaatteeseen perustuvissa kansallisissa standardeissa.

1.3 Koska alan kansallisilla säännöksillä voidaan hyvin varmistaa, että kaupan esteitä ei ole riippumatta siitä, sovelletaanko näitä direktiivejä, ETSK toivoo, että jäsenvaltiot eivät direktiivien kumoamisen jälkeen tekisi nykyisiin säännöksiin muutoksia.

2. Johdanto

2.1 Voimassa olevan lainsäädännön yksinkertaistaminen on yksi EU:n ensisijainen tavoite, kuten käy ilmi kasvua ja työllisyyttä tukevaan Lissabonin strategiaan perustuvasta lainsäädännön parantamiseen tähtäävästä ohjelmasta. Yksinkertaistamisella pyritään keventämään yhteisön lainsäädäntöä ja kansallista lainsäädäntöä, helpottamaan niiden täytäntöönpanoa ja näin tehostamaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

2.2 Yleistavoitteena on tukea sellaisia eurooppalaisia sääntely-
puitteita, jotka täyttävät lainsäädännön korkeimmat laatuvaati-
mukset ja joissa noudatetaan toissijaisuus- ja
suhteellisuusperiaatteita.

2.3 Näiden periaatteiden mukaisesti yhteisön säännösten tarkis-
taminen on jatkuva ja järjestelmällinen prosessi, jolla lakia säätä-
vät toimet voivat tarkistaa lainsäädäntöä niin, että kaikki
asiassa vaikuttavat edut otetaan huomioon.

2.4 Komissio kumoaa – yksinkertaistamismenettelyä – kai-
kissa näissä tapauksissa säädökset, jotka ovat menettäneet merki-
tyksensä tai vanhentuneet, kun tekniikka on edistynyt tai kun
EU:n ajama politiikka, perussopimusten määräysten soveltamis-
tapa tai kansainväliset standardit ovat muuttuneet.

3. Tausta

3.1 Metrologiaa koskevissa direktiiveissä 71/317/ETY,
71/347/ETY, 71/349/ETY, 74/148/ETY, 75/33/ETY, 76/765/ETY,
76/766/ETY ja 86/217/ETY määritelty sääntelyjärjestelmä laadi-
ttiin 1970-luvulla alan kansallisten säädösten erojen vuoksi tava-
roiden vapaan liikkuvuuden esteiden poistamiseksi
sisämarkkinoilla.

3.2 Komissio korostaa, että näissä kahdeksassa metrologiaa kos-
kevassa ETY-direktiivissä määritelty sääntelyjärjestelmä voidaan
katsoa vanhentuneeksi, sillä alan kansalliset säädökset ovat ajan
mittaan muuttuneet sen seurauksena, että on täytynyt mukautua
tekniikan kehitykseen ja kansainvälisillä säännöillä vahvistettui-
hin standardeihin ⁽¹⁾. Keskinäistä tunnustamista edellyttävien lau-
sekkeiden lisäämisellä on taattu se, että vastaavan suoritustason
tarjoavat mittauslaitteet hyväksytään myös, vaikka ne olisi valmis-
tettu toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

3.3 Julkisen kuulemisen ja riippumattoman tutkimuksen perus-
teella komissio toteaa, että direktiivien soveltamisalaan kuuluvilla

aloilla, joita käsiteltävänä oleva ehdotus koskee, ei tällä hetkellä
ole kaupan esteitä. Lisäksi direktiivit koskevat laitteita, joiden
käyttö vähenee koko ajan.

3.4 Komission ehdotus näiden kahdeksan direktiivin kumoami-
seksi sai alkunsa vaatimuksesta sovittaa yhteen kaksi erilaista
tavoitetta: lainsäädäntötaakan keventäminen ja sisämarkkinoiden
säilyttäminen ennallaan.

4. Huomiot

4.1 Kun komission ehdotusta arvioidaan ilmoitettujen tavoittei-
den eli yhteisön lainsäädäntötaakan keventämisen ja sisämarkki-
noiden ennallaan säilyttämisen kannalta, ehdotusta voidaan pitää
ansiokkaana. Alalla, jolla mainitut direktiivit pannaan täytäntöön,
kansainvälisten standardien pohjalta normeihin mukautettu kan-
sallinen, keskinäisen tunnustamisen periaatteeseen perustuva
sääntely vastaa teknistä kehitystä. Sääntelyllä saadaan aikaan sama
vaikutus kuin lainsäädännön yhdenmukaistamisella, johon tässä
tapauksessa pyritään ehdottamalla näiden kahdeksan direktiivin
kumoamista.

4.2 Metrologian alan kahdeksan direktiivin kumoamisessa nou-
datetaan yhteisön lainsäädännön yksinkertaistamiseen tähtäävää
EU:n strategiaa, jonka mukaan vähäisen vaikutuksensa vuoksi
merkityksensä menettäneet ja vanhentuneet säädökset kumotaan.

4.3 Kun direktiivit on kumottu, ETSK pitää vapaaehtoiseen
standardointiin perustuvan järjestelmän tehokkuuden takaami-
seksi tarpeellisenä, että sekä uusia että vanhoja tekniikoita koske-
via kansallisia sääntelyjärjestelmiä valvotaan säännöllisesti.

4.4 ETSK arvostaa sitä, että komissio on sitoutunut ottamaan
kaikki ehdotuksen alaan kuuluvia eri intressejä edustavat toimijat
mukaan toimintaan. Sitoutuneisuus käy ilmi laajasta ulkoisesta
kuulemisesta, joka toteutettiin toukokuusta heinäkuuhun 2008 ja
jonka tavoitteena oli kirjata mittauslaitteiden tuottajien, hankki-
joiden, kuluttajien ja viranomaisten reaktiot.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽¹⁾ Kansainväliset säännökset, normit ja suositukset, jotka tarjoavat
jäsenvaltioille yhteisen kansainvälisesti hyväksytyyn perustan vastaa-
vien kansallisten lainsäädäntöjen määrittämiseksi, ovat etupäässä
niitä, jotka on laadittu OIML:ssä (lakisääteisen mittaustoiminnan kan-
sainvälisen järjestö). Kyseessä on yleissopimuksella vuonna 1955
perustettu valtioiden välinen järjestö, jonka tarkoituksena on edistää
lakisääteisen mittaustoiminnan menetelmien yhdenmukaistamista. Se
antaa maailmanlaajuisesti levinneen teknisen rakenteen välityksellä
jäsenvaltioille metrologisia suuntaviivoja mittauslaitteiden valmista-
mista ja käyttöä lakisääteisen mittaustoiminnan sovelluksissa koske-
vien alueellisten ja kansallisten vaatimusten laatimista varten.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta”

KOM(2008) 543 lopullinen – 2008/0211 COD

(2009/C 277/10)

Esittelijä: **Richard ADAMS**

Neuvosto päätti 12. tammikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta

KOM(2008) 543 lopullinen – 2008/0211 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Richard Adams.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 173 ääntä puolesta ja 14 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) suhtautuu myönteisesti ehdotettuun direktiiviin, joka olisi pitänyt laatia jo kauan sitten ja jolla on määrä standardoida ja säännellä tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten valintaa, käyttöä ja kohtelua. ETSK suhtautuu kuitenkin epäilevästi siihen, miten laajalti direktiivillä voidaan käytännössä korvata, vähentää ja parantaa eläinten käyttöä tutkimuksessa. Komitea korostaa sen vuoksi muiden jäljempänä olevaan tekstiin sisältyvien suositusten lisäksi seuraavia suosituksia.

1.2 Komission olisi valvottava entistä tiiviimmin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten määrää. Tämä saattaa edellyttää uusia, sektorikohtaisia tiedonkeruu ja seurantamenetelmiä, jotka eivät kuulu tässä käsiteltävän direktiivin piiriin.

1.3 Direktiivissä olisi säädettävä, että tutkimuskatsaukset on yhdenmukaistettava kaikissa jäsenvaltioissa ja että kunkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on ylläpidettävä ja hyödynnettävä tehokkaasti tietokantaa nykyisistä eläinkokeista, kun ne myöntävät lupia hankkeille ja toimenpiteille.

1.4 Vaihtoehtoisten koemenetelmien validoinnista vastaavan eurooppalaisen keskuksen (ECVAM) nykyistä tutkimustyön tukijan roolia olisi kehitettävä keskeisen koordinoijan rooliksi. Lisäksi olisi perustettava EU:n osaamiskeskus, jonka tehtävänä olisi edistää ja priorisoida kolmen R:n periaatteen mukaisten menetelmien kehittämistä kaikessa nykyisessä eläinten käytössä, myös lääketieteellisessä perustutkimuksessa. Kyseessä on vuonna 1958 määritelty yleinen lähestymistapa, jonka tavoitteena on korvata, vähentää ja parantaa eläinten käyttöä tutkimuksissa (*Replacement*, *Reduction* ja *Refinement*).

1.5 Erityisesti ”vakaviksi” luokitelluille kokeille olisi pyrittävä löytämään humaaneja vaihtoehtoja. Intensiivistä kipua, kärsimystä tai pelkoa aiheuttavia menettelyjä tulee soveltaa ainoastaan, mikäli ei ole olemassa tehokkaita vaihtoehtoisia tutkimusmenetelmiä eräiden sellaisten sairauksien tutkimiseksi, joilla on vakavia vaikutuksia ihmisten terveyteen. ”Intensiivisellä” tarkoitetaan tässä yhtä tasoa direktiivissä ”vakavaksi” luokiteltua kovempaa kipua tai pelkoa.

1.6 Direktiivissä olisi säädettävä, että eläinkokeissa käytetään heti kun se on käytännössä mahdollista vain kädellisiä, jotka ovat vankeudessa kasvatettujen kädellisten jälkeläisiä.

1.7 Direktiivissä on tuotava selvästi esille, ettei sillä rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta soveltaa tai ottaa käyttöön laboratorioeläinten hoitoa ja säilytystä koskevia toimenpiteitä, jotka ovat direktiivin säännöksiä tiukempia.

1.8 ETSK kehottaa tiedeyhteisöä tunnustamaan, että sen tutkimusohjelmat ovat sekä käytännössä että periaatteessa sovitettavissa yhteen kolmen R:n periaatteen tavoitteiden kanssa, sekä sitoutumaan tähän dynaamiseen lähestymistapaan.

2. Johdanto

2.1 Monissa EU:n direktiiveissä, päätöksissä ja asetuksissa käsitellään koti- tai tuotantoeläinten hyvinvointia ja suojelua. Eläinten hyvinvointia koskevassa Amsterdamin sopimuksen liitteessä olevassa pöytäkirjassa 33 todetaan, että ”eläinten suojelua parannetaan ja niiden hyvinvointi tuntevina olentoina otetaan huomioon”⁽¹⁾. Täten Euroopan unioni tunnusti, että eläimillä on niille ominainen asema, joka on parempi kuin omaisuuden tai esineiden, ja eläinten käsittelyssä on otettava huomioon sekä eettiset

⁽¹⁾ EYVL C 340, 10.11.1997.

näkökohdat että sääntely. Kehittyneillä eläinlajeilla on tämä asema, koska ne tuntevat ihmisten tavoin kipua ja mielihyvää, ovat tietoisia omasta olemassaolostaan ja pyrkivät kokemaan mielihyvää sekä jatkamaan elämää. Näistä eläinlajeista, joita käytetään yleisesti moniin eri tarkoituksiin tehtävissä laboratorikokeissa, osalla on samankaltainen hermosto kuin ihmisillä. Kokeiden tuloksista voi olla vaihtelevassa määrin hyötyä ihmisille, eläimille itselleen ja ympäristölle, mutta ne aiheuttavat toisinaan myös kärsimystä, tuskaa tai kuoleman kokeissa käytettäville eläimille.

2.2 Tällä direktiivillä tarkistetaan vuodelta 1986 peräisin olevaa lainsäädäntöä⁽²⁾. Sen voidaan katsoa kuuluvan samaan sarjaan muiden sellaisten toimenpiteiden kanssa, joista kuvastuu eläinten käyttöä koskevien näkemysten muuttuminen. Äskettäin on muutettu eläinten teurastusta ja eläinkuljetuksia koskevia direktiivejä. Lisäksi on otettu käyttöön eläinten suojelua ja hyvinvointia koskeva yhteisön toimintasuunnitelma. Komitea on hiljattain käsitellyt näitä kaikkia⁽³⁾. Eläinkokeilla testattujen kosmeettisten valmisteiden lähes täydellinen myyntikielto koko EU:ssa ja kosmeettisiin valmisteisiin liittyvien eläinkokeiden kieltö tulivat voimaan tänä vuonna⁽⁴⁾.

2.3 Tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelua koskevasta ehdotetusta direktiivistä tulee osa edellä mainittua lainsäädäntöä. Ehdotuksessa hyväksytään varauksitta laajan tiedeyhteisön periaatteessa puoltama yleistavoite, jonka mukaan eläinten käyttöä tutkimuksessa on pyrittävä korvaamaan, vähentämään ja parantamaan (kolmen R:n periaate). Komitean lausunnossa pohditaan sen vuoksi, edistetäänkö ehdotuksella tätä tavoitetta, sekä onko ehdotuksessa onnistuttu tasapainottamaan eläinten hyvinvointi, ihmisten etu ja tieteen edistäminen.

3. Ehdotetun direktiivin pääkohdat

3.1 Soveltamisala ja sallitut tarkoitukset

3.1.1 Direktiiviä sovelletaan eläinten (pääasiassa selkärangkaiden) kasvattamiseen ja käyttöön tieteellisiin tarkoituksiin. Sitä ei sovelleta maatalouteen, eläinten kasvatukseen eikä eläinlääkintään liittyviin toimenpiteisiin. Direktiivissä sallittuja tarkoituksia ovat perustutkimus osaamisen kehittämiseksi biologian ja käyttäytymistieteiden alalla; tutkimus, jonka tavoitteena on sairauksien torjuminen, ehkäiseminen, diagnosointi tai hoitaminen taikka elintoimintojen arvioiminen, selvittäminen, säätöminen tai muunteleminen; lääkkeiden, elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden kehittäminen ja valmistus tai testaus edellä mainittua

tavoitetta varten; ympäristön suojelu ihmisten hyvinvoinnin vuoksi; lajien säilyttämiseen tähtäävä tutkimus; korkea-asteen koulutus tai opetus; oikeuslääketieteelliset tutkimukset.

3.2 Eläinlajit

3.2.1 Kädellisten on oltava tieteellisiin tarkoituksiin kasvatettuja ja niitä saa käyttää vain toimenpiteissä, joiden tarkoituksena on ”ihmisten hengenvaarallinen tai vammauttavan kliinisen tilan torjuminen, ehkäiseminen, diagnosointi tai hoitaminen”. Ihmisapinoiden käyttö on kielletty. Poikkeuksena kiellosta on kuitenkin niin sanottu turvamenettely, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat Euroopan komission suostumuksella sallia ihmisapinoiden käytön tutkimukseen, joka on ehdottomasti toteutettava jonkin lajin säilyttämiseksi tai hengenvaarallisen sairauden odottamattoman esiintymisen vuoksi. Uhanalaisia lajeja saa käyttää ainoastaan translaatiotutkimukseen tai soveltavaan tutkimukseen ja testaukseen, mutta ei perustutkimukseen. Kotieläinlajien villien ja villiintyneiden yksilöiden käyttö on kokonaan kielletty, ja luonnosta pyydystettyjen eläinten käyttö on kielletty lukuun ottamatta tieteellisesti perusteltuihin tarkoituksiin liittyviä poikkeuksia. Lisäksi tavanomaisten koe-eläinlajien (hiirien, rottien, marsujen, hamsterien, gerbiilien, kanien, sammakoiden, koirien, kissojen) on oltava tieteellisiä toimenpiteitä varten kasvatettuja.

3.3 Toimenpiteiden vakavuus

3.3.1 Direktiiviehdotuksessa määritellään neljä vakavuusluokkaa: lievä, kohtalainen, vakava ja ei toipumista (eli eläin lopetetaan sen ollessa edelleen yleisanestesiassa). Komissio määrittelee toimenpiteiden luokitusperusteet, jotka hyväksytetään sääntelykomitealla. Luokitusperusteet ovat olennaisia ajatellen tarvittavia eläinten hoitoon ja hyvinvointiin vaikuttavia toimia sekä eläinkokeiden ”uudelleenkäyttöä”, johon sovelletaan tiettyjä rajoituksia.

3.4 Hyväksyntä

3.4.1 Henkilöiden on saatava lupa, ennen kuin he voivat valvoa tai suorittaa toimenpiteitä, eläinten lopettamista humanilla tavalla ja eläimiä hoitavien työntekijöiden valvontaa. Laitosten on saatava lupa eläinten kasvattamiseen, toimittamiseen tai toimenpiteisiin käyttämiseen. Hankkeista vastaavat työntekijät on nimettävä, ja heidän on ryhdyttävä toimiin tilanteen korjaamiseksi, jos hankelupaa ei noudateta. Jokaisella laitoksella on oltava pysyvä eettinen arviointielin. Hankeluvan voi myöntää jäsenvaltion nimeämä toimivaltainen viranomainen avoimen eettisen arvioinnin perusteella enintään neljäksi vuodeksi. Arvioinnin on katettava hankkeen tieteellinen tai lainsäädännöllinen perustelu; kolmen R:n periaatteen soveltaminen hankkeen suunnitteluun; hankkeeseen liittyvien toimenpiteiden vakavuuden luokittelu sekä haittojen ja hyötyjen analyysi (voidaanko eläinten käyttö ja niille aiheutuva kärsimys perustella odotetulla tieteellisellä edistyksellä, josta on lopulta hyötyä ihmisille, eläimille tai ympäristölle).

(2) EYVL L 358, 18.12.1986.

(3) EUVL C 28, 3.2.2006, s. 25, EUVL C 151, 17.6.2008, s. 13, EUVL C 161, 13.7.2007, s. 54, EUVL C 324, 30.12.2006, s. 18, 1 lisälausunto CESE 879/2009 (asiakokonaisuus NAT/431), 13.5.2009.

(4) EYVL L 262, 27.9.1976, EUVL L 66, 11.3.2003.

3.4.2 Hankkeen hyväksyminen edellyttää, että sitä koskevassa hakemuksessa on yleistajuinen hanketiivistelmä. Jäsenvaltiot voivat päättää lyhennetyn hankehakemusjärjestelmän (johon kuuluu edellä mainittu tiivistelmä) soveltamisesta hankkeille, joissa ei käytetä kädellisiä ja joissa toteutettavat toimenpiteet on luokiteltu "lieviksi".

3.5 Hoito ja tarkastus

3.5.1 Kokeellisiin ja muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien selkärankaisten eläinten suojelua koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (Euroopan neuvosto, Eurooppalainen sopimus-sarja ETS, N:o 123) sisältyvät koe-eläinten säilytystä ja hoitoa koskevat tarkistetut ohjeet on valtaosin sisällytetty direktiiviin pakollisina vaatimuksina. Kaikilla jäsenvaltioilla on oltava asianmukainen infrastruktuuri ja riittävästi koulutettuja tarkastajia. Jäsenvaltion viranomaisen tarkastaa jokaisen laitoksen vähintään kaksi kertaa vuodessa, ja ainakin yksi tarkastus tehdään ilman ennakoilmoitusta. Suurissa laitoksissa tehdään tarkastuksia edellä mainittua useammin. Lisäksi säädetään siitä, että komission edellytetään valvovan kansallisten tarkastusten infrastruktuuria ja toimintaa. Eläinten alkuperästä, käytöstä, perheisiin sijoittamisesta tai hävittämisestä on pidettävä yksityiskohtaisesti kirjaa. Direktiivissä on erilliset säännökset koiria, kissoja ja kädellisiä koskevasta kirjanpidosta.

3.6 Eläinten käytön vaihtoehdot

3.6.1 Päällekkäisyyksien estämiseksi jokaisen jäsenvaltion on hyväksyttävä lainsäädännön edellyttämät testausmenetelmiä koskevat tiedot, jotka on saatu toisessa jäsenvaltiossa. Jokaisen jäsenvaltion on edistettävä sellaisten vaihtoehtoisten menetelmien kehittämistä, joissa ei käytetä eläimiä, ja nimettävä kansallinen viitelaboratorio vaihtoehtoisten menetelmien validointia varten. Komissio määrittelee yhdessä jäsenvaltioiden kanssa kansallisten viitelaboratorioiden toiminnan ensisijaiset tavoitteet ja koordinoi niiden toimintaa. Jos on olemassa testausmenetelmä, johon ei liity eläinten käyttöä, ja jos sitä voidaan käyttää toimenpiteen sijasta, jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että kyseistä korvaa-vaa menetelmää käytetään. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että hankkeissa käytetään mahdollisimman vähän eläimiä vaarantamatta kuitenkaan hankkeen tavoitteita.

4. Yleiset huomiot

4.1 Vaikka eläinkokeita koskevien tietojen kertyminen jatkuu, laboratorioskokeisiin käytettävien eläinten määrä on viime aikoina alkanut kasvaa, ja Euroopassa arvioidaan nykyään olevan vähintään 12 miljoonaa koe-eläintä. On huomattava, että tähän lukuun eivät sisälly "ylimääräiset" eläimet, jotka kasvatetaan mutta jätetään käyttämättä ja hävitetään. Siihen eivät myöskään sisälly

kasvatetut ja lopetetut eläimet, joiden kudoksia käytetään testaukseen. Komissio on julkaissut vapaaehtoisesti annettuja yksityiskohtaisia lukuja käytettävien eläinten määristä julkaisussa *Fifth Report on the Statistics on the Number of Animals used for Experimental and other Scientific Purposes*, 5.11.2007. Kaikista käytettävistä eläimistä jyrssiä ja kaneja on 77,5 prosenttia, lintuja 5,4 prosenttia ja kädellisiä 0,1 prosenttia. Osasyynä tähän on kaksi uutta suuntausta, joista toisessa tutkijat käyttävät muuntogeenisiä eläimiä kokeissa ja toisessa on kyse esimerkiksi REACH-lainsäädäntöön perustuvista uusista lakisäateisistä testausvaatimuksista (5). Eläinsuojelujärjestöt ovat huolissaan REACH-asetuksen kokonaisvaikutuksesta eläinkokeisiin ja niiden määrän kasvuun. Osa järjestöistä korostaa kuitenkin WWF:n tavoin, että pitkällä tähtäimellä niistä koitua ympäristöhyötyä kohdistuu myös eläinkuntaan (<http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/animaltesting03.pdf> saatavana ainoastaan englanniksi).

4.2 Biolääketieteelliset tutkimuslaitokset ovat tuoneet esille monia ehdotettua direktiiviä koskevia selvitystä vaativia kysymyksiä. Pääasiallisena huolenaiheena näyttää yleensä olevan hallintotyön ja byrokratian lisääntyminen, luottamuksellisten tutkimusten suojaamiseen liittyvien oikeuksien mahdollinen heikkeneminen ja kampanjaryhmille tarjoutuvat mahdollisuudet saada entistä helpommin tietoja ja päästä käsiksi toimenpiteisiin. Koe-eläinten käyttäjät tuovat usein esille turhautumisensa siihen, etteivät suuri yleisö ja kampanjaryhmät tiedosta, että eläinkokeita käytetään useimmiten vasta viimeisenä keinona niistä aiheutuvien kustannusten ja eettisten ristiriitojen vuoksi. Komitea katsoo, että vaikka tutkimusala voikin tuoda jossain määrin esiin kaikki edellä olevat seikat, ne on jo otettu täysimääräisesti huomioon direktiiviehdotusta laadittaessa.

4.3 On huomattava, että testaukseen käytettävien eläinten korvaaminen hyödyttää lopulta yrityksiä kaupallisesti. Vaihtoehtoiset menetelmät tarjoavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kun niillä voidaan korvata kalliit ja aikaa vievät eläinkokeet.

4.4 ETSK katsoo, ettei ehdotetussa direktiivissä hyödynnetä tilaisuutta käsitellä eläinkokeille vaihtoehtoisten testausmenetelmien edistymistä. Koska komissiolla ei ole oikeusperustaa edellyttää tutkimuskatsausten yhdenmukaistamista kaikissa jäsenvaltioissa, ETSK epäilee, ettei jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ole mahdollista ylläpitää ja hyödyntää tehokkaasti tietokantaa nykyisistä eläinkokeista, kun ne myöntävät lupia hankkeille ja toimenpiteille. Komission olisi tehtävä kaikki voitavansa sen varmistamiseksi, että hyväksynnästä vastaavat kansalliset elimet sekä myös vaihtoehtoisten menetelmien validoinnista vastaavat kansalliset keskuskeskukset ovat täysin tietoisia kollegojensa toimista ja voivat kehittää yhteisiä toimintatapoja sisämarkkinoiden vääristymisen estämiseksi.

(5) EUVL L 396, 30.12.2006.

4.5 Osassa jäsenvaltioita suuri yleisö on erittäin kiinnostunut eläinkokeisiin liittyvistä kysymyksistä ja reagoi niihin herkästi. ETSK katsoo toimivansa yleisten asenteiden mukaan toivoessaan, että eläimille aiheutetaan mahdollisimman vähän kärsimystä, ja hyväksyessään samalla, että eläinkokeet ovat toisinaan tarpeellisia yleisen edun vuoksi.

5. Erityishuomioita

5.1 Komitea on tietoinen siitä, että ehdotettu direktiivi voi osaltaan vähentää koe-eläinten määrää ja parantaa kokeissa käytettävien eläinten hyvinvointia. Vaikka pitkän aikavälin tavoitteena olisi oltava vähentää kokeisiin käytettävien eläinten määrää merkittävästi, tavoitteiden asettaminen saattaa olla haitallista, sillä se saattaa kannustaa siirtämään säänneltyjä kokeita unionin ulkopuolelle. Komission tulisi kuitenkin pyrkiä löytämään keinoja seurata käytettävien koe-eläinten määrää ja tarkistettava omaa lähestymistapaansa tarvittaessa. Tämä saattaa edellyttää uusia, sektorikohtaisia tiedonkeruu- ja seurantamenetelmiä, jotka eivät kuulu tässä käsiteltävän direktiivin piiriin.

5.2 EU:n nykyisessä vaihtoehtoisten menetelmien kehittämistoinnassa keskitytään sääntelyn edellyttämään toksikologiaan, joka kattaa alle 10 prosenttia nykyisistä eläinkokeista. Olisi suotavaa saada aikaan EU:n laajuinen lähestymistapa vaihtoehtoisten menetelmien kehittämiseen kaikilla eläimiä käytävillä tutkimusaloilla (44–47 artikla). Olisi myös tiedostettava, että koordinoitun valvonta tulee olemaan suuri haaste. Vaihtoehtoisten menetelmien käyttöönoton merkittävä lisääminen vaatii huomattavia ponnistuksia monitieteellisiltä ryhmiltä ja lainsäätäjiltä sekä edellyttää myös tuen lisäämistä Euroopan vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien keskukselle ECVAMille, jonka EY perusti vuonna 1991 sekä muille eurooppalaisille ja kansallisille keskuksille. ECVAMin tehtäviä olisi kehitettävä siten, että sen roolista tutkimustyön tukijana tulisi keskeisen koordinoijan rooli vaihtoehtoisten menetelmien saattamisessa laajaan käyttöön. Lisäksi komitea suosittelee, että perustetaan unionin osaamiskeskus, jonka tehtävänä olisi edistää ja priorisoida 3R-menetelmien kehittämistä kaikessa nykyisessä eläinten käytössä, mukaan luetuna lääketieteellinen perustutkimus. Keskuksen toimiala olisi huomattavasti ECVAMin toimialaa laajempi.

5.3 REACH merkitsee huomattavaa haastetta sekä teollisuudelle että sääntelyviranomaisille, jos on pysyttävä asetetussa aikataulussa. Se tarjoaa myös tilaisuuden kehittää edistyksellisiä testausstrategioita, joiden ansiosta voidaan kehittää vaihtoehtoisia menetelmiä, vähentää eläinten kärsimystä, parantaa tietojen laatua ja karsia entistä tehokkaampien menetelmien ansiosta yritysten kustannuksia. Useat tahot ovat esitelleet ECVAMin työhön perustuvia vaiheittaisen testauksen toimintamalleja, jotka olisi otettava huomioon. Tällaisia toimintamalleja on jo käytössä etenkin Pohjois-Amerikassa.

5.4 Komitea hyväksyy tiedemaailman enemmistön kannan, jonka mukaan eläinten käyttö testaukseen on edistänyt merkittävästi tieteellistä tutkimusta ja edistää sitä tulevaisuudessakin. Eläinkokeita hyödyntävän tiedeyhteisön on kuitenkin myös pysyttävä hyväksymään nykyisten menetelmien rajoitukset sekä se, että kokeiden perusteita arvioitaessa on tarpeen ottaa huomioon kaikki mahdolliset menetelmät. Vaihtoehtoja olisi kehitettävä ensisijaisesti niissä tutkimusohjelmissa, joissa eläinkokeiden arvoa pidetään kyseenalaisena. Komitea suhtautuu myönteisesti eläinkokeissa käytettyjen toimintatapojen hyödyllisyyden arviointiin takautuvasti. Komitea katsoo, että tuonnempana tehtävä takautuva arviointi tarjoaa myönteisiä mahdollisuuksia, mikäli sitä sovelletaan kaikkiin toimintatapoihin, jotta voidaan välttää tarpeetonta eläinten käyttöä ja vastata joidenkin sidosryhmien esille tuomiin tiettyjen toimintatapojen arvoa koskeviin huolenaiheisiin.

5.5 Komitea suhtautuu myönteisesti siihen, että eläinkokeet tullaan luokittelemaan eläimille aiheutuvan kärsimyksen perusteella. Erityisesti ”vakaviksi” luokitelluille kokeille olisi pyrittävä löytämään humaaneja vaihtoehtoja. Intensiivistä kipua, kärsimystä tai pelkoa aiheuttavia menettelyjä tulee soveltaa ainoastaan, mikäli ei ole olemassa tehokkaita vaihtoehtoisia tutkimusmenetelmiä eräiden sellaisten sairauksien tutkimiseksi, joilla on vakavia vaikutuksia ihmisten terveyteen.

5.6 Direktiivissä säädetään, että jokaisen jäsenvaltion on tuettava toimintatapoja ja menetelmiä, joissa noudatetaan eläinten käytön ja kärsimysten vähentämiseen tähtäviä kolmen R:n periaatteita. Keinoja edistää näitä periaatteita ovat muun muassa kokeen mallien parantaminen, päällekkäisyyksien välttäminen ja tarpeettoman laajoista kartoitustutkimuksista luopuminen. On tuettava menetelmiä, joilla voidaan vähentää eläinkokeita, parantaa niiden laatua ja lopulta korvata ne. Näitä menetelmiä olisi käytettävä osana integroitua testausstrategioita, kuten *in vitro* -testejä, määrällisiä rakenteen ja aktiivisuuden välisiä suhteita (QSAR), asi-antuntijajärjestelmiä, tietokonemallintamista ja tilastollisia menetelmiä. Edistääkseen vaihtoehtoisten menetelmien kehittämistä ja soveltamista jäsenvaltiot olisi myös velvoitettava nimeämään tällaisista aloitteista raportoiva elin.

5.7 Komitea suhtautuu myönteisesti direktiivin mukaiseen linjaukseen, joka koskee ihmisapinoiden käytön lähes täydellistä kieltämistä.

5.8 Komitea panee merkille, että kädellisten käyttöä jatketaan tietyillä tutkimusaloilla, mutta uskoo, että pitkän aikavälin tavoitteena tulisi olla luopua kädellisten käytöstä eläinkokeissa kokonaan, mikä voi toteutua vasta sitten, kun on olemassa asianmukainen vaihtoehto. Sitä ennen direktiivissä olisi säädettävä, että eläinkokeissa saa käyttää vain kädellisiä, jotka ovat

vankeudessa kasvatettujen kädellisten jälkeläisiä; toimivaltaiset viranomaiset voivat myöntää poikkeuksia tieteellisin perustein (10 artikla). Kun otetaan huomioon epävarmuus, ETSK ehdottaa, että komissio arvioisi eläinten hyvinvointia ja esitettyjen vaatimusten toteutettavuutta viiden vuoden kuluttua direktiivin voimaantulosta.

5.9 Ehdotetussa direktiivissä säädetään, että jäsenvaltioiden on noudatettava liitteessä IV asetettuja hoitoa ja säilytystä koskevia vähimmäisvaatimuksia. Lisäksi säädetään, että komissio voi mukauttaa vaatimuksia tekniikan ja tieteen kehitykseen ehdotetun komiteamenettelyn mukaisesti ja tehdä vaatimuksista myös sitovia (32 artikla). Direktiiviehdotuksen oikeusperustana käytettävässä perustamissopimuksen 95 artiklassa annetaan jäsenvaltioille tarkat menettelyt direktiiviä tiukempien vaatimusten

puolustamiseksi. Epävarmuuden poistamiseksi ETSK toivoo, että 32 artiklaan sisällytettäisiin selkeä vahvistus siitä, ettei direktiivillä rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta soveltaa tai ottaa käyttöön laboratorioeläinten hoitoa ja säilytystä koskevia toimenpiteitä, jotka ovat direktiivin säännöksiä tiukempia.

5.10 Ehdotetussa direktiivissä edellytetään, että päätös myöntää lupa tehdään ja toimitetaan eläimiä käyttävälle laitokselle 30 päivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Mikäli jäsenvaltio ei tee päätöstä kyseisessä määräajassa, lupa katsotaan myönnettyksi, jos kyseessä olevassa hankkeessa toteutetut toimenpiteet on luokiteltu "enintään lieviksi" ja niissä ei käytetä kädellisiä (43 artikla). ETSK katsoo, ettei tähän ole perusteita eikä tätä pitäisi soveltaa, jos eettinen arviointi on kiinteä osa hankkeen hyväksymismenettelyä.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi yhteisön valvontajärjestelmästä yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi”

KOM(2008) 721 lopullinen – 2008/0216 CNS

(2009/C 277/11)

Esittelijä: **Richard ADAMS**

Neuvosto päätti 15. joulukuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: neuvoston asetus yhteisön valvontajärjestelmästä yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi

KOM(2008) 721 lopullinen – 2008/0216 CNS.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli José María Espuny Moyano.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hylkäsi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) erityisjaoston lausunnon ja hyväksyi seuraavan Richard Adamsin laatiman vastalausannon. Äänestyksessä annettiin 98 ääntä puolesta ja 75 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1.1 ETSK kannattaa sitä, että komissio uudistaa kalastuksen valvontajärjestelmän oleellisesti. Komitea pitää valvontajärjestelmän uudistamista yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) keskeisenä tekijänä sekä erittäin asianmukaisena ja kiireellisenä rakennemuutoksena, joka parantaa YKP:n tehokkuutta ennen ehdotettua perusteellista uudistusta.

1.2 ETSK katsoo, että EU:n kalastuspolitiikan sisältämässä nykyisessä valvontajärjestelmässä on suuria puutteita. Se on tehoton, kallis ja monimutkainen, eikä se tuota toivottuja tuloksia. Nämä puutteet vaikuttavat huomattavasti kalavarojen kestävään hyödyntämiseen, kalastusalaan, kalastuksesta riippuvaisiin alueisiin sekä ympäristöön. ETSK panee merkille, että myös komissio yhtyy tähän näkemykseen.

1.3 YKP on erityisesti synnyttänyt sellaisen asenteen, että eräät sidosryhmät viivyttävät sääntöjen noudattamisessa, kiertävät sääntöjä, ovat haluttomia panemaan ne täytäntöön tai eivät noudata niitä ollenkaan. Valvontajärjestelmän uudistuksella pyritään muuttamaan tätä vastakkainasettelun ja sääntöjen noudattamatta jättämisen kulttuuria. Uudistus heijastaa yhteisen kalastuspolitiikan uudistuksesta huhtikuussa 2009 annetussa vihreässä kirjassa hahmoteltua uutta lähestymistapaa ja testaa siten sidosryhmien halukkuutta sitoutua muutokseen.

1.4 Maailman kalakannoista 75:tä prosenttia hyödynnetään täysimääräisesti tai liikaa. EU:n kalakannoista 88:aa prosenttia hyödynnetään kestäväen enimmäistuoton ylittävällä tavalla.

1.5 EU:n nykyinen valvontajärjestelmä on riittämätön, ja se heikentää tieteellisten lausuntojen pohjalla olevien perustietojen luotettavuutta. Tietojen epäluotettavuuden vuoksi kestävä kehityksen vastaiset pyyntitasot säilyvät. Petollisia käytäntöjä on vaikea havaita, ja asetetut seuraamukset ovat usein huomattavasti lievemmät kuin liikakalastuksen tuomat mahdolliset voitot. Komissiolta puuttuu myös oikeudellisia välineitä, mikä heikentää sen kykyä reagoida nopeasti ja tehokkaasti, kun se havaitsee ongelmia jäsenvaltioiden valvontajärjestelmien toiminnassa. Samaan aikaan uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ei ole hyödynnetty täysimääräisesti.

1.6 ETSK katsoo, että uuden järjestelmän myötä valvontaan alettaisiin soveltaa kaikki YKP:n näkökohdat huomioon ottavaa kokonaisvaltaista ja yhdenmukaista lähestymistapaa, joka kattaisi koko ketjun pyynnistä kuluttajalle – pyynnin, kalastustuotteiden purkamisen aluksesta, kuljetuksen, jalostuksen ja kaupan pitämisen.

1.7 ETSK katsoo, että komissio on noudattanut velvollisuuttaan kuulla keskeisiä sidosryhmiä ja tehnyt tarkasti tutkitun vaikutusten arvioinnin. Komissiolla on siten oikeus ajaa välitöntä uudistusta, eikä sen pidä lykätä toimenpiteitä siihen asti, kunnes yhteisen kalastuspolitiikan tulevaisuudesta vuoden 2012 jälkeen on päätetty.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

LIITE

Seuraava erityisjaoston lausunto korvattiin täysistunnon hyväksymällä vastalausunnolla, mutta se sai tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä:

1. Päätelmät

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) pitää yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) valvontajärjestelmän yksinkertaistamista tarpeellisena ja kannattaa ehdotetun uudistuksen periaatteita.

1.2 Komitea katsoo kuitenkin, että nyt ei ole paras aika toteuttaa uudistusta, sillä vuoden 2012 jälkeisen YKP:n tulevaisuudesta on juuri käynnistetty keskustelu, ja on hyvin todennäköistä, että kyseiseen politiikkaan tehdään muutoksia, jotka vaikuttavat huomattavasti valvontajärjestelmään. ETSK suosittaakin, että YKP:n peruselementtejä ja erilaisia sovellettavia hallintomalleja tutkitaan ensin perusteellisesti, jotta niiden pohjalta voidaan luoda uudet valvontatoimet.

1.3 Komitea pahoittelee, että komissio on ryhtynyt uudistukseen kiireisesti eikä ole kuullut asianmukaisesti eri sidosryhmiä. ETSK on sitä mieltä, että uudistus onnistuu vain, mikäli asianomaiset talous- ja yhteiskuntaelämän toimijat otetaan mukaan entistä tiiviimmin.

1.4 Komitea katsoo myös, että ehdotuksessa esitetyt valvontamekanismit lisäävät nykytilanteeseen verrattuna huomattavasti aluksille ja kalastusviranomaisille asetettujen veloitteiden määrää sen sijaan, että ne yksinkertaistaisivat valvontajärjestelmää. Komitea suosittaakin riittävän siirtymäajan varaamista.

1.5 Toimenpiteiden sosioekonomia seurauksia ei ole ETSK:n mielestä arvioitu asianmukaisesti.

1.6 Täytäntöönpanon helpottamiseksi ETSK kehottaa komissiota julkaisemaan liitteen, jossa esitetään yksityiskohtaisesti eri alustyypeille asetettavat määrääjat ja veloitteet.

1.7 Erityisten teknisten kysymysten osalta ETSK kehottaa komissiota, neuvostoa ja Euroopan parlamenttia ottamaan huomioon tekstijaksossa "Erityistä" esitetyt kommentit.

2. Johdanto

2.1 Euroopan komissio julkaisi 14. marraskuuta 2008 kolme asiakirjaa YKP:n valvontajärjestelmän uudistamiseksi: komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi yhteisön valvontajärjestelmästä yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi ⁽¹⁾, varsinainen ehdotus neuvoston asetukseksi ⁽²⁾ sekä vaikutustenarviointi ⁽³⁾.

2.2 Komissio katsoo, että vuonna 2002 käyttöön otetussa valvontajärjestelmässä on huomattavia puutteita, jotka vaikuttavat sen yleiseen tehokkuuteen. Järjestelmä on tehoton, kallias ja monimutkainen eikä tuota toivottuja tuloksia. Komissio ehdottaa sen vuoksi YKP:n valvontajärjestelmän merkittävää uudistamista.

2.3 Komission mukaan uudistuksen tärkein tavoite on perustaa tarkastuksia, seuranta, valvontaa, tarkkailua ja sääntöjen noudattamisen valvontaa varten sellainen yhteisön järjestelmä, joka luo suotuisat edellytykset YKP:n sääntöjen tehokkaalle täytäntöönpanolle.

2.3.1 Tarkemmin sanottuna komissio haluaa parantaa nykyistä tilannetta ehdotetulla uudistuksella seuraavin tavoin:

— *Yksinkertaistetaan lainsäädäntökehystä.* Ehdotuksessa määritellään kaikille YKP:n säännöille yhteiset valvontastandardit. Siinä vahvistetaan uudistuksen yleiset periaatteet. Valvontaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt annetaan myöhemmin soveltamisasetuksella.

— *Laajennetaan valvonnan soveltamisalaa.* Ehdotuksessa valvonnan piiriin otetaan joitakin tähän asti sivuutettuja aloja (kuljetus, markkinat, jäljitettävyyden ja ulotetaan se tietyille muillekin osa-alueille, joilla on ilmennyt valvontatarpeita (poisheitetyt määrät, virkistyskalastus, suojellut merialueet).

⁽¹⁾ KOM(2008) 718 lopullinen.

⁽²⁾ KOM(2008) 721 lopullinen.

⁽³⁾ SEC(2008) 2760.

- *Luodaan yhdenvertaiset edellytykset valvonnalle.* Yhdenmukaistetuilla tarkastusmenettelyillä ja varoittavilla, yhdenmukaistetuilla seuraamusjärjestelmillä varmistetaan kalastajien oikeudenmukainen kohtelu kaikilla vesialueilla sekä parannetaan yleistä luottamusta koko järjestelmää kohtaan.
- *Järkeistetään lähestymistapaa valvontaan ja tarkastuksiin.* Riskinhallintamenetelmien järjestelmällinen käyttö auttaa jäsenvaltioita ja komissiota keskittämään valvontaresursseja niille aloille, joilla rikkomusten riski on suurin.
- *Kevennetään hallinnollista taakkaa.*
- *Tehostetaan YKP:n sääntöjen soveltamista.* Komissio kehittää tätä varten makrotason hallinnointiin perustuvan lähestymistavan ja keskittyy sääntöjen täytäntöönpanon valvontaan ja todentamiseen jäsenvaltioissa.

2.4 Ehdotettu asetus täydentää laitonta, ilmoittamatonta ja sääntelemätöntä kalastusta (LIS) koskevaa asetusta ⁽⁴⁾ sekä asetusta yhteisön kalastusaluksille myönnettävistä luvista kalastustoiminnan harjoittamiseksi yhteisön vesien ulkopuolella ⁽⁵⁾. Nämä kolme asetusta muodostavat yhdessä uuden valvontakehyksen.

2.5 Komission mukaan uutta asetusta on tarkoitus soveltaa 1. tammikuuta 2010 lähtien.

3. Yleistä

3.1 ETSK myöntää, että YKP:n onnistumisen ehtona on sellaisen tehokkaan, kokonaisvaltaisen, yhdenmukaisen ja syrjimättömän valvontajärjestelmän soveltaminen, joka kattaa kaikki valvontaan liittyvät kysymykset mereltä kuluttajan ruokapöytään ja jolla varmistetaan elollisten vesiluonnonvarojen kestävyysperiaatteen mukainen hyödyntäminen.

3.2 Komitea katsoo myös, että yhteisön valvontajärjestelmää on uudistettava nykyisen järjestelmän tehostamiseksi. Komitea kannattaakin ehdotuksen perustana olevia yleisiä periaatteita.

3.3 ETSK on kuitenkin sitä mieltä, että on mietittävä vakavasti, onko juuri nyt oikea aika tämän merkittävän uudistuksen toteuttamiselle. Komissio käynnisti vuonna 2008 keskustelun yhteisen kalastuspolitiikan tulevaisuudesta vuoden 2012 jälkeen. Seuraavien vuosien aikana on tarkoitus tarkistaa YKP:n peruselementit. ESTK katsoo, että valvontajärjestelmän uudistamisessa olisi otettava huomioon uuden YKP:n sisältö.

3.4 Nykyisen YKP:n puitteissa kalastusta hallinnoidaan pääasiallisesti TACEihin ⁽⁶⁾ ja kiintiöihin perustuvalla järjestelmällä. Tämä järjestelmä on kyseenalaistettu useissa eri yhteyksissä ⁽⁷⁾. Koska tarkasteltavana olevan asetuksen yhtenä päätavoitteena on varmistaa, että TACEja ja jäsenvaltioille määrättyjä kiintiöitä noudatetaan, ja koska toimielimet ovat tunnustaneet, että järjestelmää on aivan selkeästi parannettava, vaikuttaa asianmukaisemmalta tarkistaa nämä hallinnointijärjestelmät ennen valvontajärjestelmän uudistamista. ETSK suosittelee, että ensin tarkistetaan perusteellisesti yhteisen kalastuspolitiikan peruselementit ja analysoidaan sovellettavat hallinnointimallit ja vasta sitten mukautetaan uudet valvontatoimenpiteet näihin tuloksiin.

3.5 Komitea pahoittelee, että komissio on antanut lainsäädäntöpakettin eli tiedonannon, asetusehdotuksen ja vaikutustenarvioinnin samanaikaisesti. Yleensä komissio antaa ensin tiedonannon, jota voidaan käyttää suuntaa-antavana asiakirjana ehdotusta koskevissa keskusteluissa. ETSK on sitä mieltä, että uudistus onnistuu vain, mikäli asianomaiset talouden toimijat ovat mukana prosessissa. Heidän kanssaan on käytävä perusteelliset keskustelut. Ehdotetun laajuiSTA uudistusta ei voida tehdä kevein perustein.

3.6 Ehdotettu asetus lisää huomattavasti kalastusaluksille ja kalastusviranomaisille lankeavia velvoitteita. ETSK katsoo, että tilanne voi aiheuttaa huomattavia käytännön ongelmia, koska jäsenvaltioilla ja komissiolla ei ole käytettävissään sopivia rakenteita eikä riittävää henkilöstöä ehdotetun asetuksen edellyttämien tietojen keräämiseen ja käsittelyyn. Myös alan taloudellisten toimijoiden velvollisuudet kasvavat. Komitea katsoo, että jäsenvaltioiden ja talouden toimijoiden hallinnollisen taakan lisääminen nykyisessä kriisitilanteessa ei ole välttämättä asianmukaista, sillä vaikutukset sekä yrityksiin että työllisyyteen voivat olla hyvin kielteisiä. Tämä koskee erityisesti 10–15 metrin kalastusaluksia.

⁽⁴⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 1005/2008, annettu 29 päivänä syyskuuta 2008, laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä, EUVL L 286, 29.10.2008.

⁽⁵⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 1006/2008, annettu 29 päivänä syyskuuta 2008, yhteisön kalastusaluksille myönnettävistä luvista kalastustoiminnan harjoittamiseksi yhteisön vesien ulkopuolella ja kolmansien maiden alusten pääsystä yhteisön vesille, EUVL L 286, 29.10.2008.

⁽⁶⁾ Suurimmat sallitut saaliit.

⁽⁷⁾ Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 7/2007.

3.7 ETSK:n mielestä yksinkertaistamisprosessin tulee edetä asteittain, sillä sen analysointi ja toteuttaminen on monimutkaista ja käyttöön otettavat järjestelmät ovat kalliita. Lisäksi alkuvaiheessa vallitsee yleinen hämmennys, eikä järjestelmän soveltamisesta ole vielä kokemusta. Ehdotetut muutokset ovat erittäin kattavia, ja komitea onkin sitä mieltä, että niistä on keskusteltava perusteellisesti pidemmän aikaa. Tästä syystä komitea katsoo, että 16 artiklassa tulisi säätää riittävästä siirtymäkaudesta, jotta valvontalainsäädäntöön lopulta tehtäviin muutoksiin voitaisiin mukautua.

3.8 ETSK uskoo, että sääntöjen noudattamiskulttuurin tulee perustua asianomaisten tahojen yhteistyöhön, yhteisymmärrykseen ja valmiuteen, ei valvonta- ja seuraamustoimien ja -menetelmien lisäämiseen. Asianomaisten toimijoiden helposti ymmärrettävissä olevat, entistä yksinkertaisemmat säännöt edistävät niiden noudattamista.

3.9 Komissio aikoo lisätä toimivaltuuksiaan valvonnassa. Komitea katsoo, että on otettava huomioon neuvoston ja komission välinen tasapaino, jotta voidaan tulevaisuudessa välttää toimivaltaristiriidat.

3.10 ETSK:n mielestä asetuksessa tulisi käsitellä mahdollisuutta hyödyntää ylimääräisiä kiintiöitä, jotka jäävät käyttämättä ja jotka voitaisiin luovuttaa muille jäsenvaltioille näiden kalastustoiminnan kannattavuuden parantamiseksi.

4. Erityistä

4.1 Komitea katsoo, että yhteisön kalastusalueelle myönnettyä kalastusluvalla pitäisi voida harjoittaa kalastustoimintaa muuallakin kuin yhteisön vesillä, ja suosittaa näin ollen, että 4 artiklan 8 kohdasta poistetaan maininta ”yhteisön vesillä yleensä”.

4.2 Ehdotetun asetuksen 4 artiklan 10 kohdan osalta ETSK toteaa, että yhteisön vesillä sijaitsevan, kalastustoimintaan jollain tapaa vaikuttavan ”suojellun merialueen” määritelmään tulisi sisältyä yhteisön menettely alueen luomista, käyttöä, valvontaa ja seuranta varten.

4.3 Ehdotetun asetuksen 4 artiklan 17 kohdassa määritellään ”jalostus”, jolla tarkoitetaan myös puhdistamista, nylkemistä, pakkaamista jäihin ja jäädyttämistä. Komitea katsoo, että jalostuksen määritelmän tulee olla yhteydessä meren luonnonvarojen aistinvaraisten ominaisuuksien muutoksiin eikä varsinaisiin tuotteen säilyttämiseen liittyviin prosesseihin, joiden tarkoituksena on tarjota kuluttajille kalastustuotteita, joilla on entistä paremmat terveystakeet. Komitea ehdottaakin, että kyseiset toiminnot poistetaan jalostuksen määritelmästä.

4.4 ETSK:n mielestä 7 artiklan f kohdassa olisi viitattava myös ”avomerialueisiin”, jotka eivät kuulu alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen vastuulle.

4.5 Komitea katsoo, että 9 artiklassa esitettyä kalastusalueiden satelliittiseurantajärjestelmää eli laitetta, jonka säännöllisesti lähettämien paikkatietojen ansiosta kyseinen alus voidaan paikantaa ja tunnistaa, ei tulisi vaatia kokonaispituudeltaan yli 10 metriä pitkiltä mutta enintään 15 metriä pitkiltä aluksilta. Alusten erityispiirteet rajoittavat niiden toimintaa, ja ne kalastavat rannikolla ja helposti valvottavilla alueilla. Järjestelmän asennus aiheuttaa lisäksi merkittäviä ja suhteettomia kustannuksia tälle laivastonosalle, joka koostuu suuresta määrästä paljon työllistäviä pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

4.6 ETSK katsoo, että yhteisön kalastusalueisiin sovellettavat kalastuspäiväkirjaa koskevat 14 artiklan säännökset ovat suhteettomia, niiden tarkastaminen lisää huomattavasti hallinnollista taakkaa ja niitä tulisi soveltaa ainoastaan asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa.

4.6.1 Kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetään, että kalastuspäiväkirjaan on merkittävä kunkin lajin merellä pois heitetyt määrät. Komitea on sitä mieltä, että näistä saaliista olisi tehtävä merkintä, kun jokin tietty määrä, esimerkiksi 50 kilogrammaa, ylitetään.

4.6.2 Ehdotetun asetuksen 14 artiklan 3 kohdassa säädetään, että kalastuspäiväkirjaan merkittyjen aluksella pidettyjen kalojen määrää kilogrammoina arvioitaessa sallittu poikkeama on 5 prosenttia. ETSK katsoo, että jo nykyistä raja-arvoa, joka on 8 prosenttia tiukimmissa elvytysuunnitelmissa, on vaikea noudattaa. Sallitun poikkeaman pienuuteen liittyvä huomattava hallinnollinen taakka ja siitä kalastajille aiheutuvat ongelmat, kun he eivät pysty noudattamaan tätä poikkeamaa ja heille asetetaan lukuisia seuraamuksia, ovat ristiriidassa valvontajärjestelmien yksinkertaistamista koskevan tavoitteen kanssa. Sen soveltaminen ei olekaan suositeltavaa.

4.6.3 Muuntokertoimet, joilla varastoitujen kalojen paino muunnetaan elopainoksi, vaihtelevat jäsenvaltioittain ja vaikuttavat siten kunkin valtion saaliiden laskentaan. ETSK katsoo, että niitä ei tulisi laskea vain aritmeettisesti jäsenvaltioissa sovellettavien keskiarvojen perusteella vaan niissä olisi huomioitava myös kunkin kalalajin kalastuksen erityis- ja ominaispiirteet. On myös otettava huomioon kansallisten muuntokertoimien yhteisön muuntokertoimiksi muuttamisesta mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset suhteellisen vakauden periaatteeseen.

4.7 Sähköisestä kirjaamisesta annetussa asetuksessa ⁽⁸⁾ ei säädetä toimenpiteen soveltamisesta alle 15 metriä pitkiin aluksiin. ETSK katsoo, ettei velvoitetta pitäisi asettaa 10–15 metriä pitkille aluksille ennen kuin jäsenvaltioiden viranomaiset ovat arvioineet, miten se toimii ja mitkä ovat sen seuraukset, kun sitä sovelletaan yli 15 metriä pitkiin aluksiin, ja ennen kuin siitä on saatu käytännön kokemusta. On syytä muistuttaa, että sähköinen kirjaaminen tulee pakolliseksi 1. tammikuuta 2010 lähtien yli 24 metriä pitkille aluksille ja 1. heinäkuuta 2011 yli 15 metriä pitkille aluksille. Ehdotetun asetuksen 15 artiklassa ei myöskään säädetä nykyään voimassa olevista poikkeuksista yli 15 metriä pitkien alusten sähköiselle kirjaamiselle. Komitea kehottaa yhtenäistämään nämä säännökset.

4.8 ETSK:n mielestä 17 artiklassa säädetty ennakoilmoitus tulisi antaa ainoastaan tapauksissa, joissa se on perusteltua, samaan tapaan kuin nykyisin, eli ennakoilmoitus vaaditaan ainoastaan silloin kun aluksilla on lastinaa lajeja, joille on vahvistettu elvytysuunnitelmat. Näin välttyttäisiin ylimääräiseltä työltä, joka ei useinkaan tarjoa mitään hyödyllistä tietoa esimerkiksi silloin, kun saalista ei ole saatu. Komitea on sitä mieltä, että saaliista tulee tehdä ilmoitus vasta kun tietty edustava vähimmäismäärä täyttyy.

4.9 Komitea katsoo, että kalastusalusten päälliköiden tai heidän edustajiensa pitää toimittaa ennakoilmoitus aina lippujäsenvaltiolle eikä rannikkojäsenvaltiolle tai purkamispaikkana toimivalle jäsenvaltiolle. Nykyisin kalastusalusten tulee toimittaa ilmoitukset aina lippujäsenvaltion ilmoituskeskukselle, ja kyseisten keskusten tulee välittää tiedot muille jäsenvaltioille ⁽⁹⁾.

4.10 ETSK katsoo, että 18 artiklassa säädetty yhteisön vesillä tapahtuvan jälleenlaivauksen kieltö saattaa aiheuttaa vakavia ongelmia erälle pyyntimenetelmille, sillä se haittaa kyseessä olevien kalastuslaivastojen taloudellista kannattavuutta. Lisäksi jälleenlaivauksen kieltö saaliin jalostamiseksi ja jäädyttämiseksi vesillä tai pyyntialueiden läheisyydessä voi heikentää kulu-tukseen tarkoitettun kalan laatua.

4.11 ETSK katsoo, että 21 artiklassa säädetty kahden tunnin aika purkamisilmoituksen sähköiseen toimittamiseen purkamisen jälkeen on liian lyhyt, ja sen noudattaminen voi osoittautua ongelmalliseksi. Komitea ehdottaakin, että määräajaksi asetetaan 24 tuntia ottaen huomioon, että nykyinen määräaika on 48 tuntia.

4.12 Komitea katsoo, että 28 artiklassa olisi säädettävä tarvittavista menettelyistä, jotta jäsenvaltion ylijäämämääräiset kiintiöt, joita se ei voi itse käyttää, voitaisiin luovuttaa tietyin ehdoin toisille jäsenvaltioille. Siinä olisi myös säädettävä jäsenvaltion kiintiöiden siirtämisestä vuodelta toiselle. Kun korjaavia toimenpiteitä tehdään, olisi mekanismien, joiden avulla jäsenvaltiolle maksetaan korvaus kalastuskiellosta, oltava nopeita ja helposti sovellettavia.

4.13 ETSK:n mielestä 33 artikla saattaa aiheuttaa ongelmia tietyille laivastoille, jotka kalastavat pieniä pelaagisia lajeja ja jälleenlaivaavat saaliit satamassa pakastusaluksiin jalostusta varten. Se voi vaikuttaa myös laivastoihin, jotka purkavat saaliinsa muussa kuin kotijäsenvaltiossa kuljetettavaksi kuorma-autoilla toisten jäsenvaltioiden satamiin, joissa ne lopulta saatetaan markkinoille.

4.14 Ehdotetun asetuksen 35 artiklassa säädetään elvytettävien lajien erillisäilytyksestä. ETSK kannattaa sitä, että elvytysuunnitelman kattamat lajit varastoidaan omiin laatikkoihinsa ja että niitä valvotaan etikettien avulla. Komitea katsoo kuitenkin, että niiden säilyttäminen erillään muusta saaliista ei merkitse parempaa saaliiden valvontaa, sillä elvytettäviä lajeja sisältävät laatikot merkitään joka tapauksessa etiketillä, jossa on lajin FAO-koodi.

4.15 Ehdotetun asetuksen 41 artiklassa säädetään pois heitettyjen määrien kirjaamisesta. ETSK katsoo, että toimenpide on oleellinen kalavarojen säilyttämisen ja tieteellisten arviointien laadun parantamisen kannalta erityisesti monilajikalastuksen kohdalla. Komitea kehottaa kestävyysperiaatteen vuoksi vähentämään pois heitettävien saaliiden määrää. Komitea kuitenkin katsoo, että pois heitettyjen määrien kirjaamiseen liittyvät vaatimukset ovat suhteettomia ja yhteensopimattomia kalastustoiminnan kanssa. Ne lisäävät työtaakkaa ja voivat näin olla vaaraksi aluksen turvallisuudelle, kalastajien hyvinvoinnille tai hygieniaolosuhteille. Lisäksi maininta ”viipymättä” on liian epäselvä ja aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta.

4.16 Komitea katsoo, että reaaliaikainen kalastuskieltö, josta säädetään 43–46 artiklassa, on varovaisuutta vaativa toimenpide, jonka käyttöönottoa olisi arvioitava tarkkaan. Koska teknisiä toimenpiteitä koskevassa asetusehdotuksessa ⁽¹⁰⁾ säädetään erillisestä lainsäädäntökehystä, ETSK on sitä mieltä, että on johdonmukaisempaa odottaa sen analysoinnin loppuun saattamista. Kalastuksen kieltämisen ja uudelleen avaamisen liittyvien mekanismien tulisi joka tapauksessa olla joustavia ja helposti toteutettavia. Komitea on sitä mieltä, että tiettyjen väliaikaisesti kalastukselta suljettujen alueiden uudelleen avaamiseen liittyvä menettely, joka edellyttää aluksella mukana olevan tieteellisen tarkkailijan osallistumista, on vaikea toteuttaa, jos se halutaan saattaa päätökseen niin nopeasti, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa kalastajille.

⁽⁸⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 1966/2006 kalastustoimia koskevien tietojen sähköisestä kirjaamisesta ja toimittamisesta sekä kaukohavaintokeinoista, EUVL L 409, 30.12.2006.

⁽⁹⁾ Komission asetus (EY) N:o 1077/2008 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1966/2008 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, EUVL L 295, 4.11.2008.

⁽¹⁰⁾ Ehdotus: neuvoston asetus kalavarojen säilyttämisestä teknisten toimenpiteiden avulla, KOM(2008) 324 lopullinen.

4.17 Komitea pitää kohtuuttomana 47 artiklan 3 kohdan säännöstä, jonka mukaan virkistyskalastuksessa saatujen monivuotisen suunnitelman kattamien lajien saaliit on luettava lippujäsenvaltion vastaaviin kiintiöihin, sillä tämä olisi haitaksi ammattikalastajille, jotka saavat elantonsa kalastuksesta. Komitea on myös sitä mieltä, että virkistyskalastusta tulisi säännellä ja valvoa asianmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa kalavarojen suojelemiseksi.

4.18 Ehdotetun asetuksen 84 artiklassa säädetään pisteytysjärjestelmästä, jonka perusteella kalastajille määrätään rangaistuspisteitä yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen rikkomisesta. Komitea ei pidä järjestelmää asianmukaisena, sillä se on luonteeltaan syrjivä, koska sitä ei sovellettaisi kolmansien maiden laivastoihin, vaikka ne kattavat yli 60 prosenttia Euroopan unionin sisäisestä kalankulutuksesta. Siinä ei ole myöskään huomioitu riittävästi tai ollenkaan suhteellisuusperiaatetta, kun siinä ehdotetaan kalastusluvan haltijan luvan peruuttamista, mikä johtaa kyseisen kalastusyrityksen sulkemiseen ja siten työpaikkojen menettämiseen.

4.19 Komitea pitää 95 artiklassa säädettyjä taloudellisia toimenpiteitä liiallisina. Yhteisön rahoitustuen keskeyttäminen tai lakkauttaminen siinä tapauksessa, että jäsenvaltiolla on vaikeuksia noudattaa asetuksessa säädettyjä velvoitteita, aiheuttaisi itse asiassa vakavia seurauksia kalastusalan toimijoille.

4.20 Ehdotetun asetuksen 96 artiklassa säädetään kalastuksen kieltämisestä, mikäli jäsenvaltio on laiminlyönyt yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteita. Komitean mielestä artikla on muotoiltu hyvin epäselvästi, ja se voi johtaa harhaan. ETSK katsoo, että kalastaminen tulee kieltää vain poikkeuksellisesti ja ainoastaan erittäin pätevistä ja perustelluista syistä. Toimenpiteen soveltamiselle asetettavat rajat olisi määriteltävä selkeästi.

4.21 Komitea on huolissaan siitä, että on vaikea taata luottamuksellisuutta sekä ammatillista ja kaupallista salassapitovelvollisuutta, koska tietoa siirretään sähköisesti, tietojen lähettäjiä ja vastaanottajia on paljon ja tiedon välityksessä, paikantamisessa ja identifiointissa on tarpeen käyttää useita eri välineitä.

Äänestystulos	Puolesta: 75	Vastaaan: 98	Pidättyi äänestämästä: 11
----------------------	--------------	--------------	---------------------------

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen torjuminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi”

KOM(2008) 645 lopullinen

(2009/C 277/12)

Esittelijä: **Lutz RIBBE**

Komissio päätti 17. lokakuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen torjuminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi

KOM(2008) 645 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Lutz **Ribbe**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 153 ääntä puolesta ja 5 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen komission tiedonantoon ja kannattaa sen tavoitteita. Niiden mukaan trooppisten metsien metsäkatot tai niiden tilan heikkeneminen pyritään vähintään puolittamaan vuoteen 2020 mennessä ja pysäyttämään vuoteen 2030 mennessä. Komitea odottaa, että EU toimii asiassa aiempaa huomattavasti pontevammin.

1.2 Vaikka tiedonannossa kuvattu kehitys saattaa joissakin tapauksissa osittain perustua paikallisväestön toimintaan (esimerkiksi kotitarveviljelyyn), vahinkojen perimmäiset syyt ovat muualla: useimmiten kyseessä ovat muutamat henkilöt tai osittain globaalisti toimivat yritykset, jotka saavat ympäristön, ilmaston, biologisen monimuotoisuuden ja paikallisväestön kustannuksella usein valtavia tuottoja ja jättävät kirjaimellisesti jälkeensä poltetun maan.

1.3 Tällaisen tilanteen syntyminen johtuu sekä komission aivan oikein kuvailemista suorista taloudellisista syistä yhdistettyinä epäselviin maanomistusoloihin sekä korruptoituneisiin tai tehotomiin hallintojärjestelmiin. Myös maat – EU mukaan luettuna – joihin tuotteita viedään, ovat pitkälti syyllisiä tilanteeseen. ETSK onkin tyytyväinen siihen, että komissio aikoo analysoida EU:n suuraa ja epäsuuraa osallisuutta ja vetää tästä johtopäätökset.

1.4 EU aikoo ottaa johtoaseman metsäkadon torjunnassa, mikä on hyvä päätös. On selvää, että kansainvälisen yhteisön on tässä yhteydessä myös annettava rahoituspanos. ETSK vetoaa kuitenkin kaikkiin poliittikkoihin tiettyjen periaatteiden säilyttämiseksi. Lähtökohtaisesti tulisi aina soveltaa saastuttaja maksaa -periaatetta. Tämä tarkoittaa, että jokaisen, joka – laillisesti – toteuttaa ympäristöä vahingoittavia toimia, on vastattava niihin liittyvistä kustannuksista. ETSK:n jo useaan otteeseen vaatimaa ulkoisten kustannusten sisällyttämistä hintoihin on näin ollen lopultakin edistettävä globaalisti, ja sen on oltava yhteensopiva

Maailman kauppajärjestön WTO:n periaatteiden kanssa. Saastuttaja maksaa -periaatetta ei saa heikentää periaatteella, jonka mukaan veronmaksajat ja yhteiskunta maksavat siitä, ettei ympäristöä tuhoata (*public pays principle*).

1.5 Maiden, jotka haluavat hyödyntää metsäkadon tai metsien tilan heikkenemisen korjaamiseen tarkoitettuja rahoitusvälineitä, tulisi tehdä selväksi, etteivät ne ole kiinnostuneita ”anekaupasta” vaan pitkäjänteisestä kestävästä kehityksestä. Laittomien hakkuiden ja laitton puukaupan torjunnan on oltava eräänlainen ensimmäinen koetinkivi. Ei ole järkevää myöntää varoja maille ja maissa, jotka eivät edes ole – EU:n tuella tai ilman sitä – valmiita torjumaan aktiivisesti laittomia hakkuita.

1.6 Vaikkei vielä olekaan lopullisesti kehitelty yksittäisiä toimia, joita EU aikoo toteuttaa kyseisen globaalien ongelmien ratkaisemiseksi, on jo nyt selvää, että toimet ovat pääasiassa vapaaehtoisia ⁽¹⁾. Liberalisointiin ja globalisaatioon panostava kansainvälinen yhteisö saavuttaa kuitenkin nopeasti rajat, kun kyse on ekologisen ja sosiaalisen hyväksikäytön torjunnasta maailmanlaajuisesti. Tässä yhteydessä ei ole olemassa maailmanlaajuisesti tehokkaita välineitä, ja EU:n on huolehdittava ainakin siitä, ettei asianomaisia aloitteita enää pidetä WTO:n puitteissa ”kaupan esteinä”.

1.7 ETSK ymmärtää vapaaehtoisuuteen perustuvan toimintatavan, mutta odottaa, että EU tutkii viimeistään kolmen vuoden kuluttua väliarvioinnissa, ovatko toimet todella tehokkaita ja saavutetaanko tavoitteet. Jos metsäkatot ja metsien tilan heikkeneminen näyttävät jatkuvan, tulisi pohtia ”kovempia” keinoja.

(1) Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus puutavaraa ja puutuotteita markkinoille saattavien toimijoiden velvollisuuksien vahvistamisesta, asiakokonaisuus NAT/420, alustava lausunntoluonnos R/CESE 543/2009.

1.8 Sertifiointijärjestelmät ovat ensimmäinen mahdollisuus parannuksiin. Niitä tulisi soveltaa sekä kaikkeen maahantuotuun puutavaraan ja puutuotteisiin että muihin samoilta alueilta peräisin oleviin tuotteisiin (esimerkiksi rehu tai energiantuotantoon käytettävä biomassassa).

1.9 Metsäkato ja metsien tilan heikkeneminen on ETSK:n mielestä valitettavasti myös esimerkki siitä, että kehitysyhteistyöpolitiikka on ainakin tässä tarkasteltavilla alueilla pitkälti epäonnistunut. Ei ole kehitelty innovatiivisia, kehityskelpoisia eikä alueellisesti tarkoituksenmukaisia malleja, jotka olisivat johtaneet toisenlaiseen kehitykseen kuin nykyinen luonnonvarojen ryöstäminen. Ei kuitenkaan ole koskaan liian myöhäistä edistää asianomaisia lähestymistapoja paikallisväestön kanssa ja sen hyödyksi. EU:n tulisi sisällyttää strategiaan pohdintoihinsa asianmukaisia aloitteita demokraattisten rakenteiden kehittämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi. ETSK on tässä yhteydessä jälleen valmis antamaan panoksensa.

2. Euroopan komission tiedonanto

2.1 Komission tiedonannossa ei ole kyse vain EU:n metsäaloista. Siinä tarkastellaan pikemminkin kysymystä, miten tulevaisuudessa voidaan suojella nykyistä paremmin metsäaloja, jotka eivät vielä kuulu minkään kansainvälisen sopimuksen, esimerkiksi ilmastonsojelu sopimuksen, piiriin.

2.2 FAO:n arvioiden mukaan joka vuosi tuhoutuu noin 13 miljoonaa hehtaaria metsää. Se vastaa suurin piirtein Kreikan pinta-alaa. Metsäkadosta 96 prosenttia esiintyy trooppisilla alueilla, ja suurimmat metsien nettokatoluvut kirjattiin vuosina 2000–2005 kymmenessä valtiossa (2).

2.3 Jatkuvan metsäkadon syyt ovat yhtäältä moninaiset ja monitahoiset ja toisaalta suhteellisen yksinkertaiset. Komissio toteaa tiedonannossaan seuraavaa: "Metsät tuhoetaan, koska lyhyellä aikavälillä on kannattavampaa käyttää maata muihin tarkoituksiin" ja "[j]os maa voidaan valjastaa kannattavampaan, suuremman markkina-arvon tarjoavaan käyttötarkoitukseen, kuten hyödykkeiden tuotantoon, kynnys metsän hävittämiseen alenee." Toteamuksista ilmenee selvästi, että metsien täysin kestävämmällä hyödyntämisellä voidaan saada korkea liiketaloudellinen tuotto. "Olisi tärkeää tunnustaa, että yksi metsäkatoon eniten vaikuttavista tekijöistä on taloudellinen."

2.4 Tähän mennessä hallitsemattoman metsäkadon muina syinä mainitaan perusrakenteiden kehittäminen. Lisäksi komissio toteaa seuraavaa: "Taustalla olevia välillisiä tekijöitä ovat tällöin useimmiten tehoton hallinto sekä maankäyttöpolitiikan puutteellinen täytäntöönpano ja epäselvät maanomistusjärjestelyt."

2.5 Tällaisen kehityksen seuraukset ovat moninaiset:

- Noin 20 prosenttia maailmanlaajuisista hiilidioksidipäästöistä johtuu kuvatusista metsäkadosta, eikä ole olemassa mekanismeja, joilla voitaisiin torjua tätä huomattavaa ilmastovaikutusta. Komission asiakirjalla tähdätään juuri tähän, myös vuoden 2009 lopulla Kööpenhaminassa järjestettävää ilmastonsojelukonferenssia ajatellen.

- Komissio tekee kuitenkin myös selväksi, että kyse ei ole vain maailmanlaajuisesta ilmastonsojeluusta. Maailman kasvi- ja eläinlajeista noin puolet elää trooppisissa metsissä. Metsäkadon lopettamisella annettaisiin myös merkittävä panos tavoitteelle pysäyttää biologisen monimuotoisuuden häviäminen, johon kansainvälinen yhteisö on myös sitoutunut.

- Tiedonannossa viitataan myös siihen, että metsäkadolla ja metsien tilan heikkenemisellä saattaa olla moninaisia kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia etenkin köyhiin väestöryhmiin ja että alkuperäiskansat menettävät välittömän toimeentulonsa perustan.

2.6 Komissio esittää tiedonannossaan laskelmia trooppisten metsien taloudellisesta arvosta. Komissio viittaa muun muassa ennusteisiin, joiden mukaan jatkuvan metsäkadon myötä menetetään vuoteen 2050 mennessä viisi prosenttia koko maailman BKT:n arvosta (3), ja muistuttaa merkittävistä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämismahdollisuuksista, jotka voitaisiin toteuttaa verrattain edullisesti hiilidioksiditonta kohti.

2.7 Euroopan komissio toteaa yksiselitteisesti, että on ryhdyttävä "määrätietoisiin toimiin". Komissio esittää tavoitteeksi "maapallon metsäkadon pysäyttämistä viimeistään vuoteen 2030 mennessä ja trooppisten metsien bruttokadon rajoittamista vähintään puoleen nykyisestä vuoteen 2020 mennessä". Se aikoo esittää tavoitteen Kioton sopimuksen voimassaolon jälkeistä aikaa koskevilla neuvotteluissa.

2.8 Lyhyesti: komissio pitää välttämättömänä maailmanlaajuisen metsävarojen suojelua, ja EU:n olisi "otettava johtoasema metsäkatoon kohdistuvan maailmanlaajuisen toiminnan suunnittelemisessa".

2.9 Komission tiedonannossa mainitaan toiminta-aloja, joilla EU voisi antaa panoksensa nykyisen politiikan yhteydessä. Nykyisessä politiikassa

- esitetään yhtäältä mahdollisia toimia, joilla voidaan edistää kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti tuotetun puutavaran ja puutuotteiden käyttöä. Tätä pidetään hyvin merkittävänä, sillä EU on yksi puutavaran ja puutuotteiden suurimmista kuluttajista. Pelkästään vuonna 2005 EU:hun tuotiin 83 miljoonaa kuutiometriä puutavaraa ja puutuotteita sellua ja paperia lukuun ottamatta. Komissio arvioi, että yli 19 prosenttia tuonnista on peräisin laittomista hakkuista.

- kehoitetaan toisaalta tutkimaan tarkemmin niiden unionin politiikanalojen "metsäyhteensopivuutta", jotka eivät liity puusta valmistettuihin tuotteisiin. Näin ollen on määrää tutkia muun muassa sitä, "millaisia vaikutuksia on metsäkatoa todennäköisesti edistävien tuontielintarvikkeiden ja muiden hyödykkeiden (esim. liha, soijapapu, palmuöljy, malmit) kulutuksella EU:ssa". Tällaisten tutkimusten perusteella voitaisiin harkita poliittisia vaihtoehtoja kyseisten vaikutusten vähentämiseksi.

(2) Brasilia, Indonesia, Sudan, Myanmar, Sambia, Tansania, Nigeria, Kongon demokraattinen tasavalta, Zimbabwe ja Venezuela.

(3) Väliraportti "Ekosysteemien ja biologisen monimuotoisuuden taloudelliset näkökohdat", jonka on laatinut Pavan Sukhdev.

2.10 Nykyisen politiikan lisäksi komissio kiinnittää tiedonannossaan huomiota metsäkadon vastaisten toimien laajuuteen ja rahoituslähteisiin sekä mekanismeihin, joilla voitaisiin puuttua metsäkatoa edistävään politiikkaan.

- Komission toteuttaman vaikutusten arvioinnin mukaan metsäkadon puolittaminen vuoteen 2020 mennessä maksaisi arviolta 15–25 miljardia euroa vuodessa. Unioni katsoo, että ”kehittyneiden maiden on osoitettava — huomattavia rahamääriä —.”
- Komissio esittää erilaisia ajatuksia mahdollisista laadittavista rahoitusmekanismeista. Komissio ei pidä metsätalouden toimenpiteiden sisällyttämistä hyvityksinä EU:n päästökauppajärjestelmään tässä vaiheessa realistisena, sillä metsäkadosta aiheutuvat päästöt ovat noin kolme kertaa suuremmat kuin EU:n päästökauppajärjestelmällä säänneltävä päästömäärä. Jos EU:n päästökauppajärjestelmän rinnalle kuitenkin perustetaan maailmanlaajuisia muita päästökauppajärjestelmiä ja jos ne nivotaan keskenään, voitaisiin tällaisia hyvityksiä käyttää metsien suojelun rahoitukseen.
- Huomattava osuus EU:n rahoituksesta voitaisiin silti saada päästöoikeuksien huutokauppatuloista. Jos rahoitukseen käytettäisiin viisi prosenttia odotettavista tuloista (arviolta 30–50 miljardia euroa), olisi vuonna 2020 käytettävissä noin 1,5–2,5 miljardia euroa.

2.11 EU:n tavoitteena ilmastopuitesopimuksen yhteydessä on perustaa vuosiksi 2013–2020 kansainvälisesti tuettu kannustinohjelma metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen rajoittamiseksi kehitysmaissa.

- Tähän voisi sisältyä sellaisen maailmanlaajuisen metsähiilimekanismin perustaminen, jonka avulla kehitysmaat kykenisivät auttamaan yhteisen maailmanlaajuisen päästöjen vähennystavoitteen saavuttamisessa toteuttamalla toimenpiteitä, joilla vähennetään metsäkadosta ja metsien tilan heikkenemisestä aiheutuvia päästöjä. Mekanismin institutionaalisia ja toiminnallisia puitteita ”ei ole vielä määritetty”.
- Pitkän aikavälin tavoitteena on ottaa metsäkato mukaan hiilimarkkinoille.

3. Yleistä

3.1 ETSK on tyytyväinen komission tiedonantoon sekä siihen, että EU katsoo velvollisuudekseen ottaa johtoaseman ratkaistaessa vuosikymmeniä tiedossa ollutta ja moneen otteeseen käsiteltyä ongelmaa. Tulossa olevat neuvottelut ilmastonsuojelusopimuksesta tarjoavat tätä varten oivallisen kehityksen.

3.2 ETSK kritisoi ja pahoittelee ensinnäkin sitä, että kansainvälinen yhteisö on tähän asti seurannut metsien tuhoamista enemmän tai vähemmän passiivisesti. Perusteita metsien tuhoamista estäviin toimiin on ollut yllin kyllin. Metsien tuhoamiseen tai metsien tilan heikkenemiseen liittyvä lajien väheneminen tai alkupe räisväestöjen välittömän toimeentulon perustan tuhoutuminen, työntekijöiden ilmeinen hyväksikäyttö tai pienviljelijöiden karkottaminen perinteisiltä viljelymailtaan eivät suinkaan ole uutta tietoa. Ilmastonsuojelu on siis vain uusi lisäsyö puuttua vanhaan ongelmaan toivottavasti entistä pontevammin.

3.3 ETSK ymmärtää vielä jossain määrin komission näkemyksen, jonka mukaan tässä tarkasteltavassa tiedonannossa ”ei pyritä esittämään lopullisia ratkaisuja metsäkatoon liittyviin lukuisiin ongelmiin”. Komitea odottaa kuitenkin komissiolta, ettei aiheen käsittelyä enää lykätä. On lopultakin ryhdyttävä toimiin.

3.4 Komitea on tyytyväinen komission selkeisiin näkemyksiin metsien tuhoamisen syistä. Komissio toteaa nimenomaan, että lyhytnäköiset taloudelliset intressit aiheuttavat kyseiset täysin kestävän kehityksen vastaiset maankäyttötavat. Niiden yhdistyessä toisinaan täysin epäselviin maanomistusoloihin sekä olemattomiin, heikosti toimiviin tai joskus täysin korruptoituneisiin hallintojärjestelmiin saadaan aikaan tuhoa, joka on erittäin ongelmallista globaalista näkökulmasta ja jättää usein paikallisväestön tarpeet täysin huomiotta.

3.5 ETSK myöntää luonnollisesti, että ihmisille on kaikilla maapallon alueilla tarjottava taloudellisia kehitysnäkymiä. Komitea on jo vuosia pyrkinyt löytämään asiaan ratkaisuja tiiviissä vuorovaikutuksessa esimerkiksi Keski-Amerikan, Latinalaisen Amerikan, Intian ja Kiinan kansalaisyhteiskunnan ryhmien kanssa. Komission tiedonannon aiheena olevalla maailmanlaajuisella metsien tilan heikkenemisellä ja metsien tuhoamisella ei kuitenkaan ole mitään tekemistä tarkoituksenmukaisen aluekehityksen kanssa. Tällaista ihmisten ja ympäristön hyväksikäyttöä ei voida hyväksyä, eikä toiminnassa ole häivähdyttäkään kestävään kehitykseen perustuvasta lähestymistavasta.

3.6 Massiivisen metsäkadon maissa toistuu usein ilmiö, että lukuisat maanviljelijät hakkaavat ja polttavat metsiä hyödyntääkseen maaperää maanviljelykseen ja karjankasvatukseen. Epäoikeudenmukainen maanjako ja maatalouspolitiikan puuttuminen kyseisillä alueilla johtavat luonnonvarojen kestäättömään tuhlaukseen.

3.7 Metsien hyödyntäminen kyseisillä alueilla hyödyttää usein vain häviävän pientä osaa ihmisistä tai osittain globaalisti toimivista yrityksistä, jotka saavat ympäristön, ilmaston, biologisen monimuotoisuuden ja paikallisväestön kustannuksella usein valtavia tuottoja ja jättävät kirjaimellisesti jälkeensä poltetun maan. Lukuisat myönteiset esimerkit kuitenkin osoittavat (4), että toisinkin voidaan toimia. Paikallisia resursseja voidaan hyödyntää kestävästi, ja paikallisväestöä varten voidaan näin luoda uusia tuloja kehitysnäkymiä. Tällaisia esimerkkejä on edistettävä.

(4) Esimerkiksi saksalaisen Hohenheimin yliopiston ja filippiiniläisen Leyte State Universityn yhteistyöhanke *Rainforestation farming*, ks. <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS/>.

3.8 Vaikka ylihyödyntämisen vaikutukset ilmenevät ennen kaikkea itse paikalla välittömästi ja selkeästi, niillä on – ilmastomuutosta ja biologisen monimuotoisuuden heikkenemistä ajatellen – myös globaali ulottuvuus. Metsien tuhoaminen vaikuttaa siis meihin kaikkiin. Meidän kaikkien on myös annettava panoksemme ongelmien ratkaisuun.

3.9 Kehittyneiden maiden näkökulmasta ei ole järkevää arvostella kärkeästi kehitysmaiden dramaattista tilannetta. Myös me olemme osa ongelmaa: huomattavaa osaa saaduista tuotteista – useimmiten kyseessä ovat jalostamattomat raaka-aineet tai tuotteet, joilla on alhainen jalostusaste – ei myydä itse paikalla vaan paljon kauempana, usein kehittyneissä maissa. Myös Euroopassa on siis kysyntää kyseisistä ”edullisista” tuotteista.

3.10 Näin ollen komissio tarkastelee täysin oikeutetusti kolmea kysymystä:

1. Miten suuri osuus EU:lla on kehitysmaiden metsien tuhoamisessa (ja miten osuutta voidaan pienentää)?
2. Miten EU (ja sen jäsenvaltiot) voivat yhtäältä estää laittomia toimia eli metsien tuhoamista, jota ei voida pitää asianomaisen valtion intressien mukaisena? Miten voidaan toisaalta kehittää hyödyntämismuotoja, jotka ovat kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisia ja joissa otetaan huomioon paikallisyhteisön tarpeet?
3. Miten voidaan kehittää rahoitusmekanismeja, joilla poistetaan paine metsien tuhoamiseen?

3.11 ETSK on tyytyväinen siihen, että komissio toimii tiiviisti yhdessä muiden toimielinten kanssa täydentääkseen ilmaston- ja biologisen monimuotoisuuden suojelusta käytävää keskustelua taloudellisilla tiedoilla. Tästä ovat esimerkkeinä Sternin raportti, jonka mukaan ilmastonsuojelun laiminlyönti koituu kalliimmaksi kuin kunnianhimoisen toiminnan muuttaminen, tai komission tiedonannossa mainittu Sukhdevin raportti, jossa annetaan tietoa suojatun biologisen monimuotoisuuden taloudellisesta arvosta.

3.12 Kyseiset tutkimukset ja laskelmat ovat myös hyviä esimerkkejä siitä, että niissä mainitut kansantalouden luvut ovat tällä hetkellä vain paperia. Ne eivät nimittäin paranna BKT:tä, niitä ei oteta huomioon yritysten taloudellisissa tuloksissa eikä niillä käydä kauppaa pörssissä. Päinvastoin: metsien tuhoamista koskeva esimerkki tuo enemmän kuin selvästi esiin nopean voiton tavoittelun (metsien tuhoamisen syy) ja pitkän aikavälin kansantaloudellisten kokonaisintressien (metsien säilyttäminen ilmastonsuojelun ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen vuoksi) erittäin jyrkän eron.

3.13 Resurssien ryöstökäyttö on yleisen edun vastaista. Ennen kaikkea on vastattava suureen haasteeseen sisällyttää lopultakin ulkoiset kustannukset hintoihin ja näin edistää tavan takaa suositetun aiheuttajaperiaatteen läpimurtoa. Mainitut tutkimukset ja myös komission tiedonannossa mainitut luvut antavat hyviä viitteitä siitä, minkälaisista summista tässä yhteydessä on kyse.

3.14 ETSK on tietoinen siitä, että – kuten komission asiakirjassa todetaan – on pohdittava myös kannustimia, joilla voidaan rajoittaa metsien tuhoamista. ETSK:lle on kuitenkin hyvin tärkeää muistuttaa siitä, että tässä yhteydessä on noudatettava seuraavaa keskeistä periaatetta: julkisia varoja ei saa myöntää yrityksille tai yksityishenkilöille kannustimena, jolla estetään yleistä hyvää vahingoittava toimenpide. On aina pyrittävä luomaan maailmanlaajuisesti sellaiset perusedellytykset, että vahingollisia toimia voidaan välttää. Tämän tärkeän periaatteen on oltava myös EU:n ohjenuorana Kööpenhaminassa käytävissä neuvotteluissa. Meidän on sovellettava metsien tuhoamisen vastaisissa toimissamme johdonmukaisesti saastuttaja maksaa -periaatetta (*polluter pays principle*), emmekä saa korvata sitä periaatteella, jonka mukaan yhteiskunta maksaa siitä, ettei metsiä tuhota (*public pays principle*).

3.15 Valtioiden, jotka vastedes haluavat hyödyntää asianomaisia rahoitusvälineitä, tulisikin tehdä selväksi, etteivät ne ole kiinnostuneita ”anekaupasta” vaan pitkäjänteisestä kestävästä kehityksestä. Metsäkadon yhteydessä laittomien hakkuiden ja metsien tilan heikkenemisen torjunta voisi olla eräänlainen koetinkivi. Asianomaisten maiden tulisi tehdä selväksi, että ne toimivat – kansainvälisen yhteisön tuella tai ilman sitä – vakavasti kyseisten laittomien käytänteiden lopettamiseksi. ETSK:n mielestä on tärkeää muistuttaa, ettei kyse ole laittoman toiminnan laillistamisesta vaan sen lopettamisesta. Vain näin tilannetta voidaan parantaa huomattavasti.

3.16 Toisaalta asianomaisten valtioiden tulisi tuoda esiin kiinnostuksensa innovatiiviseen, kestäväpohjaiseen ja alueellisesti taroituksenmukaiseen kehitykseen, jonka avulla voidaan torjua metsäkatoa tai metsien tilan heikkenemistä.

4. Erityistä

4.1 Komission tiedonanto on monin paikoin melko epähavainnollinen, mikä johtuu osittain puutteellisesta tietopohjasta, osittain keskeneräisistä ajatuksista.

4.2 Jollei EU ala työstää nykyistä paljon intensiivisemmin metsäkadon vastaisia suunnitelmia, se on vähitellen vaarassa joutua syytetyksi mielenkiinnon puutteesta.

4.3 Vastuussa olevat viranomaiset ja poliitikot ovat jo aivan liian kauan seuranneet metsien tuhoamista sekä sitä, että laittomista hakkuista saatuja tuotteita tulee Euroopan satamiin. Vaikka toimitusten jäljittäminen voi usein olla vaikeaa esimerkiksi sen vuoksi, että tuotteet on sisällytetty toisiin tuotteisiin tai koodit ovat muuttuneet, vaikuttaa siltä, että ei ole todellista tahtoa korjata tilanne. ETSK odottaa, että EU puuttuu tähän maailmanlaajuisesti keskeiseen kysymykseen nykyistä paljon pontevammin. ETSK ilmaisi hiljattain olevansa tyytyväinen siihen, että EU aikoo luopua kokonaan hyljetuotteiden kaupasta, vaikka Kanadan hallitus sallii hylkeiden pyynnin. Kansalaisyhteiskunta odottaakin tämän esimerkin mukaisesti, että metsien suojelun yhteydessä toimitaan yhtä tiukasti.

4.4 Tiedonanto on epäselvä esimerkiksi tarkasteltaessa kysymystä siitä, missä määrin EU:ssa suuressa mitassa harjoitettava rehuntuonti on suoraan tai epäsuorasti vastuussa metsien tuhoamisesta ⁽⁵⁾. Asiasta on käyty yhä uudelleen ristiriitaisia keskusteluja, ja myös komission asiakirjassa tarkastellaan kysymystä (ks. kohta 2.9). Asian selventämiseksi ETSK kehottaa komissiota vauhdittamaan pikaisesti suunniteltuja tutkimuksia siitä, "millaisia vaikutuksia on metsäkatoa todennäköisesti edistävien tuontielintarvikkeiden ja muiden hyödykkeiden (esim. liha, soijapapu, palmuöljy, malmit) kulutuksella EU:ssa".

4.5 Komitean mielestä EU:n tulisi agropolttoaineiden raaka-ainetuotantoon sovellettavien kestävyyskriteerien tapaan laatia pikaisesti kestävyyskriteerit esimerkiksi rehuille, puutavaralle tai puutuotteille. Vaikka jääkin nähtäväksi, miten kyseisten kriteerien yleinen valvonta voidaan epäselviä maanomistusoloja ja huonoa hallintoa ajatellen suunnitella ja toteuttaa, ajatus on lähtökohtaisesti tärkeä ja oikea. Jotta asianmukaiset kestävyyskriteerit olisivat tehokkaita pitkällä aikavälillä, ne on sisällytettävä sitovasti maailmankaupan pelisääntöihin.

4.6 Metsäkato on hyvä osoitus siitä, että liberalisointiin ja globalisaatioon panostava kansainvälinen yhteisö saavuttaa nopeasti rajat, kun kyse on ekologisen ja sosiaalisen hyväksikäytön torjunnasta maailmanlaajuisesti. Tässä yhteydessä ei ole olemassa maailmanlaajuisesti tehokkaita välineitä, ja EU:n on huolehdittava ainakin siitä, ettei asianomaisia aloitteita enää pidetä WTO:n puitteissa "kaupan esteinä".

4.7 ETSK ymmärtää, ettei vielä ole olemassa selkeitä suunnitelmia toimien rahoittamiseksi. Ilmastonsuojelusta käytäviä neuvotteluja onkin hyödynnettävä asian edistämiseksi.

4.8 Tulevaisuudessa kyse ei kuitenkaan ole vain varojen siirrosta tietyin edellytyksin (ks. edellä). Ennen kuin asiasta käytävät neuvottelut voidaan päättää menestyksekkäästi, on asianomaisissa maissa luotava tärkeät edellytykset ongelmien ratkaisemiseksi. Jos paikallisväestöllä ei ole toimivia demokraattisia osallistumisoikeuksia alueensa kehittämiseksi ja jos alkuperäisväestön (kyse on noin 60 miljoonasta ihmisestä!) tai pienviljelijöiden oikeuksia ei tunnusteta ja jos hallinnot eivät kykene toimimaan (korruptio), ei kyetä pysäyttämään usein laitonta ryöstökäyttöä eikä laatimaan tarkoituksenmukaisia kehityssuunnitelmia. Komission tiedonannossa näitä seikkoja tarkastellaan tuskin lainkaan, mikä on huomattava puute.

4.9 Metsäkato ja metsien tilan heikkeneminen on ETSK:n mielestä valitettavasti myös esimerkki siitä, että kehitysyhteistyöpolitiikka on ainakin tässä tarkasteltavilla alueilla pitkälti epäonnistunut. Ei ole kehitelty innovatiivisia, kehityskelpoisia eikä alueellisesti tarkoituksenmukaisia malleja, jotka olisivat johtaneet toisenlaiseen kehitykseen kuin nykyinen luonnonvarojen ryöstäminen. Ei kuitenkaan ole koskaan liian myöhäistä edistää asianomaisia lähestymistapoja paikallisväestön kanssa ja sen hyödyksi. EU:n tulisi sisällyttää strategiaan pohdintoihinsa asianmukaisia aloitteita demokraattisten rakenteiden kehittämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi. ETSK on tässä yhteydessä jälleen valmis antamaan panoksensa.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽⁵⁾ Sama koskee luonnollisesti muun muassa agropolttoaineita.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n strategia laivanromutustoiminnan parantamiseksi”

KOM(2008) 767 lopullinen

(2009/C 277/13)

Esittelijä: **Anna BREDIMA**

Euroopan komissio päätti 19. marraskuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n strategia laivanromutustoiminnan parantamiseksi

KOM(2008) 767 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Anna Bredima.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 187 ääntä puolesta ja 2 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) suhtautuu myönteisesti tiedonantoon ja tukee mahdollisia toimia, joilla EU voi edistää turvallista ja ympäristön kannalta järkevää romutettavien alusten käsittelyä kaikkialla maailmassa.

1.2 ETSK toteaa, että kierrätyksellä on myönteinen vaikutus energian ja resurssien maailmanlaajuiseen säilyttämiseen ja katsoo, että asianmukaisesti hallinnoituna alusten romuttamisesta voi tulla ympäristöystävällinen ja kestävyysajattelun mukainen toimiala.

1.3 ETSK tukee alusten kierrätystä koskevan Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) yleissopimuksen (2009) nopeaa ratifiointia ja täytäntöönpanoa. EU:n jäsenvaltioita ja kierrätystä harjoittavia valtioita olisi kannustettava ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimiin sen pikaiseksi voimaansaattamiseksi.

1.4 ETSK tukee voimakkaasti sota-alusten ja muiden valtion alusten ympäristöystävällistä romuttamista koskevien sääntöjen sisällyttämistä laivanromutustoimenpiteisiin.

1.5 ETSK pitää tärkeänä, että ryhdytään toimiin, joilla puututaan kurjiin ympäristöolosuhteisiin ja sosiaalioloihin monissa Etelä-Aasian kierrätyslaitoksissa parantamalla niiden toimintaa. Samalla on kuitenkin säilytettävä tulot, joita paikallisyhteisöt saavat työpaikoista ja palveluista.

1.6 Romutuskapasiteettia on lisättävä, jotta voidaan vastata kasvaviin tarpeisiin, ja tämä on kyettävä tekemään turvallisella ja kestävyysajattelun mukaisella tavalla. Eurooppalaisten romutustelakoiden huomattavasti korkeampien työvoimakustannusten

kattamiseen voidaan löytää ratkaisu yhdistämällä sääntelytoimet ja elinkeinoelämän omatoimisuus.

1.7 ETSK on tietoinen, että niin sanottu ”rantaromutusmenetelmä” on lähitulevaisuudessakin se menetelmä, johon turvaudutaan yleisimmin. Nykyisiä olosuhteita onkin parannettava niin, että romuttamot toimivat turvallisesti ja ympäristön kannalta järkevästi. Etelä-Aasian laitoksiin ei kuitenkaan saisi kohdistaa liian suuria paineita olosuhteiden parantamiseksi, sillä näin rantaromuttamojen ongelmat siirrettäisiin muihin kehitysmaihiin, mikä johtaisi puolestaan sääntöjen vastaisten romuttamojen kontrollottomaan kasvuun Aasiassa ja Afrikassa.

1.8 ETSK ehdottaa, että romuttamista ja kierrätystä koskevat ehdot asetetaan keskeiseen asemaan EU:n ja kyseisten Aasian maiden kahdenvälisissä merenkulkualan sopimuksissa tai kauppasopimuksissa. Siten esimerkiksi neuvoteltavana olevaan EU:n ja Intian väliseen merenkulkualan sopimukseen olisi liitettävä alusten kierrätystä koskevia määräyksiä. ETSK kehottaa komissiota ottamaan tämän asian esille poliittisella tasolla.

1.9 ETSK katsoo, että romuttamisessa ja kierrätyksessä on kyse yritysten yhteiskuntavastuusta. Se kehottaa komissiota sisällyttämään laivanrakennustelakat alusten hävittämisen vastuuketjuun. Liikenteenharjoittajien tulisi puolestaan yhdessä telakoiden kanssa varmistaa osaltaan, että tiedot kaikista mahdollisesti vaarallisista aineista tai olosuhteista niiden aluksissa ovat romuttamojen saatavilla.

1.10 ETSK kannattaa yhdenmätyn hallinnointijärjestelmän kehittämistä alusten kierrätyslaitosten kansainvälisesti riippumattomalla sertifioinnilla varten, jotta voidaan osoittaa, että kierrättäminen on IMO:n tulevan yleissopimuksen mukaisesti turvallista ja ympäristön kannalta järkevää.

1.11 ETSK suosittaa, että kierrätysrahastoa koskevassa komission tutkimuksessa otetaan huomioon yhteisön oikeuteen kuuluvat aiheuttamisperiaate ja tuottajan vastuuta koskeva periaate sekä rahaston yhdenmukaisuus valtiontukia koskevan lainsäädännön kanssa. Lisäksi tulisi tutkia, miten tällainen rahasto voisi edistää yleissopimuksen tavoitteita.

1.12 ETSK toteaa, että paikallisyhteisöt saattavat ympäristösyistä vastustaa alusten purkutelakoiden perustamista EU:hun. Jos kuitenkin olemassa olevia telakoita käytetään kierrätystarkoituksiin ja ne vastaavat – niin kuin niiden tulisi – EU:n, kansainvälisen ja kansallisen tason standardeja, niiden toiminta voidaan hyväksyä, sillä ne tarjoavat merkittäviä työmahdollisuuksia. Näitä teki-joitä on harkittava tarkkaan.

1.13 ETSK kehottaa komissiota luomaan kannustimia ja palkintoja. Esimerkkinä voidaan mainita alusten omistajille ja telakoille annettavat ”Clean Marine Award” -tunnustukset alusten esimerkiksi kierrätyksestä.

2. Johdanto

2.1 Etelä-Aasian rannoilla harjoitettavan laivanromutustoiminnan ekologiset ja sosiaaliset näkökohdat ovat edelleen suuri huolenaihe kaikkialla maailmassa ja erityisesti Euroopassa. Ympäristöasioista vastaava komission jäsen Dimas vaati hiljattain menettelyjen ja tarkastusten parantamista lähetettäessä aluksia Etelä-Aasian romuttamoihin, jotta voidaan varmistaa, että alukset romutetaan asianmukaisesti. Tuoreiden arvioiden mukaan vuonna 2009 romutetaan tuhat alusta, mikä on yli kolme kertaa enemmän kuin vuonna 2008. Tämä kasvattaa kierrätyskapasiteettiin kohdistuvaa painetta. Romutuskapasiteettia on lisättävä, jotta voidaan vastata kasvaviin tarpeisiin, ja tämä on kyettävä tekemään turvallisella ja kestävyysajattelun mukaisella tavalla.

2.2 Komission tiedonanto ”EU:n strategia laivanromutustoiminnan parantamiseksi”⁽¹⁾ perustuu julkiseen kuulemiseen, jonka aiheena oli ”Vihreä kirja laivanromutustoiminnan parantamisesta”⁽²⁾. ETSK⁽³⁾ piti vihreää kirjaa myönteisenä ja kauan odotettuna aloitteena. Lisäksi Euroopan parlamentti⁽⁴⁾ on hiljattain kehottanut komissiota ja jäsenvaltioita ryhtymään välittömiin toimiin laivanromutustoiminnan suhteen.

2.3 Samaan aikaan on ryhdytty konkreettisiin kansainvälisiin toimiin ongelman ratkaisemiseksi. Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) on laatinut uuden kansainvälisen yleissopimuksen turvallisesta ja ympäristön kannalta järkevästä alusten kierrätyksestä (jäljempänä ”yleissopimus”), joka on tarkoitettu hyväksyä toukokuussa 2009. Yleissopimuksessa on omaksuttu alusten koko elinkaaren huomioon ottava lähestymistapa. Sillä pyritään alusten kierrätyslaitosten turvalliseen ja ympäristön kannalta

järkevään toimintaan tinkimättä kuitenkaan turvallisuudesta ja alusten toiminnallisesta tehokkuudesta. Se tarjoaa asianmukaisen valvonta- ja täytäntöönpanomekanismin alusten kierrätykseen, ja sillä pyritään toteuttamaan samantasoinen valvonta kuin Baselin yleissopimuksella⁽⁵⁾.

2.4 ILO:n, IMO:n ja Baselin yleissopimuksen yhteinen laivanromutusta käsittelevä työryhmä on osoitus kansainvälisestä yhteistyöstä. Nämä kolme järjestöä ovat yhdessä kehittäneet alusten kestävyysajattelun mukaista kierrätystä varten maailmanlaajuisen ohjelman, jolla pyritään varmistamaan alan toiminta kestäväällä pohjalla tulevaisuudessa parantamalla työsuojelua ja ympäristönsuojelua Etelä-Aasian romuttamoissa.

3. Tiedonanto EU:n strategiasta laivanromutustoiminnan parantamiseksi

3.1 Laivanromutustoiminnan parantamista koskevasta EU:n strategiasta annetussa tiedonannossa ei esitetä konkreettista lainsäädäntöehdotusta. Siinä ehdotetaan useita toimia laivanromutustoiminnan olosuhteiden mahdollisimman pikaiseksi parantamiseksi. Tähän kuuluu myös välivaihe ennen yleissopimuksen voimaantuloa.

3.2 Strategiassa ehdotetaan, että komissio tutkii useiden sellaisten vaihtoehtojen toteutettavuutta, joilla edistetään yleissopimuksen tavoitteita.

3.3 Tiedonantoon liittyvässä vaikutustenarvioinnissa⁽⁶⁾ todetaan, että on toivottavaa saada aikaan yhdenmukainen lähestymistapa, jossa yhdistyvät valikoidut lainsäädännölliset ja muut kuin lainsäädännölliset toimenpiteet, koska tämä olisi ainoa mahdollisuus saavuttaa myönteisiä ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

4. Yleistä

4.1 ETSK suhtautuu myönteisesti tiedonantoon ja tukee mahdollisia toimia, joilla EU voi edistää turvallista ja ympäristön kannalta järkevää romutettavien alusten käsittelyä kaikkialla maailmassa. Tiedonanto on hyvin ajoitettu ja tarkoituksenmukainen, koska arviolta 19 prosenttia maailman aluskannasta purjehdii Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvien valtioiden lipun alla.

4.2 Kierrätettyä terästä käyttävä uusi terästuotanto vaatii vain kolmanneksen siitä energiasta, joka tarvitaan tuotettaessa terästä raaka-aineista. Kierrätyksellä on siten myönteinen vaikutus energian ja resurssien maailmanlaajuisen säilyttämiseen, ja asianmukaisesti hoidettuna alusten romuttamisesta voi tulla ympäristöystävällinen ja kestävyysajattelun mukainen toimiala.

(1) KOM(2008) 767 lopullinen.

(2) KOM(2007) 269 lopullinen.

(3) EUVL C 120, 16. toukokuuta 2008.

(4) P6_TA(2008)0222.

(5) Vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus.

(6) Komission valmisteluasiakirja SEC(2008) 2847 lopullinen.

4.3 Suuntaus satojen alusten romuttamiseen vuosittain jatkuu, kun yksirunkoiset säiliöalukset poistetaan asteittain käytöstä vuoteen 2010 (ja vuoteen 2015) mennessä. Lisäksi nykyisen rahamarkkina- ja merenkulkualan kriisin seurauksena vanhemmat irtolastialukset poistetaan käytöstä nopeasti. Tällä hetkellä 157 alusta on uudelleenarvioitavina mahdollista romuttamista varten, mikä merkitsee 5,5:tä miljoonaa tonnia materiaalia. Nykyiset sosiaaliset ja ekologiset vaikutukset tuntuvat siis edelleenkin, elleivät jopa pahene entisestään.

4.4 Yli 80 prosenttia aluksista romutetaan Intian, Bangladeshin, Pakistanin ja Turkin rannoilla sijaitsevilla romuttamoissa. Bangladesh on tällä hetkellä merkittävin laivanromutusvaltio. Suurin osa romuttamoista noudattaa halvinta mutta samalla ympäristön kannalta erittäin vahingollista laivojen "rantaromutusmenetelmää". Tämä menetelmä verottaa ihmishenkiä ja johtaa moniin sairauksiin, jotka johtuvat altistumisesta myrkyllisille aineille. ETSK on tietoinen, että "rantaromutusmenetelmä" on lähitulevaisuudessakin se menetelmä, johon turvaudutaan yleisimmin. Nykyisiä olosuhteita onkin parannettava niin, että romuttamot toimivat turvallisesti ja ympäristön kannalta järkevästi.

4.5 Etelä-Aasian romuttamojen heikot ympäristöolosuhteet ja sosiaaliolot aiheuttavat epäreilua kilpailua vastaavien eurooppalaisten laitosten kanssa. Myös kierrätetyn teräksen korkea paikallinen kysyntä on ongelmallista Euroopan kilpailukyvyyn kannalta.

4.6 Laivanromutus on vaativa prosessi, johon kuuluu lukuisia toimintoja kaikkien laitteiden poistamisesta rakenteen hävittämiseen ja kierrätykseen. Teollisuusmaiden kuivatelakoiden laivanromutus on säänneltyä, mutta Aasiaan rannoilla valvontaa ja tarkastuksia on vähemmän. Hiljattain julkaistussa tutkimuksessa on arvioitu, että 20 prosenttia Bangladeshin rantaromuttamoihin palkatusta työvoimasta on alle 15-vuotiaita lapsia. Näissä maissa ei juurikaan sovelleta työntekijöiden turvallisuutta ja terveysoloja koskevia ILO:n useita yleissopimuksia. Myöhempien vaiheiden asianmukaisen, ympäristöystävällisen jätehuollon puuttuminen pahentaa ongelmaa entisestään.

4.7 ETSK toistaa, että rakenteellinen köyhyys sekä muut sosiaaliset ja oikeudelliset ongelmat ovat vahvasti sidoksissa työturvallisuuden vähimmäisvaatimusten ja ympäristönsuojelunormien puuttumiseen tai niiden noudattamatta jättämiseen. Lisäksi maat ovat haluttomia kiristämään normeja ja kajoamaan kierrätyksen hintoihin, sillä ne pelkäävät menettävänsä tärkeän tulonlähteen. Kyseisten maiden tulisi vaatia romuttamoiden pitäjiä investoimaan laitosten parantamiseen ja tarjoamaan työntekijöilleen heidän ansaitsemansa suojan ja työolosuhteet. Näiden maiden kanssa käytävissä tulevissa neuvotteluissa EU:n tulisi kannustaa niitä soveltamaan kansainvälisiä normeja, panemaan ne täytäntöön sekä vahvistamaan valmiuksia.

4.8 ETSK totesi lausunnossaan (?) komission tiedonannosta "Euroopan unionin yhdenmety meripolitiikka", että maailmalla

on huutava pula ympäristönsuojelun ja sosiaalisesti kestävä toiminnan periaatteet täyttävistä romuttamoista. Siksi EU:n tavoitteissa ja kansainvälisissä pyrkimyksissä olisi kohdistettava huomio kierrätystä harjoittavien Etelä-Aasian valtioiden toimintaan, jotta niiden laitokset saataisiin kansainvälisesti hyväksyttävien normien mukaisiksi.

4.9 ETSK toteaa, että yleissopimuksella ja sen lisäsuuntaviivoilla pyritään takaamaan Baselin yleissopimusta vastaava valvonta ja täytäntöönpanon taso ja että yleissopimusta olisi tuettava voimakkaasti.

4.10 ETSK kehottaa komissiota laivanromutusta koskevan, aluksen koko elinkaaren huomioon ottavan lähestymistavan mukaisesti sisällyttämään alukset rakentaneet telakat romutettavien alusten hävittämisen vastuuketjuun. Valtaenemmistö maailman kaupallisesta aluskannasta rakennetaan Japanin, Korean ja Kiinan telakoilla. Laadukkaan merenkulun vastuuketjun mukaisesti jokainen toimija kantaa oman osansa vastuusta. Tämä ajatusmalli tuo esille telakoiden vastuun, joka voi olla samanlainen kuin autonvalmistajilla ja lentokonevalmistajilla, jotka ovat vastuussa tuotteistaan.

4.11 ETSK katsoo, että asiaa ratkaistessa on saatava aikaan tasapaino keskenään ristiriidassa olevien muuttujien välille. Useimmissa Aasian romuttamoissa vallitsee edelleenkin kurjat ympäristöolosuhteet ja sosiaaliolot. Toisaalta työttömyys uhkaa niitä Etelä-Aasian maiden paikallisyhteisöjä, jotka elävät romuttamojen tuloista. Olosuhteiden kohentamisen ei tulisi näin johtaa siihen, että rantaromuttamojen ongelmat siirretään muihin kehitysmaihin.

4.12 Laivanromutustoiminnan tason parantamista käsittelee parhaillaan myös Kansainvälinen standardisointijärjestö (ISO). Tulevilla vapaaehtoisilla kansainvälisillä standardeilla (ISO 30000 ja ISO 30003), joihin sisältyy alusten kierrätyslaitosten tarkastus- ja sertifiointijärjestelmä, pyritään tukemaan IMO:n, ILO:n ja Baselin yleissopimuksen työtä ja samalla välttämään tarkkaan mahdolliset päällekkäisyydet.

5. Erityistä

5.1 *Alusten kierrätystä koskevan IMO:n yleissopimuksen nopea täytäntöönpano*

5.1.1 Euroopan komissio ennakoii, ettei yleissopimus tule voimaan ennen vuotta 2015. ETSK tukee yleissopimuksen nopeaa ratifiointia ja täytäntöönpanoa. EU:n jäsenvaltioita ja kierrätystä harjoittavia valtioita olisi kannustettava ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimiin sen pikaiseksi voimaansaattamiseksi. ETSK on samaa mieltä siitä, että hallituksia olisi kannustettava soveltamaan välivaiheessa yleissopimuksen teknisiä standardeja vapaaehtoisesti niin pian kuin se on toiminnallisesti mahdollista.

(?) EUVL C 211, 19. elokuuta 2008.

5.1.2 ETSK tukee yleissopimuksen saattamista osaksi unionin lainsäädäntöä asetuksella, joka sisältää yleissopimuksen keskeiset tekijät, kuten toimitettiin IMO:n AFS-yleissopimuksen⁽⁸⁾ yhteydessä. Samaan aikaan komission olisi tutkittava tapoja ja keinoja houkutella kierrätystä harjoittavia valtioita ryhtymään samanlaisiin toimiin eli ratifioimaan yleissopimuksen mahdollisimman pian ja panemaan sen täytäntöön.

5.2 Sota-alusten ja muiden (valtion) alusten ympäristöystävällinen romuttaminen

5.2.1 ETSK huomauttaa, että yleissopimus ei koske kaikkia aluksia eikä etenkin sota-aluksia ja valtion omistamia aluksia. Olisi kuitenkin edellytettävä, että näiden alusten toiminta on yleissopimuksen mukaista. Komitea ehdottaakin, että ne sisällytetään EU:n tuleviin kierrätystoimenpiteisiin. Tällainen toimenpide työllistää laajasti EU:n telakoita samalla kun se karsii pois merkittäviä merten saastuttajia. ETSK ehdottaa, että myös sota-alusten saastuttavuuteen olisi puuttettava. Lisäksi komitea katsoo, että pienet alukset, joiden bruttovetoisuus on alle 500 GT, olisi lähetettävä romutettaviksi EU:n telakoille.

5.2.2 Tätä nykyä laivanromutuslaitoksilla EU:ssa ja muissa OECD-maissa ei ole riittävästi kapasiteettia romuttaa sota-aluksia ja muita valtioiden omistamia aluksia, jotka on tarkoitettu poistaa käytöstä seuraavien 10 vuoden aikana. ETSK:n mielestä Harland and Wolff Heavy Industries -yhtiön⁽⁹⁾ ryhtyminen laivanromutustoimintaan on rohkaiseva esimerkki siitä, miten tarpeettomaksi käyneet telakat ja korjaustelakat voidaan muuttaa romuttamoiksi. ETSK tiedostaa, että maailmantaloudessa vallitsevasta laskusuhdanteesta ja nykyisestä työttömyydestä huolimatta paikallisyhteisöt saattavat vastustaa ekologisista syistä alusten kierrätyslaitosten perustamista EU:hun. Jos kuitenkin olemassa olevia laitoksia käytetään yleissopimuksessa määrittelyllä tavalla, niiden toiminta voidaan hyväksyä, sillä ne tarjoavat työmahdollisuuksia.

5.2.3 Lähitulevaisuudessa Etelä-Aasian laivanromuttamojen kilpailuetu säilyy, kun taas Euroopassa on yhä ratkaisematta sota-alusten ja valtioiden omistamien alusten hävittämisen ongelma. EU:n tulisi varautua romuttamaan nämä alukset OECD-maiden laitoksissa tai sisällyttämään EU:n ulkopuolisiin maihin myytävien sota-alusten myyntisopimuksiin alusten käytön lopullisen päättämisen jälkeistä hävittämistä koskevia lausekkeita.

5.3 Mitä alalla voidaan tehdä välikauden aikana

5.3.1 ETSK on komission lailla huolissaan näkymistä välivaiheessa ennen yleissopimuksen voimaantuloa ja todellista täytäntöönpanoa. Komitea on samaa mieltä siitä, että yksinkertaisin ja

(8) Kansainvälinen yleissopimus alusten haitallisten kiinnittämisenesto- ja järjestelmien rajoittamisesta (asetus (EY) N:o 782/2003 orgaanisten tinayhdisteiden kieltämisestä aluksissa).

(9) Belfastissa toimivalle Harland and Wolffille myönnettiin hiljattain jätteenkäsittelylupa merialusten ja merenkulun rakenteiden romuttamista varten, ja se on saanut MSC Napoli-rahtilaivan käytöstäpoiston ja kierrätyksen lähes loppuvaiheeseen.

nopein tapa muuttaa käytäntöjä olisi saada asianomaiset sidosryhmittä tekemään vapaaehtoisia sitoumuksia.

5.3.2 ETSK katsoo, että kierrätyksessä on kyse yritysten yhteiskuntavastuusta. Se kehottaa komissiota luomaan poliittisia kannustimia. Esimerkkinä voidaan mainita alusten omistajille ja telakoille annettavat "Clean Marine Award" -tunnustukset alusten esimerkillisestä kierrätyksestä. Kannustimien tulisi tarjota houkuttelevia etuja, jotka tekisivät niistä tavoittelemisen arvoisia.

5.3.3 ETSK arvostaa alan järjestöjen sekä valtiovallasta riippumattomien organisaatioiden myönteistä panosta ja niiden tukea yleissopimuksen kehittämiseksi. Komitea pitää myös myönteisenä sitä, että alan järjestöt ovat määrittäneet joukon toimenpiteitä⁽¹⁰⁾, jotka alusten omistajien olisi pyrittävä toteuttamaan turvallisen ja ympäristön kannalta järkevän laivanromutuksen edistämiseksi. Ennakoitavissa on, että yhä useammat meriliikenneyhtiöt sitoutuvat tai saadaan sitoutumaan alustensa ympäristöystävälliseen romuttamiseen. Alusten kierrätysprosessissa on kuitenkin mukana monia muita osapuolia, ja myös niiden puolelta tarvitaan täydentäviä toimenpiteitä. Erityisesti telakoiden tulisi suostua sopimuksiinsa ympäristöystävällisten alusten rakentamiseen. Merkittävänä askeleena eteenpäin olisi alusten kierrätystä koskevan vakiomuotoisen myynti- ja ostosopimuksen, esimerkiksi BIMCO:n⁽¹¹⁾ kehittämän DEMOLISHCON-sopimuksen, käyttö sekä telakoiden sopimusperusteinen sitoutuminen yleissopimuksen vaatimusten noudattamiseen välikauden aikana.

5.4 Jätteiden siirtoja koskevien sääntöjen parempi täytäntöönpano

5.4.1 ETSK suhtautuu myönteisesti komission aikomukseen parantaa ohjeistusta antamalla nykyisen jätesiirotolainsäädännön täytäntöönpanoa romutettavien alusten osalta ja lisätä monenvälistä yhteistyötä sekä arvioida romutuskelpoisten alusten luetteloa koskevien sääntöjen toteutettavuutta.

5.4.2 Jätteiden siirtoa koskevassa kansainvälisessä lainsäädännössä tunnustetaan, että aluksista voi tulla Baselin yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettua jätettä ja että ne voidaan samalla määrittellä muiden kansainvälisten sääntöjen nojalla aluksiksi. Onkin erilaisia näkemyksiä siitä, milloin aluksesta tulee "jätettä" tai voidaanko alus tulkita "saastuttavaksi" ja aluksen omistaja "saastuttajaksi" ennen kuin romutusprosessi alkaa. Meriliikenneyhtiöt myyvät aluksia usein lippuaan vaihtaville käteisostajille, ja alukset lähetetään kierrätyslaitoksiin, joissa kierrätetyn teräksen hinnat kevytpainotonnilta ovat 150–700 Yhdysvaltain dollaria. Käytännössä useimmat liikenteenharjoittajat ovat harvoin suoraan tai välillisesti tekemisissä laivanromuttamojen kanssa. Niiden pitäisi kuitenkin pystyä yhdessä telakoiden kanssa varmistamaan, että tiedot kaikista mahdollisesti vaarallisista aineista tai olosuhteista niiden aluksissa ovat saatavilla, ja määrittämään luovutusvaiheessa olevien alusten yleinen kunto.

(10) Välivaiheen toimenpiteet alusten omistajille, jotka aikovat myydä aluksia kierrätykseen (BIMCO, IACS, ICS, INTERCARGO, INTER-TANKO, IPTA, OCIMF).

(11) BIMCO = The Baltic and International Maritime Council.

5.4.3 Normaalisti alukset lähetetään romutettaviksi, kun niiden kaupallinen käyttö ei ole enää kannattavaa. Aluksen ikä ei sinänsä kuvasta aluksen ylläpidon tasoa eikä sen kaupallista elinkelpoisuutta, johon vaikuttavat rahtimarkkinoiden vaihtelut. Olisi yksinkertaista ylläpitää luetteloa tietyn iän ylittäneistä aluksista, mutta ei olisi kuitenkaan helppoa määrittää, milloin alukset on romutettava, eikä ryhtyä mihinkään valvontatoimiin ennen yleissopimuksen voimaantuloa. Joka tapauksessa vanhoja aluksia, joiden turvallisuusriskit ovat suuret, olisi seurattava tarkkaan, jotta varmistetaan, että velvoitteita noudatetaan ennen romutusta.

5.5 Romuttamojen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmä

5.5.1 Yleissopimuksessa asetetaan velvollisuuksia lippuvaltioille, satamavaltioille ja kierrätystä harjoittaville valtioille. Siinä ei anneta erityisiä määräyksiä laitosten tarkastuksesta ja sertifiointista. Lisäsuuntaviivoihin sisältyy kuitenkin tällainen kierrätystä harjoittavien valtioiden valvonnassa oleva järjestelmä. IMO:n suuntaviivojen tavoitteita voidaan myös vahvistaa soveltamalla asianmukaisia ISO-standardeja.

5.5.2 ETSK panee merkille, että Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA) on tilannut tutkimuksen⁽¹²⁾ yhdenntyn hallinnointijärjestelmän kehittämiseksi alusten kierrätyslaitosten sertifiointia varten, jotta voidaan osoittaa, että kierrättäminen on turvallista ja ympäristön kannalta järkevää. Yhdenntyn eurooppalaisen hallinnointijärjestelmän olisi toimittava välineenä IMO:n yleissopimuksen täytäntöönpanon vahvistamiseksi. ETSK toteaa, että tämän kaltaisen sertifiointiprosessin on oltava kansainvälisesti uskottava, ja uskottavuus voidaan taata ainoastaan käyttämällä riippumattonta tarkastusjärjestelmää.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

5.6 Rahoituspohjan kestävyiden takaaminen

5.6.1 Komissio toteaa vuonna 2007⁽¹³⁾, että erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen kysymykseen, onko aiheellista antaa suoraan taloudellista tukea EU:ssa toimiville ympäristöystävällisille laivaromuttamoille tai alusten omistajille, jotka lähettävät aluksensa ympäristöystävällisiin romuttamoihin joko täydellistä romutusta tai puhdistusta varten.

5.6.2 ETSK toteaa, että komissio aikoo tutkimuksesta saatavien tulosten perusteella arvioida, onko yhtenä vaihtoehtona oleva ympäristöystävällistä laivanromutusta koskeva pakollinen kansainvälinen rahoitusjärjestelmä ("laivanromutusrahasto") mahdollista toteuttaa. ETSK odottaa, että tutkimuksessa otetaan huomioon yhteisön oikeuteen kuuluvat aiheuttamisperiaate ja tuottajan vastuuta koskeva periaate. Komitea katsoo lisäksi, että turvallisen ja kestävyysperiaatteiden mukaisen laivanromutustoiminnan rahoitukseen liittyvää ongelmaa ei kyetä ratkaisemaan, ennen kuin on saatu sovittua sellaisista soveltuvista järjestelyistä, joissa asianmukaisesti heijastuu asianomaisten osapuolten suhteellinen osuus aluksen elinkaaren mittaisessa vastuuketjussa.

5.6.3 IMO on jo perustanut vapaaehtoisen kansainvälisen laivankierrätysrahaston edistämään IMO:n teknisen yhteistyön kautta turvallista ja ympäristön kannalta järkevää alusten kierrätystä. Alusten omistajia tulisi kannustaa kartuttamaan rahastoa. Lisäksi tulisi tutkia tarkemmin, miten tällainen rahasto voi edistää yleissopimuksen tavoitteita. Samaan tarkoitusta palveleva EU:n rahasto joutuisi kohtaamaan rahoitusongelmia, koska tuet ympäristöystävälliselle laivanromutukselle eivät olisi unionin lainsäädännön mukaan oikeutettuja.

⁽¹²⁾ Study on the Certification of Ship Recycling Facilities, loppuraportti, syyskuu 2008.

⁽¹³⁾ KOM(2007) 269 lopullinen.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi bensiinihöyryn talteenotto-ohjelman toisesta vaiheesta, joka koskee henkilöautojen polttoainetäydennystä huoltoasemilla”

KOM(2008) 812 lopullinen – 2008/0229 COD

(2009/C 277/14)

Esittelijä: **Francis DAVOUST**

Neuvosto päätti 20. tammikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toisesta vaiheesta, joka koskee henkilöautojen polttoainetäydennystä huoltoasemilla

KOM(2008) 812 lopullinen – 2008/0229 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Francis **Davoust**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 194 ääntä puolesta ja 2 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK pitää tervetulleena tarkasteltavana olevaa ehdotusta direktiiviksi, joka perustuu seuraavissa asiakirjoissa tehtyihin sitoumuksiin:

- ilman pilaantumista koskeva teemakohtainen strategia
- komission ehdotus bensiinin ja dieselpolttoaineiden laadusta annetun direktiivin 98/70/EY muuttamisesta, jonka tavoitteena on helpottaa biopolttoaineiden ja bioetanolin laajempaa käyttöönnottoa erityisesti väljentämällä bensiinin höyrynpainevaatimuksia. Komissio tunnusti tässä yhteydessä, että ehdotus saattaa lisätä haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjä ja toikin esille, että se aikoo tehdä bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toista vaihetta koskevan ehdotuksen päästölisäysten neutraloimiseksi.
- ilmanlaadusta annetun uuden direktiivin yhteydessä annettu lausuma, jossa komissio tunnustaa, että ilmanlaatuavoitteiden saavuttamiseksi on ilman epäpuhtauksia torjuttava niiden lähteellä, ja jossa ehdotetaan tästä syystä useita uusia yhteisön toimia, kuten bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toista vaihetta.

1.2 ETSK muistuttaa, että direktiivin 94/63/EY tavoitteena on niiden bensiinihöyryjen talteenotto, jotka aiheutuvat bensiinin varastoinnista ja sen jakelusta varastoalueilta huoltoasemille (niin sanottu bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman ensimmäinen vaihe). Bensiinihöyryä vapautuu huoltoasemalla bensiinitoimitusten yhteydessä. Tämä bensiinihöyry otetaan talteen säiliöautoihin tai siirrettäviin säiliöihin ja palautetaan varastoalueelle, josta se voidaan jakaa uudelleen.

1.3 ETSK pitää tervetulleena komission valintaa, jonka mukaan bensiinihöyryn toisen vaiheen talteenottolaitteistot otetaan käyttöön

- a. kaikilla uusilla ja merkittävästi uudistetuilla huoltoasemilla, joilta jaellaan yli 500 m³ bensiiniä vuodessa

- b. kaikilla uusilla ja merkittävästi uudistetuilla huoltoasemilla, joilta jaellaan yli 500 m³ bensiiniä vuodessa ja suurilla olemassa olevilla huoltoasemilla (siis sellaisilta joilta jaellaan yli 3 000 m³ bensiiniä vuodessa)

- c. b vaihtoehdon mukaisilla huoltoasemilla ja asuinrakennuksissa tai niiden alla sijaitsevilla huoltoasemilla

- d. c vaihtoehdon mukaisilla huoltoasemilla, johon lisättäisiin vaatimus kaikkien toisen vaiheen laitteistojen automaattisesta seurantalaitteesta, joka rajoittaisi bensiininmyyntiä, jos talteenottolaitteisto ei toimi oikein.

1.4 Vaihtoehtojen yksityiskohtainen arviointi esitetään tämän ehdotuksen liitteenä olevassa vaikutustenarvioinnissa, joka on saatavilla verkkosivulla ⁽¹⁾.

1.5 ETSK suosittaa tarkasteltavana olevan direktiivin hyväksymistä 3, 4 ja 5 artiklaan ehdotetuin muutoksin.

2. Yleiset huomiot

2.1 Komission lainsäädäntöehdotuksen tavoitteena on varmistaa, että henkilöautojen polttoainetäydennyksen yhteydessä huoltoasemilla ilmakehään pääsevät bensiinihöyryt otetaan talteen (niin sanottu bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toinen vaihe).

2.2 ETSK on hyvin huolissaan siitä, että bensiinin sisältämien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (bentseeni ja otsoni) päästöt aiheuttavat paikallisia ja alueellisia ilmanlaatuongelmia. Yhteisössä on jo annettu niitä koskevia ilmanlaatuunormeja ja -tavoitteita. Alailmakehän otsoni on valtioiden rajat ylittävä epäpuhtaus ja kolmanneksi merkittävin kasvihuonekaasu. Bentseenin

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/petrol.htm>.

tiedetään aiheuttavan ihmiselle syöpää. Hiilivedyt on luokiteltu useampiin luokkiin, jotka eroavat toisistaan molekyyliarakenteensa (suoraketjuiset, rengasrakenteiset) puolesta. Aromaattisilla hiilivedyillä on tyydyttämätön rengasrakenne, jonka runkona on kuusi hiiliatomi. Näistä tärkein on bentseeni (C₆H₆). Terveystieteiden tutkimusten mukaan Euroopan parlamentti ja komissio olivat asettaneet eurooppalaisiksi raja-arvoksi vuonna 2006 keskimäärin 9 µg/m³ vuodessa ja vuoteen 2010 asetettuna tavoitteena on 5 µg/m³. ETSK kiinnittää erityistä huomiota tarpeeseen suojella sekä säännöllisesti autonsa tankkaavia kuluttajia että jatkuvasti höyrylähtöjen lähetyksillä työskentelevää ko. yritysten henkilöstöä.

2.3 Moottoriajoneuvojen polttoainesäiliöistä tai polttoainetäydennyksen aikana haihtuvat bensiinihöyryt ovat näiden päästöjen ensisijaisia lähteitä. Vastikään bensiinin laadusta annettuun direktiiviin tehdyt muutokset, joilla sallitaan entistä suuremman etanolimäärän sekoittaminen bensiiniin, korostavat kyseistä päästöongelmaa, sillä seurauksena on höyrypaineen lisääntyminen säiliöissä. Sen vuoksi on aika etsiä uusia keinoja näiden päästöjen vähentämiseksi.

2.4 ETSK suosittaa painokkaasti, että komissio kiinnittää viipymättä huomiota mahdollisuuteen muuttaa moottoriajoneuvoja Yhdysvaltain mallin mukaan siten, että bensiinihöyryt jäävät moottoriajoneuvojen polttoainesäiliöihin, jonne ne otetaan talteen, ja että komissio tekee asiaankuuluvia ehdotuksia saman tien.

2.5 ETSK kannattaa komission nyt esittämiä ehdotuksia, joilla pyritään vähentämään moottoriajoneuvojen polttoainetäydennyksen aikana haihtuvien bensiinihöyryjen päästöjä.

2.6 ETSK korostaa, että nykyiset käytänteet polttoainetäydennyksen aikana vapautuvien bensiinihöyryjen talteenotossa vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioiden kesken. Näin ollen komitea kannattaa komission ehdotusta soveltaa 175 artiklaa sen varmistamiseksi, että polttoainetäydennyksen yhteydessä haihtuvien bensiinihöyryjen talteenottamisessa noudatetaan eurooppalaisia vähimmäisstandardeja, ja samalla jätetään jäsenvaltioille mahdollisuus asettaa halutessaan tiukempia normeja.

2.7 Direktiivissä 94/63/EY säädetään jo niiden bensiinihöyryjen talteenotosta, jotka aiheutuvat bensiinin varastoinnista ja sen jakelusta huoltoasemille (niin sanottu bensiinihöyryjen talteenotto-ohjelman ensimmäinen vaihe).

2.8 ETSK näkee selkeän yhteyden ilmanlaadun parantamispyrkimysten ja bensiinihöyryjen talteenoton toisen vaiheen välillä.

2.9 Lisäksi ETSK toteaa, että ehdotus on yhdenmukainen yhteisön kuudennen ympäristöä koskevan toimintaohjelman kanssa ja myös yhteensopiva Lissabonin strategian kolmen pilarin kanssa. Se on omiaan edistämään bensiinihöyryjen talteenoton toisen vaiheen tekniikoiden kysyntää ja kehittämistä.

3. Erityistä

3 artikla

Huoltoasemat

3.1 1 kohta

3.1.1 Ensimmäisessä virkkeessä tulisi selkeyttää ilmaisua ”suunniteltu”. ETSK katsoo, että on hyvin vaikeaa olla varma siitä, että

huoltoaseman avaamisen jälkeen jaeltavan bensiinin määrä vastaa hanke-vaiheessa kaavailtua.

3.1.2 ETSK haluaisi lisätä kohdan ensimmäisen virkkeen jälkeen seuraavan uuden virkkeen: ”Huoltoaseman on ilmoitettava jaellusta määrästä kolmen kuukauden kuluessa toimintansa aloittamisesta.”

3.1.3 ETSK pitää tarpeellisena, että kaikkien uusien huoltoasemien, joiden jakeluvolyymi on alle 500 m³ bensiiniä vuodessa, tulee ilmoittaa, jos jakelun määrä ylittää 500 m³. Tämä vaatimus on täytettävä viimeistään 500 m³ jakelumäärän ylitysjanakohtaa seuraavan vuoden ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Tällaisessa tapauksessa asiaankuuluvat laitteistot on asennettava samana vuonna kuuden kuukauden kuluessa.

3.1.4 Toisessa virkkeessä ”työtilana”-sanan eteen tulisi lisätä ”erillisenä”, sillä huoltoaseman toimintaan tarvittavat toimistotilat voivat olla kiinteä osa rakennusta.

3.1.5 Näin muutettuna 1 kohta kuuluu siis seuraavasti:

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki uudet huoltoasemat varustetaan bensiinihöyryjen talteenotto -ohjelman toisen vaiheen järjestelmällä, jos jaeltavan bensiinin todellinen tai suunniteltu määrä on yli 500 m³ vuodessa. **Huoltoaseman on ilmoitettava jaellusta määrästä kolmen kuukauden sisällä toimintansa aloittamisesta. Kaikkien uusien huoltoasemien, joilta jaellaan alle 500 m³ bensiiniä vuodessa, tulee ilmoittaa, jos jakelun määrä ylittää 500 m³. Tämä vaatimus on täytettävä viimeistään 500 m³ jakelumäärän ylitysjanakohtaa seuraavan vuoden ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Tällaisessa tapauksessa asiaankuuluvat laitteistot on asennettava samana vuonna kuuden kuukauden kuluessa.** Kaikki pysyvästi asuutilana tai erillisenä työtilana käytettävässä rakennuksessa sijaitsevat uudet huoltoasemat on kuitenkin varustettava bensiinihöyryjen talteenotto -ohjelman toisen vaiheen järjestelmällä riippumatta jaeltavan bensiinin todellisesta tai suunnitellusta määrästä.

3.2 2 kohta

3.2.1 ETSK pitää tarpeellisena käsitteen ”muutostöiden yhteydessä” selkeyttämistä. Komitea katsoo tällöin, että on oltava kyse huomattavista muutoksista, esimerkiksi jakelu- ja täyttölaitteiden bensiinin jakelumäärän lisäämisestä yli 20 prosenttia vastaavaan alkuperäiseen jakelumäärään verrattuna tai miehitetyn itsepalveluhuoltoaseman muuttamisesta miehittämättömäksi itsepalveluhuoltoasemaksi.

3.2.2 ETSK esittää, että huomattaviksi muutostöiksi ei lasketa huoltoaseman kyltin vaihtoa, perinteisen aseman muuttamista miehitettyksi itsepalveluasemaksi tai laitteistojen mukauttamista voimassa olevien sääntöjen vaatimalla tavalla.

3.2.3 Näin muutettuna 2 kohta kuuluu siis seuraavasti:

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki olemassa olevat huoltoasemat, joilta jaellaan yli 500 m³ bensiiniä vuodessa, varustetaan muutostöiden yhteydessä bensiinihöyryn toisen vaiheen talteenottojärjestelmällä. **Kyseen on oltava huomattavista muutoksista, kuten jakelu- ja täyttölaitteiden bensiinin jakelumäärän lisäämisestä yli 20 prosenttia vastaavaan alkuperäiseen jakelumäärään verrattuna tai miehitetyn itsepalveluhuoltoaseman muuttamisesta miehittämättömäksi itsepalveluhuoltoasemaksi. Huomattaviksi muutostöiksi ei sen sijaan lasketa huoltoaseman kyltin vaihtoa, perinteisen aseman muuttamista miehitetyksi itsepalveluasemaksi tai laitteistojen mukauttamista voimassa olevien sääntöjen vaatimalla tavalla.**

3.3 3 kohta

3.3.1 ETSK suosittaa, että kohdan loppuun lisätään seuraava teksti: "Kaikkien uusien huoltoasemien, joilta jaellaan alle 3 000 m³ bensiiniä vuodessa, on ilmoitettava kalenterivuoden kuluessa, jos jakelun määrä ylittää 3 000 m³." Tällaisessa tapauksessa asiaankuuluvat laitteistot on asennettava samana vuonna kuuden kuukauden kuluessa.

3.3.2 Näin muutettuna 3 kohta kuuluu siis seuraavasti:

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että olemassa olevat huoltoasemat, joilta jaellaan yli 3 000 m³ bensiiniä vuodessa, varustetaan bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toisen vaiheen järjestelmällä viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2020. **Kaikkien uusien huoltoasemien, joilta jaellaan alle 3 000 m³ bensiiniä vuodessa, on ilmoitettava kalenterivuoden aikana, jos jakelun määrä ylittää 3 000 m³. Tällaisessa tapauksessa asiaankuuluvat laitteistot on asennettava samana vuonna kuuden kuukauden kuluessa.**

4 artikla

Bensiinihöyryn talteenoton sallittu vähimmäistaso

3.4 1 kohta

3.4.1 ETSK ehdottaa 85 prosentin korvaamista 90 prosentilla. Osa jäsenvaltioista on jo asettanut kyseisen raja-arvon vähimmäistalteenottoasteelle.

3.4.2 Näin muutettuna 1 kohta kuuluu siis seuraavasti:

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toisen vaiheen järjestelmien hiilivetyjen talteenottotehokkuus on **85 90** prosenttia tai enemmän.

3.5 Uusi kohta

3.5.1 ETSK suosittaa bensiinihöyryn toisen vaiheen talteenotto-laitteistoja koskevan määritelmän selkeyttämistä.

5 artikla

Määräaikaistarkastukset ja säännösten noudattaminen

3.6 1 kohta

3.6.1 ETSK katsoo, että sellaisten huoltoasemien vuosittainen tarkistus, joilla on automaattinen seurantajärjestelmä, on erityisen tärkeää, koska toimintahäiriön sattua paikalla ei ole ihmistä.

3.6.2 Näin muutettuna 1 kohta kuuluu siis seuraavasti:

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hiilivetyjen talteenottotehokkuus testataan vähintään kerran vuodessa, **jos on asennettu automaattinen seurantajärjestelmä.**

3.7 2 kohta

3.7.1 ETSK ehdottaa ensimmäisen virkkeen poistamista.

3.7.2 Komitea suosittaa että toisessa virkkeessä oleva teksti "ja pysäytettävä automaattisesti bensiinin tulon viallisesta bensiinipumpusta, ellei toimintahäiriötä ole korjattu seitsemän päivän kuluessa" korvataan tekstillä "Ellei tarvittavia korjauksia ole suoritettu 72 tunnin kuluessa bensiinihöyryn toisen vaiheen talteenottolaitteiston häiriötä koskevan ilmoituksen toimittamisesta, bensiinin jakelu keskeytetään".

3.7.3 Komission esittämä seitsemän päivän määräaika on aivan liian pitkä. Säännöksen tulisi koskea myös miehitettyjä huoltoasemia.

3.7.4 Näin muutettuna 2 kohta kuuluu siis seuraavasti:

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hiilivetyjen talteenottotehokkuus testataan vähintään kerran kolmessa vuodessa, jos on asennettu automaattinen seurantajärjestelmä. Automaattinen seurantajärjestelmän on havaittava bensiinihöyryn talteenotto -ohjelman toisen vaiheen järjestelmän sekä omat toimintahäiriönsä, **ja** ilmoitettava toimintahäiriöistä huoltoaseman toiminnanharjoittajalle ja pysäytettävä automaattisesti bensiinin tulon viallisesta bensiinipumpusta, ellei toimintahäiriötä ole korjattu seitsemän päivän kuluessa. **Ellei tarvittavia korjauksia ole suoritettu 72 tunnin kuluessa bensiinihöyryn toisen vaiheen talteenottolaitteiston häiriötä koskevan ilmoituksen toimittamisesta, bensiinin jakelu keskeytetään.**

Bryssel 13. toukokuuta 2009

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta”

KOM(2008) 780 lopullinen – 2008/0223 COD

(2009/C 277/15)

Esittelijä: Algirdas ŠIUPŠINSKAS

Neuvosto päätti 27. tammikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu)

KOM(2008) 780 lopullinen – 2008/0223 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoliikenne” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Algirdas Šiupšinskas.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 147 ääntä puolesta ja 1 vastaan 2:n pidättyessä äänestämästä.

1. Suositukset

1.1 ETSK kannattaa komission ehdottamaa parannusta rakennusten energiatehokkuudesta (*Energy Performance of Buildings, EPBD*) annettuun direktiiviin, kuitenkin eräin varauksin: Saneeraukset on ehdotetussa direktiivissä nivottava velvoitteeseen parantaa rakennusten energiatehokkuutta, jotta vähennetään energiantarvetta ja alennetaan energiakustannuksia.

1.2 Jäsenvaltioiden on EU:n poliittisten tavoitteiden mukaisesti varmistettava, että kun rakennuksia saneerataan niiden energiatehokkuuden parantamiseksi, alennetaan sekä energiankulutusta että energiakustannuksia.

1.3 Kyseisen direktiivin perusteella annettavissa kansallisissa säännöksissä on otettava huomioon arkkitehtoniset ja rakennustekniset erityispiirteet eli lämmityksen, jäähdytyksen, ilmastoinnin, valaistuksen, mekaanisten laitteiden (esimerkiksi hissien), veden lämmityksen sekä vesi- ja jätevesihuollon edellyttävä energiantarve.

1.4 ETSK kannattaa suositusta tutkia ennen rakennustöiden aloittamista seuraavien teknisten mahdollisuuksien toteutettavuus:

- lämmön- ja sähköntuotanto uudistuvista energialähteistä
- lämmön ja sähkön yhteistuotanto ja mahdollisesti lämmön, sähkön ja jäähdytyksen yhteistuotanto
- kaukolämpö ja kaukojäähdytys
- lämpöpumput
- maalämpöpänturit ja lämmönkeruupiiri.

1.5 ETSK pitää tärkeänä, että jäsenvaltiot pyrkivät yhä enemmän parantamaan aktiivisesti rakennusalan ammattikoulutusta kestävyysajattelua noudattavaa rakentamista ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä silmällä pitäen.

1.6 Komitea on tyytyväinen etenkin siihen, että ehdotetussa direktiivissä tuodaan esiin julkissektorin johtoasema koko rakennusalan kehittämisessä.

1.7 Jäsenvaltioita ja paikallisviranomaisia kehoitetaan hyödyntämään nykyistä aktiivisemmin ja tehokkaammin Euroopan investointipankin varoja ”kolmansien osapuolten rahoitustavan”⁽¹⁾ edistämiseksi energiapalveluyritysten avulla.

1.8 Lämmitys-, tuuletus- ja ilmastointilaitteita tulisi tarkastaa toistuvasti säännöllisin väliajoin jäsenvaltioiden säännösten mukaisesti ja ottaa huomioon tarkastuskustannukset. Tarkastusraporttien tulisi sisältää mahdollisia parannuksia käsittelevien suositusten ohella myös vaatimuksia laitteiden käyttövarmuudesta.

1.9 Ehdotetussa uudelleenlaaditussa direktiivissä jäsenvaltioita kehoitetaan myös asettamaan ja soveltamaan seuraamuksia ja rangaistuksia. ETSK katsoo, että ne tulisi eriyttää sen mukaan, onko kyseessä yksityinen vai julkinen toimija, ja että seuraamusten tai rangaistuksen laajuuden määrittämisen tulisi kuulua toissijaisuusperiaatteen piiriin. ETSK on myös sitä mieltä, että jos yhteisön säännösten noudattamatta jättäminen on virhe, se tulisi myös määrittää virheeksi yhteisön tasolla direktiivissä.

⁽¹⁾ Ks. direktiivi 93/76/ETY, EYVL L 237, 22.9.1993, s. 28-30.

1.10 ETSK katsoo, että jäsenvaltioiden tulisi antaa kansalaisilleen teknistä tukea asuntojen saneerauksen yhteydessä.

1.11 Kaikille EU:n uusille jäsenvaltioille ominaisilla, samanlaisista elementtitaloista muodostuvilla suurilla asuinalueilla taloyhtiöiden on vaikea antaa energiatehokkuustodistuksia kaikille tyyppielementtitaloille. Jos energiatehokkuustodistus voidaan antaa vastaavan kerrostalon arvioinnin perusteella ⁽²⁾, säästetään saneerauskustannuksia ja vähennetään byrokratiaa.

1.12 Lisäksi kaupunginhallinto voisi tarjota yksittäisten kerrostalojen asukkaille keskitetysti yhdessä palvelupisteessä ratkaisuja muun muassa saneerausrahoitukseen, rakennussopimuksiin, kunnossapitoon ja energiatehokkuustodistusten myöntämiseen liittyvissä asioissa.

1.13 ETSK katsoo, että uudelleen laaditulla direktiivillä vähennetään suhteellisen nopeasti hiilidioksidipäästöjä ja että sillä on myös myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia, koska sen avulla voidaan muun muassa

- alentaa energiantarvetta
- kohentaa heikossa asemassa olevien kotitalouksien elintasoa
- luoda työpaikkoja pitkäaikaistyöttömille.

1.14 ETSK suosittelee, että ikkunanpuitteiden ja rakennustuotteiden uusi merkintä ja rakennusten energiatehokkuudesta annettava direktiivi sovitetaan täysin yhteen.

1.15 ETSK on sitä mieltä, että kun kerrostaloja puretaan siitä syystä, että energiasaneeraus on mahdoton toteuttaa, viranomaisen tulisi ottaa yhteyttä asukkaisiin ja tarjota näille uusia asumismahdollisuuksia. Yleisesti ottaen kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden kuulemisen tulisi sisältyä direktiivin täytäntöönpanemiseksi toteutettavien toimenpiteiden vaatimuksiin. Ainakin tulisi kuulla järjestelmällisesti kansallisia talous- ja sosiaalineuvostoja niissä jäsenvaltioissa, joissa tällainen taho on olemassa ⁽³⁾.

⁽²⁾ Ehdotetun direktiivin 10 artiklan 5 kohdan b alakohdan säännösten laajentaminen.

⁽³⁾ Näin noudatettaisiin perusoikeuskirjan 1 artiklan (ihmisarvo) ja 34 artiklan 3 kohdan (oikeus asumisen tukeen) määräyksiä.

2. Johdanto

2.1 ETSK on jo antanut useita tärkeitä lausuntoja hiilidioksidipäästöjen alentamisesta, energiansäästötoimista yhteisten EU-politiikkojen yhteydessä sekä rakennusten ja niiden laitteiden energiatehokkuudesta. Uudisrakennuksissa päästään EU-säännösten vaatimusten ansiosta tuntuviin tuloksiin, jotka hyödyttävät ensi sijassa kuluttajia ja samalla koko maata. Mainittakoon muun muassa asiakokonaisuudet TEN/227, 263, 283, 274, 286, 309, 269, 299, 311, 332 ja 341 ⁽⁴⁾.

2.2 Unionin 12 uutta jäsenvaltiota ovat unioniin liittyttyään aloittaneet kuitenkin varsin myöhään direktiivin säännösten täytäntöönpanon. Kyseiset valtiot ovatkin rakennusten energiatehokkuudessa vanhoista jäsenvaltioista jäljessä, eivätkä asuin- ja hallintorakennukset vastaa likimainkaan direktiivin vähimmäisvaatimuksia.

2.3 ETSK on esittänyt 17. lokakuuta 2001 antamassaan lausunnossa ⁽⁵⁾ kantansa direktiivistä, joten käsillä olevassa lausunnossa tarkastellaan vain ehdotusta direktiivin 2002/91/EY uudelleen laatimiseksi (KOM(2008) 780 lopullinen). Tarkoituksena on tuoda esiin uusien jäsenvaltioiden ominaispiirteitä kyseisessä direktiivissä tarkasteltujen näkökohtien yhteydessä.

2.4 On ilahduttavaa, että EU:n poliittisiin tavoitteisiin kuuluu myös kansalaisten mahdollisuus parantaa asuinmukavuuttaan sekä alentaa energiamenojaan.

2.5 Voimassa olevassa direktiivissä tarkastellaan jo

- uudisrakennusten ja saneerattavien rakennusten osalta energiatehokkuuden laskentamenetelmää
- kokonaisenergiatehokkuuden vähimmäisvaatimuksia
- energiasertifiointia
- lämmityskattiloiden ja lämmityslaitteiden tarkastusta
- ilmastointilaitteiden tarkastusta.

2.6 Uudelleen laaditussa direktiivissä esitetään nyt asianomaisten toimijoiden kuulemisen jälkeen, mitä voidaan parantaa tavoitteellisella toiminnalla ja miten.

⁽⁴⁾ TEN-erityisjaoston esite *What Energy Policy for Europe?* Äskettäin annettujen ETSK:n lausuntojen (ja muiden ETSK:n lähteiden) pääkohtia.

⁽⁵⁾ "Rakennusten energiatehokkuus", EYVL C 36, 8.2.2002, s. 20.

3. Yleistä

3.1 Energian loppukulutuksesta ja hiilidioksidipäästöistä EU:ssa noin 40 prosenttia tapahtuu rakennuksissa (asuin- ja liikerakennukset). Alan osuus bkt:stä on noin yhdeksän prosenttia (noin 1 300 miljardia euroa) ja noin 7–8 prosenttia (vaikutustenarvioinnin tiivistelmä) työllisyydestä EU:ssa (noin 15–18 miljoonaa Eurostatin ilmoittamista kaikkiaan 225,3 miljoonasta työntekijästä). Rakennuksista on julkisomistuksessa 40 prosenttia, ja pinta-alaltaan alle 1 000 neliömetrin rakennuksia on 74 prosenttia.

3.2 Nyky-yhteiskunnassa kiinnitetään yhä enemmän huomiota seuraaviin seikkoihin:

- ympäristönsuojelu
- kuluttajien turvallisuus (esimerkiksi huoneilman laatu, esteettömyys iäkkäitä ajatellen)
- asumismukavuus
- sähkö- ja lämmityslaitteiden tehokkuus; alaa säädellään lukuisin säädöksin, jotka ovat usein keskenään ristiriitaisia ⁽⁶⁾.

3.3 Kansalaisyhteiskunnan tulisi arvioida pitkäkestoisesta näkökulmasta ehdotetun direktiivin taloudellista vaikutusta sekä ehdotuksen soveltuvuutta ja tulevia vaikutuksia tietyllä alueella asuvien asianosaisten sekä eri yhteiskuntaryhmien silmin.

3.4 Rakennusten energiatehokkuustodistusten myöntäminen ei ole vain väline luokitella rakennus tiettyyn energiatehokkuusluokkaan vaan myös kannustin etsiä uusia suunnitteluratkaisuja.

3.5 Välttämättömien ilmasto- ja ympäristönsuojelutoimien vuoksi rakennusalalla on huomattava työllistämispotentiaali.

3.5.1 Direktiivin 2002/91/EY ja sen ehdotetun uudelleenlaadinnan johdosta voidaan 15 vanhaan jäsenvaltioon luoda vuosittain keskimäärin 60 000 uutta työpaikkaa ja 12 uuteen jäsenvaltioon noin 90 000 työpaikkaa.

3.5.2 Toteuttamalla korkean energiatehokkuuden varmistamistoimet (rakennusten vuosikulutus korkeintaan 50 kWh neliometriä kohti) EU voisi luoda vuosittain 1 000 000 uutta työpaikkaa ⁽⁷⁾ (mikä vastaisi kymmentä prosenttia alan työpaikoista).

⁽⁶⁾ Aloite edelläkävijämarkkinoiden luomiseksi Eurooppaan, KOM(2007) 860 lopullinen.

⁽⁷⁾ Ympäristöasioiden pääosaston tutkimus (sosiaalisen kehityksen virasto).

3.5.3 Liian harvat rakennusalan työntekijät ovat nykyään päteviä käyttämään teknologioita, joita tarvitaan korkeatasoisen energiatehokkuuden saavuttamiseksi. Ehdotetun direktiivin mukaan tulisi varmistaa koulutustoimin niiden työntekijöiden ammattitaito, jotka voidaan työllistää kestävästä kehityksen periaatteita noudattavalla rakennusallalla.

3.6 Juuri tulevaisuuteen suuntautuminen on tärkeää, sillä asiakokonaisuuteen INT/415 kuuluvan lausunnon 3.4 kohdassa ⁽⁸⁾ ETSK esittää kaikkia säädöksiä koskevan kantansa. Sen mukaan säädösten on oltava ymmärrettäviä, helppokäyttöisiä, hyväksyttävissä ja valvottavissa. Direktiivin teknisten näkökohtien osalta voidaan täydentävästi lisätä oikea-aikaisuus, toteutettavuus ja tarkoituksenmukaisuus.

3.7 Asiakokonaisuuteen TEN/299 kuuluvan lausunnon 2.1.3 kohdassa ⁽⁹⁾ todetaan, että tavanomaiset asunnot kuluttavat jo lämmitykseen vuosittain energiaa keskimäärin 180 kWh/m². Esittelijän ja asiantuntijan käytettävissä olevien tietojen mukaan Baltian maiden tyyppitaloissa sekä naapurimaiden suunnitteleman samanlaisissa asunnoissa keskimääräinen lämmitykseen käytetty energiankulutus on noin 150 kWh/m². Kokemuksen perusteella voidaan todeta, että rakennusten energiantarve vähennee saneerauksen ja lämpöeristyksen jälkeen samoissa ilmasto-oloissa puolella.

3.8 Asianomaisiin yhteisön säännöksiin, jotka koskevat nykytilannetta EU:ssa, viitataan asiankokonaisuuteen TEN/299 kuuluvan lausunnon 3.1 kohdassa ⁽⁹⁾.

3.9 Ympäristöasioiden pääosasto sekä yritys- ja teollisuustoiminnan pääosasto laativat parhaillaan tärkeitä säännöksiä sellaisien rakennuselementtien merkinnästä, jotka – vaikka eivät itse tuota energiaa – vaikuttavat energiankulutuksen alenemiseen (ikkunat, seinät, rakenteisiin integroidut rakennustekniset järjestelmät).

3.10 Nykyisten säännösten uudelleenlaadinta tai tarkistus saattaa alentaa rakennusten energiankulutusta huomattavasti.

4. Erityistä

4.1 Uudelleen laaditussa direktiivissä on tehty seuraavat merkittävät muutokset:

— Direktiivin soveltamisalaa on laajennettu. Kaikilla rakennuksilla on oltava energiatehokkuustodistus. On todettava, että pinta-alaltaan alle 1 000 neliömetrin rakennuksia on EU:n nykyisistä rakennuksista 74 prosenttia.

— Energiatehokkuustodistusten myöntämistä on laajennettu ja edistetty julkisella sektorilla.

⁽⁸⁾ "Ennakoiva oikeus", EUVL C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽⁹⁾ "Rakennusten energiatehokkuus – loppukäyttäjien panos", EUVL C 162, 25.6.2008, s. 62.

- Energiatohokkuustodistuksia myöntävien asiantuntijoiden roolia on vahvistettu.
- Jäsenvaltioiden on määriteltävä uusia konkreettisia toimia, jotta energiatohokkuuden parantamiseen tähtäviä investointeja varten luodaan nykyistä edullisemmat rahoitusedellytykset.
- Ilmastointilaitteisiin liittyviin ongelmiin kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota.
- CENin energiatohokkuusstandardeja ajantasaistetaan säännöllisesti.

4.2 Ehdotetun direktiivin johdanto-osan 6. perustelukappaleessa mainittujen rakennusten osuus energiankulutuksesta on kylmän ilmastoinnissa huomattavasti korkeampi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että uudelleen laaditun direktiivin johdanto-osan 8. perustelukappaleessa otetaan etenkin investointeja kohdennettaessa asianmukaisesti huomioon ilmasto- ja paikallisolot.

4.3 ETSK on tyytyväinen ehdotetun direktiivin 10 artiklan säännöksiin, joiden mukaan samaan rakennukseen kuuluvien, erilliseen käyttöön tarkoitettujen huoneistojen tai yksikköjen sertifiointi voi perustua koko rakennuksen yhteissertifiointiin, jos erillisistä huoneistoista koostuva rakennus on varustettu yhteisellä lämmitysjärjestelmällä tai jonkin toisen samaan rakennukseen kuuluvan ja sen kannalta edustavan huoneiston arviointiin. EU:n jäsenvaltiot voivat kuitenkin edelleen yksinkertaistaa tyyppitalojen energiatohokkuustodistusten myöntämismenettelyä.

4.4 Asunnot ovat tulevan omistajan tai vuokraajan kannalta houkuttavampia, jos ehdotuksen 10 artiklan mukaisten – joko pakollisten tai vapaaehtoisten – energiatohokkuustodistusten tiedot ovat luotettavia. Vaihtoehdossa B1 esitetty ehdotus tarkastaa todistuksia pistokokein niiden luotettavuuden varmistamiseksi on ETSK:n mielestä hyväksyttävä ja suositeltava. Tämän ei kuitenkaan tulisi johtaa 22 artiklan mukaisiin seuraamuksiin. On toivottavaa, että asuinrakennusten uudesta energiatohokkuustodistuksesta tulee asiakirja, jolla varmistetaan pitkäjänteinen energiatohokkuus. Riippumattoman asiantuntijan (16 artikla) tulisi yhdessä asentajan kanssa myöntää todistus uuden lämmityslaitteen asennuksesta.

4.5 ETSK on tyytyväinen ehdotetussa direktiivissä asetettuun lämmitysjärjestelmien 20 kW:n nimellistehon raja-arvoon (13 artikla) sekä ilmastointijärjestelmien 12 kW:n nimellistehon raja-arvoon (14 artikla). Sen mukaan, käytetäänkö fossiilisia vai uusiutuvia energialähteitä, EU:n jäsenvaltiot voisivat soveltaa alueillaan erilaisia lämmitysjärjestelmien raja-arvoja ja tarkastusvälejä. Tarkastusraporttien laatua tulisi aina valvoa pistokokein 17 artiklan mukaisesti. Jää epäselväksi, tuleeko asiantuntijan suosituksista järjestelmän parantamiseksi sitovia vai kaikuvatko ne kuuroille korville, tai pidetäänkö 19 artiklan mukaisia ”taloudellisia seurauksia” sanktioina. Jäsenvaltioiden lainsäädännössä tulisi säätää, että lämmityslaitteiden tarkastajilla on tarkastuksen yhteydessä lupa käydä yksityisomistuksessa olevissa rakennuksissa.

4.6 Erityislaboratorio sertifioi valmistajan markkinoille tuoman lämmityskattilan energiatohokkuuden standardivaatimusten mukaisesti ja merkitsee sen lämmityskattilaan. Näin vältetään harhaanjohtava mainonta ja taataan laatu. Suositukset myöhemmin tehtävästä säännöllisestä tai vapaaehtoisesta lämmityskattilan tarkastuksesta käytön aikana motivoisivat omistajan käyttämään lämmityskattilaa tehokkaasti ja hyödyntämään lämmityskattilan maksimaalista teknistä suorituskykyä.

4.7 Vertailtaessa kaikkia uudelleenlaaditun direktiivin säännöksiä voidaan todeta, että ne ovat kaikki huomionarvoisia ja järkeviä ja että ehdotetut keinot rakennusten energiatohokkuuden parantamiseksi eivät ole keskenään ristiriidassa ja voidaan toteuttaa rinnakkain.

4.8 Vaihtoehdon D1 (vaikutustenarvioinnin tiivistelmä) sekä ehdotetun direktiivin 5 artiklan mukaisia EU:n laajuisia energiatohokkuuden ohjearvoja sekä menetelmää tarvitaan, sillä tällä hetkellä eri maissa mitattua vuosittaista kulutusta (kWh/m²) on ilmastoinnista erityispiirteiden vuoksi hankala verrata keskenään. Alueellisten ohjearvojen avulla lämmityksen ja jäähdytyksen edellyttämä energiantarve tulisi voida selvittää eriytetysti. Ohjearvot olisi hyödyllistä määritellä ulkolämpötilan sijaan sellaisten jäsenvaltioiden tyypillisten lämmitys- ja jäähdytyskauden (*heating degree-days*, *cooling degree-days*) pituuden mukaan, joka kuvastavat pikemminkin ilmastoinnin kuin keskimääräisen ulkolämpötilan vaikutusta energiankäyttöön.

4.9 Energiatohokkuuden laskemisessa käytettyjen perusluonteisten parametrien (ei niiden lukuarvojen) on luonnollisesti oltava yhtenäiset kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, ja lisäksi on käytettävä yhdenmukaista laskutapaa. Tällaisista laskelmista tuskin kuitenkaan ilmenee maan tosiasiallinen taso: epäselväksi jää, saavutetaanko kustannusten kannalta optimaalinen taso vai ei, sillä se riippuu monista muista (ilmastosta riippumattomista) vapaan markkinatalouden parametreista.

4.10 Kun kunnostetaan ehdotuksen 4 artiklan (ja vaihtoehdon D3) mukaisesti rakennuksia, joiden energiaindikaattorit ovat vanhentuneita, väliaikaisia tai erittäin huonoja, tulokset ovat näkyvimpiä ja tuntuvimpia. Rakennukset, joissa on suurimpia puutteita, ovat kuitenkin useimmiten myös vanhoja ja huonokuntoisia. Tällaisten rakennusten saneerausta ei kannata edistää valtiontuilla, jos investoitujen varojen kuolettamisaika on selvästi pidempi kuin rakennuksen ennakoitu käyttöikä. Tällaisella menetelyllä olisi saneerausten yhteydessä kielteinen vaikutus. On noudatettava suurta huolellisuutta valittaessa saneerattaviksi rakennuksia, joissa on suurimmat puutteet.

4.11 Koska ei ole olemassa täysin päästöttömiä taloja (9 artikla), josta ei tulisi kiristää liikaa, ja ETSK:n mielestä on menettelyissä noudatettava väljyyttä ja jätettävä jäsenvaltioille toimintavaraa valittaessa optimaalisia ratkaisuja. Päästöttömyyteen tulisi pyrkiä vain tulevaisuuden ihanteena.

4.12 Tässä yhteydessä on viitattava niin sanottuihin passiivitaloihin, joiden vuosittainen lämmöntarve on korkeintaan 15 kWh:a neliometriä kohti, sekä A-energialuokan taloihin, joiden vuosittainen lämmöntarve on korkeintaan 30 kWh:a neliometriä kohti.

5. Päätelmät

5.1 Vaikutustenarvioinnin päätelmien mukaan tarkistettu direktiivi tarjoaa hyvät näkymät energiansäästöille, ja ETSK toivoo, että direktiivin soveltamisalan laajentaminen edistää rakennusten energiansäästöpotentiaalin hyödyntämistä.

5.2 ETSK on sitä mieltä, että uudelleen laaditussa direktiivissä asetettu tavoite ja rahoitusvaikutus ovat vaikeasti saavutettavissa arvioituilla vuosittaisilla kahdeksan miljardin euron investoinneilla, sillä pelkästään uusien jäsenvaltioiden esimerkin perusteella voidaan päätellä, että saneerausten mittasuhteet ovat huomattavasti suuremmat. Saneerausten kustannuksiin ja laajuuteen vaikuttavat tietyt tekijät, jotka eivät riipu direktiivin säännöksistä.

5.3 Liettuassa tarvittavien saneerausten laajuus ja tarve ilmenee seuraavista luvuista: vanhoja ja energiatehokkuuden kannalta epätaloudellisia asuinrakennuksia on noin 40 000. Noin 600 rakennusta on saneerattu energiakustannusten alentamiseksi (useimmiten vaihtamalla ikkunat), ja noin 60 rakennusta on kunnostettu perusteellisesti. Vaikka eri lähteistä peräisin olevat tiedot vaihtelevat, kaikista kuitenkin ilmenee, että suunnitelmista ollaan huomattavasti jäljessä. Jos vauhti jatkuu tällaisena, saneeraustyöt kestävät yli 100 vuotta. Nykyisen direktiivin mukaisia saneerauksia ei ole vielä edes aloitettu.

5.4 Rahoitusta koskevat perusteet. Tyypillinen esimerkki: Liettuan pääkaupungin Vilnan lämpöhuollosta vastaavan *Vilniaus energija* -yrityksen mukaan 60 neliömetrin asunto tarvitsee vuosittain lämmitykseen ja veden lämmitykseen noin 200 kWh/m², josta lämmitykseen noin 140 kWh/m² (10). Rakennusten lämpöeristyksellä ja säästämällä lämmitysenergiaa 50 prosenttia asukkaat säästävät vuosittain 5,07 euroa neliometriä kohti eli 304,20 euroa, kun energian hinta on 0,072 euroa kilowattituntia kohti. Vilnan kaupunginhallinnon mukaan maksaa useammasta asunnosta muodostuvan asuinrakennuksen perusteellinen kunnostus keskimäärin 165 euroa neliometriä kohti (11). Jos saneerausta varten otetut lainat on maksettava 20 vuoden kuluessa, olisi kyseisen rakennuksen asukkaiden maksettava kuukausittain vähintään 41,30 euroa. Kyselyjen perusteella tähän olisi valmis vain viisi prosenttia asukkaista.

(10) K. Nėnius, Vilnan kaupunginhallituksen ohjelma *Let's Renovate Habitation – Renovate Town* (liettuaksi) (Uudistetaan asuinrakennukset – uudistetaan kaupunki), http://www.krea.lt/uploads/Busto_prog_bendrijos_EAIP.ppt#22.

(11) E. Levandraitytė, *Hard Fist Politics Imminent* (Kovan nyrkkin politiikka on lähellä), *Statyba ir architektūra* (liettualainen rakennus- ja arkkitehtuurialan lehti), 2008/12, S. 26–29.

Julkissektori ei kykene osarahoittamaan rakennusten lämpösaneerausta: useamman asunnon asuinrakennusten ajanmukaistamisohjelman hyväksymisen jälkeen vuonna 2004 on marraskuuhun 2008 mennessä asetettu tätä tarkoitusta varten käyttöön 37,3 miljoonaa euroa, mikä vastaa 0,5 prosenttia vuosittaisesta talousarviosta (12). Kun ehdotettu uudelleenlaadittu direktiivi on hyväksytty Euroopan parlamentissa, saneerausprosessille onkin annettava uutta pontta kohdentamalla rakennerahastovarajat nykyistä paremmin, kuten EP:n jäsenen Silvia-Adriana Țicău (RO) on ehdottanut.

5.5 Psykologiset ja oikeudelliset perusteet. Energiakustannuksia alennetaan oleellisesti vain lämpöerityksillä, mutta toimenpiteen kustannusten kuoletusaika on useita vuosikymmeniä. Tämä on ihmisten elinajanodotteen kannalta pitkä aika suunnitelmien tekemiseksi. Nuoret ihmiset eivät tiedä, missä he asuvat 20 vuoden päästä, ja 60. ikävuotta lähestyvät ihmiset miettivät, ovatko he ylipäättään elossa 20 vuoden kuluttua, joten kyseiset väestöryhmät (yhteensä noin 20 prosenttia väestöstä (13)) eivät ole kiinnostuneita rakennusten kunnostuksesta. Lisäksi on varattomia ihmisiä, jotka saavat avustusta lämmityskustannuksia varten. Perustelulta, että saneeraus nostaa asunnon arvoa, putoaa näin pohja. Jos rakennus on vanha ja se puretaan, asunnon omistaja jää ilman asuntoa, eikä hänellä useinkaan ole omistusoikeutta tonttiin, jolla rakennus sijaitti, ellei hän ole ostanut sitä jo aiemmin. Tilannetta parannetaan uudelleen laaditun direktiivin 19 artiklassa, jossa jopa säädetään asunnon omistajiin ja vuokraajiin kohdennetuista tiedotuskampanjoista yhteisöohjelmien yhteydessä.

5.6 Lämpösaneerauksen kannalta epäedullinen on käyttäjien keskuudessa yleinen mielipide, että kunnostus rasittaa asuntojen omistajia monivuotisin lainoin, joita he eivät taloudellisen tilanteen huonontuessa mahdollisesti kykene maksamaan takaisin. Energiatoimittajien kunnostetuista rakennuksista saamat tulot eivät kuitenkaan muutu tai ne jopa nousevat hintasääntelyn mukaisesti, sillä hintoihin vaikuttavat lobbaus ja korruptio. Tällainen mielipide saattaa perustua osittain siihen, että EU:n uusissa jäsenvaltioissa lämmitykseen pääasiassa käytettävän kaukolämmön toimittajat nostavat lämmönkulutuksen vähentyessä ylenpalttista voittoa tavoitellessaan lämpöenergian hintaa kaikkien, myös saneerattujen rakennusten osalta. Ongelmaa ei ole helppo ratkaista. Jos uudelleenlaaditun laajennetun direktiivin täytäntöönpanon jälkeen kustannukset alenevat laitteille säännösten mukaisesti myönnettyjen energiatehokkuustodistusten myötä ja jos rikkomuksista rangaistaan 22 artiklan mukaisesti, voitaisiin kuluttajien pelot hälventää teknisin ja hallinnollisin toimin.

(12) V. Martinaitis, *Energy State of Lithuanian Multiflat Buildings and Challenges for Lithuanian Economy* (Energiantarve Liettuan kerrostaloissa ja Liettuan talouden haasteet), 22.10.2008, aiheesta *The Most Expensive Heating Season* (Kallein lämmitysesonki) järjestetyn seminaarin aineisto.

(13) Liettuan tilastokeskus, Vilnan asukkaat ja asunnot (liettuaksi), http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Vilniaus_saviv.pdf.

5.7 Mittavan kunnostuksen ansiosta rakennuksissa säästetään lämpöenergiaa, mutta hiilidioksidipäästöjen aleneminen ei välttämättä vastaa odotuksia. Kun lämpöenergiaa tuotetaan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa, hyödynnetään sähköntuotannossa vapautuvaa hukkalämpöä. Lämmönkulutusta alennettaessa osa käyttämättömästä hukkalämmöstä voidaan **käyttää** uusien rakennusten lämmitykseen; näin jarrutetaan hiilidioksidipäästöjä.

5.8 Ilman valtion takauksia, tukea ja näkymiä kuluttajat suhtautuvat asiaan kielteisesti. Lisäksi on muistettava, ettei nykyisessä eikä uudelleenlaadittavassa direktiivissä varmisteta yhden palvelupisteen periaatteen noudattamista saneerausprosessissa. Kuluttajat suhtautuvat varautuneesti ehdotuksen 11 artiklan 3 ja 4 kohdassa esitettyyn vaatimukseen, jonka mukaan kun asunto myydään tai vuorataan useamman asunnon rakennuksesta, on

esitettävä energiatehokkuustodistukset vaikka energiakustannukset ovat osoitettavissa maksetuin laskuin, ja molemmat sopimusosapuolet ovat asiasta samaa mieltä.

5.9 On kehitetty lukuisia rakennusmateriaaleja ⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾, joista voidaan valita kulloinkin parhaiten soveltuvat. Jos markkinoille kuitenkin virtaa äkillisesti saneeraukseen tarkoitettuja investointeja rakennusalan elvyttämiseksi, on olemassa vaara, että ylenmääräisessä kiireessä näiden varojen hyödyntämiseksi ei kiinnitetä riittävästi huomiota valittujen tuotteiden laatuun. Toisaalta ehdotetun riippumattomia asiantuntijoita ja valvontajärjestelmää koskevin direktiivin säännöksin (16 ja 17 artikla) voidaan estää huonolaatuisten tuotteiden käyttö, mikäli riippumattomien asiantuntijoiden toimivaltuuksia laajennetaan vastaavasti.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽¹⁴⁾ "Rakennusalan tuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistaminen", EUVL C 218, 11.9.2009, s. 15.

⁽¹⁵⁾ Näin varmistettaisiin ihmisarvoa ja oikeutta asumisen tukeen käsittelevien Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1 artiklan ja 34 artiklan 3 kohdan määräysten noudattaminen.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi jäsenvaltioiden velvollisuudesta ylläpitää raakaöljy- ja/tai öljytuotevarastojen vähimmäistasoa"

KOM(2008) 775 lopullinen – 2008/0220 CNS

(2009/C 277/16)

Esittelijä: **Carmelo Cedrone**

Neuvosto päätti 10. joulukuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 100 ja 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: neuvoston direktiivi jäsenvaltioiden velvollisuudesta ylläpitää raakaöljy- ja/tai öljytuotevarastojen vähimmäistasoa

KOM(2008) 775 lopullinen/2 – 2008/0220 CNS.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Carmelo **Cedrone**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 182 puolesta ja 3 vastaan 8:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) pitää ehdotusta ansiokkaana ja katsoo, että sen avulla yksinkertaistetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, kun kolmesta voimassa olevasta säädöksestä siirrytään yhteen ainoaan. Ehdotus auttaa myös sujuvoittamaan jäsenvaltioiden hallinnollisia menettelyjä, sillä jäsenvaltioiden varastointivaroitteet mukautetaan Kansainvälisen energijärjestön (IEA) velvoitteisiin (tosiasiassa muutos ei ole kovin suuri).

1.2 Ehdotuksessa otetaan huomioon toissijaisuusperiaate ja sovelletaan sitä asianmukaisesti, sillä kyseessä on julkinen hyödyke. Sisämarkkinoiden tulee taata, että maailmanlaajuisessa kriisitilanteessa kaikki unionin jäsenvaltiot voivat ostaa vapaasti kaikkia liikkeelle laskettuja varastoja riippumatta siitä, kuuluvatko ne Kansainväliseen energijärjestöön.

1.3 Nykytilanteessa koordinointi on paras keino ylläpitää öljyn toimitusvarmuutta korkealla tasolla Euroopan unionissa ja mahdollistaa yhteisten kriteerien käyttöönotto.

1.4 Käsillä oleva direktiiviehdotus mahdollistaa nopeiden ja entistä tehokkaampien toimenpiteiden käyttöönoton kriisitilanteissa – myös verrattuna EU:n ja IEA:n järjestelmien nykyisiin suhteisiin – sillä siinä otetaan huomioon kriisitilanteissa mahdollisesti syntyvät todelliset tarpeet.

1.5 ETSK katsoo, että tarvitaan kokonaisvaltaista strategiaa, jonka avulla unionista voidaan tehdä mahdollisimman energiaomavarainen.

1.6 Ehdotettu direktiivi on tämänsuuntainen, mutta se ei vielä riitä toivotun tavoitteen saavuttamiseksi.

1.7 ETSK katsoo, että pääasiallisena ongelmana ei ole niinkään varastojen omistaminen, joka saattaisi aiheuttaa varsin suuria taloudellisia seurauksia ainakin joillekin unionin jäsenvaltioille, vaan ennemminkin valvonta, jonka tulee olla äärimmäisen tiukkaa ja julkista ja jota tulisi mieluiten hoitaa Euroopan tasolla.

1.8 Näin ollen myös yritykset voivat omistaa erityis- ja varmuusvarastoja sillä ehdolla, että valvonta pysyy valtioiden tai parhaimmassa tapauksessa unionin käsissä. Vain siinä tapauksessa, että nämä tarkastukset osoittautuisivat tehottomiksi, voitaisiin edellyttää komission ehdotuksen mukaisesti, että erityisvarastot ovat valtion omistuksessa.

1.9 ETSK pitää varastojen perustamisessa asianmukaisempana kriteeriä, joka perustuu 70 päivän kulutukseen, kuin kriteeriä, joka perustuu 90 päivän nettotuontiin.

1.10 Voidaan myös pyrkiä muuttamaan osa kaupallisista varastoista varmuusvarastoiksi. Todellisen Euroopan sisäisen solidaarisuuden saavuttamiseksi voitaisiin ottaa käyttöön periaate varastojen nopeasta saattamisesta yhteiseen käyttöön kriisitapauksissa. Voitaisiin esimerkiksi tutkia ja mukauttaa Euroopan energiamarkkinoilla jo käytössä olevaa "käytä tai menetä" -periaatetta.

1.11 ETSK kehottaa komissiota arvioimaan mahdollisuutta yhdenmukaistaa öljyvarastoihin eri maissa sovellettavia (valmiste)veroja.

2. Ehdotukset

2.1 ETSK kehottaa komissiota lisäämään toimenpiteitään öljyvarastojen alalla. Tämä koskee erityisesti koordinoitua ja valvontaa. Samanlaisia toimia tarvitaan myös kaasuväyvarastojen kohdalla.

2.2 Tämä merkitsee, että pyrkiessään luomaan energia-alan yhtenäismarkkinoita unionin on omaksuttava entistä merkittävämpi rooli.

2.3 Jokaisen jäsenvaltion tulisi edellyttää ja valvoa, että yrityksillä on riittävät varastot mahdollisista kriiseistä selviytymiseksi.

2.4 Komission tulee puolestaan seurata tilannetta Euroopan tasolla. Jos valtio ei noudata velvollisuuksiaan, sitä on rangaistava velvoittamalla se perustamaan valtion omistuksessa olevia erityisvarastoja. Varastojen rahoituksen pitäisi olla kaikissa tapauksissa mahdollisimman avointa.

2.5 On toivottavaa, että varastoja hallinnoidaan pääasiassa yksityisesti, tosin niin, että sisäisellä tasolla hallinnoinnin tueksi luodaan *revolving fund* -rahasto (joka helpottaa varastojen siirtämistä valtuutetuilta yrityksiltä valtiolle ilman suurta rahantuhlausta). Julkisen vallan tulisi kuitenkin valvoa niitä tarkkaan.

2.6 Komitea pitää kuitenkin unionin osallistumista erittäin tärkeänä, jotta voidaan varmistaa, että valtiot toimivat yhdenvertaisin ehdoin ja että varastojen luomista, ylläpitämistä ja käyttöön antamista koskevia velvoitteita todella noudatetaan, mikäli yksi tai useampi jäsenvaltio tarvitsee niitä.

2.7 On aiheellista muodostaa koordinoitukomitea tai virasto, jolla on todellista toimivaltaa, tai käyttää tehokkaammin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastoa.

2.8 ETSK kehottaa komissiota esittämään Euroopan parlamentille vuosittain kertomuksen varastojen tilanteesta.

3. Johdanto

3.1 Viime vuosina, erityisesti hiljattain, energiatuotteiden toimintahäiriöiden vaara on kasvanut. Toimitushäiriöihin on reagoitu laskemalla öljyä liikkeelle varastoista. Viimeksi kuluneiden 40 vuoden aikana toimituksissa on ollut useita katkoksia eri puolilla maailmaa, ja eri maissa sijaitsevien varastojen käyttö on auttanut helpottamaan ongelmaa asianmukaisella tavalla. Koska Euroopassa on yhdenmetyt öljytuotteiden yhtenäismarkkinat, kaikki häiriöt toimituksissa vaikuttavat mitä todennäköisimmin kaikkiin maihin. Euroopan onkin aiheellista ja hyödyllistä toteuttaa koordinoituja järjestelyjä öljyvarastojen ylläpitämiseksi ja niiden liikkeelle laskemiseksi tulevissa toimitushäiriötilanteissa.

3.2 Tähän sisältyy tarve tehostaa energian toimitusvarmuutta sekä Euroopan unionissa että yksittäisissä jäsenvaltioissa kehittämällä entistä parempia ja tehokkaampia järjestelmiä kriiseistä selviytymiseksi.

3.3 Euroopan unionissa on säädetty jo vuosia sitten jäsenvaltioiden velvollisuudesta ylläpitää jatkuvasti öljyvarastojen vähimmäistasoa, joka perustuu IEA:n yleiseen suositukseen 90 päivän kulutusta vastaavasta määrästä. Maaliskuussa 2007 energian toimitusvarmuutta koskevia kysymyksiä käsitellessään neuvosto kehotti kuitenkin tarkistamaan öljyn varastointimekanismeja EU:ssa ja erityisesti öljyn saatavuutta kriisitilanteissa. Neuvosto korosti EU:n mekanismin ja Kansainvälisen energiajärjestön kriisimekanismin keskinäistä täydentävyyttä.

3.4 Tämä on erityisen tärkeää nykyisen järjestelmän puutteiden takia. Nämä puutteet saattavat estää asianmukaiset toimitukset tarvittaessa ja aiheuttaa vakavia, talousjärjestelmään kohdistuvia seurauksia.

3.5 Koska öljy on edelleenkin tärkein energian lähde unionissa, varastojärjestelmän luotettavuutta on lisättävä, kun otetaan huomioon, ettei energia-alalla ole vielä yhtenäismarkkinoita. Tämä ei kuitenkaan riitä, sillä unionilta puuttuvat myös koordinoitujen toimintamenettelyt, eikä EU:n ja IEA:n järjestelmien välillä ole yhteyttä.

3.6 EU:ssa kaikki toimivat käytännössä haluamallaan tavalla. Järjestelmiä ja käytäntöjä on runsaasti, ja tämä voi muun muassa vääristää talouden toimijoiden välistä kilpailua.

4. Ehdotuksen pääsisältö

4.1 Komissio järjesti ennen direktiiviehdotuksen laatimista useita kuulemistilaisuuksia ja laati asiantuntijoiden avulla **arvion vaikutuksista**.

4.2 Arvioinnissa tarkasteltiin neljää vaihtoehtoa:

— *Vaihtoehto 0*: Ei muuteta nykyistä tilannetta. Tämä vaihtoehto on täysin kelvoton.

— *Vaihtoehto 1*: Tehostetaan nykyisen järjestelmän valvonta- ja koordinoitimekanismeja muuttamatta nykyisiä säännöksiä. Näin nykyiset puutteet säilyisivät ennallaan, eikä merkittäviä parannuksia saavutettaisi.

— *Vaihtoehto 2*: Luodaan keskitetty yhteisön järjestelmä, johon liittyy velvoite kaupallisista varastoista erillisen valtion omistuksessa olevien 90 päivän varmuusvarastojen ylläpitämisestä. Tämä vaihtoehto parantaisi kykyä selviytyä kriisitilanteista, mutta sen kustannukset ovat korkeat.

— *Vaihtoehto 3*: Luodaan erityiset EU:n varmuusvarastot tarkistamalla nykyistä järjestelmää. Tämä vaihtoehto varmistaisi, että lisävolyymia olisi tarvittaessa käytössä, joten se vaikuttaa asianmukaisimmalta ratkaisulta.

4.3 Komission ehdotus perustuu vaihtoehtoon 3. Jäsenvaltiot velvoitetaan kuitenkin vain luomaan varmuusvarastot, jotka vastaavat 90 päivän tuontia tai 70 päivän kulutusta riippuen siitä, kumpi on suurempi. Jäsenvaltioiden ei ole pakko perustaa erityisvarastoja, elleivät ne sitten halua ryhtyä tähän vapaaehtoisesti. Direktiiviin ehdotetaan säännöksiä valvonnan vahvistamiseksi ja siinä edellytetään myös, että kukin jäsenvaltio laatii vuosikertomuksen, jossa annetaan tiedot varmuusvarastojen sijainnista ja omistuksesta.

4.4 Unionin ja IEA:n yleisiä varastointivelvoitteita on tarkoitus lähentää.

4.5 Jäsenvaltiot voivat määritellä entistä joustavammin varastointivelvoitteita koskevat menettelyt ja voivat siirtää tietyt varastointivelvoitteet myös toisen jäsenvaltion hoidettaviksi.

4.6 Ehdotetussa direktiivissä vahvistetaan säännöt ja menettelyt IEA:n johdolla toteutettavia toimia varten (varastojen liikkeelliskäytönä koskeva kansainvälinen päätös). Unioni koordinoi IEA:hen kuulumattomien unionimaiden toimintaa.

4.7 Komissio voi kolmen vuoden kuluttua ehdottaa velvoitetta, jonka mukaan osa kunkin jäsenvaltion varmuusvarastoista olisi pakollisesti valtion tai erityisen viraston omistuksessa.

5. Yleistä

5.1 Komitea kannattaa komission tavoin vaikutusten arvioinnin vaihtoehtoa 3, sillä se ei ole niin vaativa kuin vaihtoehto 2, joka vaikuttaa tällä hetkellä varsinkin taloudellisesti liian raskaalta. Ottaen huomioon valmistelutyön, johon komission ehdotusta täydentävissä asiakirjoissa viitataan, komitea katsoo, että valtion omistuksessa olevien öljytuotteiden erityisvarastojen perustaminen voi olla ristiriidassa sen kanssa, että varmuusvarastoja ja kaupallisia varastoja ylläpidetään yhdessä mahdollisesti jopa samoissa säiliöissä.

5.1.1 Tekniseltä kannalta tämä vaikuttaa hyvältä vaihtoehdolta lukuun ottamatta luonnollisesti ehdotonta vaatimusta varmistaa, että osa varmuusvarastoista, joita ylläpidetään yhdessä kaupallisten varastojen kanssa, on jatkuvasti käytettävissä. Joka tapauksessa on otettava huomioon ne sosiaaliset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset, joita luetteloidut toimenpiteet saattavat aiheuttaa.

5.2 ETSK kannattaa ehdotetun direktiivin tavoitetta eli öljyn ja/tai öljytuotteiden toimittamisessa ilmaantuvien kriisien ratkaisemista.

5.3 Varastojen käytettävyys on, kuten komissio asianmukaisesti toteaa, paras mahdollinen keino öljymarkkinoilla mahdollisesti ilmaantuvien kriisien vakavimpien seurausten ratkaisemiseksi (ei pidä kuitenkaan unohtaa kaasumarkkinoiden nykyistä keskeistä asemaa, vaikka niitä ei käsitelläkään kyseessä olevassa direktiiviehdotuksessa).

5.4 ETSK ei kannata ehdotusta varmuusvarastojen ja kaupallisten varastojen fyysisestä erottamisesta. Näitä varastoja voidaan pitää samoissa laitoksissa tai säiliöissä.

5.5 Komitea katsoo, että komission esittämää kolmea muuta strategiaa, joita Kansainvälinen energiajärjestö on ajanut jo vuodesta 1974, tulee edistää ja vahvistaa.

5.5.1 *Kotimaista tuotantoa olisi lisättävä.* (Osa jäsenvaltioista ei tee näin, sillä ne pyrkivät säilyttämään strategiset öljyvarat maaperässä tai pitämään raakaöljyn hinnat korkealla.)

5.5.2 *Teknologisia vaihtoehtoja tulisi soveltaa entistä laajemmin energian käytössä tähtäämällä strategiaan, jonka tavoitteena on lisätä vaihtoehtoja primaaripolttoaineiden käytölle sähköenergian tuotannossa.* Tähän voidaan päästä korvaamalla polttoöljy – luonnollisesti silloin, kun se on teknisesti, ympäristöllisesti ja taloudellisesti mahdollista – etupäässä maakaasulla, hiilellä (jonka ”puhtaalla” käytöllä näyttää olevan hyvät näkymät) ja ydinpolttoaineilla (myös tässä tapauksessa soveltaen uusimman sukupolven tekniikkaa).

5.5.3 *Kulutusta tulisi rajoittaa.* Tämän pitäisi koskea lämmityksen ja kemianteollisuuden sijaan ennemminkin yksityisliikennettä osana yleistä strategiaa julkisen liikenteen käytön lisäämiseksi.

5.5.3.1 Kun otetaan huomioon, että Euroopassa saattaa syntyä piakkoin uudelleen kriisitilanteita energian toimituksessa, vaikka tällä hetkellä ei ollakaan enää edellisen kesän kaltaisessa uhkavassa hätätilanteessa, edellä mainittu strategia on perusteltu myös siksi, että yksityisliikenne näyttää monelta kannalta (erityisesti ympäristön kannalta) saavuttaneen ääriarajat, minkä johdosta on aiheellista miettiä tarkkaan mahdollisia tasapainottavia toimia.

6. Erityistä

6.1 Ehdotetussa direktiivissä olisi toivottavaa tehdä entistä selkeämpi ero erityisvarastojen (9 artikla) ja varmuusvarastojen (3 artikla) välille. Siinä tulisi tehdä selväksi, perustuuko näiden kahden kategorian ero yksinomaan siihen, velvoitetaanko jäsenvaltiot niiden perustamiseen, vai liittyykö erilaiseen määrittelyyn myös varastoitavat öljytuotetyypit siten, että kukin jäsenvaltio voi valita, täyttävätkö se velvoitteen koota muiden öljytuotteiden varastoja, jotka tässä tapauksessa eivät muodosta varmuusvarastoja. Perusteet sille, miksi tietyt tuotteet tai tietyt öljyalaadut sisällytetään varastoihin jättäen muut ulkopuolelle, eivät ole selkeät.

6.2 Se, missä varmuusvarastoja tulee ylläpitää (3 artikla), ei käy selvästi ilmi, sillä artikkelissa käytetään ilmausta ”yhteisön alueella”. Voisi olla lisäksi aiheellista esittää varastointipaikoille – sekä yhteisille Euroopan laajuisiin energiaverkkoihin, jos niihin sisältyy tulevaisuudessa myös öljy – maantieteelliset ja ilmastolliset vaatimukset, jotka mahdollistavat tarvittaessa asianmukaisen pääsyn kaikkien maiden varastoihin. Varastoinnista huolehtiminen tulisi antaa useamman jäsenvaltion vastuulle esimerkiksi vuorotteluperiaatteella.

6.3 Ehdotetun direktiivin 5 artiklan sisältöä on selkiytettävä. Nykymuodossaan se voi johtaa väärinkäsityksiin. Erityisesti vaikuttaa siltä, että artiklan 1 ja 2 kohta ovat keskenään ristiriidassa. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueella sijaitseviin varmuusvarastoihin on jatkuvasti fyysinen pääsy ja että ne ovat kaikkina aikoina käytettävissä. Artiklan 2 kohdasta taas saa sen vaikutelman, että jäsenvaltiot voivat päättää myös toisistaan eriävillä tavoilla varastojen käytöstä ja liikkeelle laskemisesta.

6.4 Voisi olla aiheellista asettaa kaikille keskusvarastointilaitoksille yhdenmukaiset vaatimukset, jotka niiden on täytettävä varmistessaan ehdot, joiden mukaisesti ne tarjoavat varastoja käyttöön (7 artiklan 4 kohta).

6.5 Koordinoitiryhmälle (18 artikla) ei anneta kovin merkittäviä tehtäviä, sillä sen on tarkoitus vain osallistua analyysien tekemiseen öljyn toimitusvarmuustilanteesta yhteisössä (valvonta on sen sijaan komission vastuulla) sekä edistää koordinoitua ja toimenpiteiden täytäntöönpanoa tällä alalla. Olisi toivottavaa, että ryhmälle annettaisiin merkittävämpi rooli esimerkiksi varastojen ja menettelyjen tarkastuksessa ja valvonnassa (jopa niin, että perustettaisiin todellinen virasto).

6.6 ”Tarvittavia” toimenpiteitä (21 artikla), jotka jäsenvaltioiden on toteutettava vakavan toimitushäiriön ilmaantuessa, ei ole tarkennettu. Olisi aiheellista määrittää etukäteen, montako prosenttia raakaöljystä ja öljytuotteista kunkin jäsenvaltion on laskettava liikkeelle, tai kuinka suuria leikkauksia niiden on tehtävä kulutukseen. Näiden osuuksien tulisi olla mieluiten yhtä suuria tai ainakin suhteessa käytössä olevien tai käytettyjen varastojen suuruuteen. Lisäksi kun otetaan huomioon, että varastojen tarkoituksena on eurooppalaisen solidaarisuuden luominen, olisi tarpeen määritellä entistä tarkemmin, missä muodossa jäsenvaltioiden solidaarisuutta ja korvauksia toteutetaan kriisitapauksissa. Tämä koskee erityisesti EU:hun kuuluvien tuottajamaiden velvoitteita. Olisi myös aiheellista jakaa eurooppalaiselle yleisölle tietoa näistä tärkeistä kysymyksistä, jotta unionia saataisiin tuotua lähemmäs kansalaisia.

6.7 ETSK katsoo, että toimitusten väheneminen kriisitilanteissa ei saisi vaikuttaa henkilö- ja tavaraliikenteeseen. On varmistettava toimitukset yleensäkin lämmityksen takaamiseksi, mutta erityisesti sairaaloiden ja koulujen kaltaisten julkisten tilojen lämmittämiseksi. Myös petrokemian teollisuuden toimitukset on taattava.

6.8 IEA-sopimuksessa määrättyjen menettelyjen yhdenmukaistamisen varmistamiseksi (21 artiklan 3 kohta) sekä Euroopan yhteisöön että IEA:hen kuuluvat valtiot voivat käyttää erityisvarastojaan (niissä valtioissa, joissa niitä on) ja varmuusvarastojaan kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi. Näin syntyy kuitenkin tilanne, jossa vain jäsenvaltiot, jotka kuuluvat sekä EU:hun että IEA:hen, osallistuisivat toimintaan. Tämän välttämiseksi olisi kaikki EU:n jäsenvaltiot velvoitettava perustamaan erityisvarastoja tai käyttämään jo olemassa olevia varastoja. Erityisvarastot annettaisiin komission yksinomaiseen käyttöön toissijaisuusperiaatteen mukaisesti, ja niiden hallinnoinnista huolehtisi koordinoitiryhmä.

6.9 Ei ole täysin selvää, kenelle seuraamukset on suunnattu (22 artikla). Jos seuraamukset on tarkoitettu yksinomaan yrityksille, vaikuttaa asianmukaiselta, että jäsenvaltiot päättävät niiden suuruudesta ja huolehtivat niiden langettamisesta. Jos seuraamuksia voidaan asettaa valtioille, ne tulee määrittää ja niitä tulee säätää yhteisön tasolla.

6.10 Komissiota avustavan komitean asettaminen (24 artikla) ei vaikuta tarpeelliselta, ellei sitten kyseessä ole komitea tai koordinoitiryhmä, josta on jo säädetty. Lisäksi 24 artiklassa ei mainita kyseisen komitean mahdollisia tehtäviä eikä täsmennetä sen kokoonpanoa eikä jäsenten määrää. Siinä ei myöskään viitata lainkaan siihen, miten se on tarkoitus rahoittaa. Ehdotetussa direktiivissä ei tuoda selkeästi esille tarkastuksia suorittavien ”komission yksiköiden” (19 artikla), ”koordinoitiryhmän” (19 artikla) ja ”komitean” (24 artikla) välisiä eroja. ETSK pitää tätä valitettavana, sillä se ei edistä millään tavalla avoimuutta eikä demokratiaa.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista”

KOM(2008) 887 lopullinen – 2008/0263 COD

(2009/C 277/17)

Esittelijä: **Josef ZBOŘIL**

Neuvosto päätti 29. tammikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 295 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista

KOM(2008) 887 lopullinen – 2008/0163 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Josef Zbořil.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 183 ääntä puolesta ja 3 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen Euroopan komission aloitteeseen ja pitää luotettavan, toimivan, tehokkaan ja varman maantieliikennejärjestelmän (sekä alalla tarjottavien palveluiden) varmistamista välttämättömänä.

1.2 Komitea kannattaa ehdotetun direktiivin hyväksymistä älykkäitä tieliikennejärjestelmiä koskevan toimintasuunnitelman toteuttamiseksi, koska direktiivi tarjoaa tarvittavat oikeudelliset puitteet älykkäiden liikennejärjestelmien koordinoinnille samalla kun säilytetään suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen kunnioittamisen edellyttämä joustavuus.

1.3 Maantieliikenteen perusrakenteiden käytettävyyden ja liikenteen sujuvuuden varmistamiseksi on oleellista, että on jatkuvasti ja keskeytyksettä saatavissa ajantasaista tietoa liikennetapahtumista ja -ilmiöistä, jotka rajoittavat liikkumista infrastruktuuriverkon tietyissä kohdissa tai osuuksilla tai estävät sen kokonaan. Älykkäiden liikennejärjestelmien on tarjottava reaaliaikaista, täsmällistä, luotettavaa ja standardoitua tietoa siten, että käyttäjille jää valinnan vapaus.

1.4 ETSK katsoo, että on luotava standardoitu yhteinen järjestelmä (kuten Alert-C-järjestelmä) tiedon välittämiseksi ilmiöistä ja tapahtumista, jotka vaikuttavat mahdollisuuksiin liikkua maantieverkossa, verkon käytettävyyteen tai liikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen. Lisäksi liikennedatan ja -tiedon vaihtamista varten on määritettävä yhteinen XML-tiedonsiirtomuoto. On myös määritettävä kahdentyyppiset säännöt, jotka ensinnäkin koskevat maantieverkkoa kuvaavan yhdenmukaisen maantieteellisen koordinaatiston luomista siten, että liikenneilmiöiden ja -tapahtumien yhdenmukainen digitaalinen paikantaminen on mahdollista, ja joilla toiseksi säännellään maantieverkkoa, tieosuuksia ja niihin liittyviä rakenteita koskevaa tietoa.

1.5 Järjestelmän on mahdollistettava tarvittavien tietojen analysointi ja jakaminen loppukäyttäjille lisäämättä tarpeettomasti

kuljettajien työtaakkaa siten, että kuljettajien työomakuvuus pikemminkin lisääntyy, mikä parantaa myös liikenneturvallisuutta.

1.6 ETSK suositaa, että jäsenvaltiossa otetaan nopeasti käyttöön älykkäitä liikennejärjestelmiä, joihin sisällytetään tarkasti määritellyjä ominaisuuksia. Komitea suositaa myös, että Euroopan laajuisten liikenneverkkojen (TEN-T) yhteyteen asennettaville telemaattisille järjestelmille asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotta ne kykenevät täyttämään tarvittavat konkreettiset tehtävät.

1.7 Komitea korostaa, että kyseisen infrastruktuurin perustamiseksi olisi voitava luottaa yhteisön, jäsenvaltioiden ja yksityisen sektorin riittävään rahoitukseen. Käyttökustannukset olisi katettava nykyisillä vero- tai tietullituloilla. Myös liikennedatan ja -tiedon keräämisestä, analysoinnista, välittämisestä, julkaisemisesta, jakamisesta ja rajatylittävästä vaihtamisesta vastuussa oleville jäsenvaltioiden keskitetyille palveluille asetettavat vaatimukset olisi määritettävä nykyistä tarkemmin.

1.8 Älykkäät liikennejärjestelmät perustuvat suurten tietomäärien lisääntyvään hyödyntämiseen. Niiden käyttöönotto vaatii näin ollen sellaisen pitkän aikavälin vision kehittämistä, jossa otetaan nykyisten sovellusten lisäksi huomioon myös järjestelmien mahdollinen tuleva kehitys sekä asianomaisten eri toimijoiden vastuut. Käyttöön otettujen älykkäiden liikennejärjestelmien yhteydessä on varmistettava henkilökohtaisten tietojen asianmukainen suojeleminen. Direktiivin sekä toimintasuunnitelman yhteydessä on taattava suojele kaikkea vääriinkäyttöä vastaan yhteisön ja jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen mukaisten teknisten, teknologisten, organisatoristen tai oikeudellisten säännösten avulla (¹).

(¹) Tietosuojaa ja yksityisyyttä käsittelevän, 29 artiklan mukaisen tietosuojaryhmän 25. marraskuuta 2004 hyväksymä ilmoitus WP 101. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2004/wp101_fi.pdf

1.9 ETSK suosittaa, että toimintasuunnitelmaan sisällytetään riittäviä välineitä ajanmukaisten informaatioteknologioiden käytön edistämiseksi liikenteessä. Voitaisiin esimerkiksi harkita kilpailun järjestämistä älyautojen palkitsemiseksi.

2. Johdanto, komission asiakirjat

2.1 Euroopan komission laatiman liikennepolitiikan valkoisen kirjan puolivälisarvioinnissa todetaan, että innovointi tulee olemaan tärkeällä sijalla, kun tieliikennettä pyritään kehittämään kestävämmälle pohjalle (eli tekemään siitä turvallisempaa, kustannustehokkaammaltaan parempaa, puhtaampaa ja jatkuvasti sujuvampaa). Erityisesti tässä tullaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa, eli ns. älykkäitä liikennejärjestelmiä eli ITS-järjestelmiä (*Intelligent Transport System*).

2.2 Liikennejärjestelmämme lisääntyvä ruuhkautuminen (rahti-liikenteen odotetaan lisääntyvän 55 prosentilla ja matkustajaliikenteen 36 prosentilla vuoteen 2020 mennessä) ja tähän liittyvä energiankulutuksen lisääntyminen ja kielteiset ympäristövaikutukset (liikenteen hiilidioksidipäästöt kasvavat edelleen 15 prosentilla vuoteen 2020 mennessä) edellyttävät innovatiivista suhtautumista kasvaviin kuljetus- ja liikkuvuustarpeisiin ja -vaatimuksiin. Perinteiset toimenpiteet, kuten nykyisten liikenneverkostojen laajentaminen, eivät ole tässä laajuudessa toteutuskelpoisia. Tarvitaankin uusia ratkaisuja.

2.3 Älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönotto on kuitenkin ollut oletettua hitaampaa, ja niitä on yleisesti ottaen otettu käyttöön hyvin hajanaisesti. Tämän seurauksena on syntynyt moninainen kirjo kansallisia, alueellisia ja paikallisia ratkaisuja ilman selkeää yhdenmukaistamista. Näin ollen älykkäiden liikennejärjestelmien hyödyntäminen on tehotonta, eivätkä ne myötävaikuta tuloksellisesti (liikenne-)politiikan tavoitteiden saavuttamiseen tai auta vastaamaan tieliikenteen lisääntyviin haasteisiin.

2.4 Erityistavoitteina on lisätä järjestelmätason yhteentoimivuutta, varmistaa käytön saumattomuus, edistää palvelujen jatkuvuutta sekä luoda tehokas koordinoitumismekanismi kaikille älykkäiden liikennejärjestelmien parissa toimiville eri tahoille. Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti (puite)direktiiviä pidetään sopivimpana tapana saavuttaa nämä tavoitteet.

2.5 Täytäntöönpanon tekniset yksityiskohdat, eli menettelyt ja eritelmät, vahvistaa kuitenkin komissio jäsenvaltioiden edustajista koostuvan komitean avustamana. Komitean roolia rajoittamatta komissio perustaa älykkäiden liikennejärjestelmien alan neuvonantavan ryhmän, joka koostuu keskeisten alojen toimijoiden (alan palveluntarjoajat, käyttäjäjärjestöt, liikenteen ja infrastruktuuri-alan toimijat, valmistusteollisuus, työmarkkinaosapuolet, toimialajärjestöt) edustajista. Ryhmä neuvoo komissiota älykkäiden liikennejärjestelmien toteuttamiseen ja käyttöönottoon Euroopan unionissa liittyvissä kaupallisissa ja teknisissä kysymyksissä. Neuvonantava ryhmä kerää ja kokoaa keskusteltavaksi tietoa olemassa olevilta foorumeilta, joita ovat esimerkiksi *eSafety*-foorumi ja ERTRAC.

2.6 Komission ehdotuksessa keskitytään tieliikenteeseen liittyviin ITS-sovelluksiin ja -palveluihin sekä niiden rajapintoihin muiden liikennemuotojen kanssa. Tieliikenteen alalla on voimassa muutamia asiaan liittyviä säädöksiä, esimerkiksi direktiivi 2004/52/EY sähköisistä tiemaksujärjestelmistä, asetus

(ETY) N:o 3821/85 tieliikenteen valvontalaitteista sekä direktiivi 2007/46/EY puitteista moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen sekä tällaisiin ajoneuvoihin tarkoitettujen järjestelmien, osien ja erillisten teknisten yksiköiden hyväksymiselle. Toiminnassa tullaan varmistamaan johdonmukaisuus suhteessa aiempiin säädöksiin liittyvien komiteoiden työhön.

2.7 Ehdotus tukee useita Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian (mikrotaloudellisia) tavoitteita. Ensisijaisesti se myötävaikuttaa tavoitteeseen helpottaa älykkäiden liikennejärjestelmien yleistymistä ja tuloksekasta käyttöä. Lisäksi se edesauttaa seuraavien tavoitteiden saavuttamista:

- kaikenlaisen innovoinnin helpottaminen: älykkäiden liikennejärjestelmien tehokasta hyödyntämistä koskevan tietämyksen siirto yli rajojen
- eurooppalaisen infrastruktuurin laajentaminen, parantaminen ja yhdistäminen sekä etusijalle asetettujen, rajatylittävien hankkeiden loppuun saattaminen: tarkoituksenmukaisten infrastruktuurin hinnoittelujärjestelmien tarkastelu
- luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen ja synergioiden vahvistaminen ympäristönsuojelun ja kasvun välillä erityisesti tukemalla tapoja, joilla kehitetään ulkoisten kustannusten sisällyttämistä hintoihin
- erityisesti yksityissektorin tutkimus- ja kehitysinvestointien lisääminen ja parantaminen: paremmat yleiset edellytykset innovatiivisten liikennejärjestelmien älykkäiden sovellusten hyödyntämiselle.

2.8 Heinäkuussa 2008 annetun komission tiedonannon ”Ympäristöystävällisempi liikenne” (KOM(2008) 433) kohdassa 4 mainitaan älykkäitä tieliikennejärjestelmiä koskeva toimintasuunnitelma ja siihen liittyvä lainsäädäntöaloite, joissa on tarkoitus määritellä yhteinen lähestymistapa siihen, miten olemassa olevat teknologiat saadaan markkinoille ja käyttöön. Lisäksi olemassa olevan infrastruktuurin entistä tehokkaampi hyödyntäminen merkitsee sitä, että uutta infrastruktuuria tarvitaan vähemmän, jolloin vältetään elinympäristöjen pirstoutumista ja maaperän sulkemista rakentamisella.

2.9 Ehdotus sopii yhteen myös EU:n kestävä kehityksen strategian kanssa, koska siinä pureudutaan moniin niistä keskeisistä kysymyksistä, joiden todettiin vuoden 2005 uudelleentarkasteluprosessissa kaipaavan lisähuomiota. Keskeinen yhdistävä tekijä on pyrkimys kestävämpään liikenteeseen esimerkiksi tähtäämällä parempaan kysynnän hallintaan ja tukemalla tieliikenteen turvallisuustavoitetta, jonka mukaan tieliikennekuolemien määrä puolitetaan vuoteen 2010 mennessä (vuoteen 2000 verrattuna). Epäsuorasti ehdotus liittyy EU:n energiankulutuksen vähentämiseen ja siten ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventämiseen. Ehdotus tukee (navigointijärjestelmien kehittämisen kautta) myös eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana annetun asetuksen (EY) N:o 1/2005 täytäntöönpanoa.

2.10 Ehdotettu direktiivi muodostaa puitteet älykkäitä liikennejärjestelmiä koskevan toimintasuunnitelman toteuttamiselle. Komissio tukee jäsenvaltioille direktiivillä asetettavien velvoitteiden täyttämistä laatimalla komiteamenettelyä noudattaen yhteisiä eritelmiä, joilla pyritään varmistamaan yhteentoimivien järjestelmien koordinoitu käyttöönotto kaikkialla Euroopan unionissa. Tästä työstä vastaa komissio Euroopan ITS-komitean avustamana. Tämä tarjoaa puitteet myös tiedonvaihdon jäsenvaltioiden kanssa. Ehdotetussa toimintasuunnitelmassa hahmotellaan tärkeimpiä aloja, joilla voidaan nopeuttaa ITS-sovellusten ja -palvelujen koordinoitua käyttöönottoa Euroopan unionissa.

2.11 Toimintasuunnitelma perustuu joukkoon Euroopan komission parhaillaan käynnissä olevia aloitteita. Niitä ovat erityisesti tavaraliikenteen logistiikkaa koskeva toimintasuunnitelma (2), kaupunkiliikennettä koskeva toimintasuunnitelma (3), Galileo-järjestelmän käyttöönotto (4), ympäristöystävällisempää liikennettä koskeva toimenpidepaketti (5), älyautoja koskeva i2010-aloite (6), eSafety-aloite (7), tutkimuksen ja teknologian kehittämisen seitsemäs puiteohjelma (8), eCall-aloite (9), eurooppalaiset teknologiayhteisöt (10) ja niiden strategiset tutkimusohjelmat sekä CARS 21 -aloite (11).

3. Yleistä

3.1 ETSK on tyytyväinen Euroopan komission aloitteeseen ja pitää luotettavan, toimivan, tehokkaan ja varman maantieliikennejärjestelmän (sekä alalla tarjottavien palveluiden) varmistamista välttämättömänä. Älykkäiden liikennejärjestelmien koordinoitu käyttöönotto auttaa varmistamaan mahdollisimman nopeasti ja laajasti maantieliikenteen sujuvuuden ja tieverkon käytettävyyden eri jäsenvaltioissa ja koko EU:ssa.

3.2 Komitea kannattaa ehdotetun direktiivin hyväksymistä älykkäitä tieliikennejärjestelmiä koskevan toimintasuunnitelman toteuttamiseksi, koska direktiivi tarjoaa tarvittavat oikeudelliset puitteet älykkäiden liikennejärjestelmien koordinoinnille samalla kun säilytetään suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen kunnioittamisen edellyttämä joustavuus.

3.3 Ehdotetun direktiivin tavoitteiden saavuttaminen on oleellista erityisesti pyrittäessä takaamaan maantieliikenteen entistä parempi toimivuus, luotettavuus, tehokkuus ja turvallisuus nykyistä vakaamman taloudellisen ja sosiaalisen toimintaympäristön luomiseksi kussakin jäsenvaltiossa ja koko EU:ssa. Älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönotto vaikuttaa erityisesti niiden alueiden kehitykseen, joilla kuljettavan tavaran määrä ylittää maantieverkoston nykyisen kuljetuskapasiteetin. Alueilla olisikin oltava merkittävä rooli direktiivin ja toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa. Niiden olisi muun muassa vaihdettava kokemukσια ja jaettava tietoa saaduista tuloksista.

(2) KOM(2007) 607.

(3) Euroopan komission on määrä esitellä kyseinen asiakirja vuonna 2009.

(4) http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/galileo/index_en.htm

(5) KOM(2008) 433.

(6) KOM(2007) 541.

(7) <http://www.esafetysupport.org>

(8) http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

(9) http://www.esafetysupport.org/en/ecall_toolbox

(10) <http://cordis.europa.eu/technology-platforms>

(11) KOM(2007) 22.

3.4 Direktiiviin ei sisälly yksityiskohtaisia säännöksiä, joilla varmistettaisiin älykkäiden liikennejärjestelmien tehokas käyttöönotto eri jäsenvaltioiden maantieverkossa konkreettisten valvontajärjestelmien avulla, vaikka tarkoitukseen on saatavissa rahoitusta komissiolta ja edellä mainituista hankkeista (*EasyWay*, jne.).

3.5 Maantieliikenteen perusrakenteiden käytettävyyden ja liikenteen sujuvuuden varmistamiseksi on oleellista, että on jatkuvasti ja keskeytyksettä saatavissa ajantasaista tietoa liikennetapahtumista ja -ilmiöistä, jotka rajoittavat liikkumista maantieverkon tietyissä kohdissa tai osuuksilla tai estävät sen kokonaan.

3.6 Älykkäiden liikennejärjestelmien on tarjottava reaaliaikaista, luotettavaa, standardoitua ja riittävän yksityiskohtaista tietoa sekä tietoa intermodaaliliikenteen tilanteesta siten että käyttäjät voivat vapaasti valita ehdotettujen eri liikennemuotojen välillä.

3.7 Älykkäät liikennejärjestelmät perustuvat suurten tietomäärien lisääntyvään hyödyntämiseen. Niiden käyttöönotto vaatii näin ollen sellaisen pitkän aikavälin vision kehittämistä, jossa otetaan nykyisten sovellusten lisäksi huomioon myös järjestelmien mahdollinen tuleva kehitys sekä asianomaisten eri toimijoiden vastuut. Yksityselämän suojelemiseksi henkilökohtaisia tietoja käsiteltäessä olisi noudatettava oikeudellisia ja teknisiä säännöksiä, jotka takaavat, että henkilökohtaisia tietoja voidaan luovuttaa vain yhteisön ja jäsenvaltioiden eri säädösten mukaisesti oikeudellisesti selvästi määritettyihin tarkoituksiin.

3.8 Oleellisena vaatimuksena on tietojen anonymiteetin järjestelmällinen varmistaminen niiden tuottamisen yhteydessä. Neuvoa-antavan ryhmän on tehtävä yhteistyötä Euroopan tietosuojavaltuutetun kanssa ja kuultava häntä asiaa koskeissa kysymyksissä. Olisi myös harkittava tietosuojavaltuutetun suoraa edustusta neuvoa-antavassa ryhmässä.

3.9 Galileo-satelliittipaikannusjärjestelmän ei tulisi olla erityis- asemassa, vaan olisi päinvastoin tarjottava mahdollisuus yhteistyöhön kaikkien käytettävissä olevien navigointijärjestelmien kanssa.

3.10 Liikenne rajoituksia tai -katkoja sekä maantieverkon käytettävyyttä koskevan liikennedatan ja -tiedon saatavuuden ja vaihtamisen varmistamiseksi tarvitaan Euroopan unionin tasolla standardoitua ja yhdenmukaistettua XML-tiedonvaihtojärjestelmää tiedon välittämiseksi ilmiöistä ja tapahtumista, jotka rajoittavat mahdollisuuksia liikkua maantieverkossa, verkon käytettävyyttä tai liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta.

3.11 Toinen tärkeä ennakkoodellytys on niiden parametrien yhdenmukaistaminen, jotka yhtäältä koskevat maantieverkkoa kuvaavan yhtenäisen maantieteellisen koordinaatiston luomista siten, että liikenneilmiöiden ja -tapahtumien yhdenmukainen digitaalinen paikantaminen ja rekisteröiminen on mahdollista, ja toisaalta sääntelevät maantieverkkoa, tieosuuksia ja niihin liittyviä rakenteita koskevaa tietoa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi olisi hyödynnettävä jäsenvaltioiden tähänastisia parhaita käytäntöjä. Myös tienhuoltojärjestelmät ovat tässä yhteydessä tärkeitä, jotta voidaan varmistaa maantieverkon pysyminen teknisesti hyvässä kunnossa.

3.12 Järjestelmän on mahdollistettava tarvittavien tietojen analysointi ja jakaminen loppukäyttäjille lisäämättä tarpeettomasti kuljettajien työtaakkaa siten, että kuljettajien työmukavuus pikemminkin lisääntyy, mikä parantaa myös liikenneturvallisuutta varsinkin kun otetaan huomioon väestön ikääntyminen. Direktiivissä olisikin säädettävä tietotuen antamisesta älykkäiden tietojärjestelmien loppukäyttäjille, jotta voidaan maksimoida liikennejärjestelmien toimivuus, tehokkuus ja turvallisuus sekä vähentää mahdollisimman paljon onnettomuuksien määrää.

3.13 Älykkäiden liikennejärjestelmien piiriin kuuluvat myös poliisin, palokunnan, pelastuslaitosten, maantieverkon hallintojien, sääpalveluiden sekä kuljettajien käyttämät tietojärjestelmät. Kyseisten järjestelmien avulla saatavan tiedon on oltava oleellinen osa liikennetiedotusta.

3.14 Maantieverkon käytettävyyden ja liikkumismahdollisuuksien parantamiseen tähtäävien prosessien lisäksi on oleellista jatkaa liikenneväylien rakentamista (erityisesti maantieverkon ulkopuolella vielä olevilla seuduilla), kunnostamista ja korjaamista. Siten voidaan varmistaa tieverkon kapasiteetin riittävyys eri alueiden ominaispiirteiden, elinolojen jne. mukaisesti. Älykkäät liikennejärjestelmät on integroitava uusien Euroopan laajuisten liikenneverkkojen perusrakenteisiin, mutta myös jo olemassa olevaan maantieverkkoon.

4. Erityistä

4.1 Direktiivissä ja toimintaohjelmassa olisi määritettävä konkreettiset tavoitteet, jotka kaikki jäsenvaltiot voivat todennäköisesti saavuttaa jo ensimmäisessä vaiheessa:

- Varmistetaan jäsenvaltioiden liikennetilannetta koskevan datan ja tiedon kerääminen ja analysointi jäsenvaltiossa.
- Varmistetaan Euroopan laajuisia liikenneverkkoja koskevan liikennedatan ja -tiedon reaaliaikainen rajatylittävä vaihto.
- Tarjotaan kuljettajien käyttöön veloituksetta perustietopalveluita osana julkista palvelua.

4.2 Näiden prosessien puitteissa tarjotaan tietoa maantieverkon kohdista tai osuuksista, joilla liikenne on osittain tai kokonaan tukkiintunut tai mahdotonta. Tavoitteena on

- arvioida ja seurata mekanismeja, jotka antavat mahdollisuuden poistaa tai ratkaista liikenteen ruuhkautumisen tai liikenneväylien käyttökelvottomuuden syyt, kunnes ongelmat on saatu lopullisesti ratkaistua.

— tiedottaa kaikille maantieverkon käyttäjille (yksityis- ja hätäajoneuvojen kuljettajille jne.) ruuhkapaikoista tai käyttökelvottomista tieosuuksista sekä ongelman kestosta, laajuudesta ja syistä.

— hallita maantieliikennettä siten, että maantieverkkoa voidaan käyttää ja maanteillä liikennöidä saatavilla olevien ruuhka- ja liikennetietojen perusteella (liikenteen hallinta verkon tietyssä kohdassa, vaihtoehtoisilla reiteillä jne.).

— analysoida eräiden sellaisten toistuvien ilmiöiden syyt, jotka rajoittavat maantieverkon käytettävyyttä sekä mahdollisuuksia liikkua verkon tietyissä kohdissa tai osuuksilla. Tavoitteena on ehdottaa ja panna täytäntöön säännöksiä kyseisten ilmiöiden esiintymisen rajoittamiseksi tai estämiseksi.

4.3 Ehdotuksissa ei määritetä tehtäviä, jotka älykkäiden liikennejärjestelmien olisi täytettävä, eikä edes ajankohtaa, jolloin asiantuntijat ottavat kantaa asiaan. Asiakirjat ovat liian yleisiä, mikä saattaa johtaa siihen, että vastuukysymyksiin ja niihin liittyviin aloihin suhtaudutaan epäyhtenäisesti.

4.4 Komitea ehdottaakin älykkäiden liikennejärjestelmien tiettyjen toimintojen määrittämistä seuraavasti:

4.4.1 Erityisjärjestelmät: kyseiset järjestelmät mahdollistavat tietojen keräämisen ja analysoinnin asiasta vastuussa olevien viranomaisten, organisaatioiden ja instituutioiden (poliisi, palolaitos, pelastuspalvelut jne.) toiminnan puitteissa. Näiden raakatietojen eräitä piirteitä voidaan hyödyntää liikennetilanteen reaaliaikaisen seurannan parantamiseksi.

4.4.2 Liikennedatan ja -tiedon kerääminen telemaattisten sovellusten avulla: tämä mahdollistaa älykkäiden liikennejärjestelmien eri osien tarkkaan määritettyjen piirteiden seuraamisen maantieverkon tietyillä osuuksilla.

4.4.3 Liikenteen hallinta ja ohjaus: arvioimalla konkreettisia tietoja tai automaattisesti tai operaattorien välityksellä saatua liikennedatata älykkäät liikennejärjestelmät ohjaavat liikennettä maantieverkon tietyllä sektorilla asianmukaisten välineiden avulla (määräyksistä ja kielloista ilmoittavat muuttuvanäyttöiset merkit, valaistut nuolet tai merkit jne.).

4.4.4 Valvonta: yhteiskäytössä olevien kameroiden avulla toimivaltaiset viranomaiset, organisaatiot ja instituutiot voivat visuaalisesti seurata tieliikennettä.

4.4.5 Tiedonjako: liikennerajoituksia tai -katkoja sekä maantieverkon käytettävyyttä koskeva liikennedata ja -tieto julkaistaan ja välitetään siten, että se on kaikkien asiakkaiden ja maantieverkon käyttäjien saatavilla. Tieto jaetaan käytettävissä olevien tavanomaisten viestintä- ja informaatioteknologioiden avulla. Tiedonjaoista vastaavat julkiset tai yksityiset yritykset, ja tieto on kuljettajien saatavilla sekä ennen matkaa sekä sen aikana.

4.4.6 Valvonta ja seuraamukset: telemaattiset järjestelmät antavat mahdollisuuden tarkistaa, ovatko kuljettajat noudattaneet tiettyjä velvollisuuksia (mm. tietullien maksaminen) sekä liikennesääntöjä. Vakavista rikkomuksista (esim. nopeusrajoitusten noudattamatta jättäminen, liikennevalorikkomukset, enimmäispainorajojen ylittäminen ja autovarkaudet) voidaan määrätä seuraamuksia asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön tai yhteisön tasolla mahdollisesti harmonisoitujen säännösten mukaisesti ⁽¹²⁾.

4.4.7 Toiminnan tekninen valvonta: telemaattiset järjestelmät takaavat myös järjestelmän eri osien luotettavan toiminnan seuraamisen. Ne mahdollistavat erityisesti ongelmien automaattisen paikantamisen sekä seuranta- tai varmistusprosessien käynnistämisen.

4.5 ETSK suositaa lisäksi EU-tason vähimmäisvaatimusten asettamista (tai esimerkkitapausten luetteloimista) Euroopan laajuisten liikenneverkkojen piiriin kuuluvien liikenneväylien varustamiseksi tiedonkeruun, seurannan ja liikenteen hallinnan mahdollistavilla perusuonteisilla telemaattisilla järjestelmillä. Niitä ovat esimerkiksi seuraavat:

- valvontakamerajärjestelmä
- liikenteenseuranta-, ruuhkienpaikannus- ja ajoneuvolaskentamenetelmät
- muuttuvanäyttöiset merkit ja liikennetietojärjestelmät
- tiesäätietojen välittämisjärjestelmä
- maantiereittien dynaaminen hallinta
- pelastusjärjestelmä.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

4.6 Näiden sekä muiden erityisjärjestelmien tuottaman tiedon avulla voidaan reaaliaikaisesti arvioida maantieverkon liikenneolot, teiden käytettävyyttä sekä matka-ajat tärkeimpiin kohteisiin.

4.7 ETSK varoittaa ongelmista, joita ajoneuvojen varustaminen jälkikäteen älykkäiden liikennejärjestelmien vaatimilla erityislaitteilla saattaa aiheuttaa. Järjestelmien rakenteen on oltava sellainen, että se takaa tarvittavan yhteensopivuuden. Ajoneuvojen rakenne ja järjestelmät on suunniteltava avoimissa ympäristöissä. Tämä ei koske ainoastaan järjestelmiä ja teknologioita, vaan myös palveluita, joiden tarjoamisen ne mahdollistavat.

4.8 Älykkäissä liikennejärjestelmissä voidaan epäilyksettä hyödyntää useita jo nyt käytössä olevia teknologioita, muun muassa informaatioteknologiaa. EU:n hyväksymään koordinoitua lähestymistapaa tulisi lisäksi sisällyttää niiden kohdealojen luetteloimiseksi, joita on vielä kehitettävä ennen konkreettista täytäntöönpanoa. On myös tärkeää voida luottaa yhteisön, jäsenvaltioiden ja yksityisen sektorin riittävään rahoitukseen. Investoinnit ja käyttökustannukset olisi katettava nykyisillä vero-, maksu- tai tietullituloilla.

4.9 Komission ehdotuksiin sisältyy myös joukko käytännön säännöksiä älykkäiden liikennejärjestelmän ottamiseksi käyttöön toimintasuunnitelman eri pääaloilla. Samaan aikaan on luonnollisesti välttämätöntä käyttää riittävästi aikaa loppukäyttäjien – eli kuljettajien – kouluttamiseen sekä heidän tutustuttamiseensa järjestelmän eri osiin. Erityisesti on edistettävä tiedottamista ja yleisön valistamista käyttäjien totuttamiseksi uuteen teknologiaan. Tällöin voidaan ryhtyä myös epätavanomaisiin edistystoimiin (esim. älykkäiden ajoneuvojen kehittämisen tukeminen ja eurooppalaisen kilpailun järjestäminen parhaiden älyautojen palkitsemiseksi).

⁽¹²⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rajatylittävän lainvalvonnan helpottamisesta liikenneturvallisuuden alalla”, esittelijä: Jan Simons, 17. syyskuuta 2008, EUVL C 77, 31.3.2009, s. 70-72.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi taloudellista elvytystä edistävän ohjelman perustamisesta myöntämällä yhteisön rahoitusta energia-alan hankkeille”

KOM(2009) 35 lopullinen – 2009/0010 COD

(2009/C 277/18)

Yleisesittelijä: **Daniel RETUREAU**

Neuvosto päätti 10. helmikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 156 ja 175 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi taloudellista elvytystä edistävän ohjelman perustamisesta myöntämällä yhteisön rahoitusta energia-alan hankkeille

KOM(2009) 35 lopullinen – 2009/0010 COD.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti 24. helmikuuta 2009 antaa asian valmistelun ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaoston tehtäväksi.

Asian kiireellisuuden vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 13.-14. toukokuuta 2009 pitämäänsä 453. täysistunnossa (toukokuun 14. päivän kokouksessa) yleisesittelijäksi Daniel **Retureau**n ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 129 ääntä puolesta ja 5 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Ehdotukset

1.1 Osana talouskriisin vaikutusten torjumista komissio ehdotti vuoden 2009 tammikuun lopussa, että vuoden 2008 talousarviosta jaetaan uudelleen 5 miljardia euroa maatalousrahaston käyttämättä jääneitä varoja. Ehdotuksella pyrittiin mahdollistamaan investoinnit kestävyysajattelun mukaisiin energiamuotoihin sekä maaseutualueiden laajakaistayhteyksiin.

1.2 Neuvostossa käydyt keskustelut ja eräiden Euroopan parlamentin jäsenten esittämät pyynnöt ovat johtaneet neuvotteluihin siitä, mitä kaikkia hankkeita olisi rahoitettava jäsenvaltioiden kesken. Parlamentissa puolestaan pahoiteltiin sitä, että energiansäästötoimiin ei ole investoitu.

1.3 Komissio ja yhteisön molemmat lainsäädäntövallan käyttäjät näyttivät huhtikuun lopussa päässeen epävirallisesti sopuun siitä, että energia-asioihin myönnetään 3,98 miljardia euroa ehdotetussa asetuksessa säädetyn 3,5 miljardin sijaan. Sopimuksessa määrätään, että mikäli energia-alan hankkeisiin (sähkön ja kaasun yhteyshankkeet, merituulivoimahankkeet, hiilen talteenotto ja varastointi) myönnettyjä varoja ei ole kokonaisuudessaan käytetty vuoteen 2010 mennessä, ne voidaan käyttää muihin hankkeisiin, ensisijassa energiatehokkuuden parantamiseen.

2. Yleistä

2.1 Komitea suhtautuu myönteisesti ajatukseen suunnata uudeleen vuoden 2008 talousarviosta käyttämättä jääneitä varoja hankkeisiin, joilla pyritään elvyttämään Euroopan taloutta, joka on vajonnut eräänlaiseen lamaanustilaan maailmantaloutta

ravistelevan järjestelmäkriisin vuoksi ja sen vuoksi, että rahoituslaitokset ovat vastahakoisia tukemaan yritysten rahoitusta matalakorkoisin lainoin. Etenkin pk-yritysten tarpeisiin tai uusien yritysten luomiseen on vaikea saada rahoitusta.

2.2 Nykyisessä tilanteessa on välttämätöntä reagoida mahdollisimman nopeasti ja asettaa etusijalle konkreettiset hankkeet, jotka jo sisältyvät keskipitkän ja pitkän aikavälin kestävästä kehitystä koskeviin suunnitelmiin. Tällaisia ovat esimerkiksi hankkeet, jotka koskevat uusiutuvia energialähteitä tai laajakaistayhteyksien luomista alueille, jotka eivät vielä ole kytkettyinä maailmanlaajuiseen verkkoon tarpeeksi tehokkaan tekniikan avulla.

2.3 Komitea kannattaa näin ollen asetuksen yleistä lähestymistapaa, mutta on tietoinen siitä, että erilaiset kansalliset intressit ja ilmastonmuutoksen torjumiseen liittyvät kysymykset voivat johtaa siihen, että alkuperäisen ehdotukseen tehdään joitakin muutoksia.

2.4 Nyt olisi keskityttävä siihen, että suunnitellut toimet toteutetaan mahdollisimman nopeasti, sillä aika on tärkeä tekijä kriisin torjumisessa. Tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu ilman poliittista tahtoa tai jos toimiin ryhdytään liian myöhään.

3. Erityistä

3.1 Komitea pahoittelee kuitenkin, että komission ehdottamat toimet kriisin hallitsemiseksi ovat yleisesti ottaen liian vaisuja, jotta niillä olisi työllisyyteen ja yrityksiin sellaista nopeaa ja laajalle ulottuvaa vaikutusta, jota tarvitaan. Komitea on pahoillaan myös siitä, että jo kuluneiden kuukausien aikana ei ole esitetty pidemmälle meneviä ehdotuksia tai annettu mitään selvää viestiä.

3.2 Komitealta pyydetään varmasti lausuntoa eräistä muista ehdotuksista, jotka koskevat muun muassa valtioiden rajat ylittävien pääomasiirtojen sääntelyä tai veroparatiisien torjuntaa. Komitea antaa näistä aikanaan lausunnon, mutta se odottaa tämän kriisin – jonka seuraukset ovat on jo nyt osoittautuneet olevan vakavimpia kuin minkään aikaisemman kriisin – tasalla olevia voimakasotteisia ja tehokkaita ehdotuksia.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Raaka-aineita koskeva aloite – työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisten tarpeiden täyttäminen”

KOM(2008) 699 lopullinen

(2009/C 277/19)

Esittelijä: **Dumitru FORNEA**

Komissio päätti 4. marraskuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Raaka-aineita koskeva aloite – työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisten tarpeiden täyttäminen

KOM(2008) 699 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut neuvoo-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” antoi lausuntonsa 23. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Dumitru Fornea.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 194 ääntä puolesta ja 4 vastaan 7:n pidettyssä äänestämässä.

1. Johtopäätökset ja suositukset ⁽¹⁾

ETSK suosittelee seuraavaa:

1.1 EU:n olisi laadittava katsaus jäsenvaltioiden tekemistä strategisia ja kriittisiä raaka-aineita koskevista analyyseistä ja luotava EU:n tilanteesta kokonaiskuva samaan tapaan kuin Yhdysvaltain ja Japanin tutkimusneuvostot ovat omissa maissaan tehneet. Jäsenvaltioiden olisi ennen kaikkea tarkasteltava omaa raaka-aineiden hankintapolitiikkaansa, jotta saadaan selville, mitä raaka-aineiden kriittisyys merkitsee kunkin jäsenvaltion ja koko EU:n kannalta. Muutosten seuraamiseksi yksittäisten raaka-aineiden kriittisyyttä on syytä arvioida säännöllisesti, mahdollisesti kahden kolmen vuoden välein.

1.2 Raaka-aineiden saatavuutta käsittelevä BIAC:n (OECD:n liike-elämän ja teollisuuden neuvoo-antavan komitean) työpaja saattaisi tarjota toimille lähtökohdan, mutta se rajoittaisi EU:n toimintamahdollisuuksia alusta lähtien. Kun kriittisiä raaka-aineita on yksilöity tietty määrä, niitä jo nykyisin tai mahdollisesti tulevaisuudessa toimittavia maita olisi arvioitava siltä kannalta, onko niiden kanssa mahdollista tehdä hyödyllistä yhteistyötä. Sen jälkeen olisi ryhdyttävä diplomaattisiin toimiin.

1.3 ETSK kannattaa voimakkaasti sitä, että puheenjohtajavaltiot Tšekki, Ruotsi ja Espanja järjestävät vuosina 2009–2010 aiheeseen liittyviä konferensseja, joissa käsitellään mineraalivarojen kysyntää ja tarjontaa, maankäyttömahdollisuuksia, parasta saatavilla olevaa teknologiaa ja valmiuksien kehittämistä. Komitea toivoi kovasti voivansa osallistua konferensseihin.

⁽¹⁾ ETSK on esittänyt yksityiskohtaisia suosituksia myös 9. heinäkuuta 2008 antamassaan lausunnossa ”Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa”, joka on julkaistu EUVL:ssä ilmoitusnumerolla 2009/C 27/19. Käsillä olevassa lausunnossa esitettävistä suosituksista olisi pidettävä aiemmassa komitean lausunnossa esitettyjä täydentäviä.

1.4 Komission tulisi tehostaa toimiaan tuloksekkaiden kansainvälisten neuvottelujen tukemiseksi, jotta saadaan poistettua epäoikeudenmukaiset kaupan esteet ja vääristymät ja voidaan edistää kahden- ja monenvälisen investointisopimusten laatintaa.

1.5 Komission tulisi myös käynnistää tarvittavat toimintamenettelyt, jos EU:n ulkopuoliset maat toimivat vastoin WTO:n sääntöjä (esimerkiksi soveltavat raaka-aineita koskevia vientituloja tai -rajoituksia).

1.6 EU:n ulkotullit olisi asetettava siten, ettei kestävin tavoin tuotettuja raaka-aineita suljeta EU:n markkinoiden ulkopuolelle. Nykyinen tullitariffi on syytä käydä läpi, jotta voidaan yksilöidä ne tullinimikkeet, joihin olisi tehtävä muutoksia.

1.7 EU:n olisi harjoitettava aktiivista ja diplomaattista raaka-ainepolitiikkaa raaka-aineiden saatavuuden turvaamiseksi ja tällä tavoin edistettävä valmiuksien kehittämiseen keskittyvien rahastojen ja ohjelmien luomista, jotta voidaan tukea kestäväää raaka-ainetuotantoa sekä kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

1.8 Komission olisi osallistuttava aktiivisesti kaivosteollisuudesta vastaavien ministereiden kansainvälisen foorumin (*World Mining Ministers Forum*) sekä kaivos- ja metallialan hallitustenvälisen foorumin (*Intergovernmental Forum on Mining and Metals*) vuosittaisiin kokouksiin luodakseen nykyistä paremmat yhteydet alan viranomaisiin eri puolilla maailmaa EU:n investointimahdollisuuksien kartoittamiseksi ja vahvistamiseksi.

1.9 Olisi laadittava luettelo parhaista käytänteistä, joita EU:ssa sovelletaan raaka-aineteollisuuden maankäyttömahdollisuuksien sääntelyyn. Tarkoituksena olisi yksinkertaistaa menettelyjä ja vähentää sitä, että mineraalivarat jäävät hyödyntämättä epätarkoituksenmukaisen maankäytönsuunnittelun vuoksi.

1.10 Komission olisi vastaisuudessaakin tuettava kestävien mineraalivarojen eurooppalaista teknologiafoorumia ja sisällytettävä sen käsittelemät aiheet vuosien 2009–2013 tarjouskilpailuihin. Lisäksi raaka-aineisiin liittyviä aiheita, esimerkiksi raaka-aine- ja energiatehokkuuden edistämistä, on tärkeää korostaa tutkimuksen ja teknologian kehittämisen kahdeksannen puiteohjelman ensisijaisten toiminta-alojen yhteydessä.

1.11 Komission olisi edistettävä objektiivisen ja täydelliseen elinkaarianalyysiin perustuvan metodiikan soveltamista raaka-ainetehokkuustoimien ja raaka-aineiden korvaamiseen tähtäävien politiikkojen käyttökelpoisuuden arvioinnissa.

1.12 Komission yksiköiden tulisi vahvistaa kierrätystoimintaa ja helpottaa uusioraaka-aineiden käyttöä EU:ssa sekä ehdottaa EU:n ulkopuolisille maille toimivia kierrätys-, hyödyntämis- ja uusiokäyttöstrategioita edistämällä parhaita käytänteitä kansainvälisellä tasolla.

1.13 Konsultointia ja tutkimusta tarvitaan lisää, jotta tiedetään paremmin, missä määrin muuhun kuin energiantuotantoon käytettäviin mineraaliraaka-aineisiin sovellettavat menetelmät soveltuvat sellaiseen erityistapaukseen kuin muuhun kuin energiantuotantoon käytettävät uusiutuvat raaka-aineet, esimerkiksi puu, vuota ja nahka. (Komission tiedonannossa keskitytään lähinnä kysymyksiin, jotka liittyvät muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien mineraaliraaka-aineiden toimitusvarmuuteen. Kysymys siitä, onko saman menettelytavan soveltaminen muihin raaka-aineisiin paras vaihtoehto, jää avoimeksi, mutta komission erityisyksiköiden tiiviin yhteistyön avulla on varmasti mahdollista luoda yhdenmety väline kaikkien EU:n teollisuuden ja puolustuksen kannalta strategisten ja kriittisten raaka-aineiden arvioimiseksi.)

2. Taustaa

2.1 Raaka-aineiden jatkuva hinnannousu on ainakin toistaiseksi pysähtynyt. Komission tiedonannossa pidetään kuitenkin varmana, että nousu alkaa uudestaan ja että nopeasti kehittyvän talouden maiden tuleva kasvu pitää yllä raaka-aineiden kysyntään kohdistuvaa painetta. Ratkaisevaa on *ensinnäkin* se, pystyvätkö nousevan talouden maat, erityisesti Kiina, siirtymään nykyisestä pitkälti vientisuuntauneen valmistusteollisuuden liiketoimintamahdollisuuksien houkuttelemiin kiinteisiin investointeihin pohjautuvasta kasvumallista kitkattomasti sellaiseen, joka tukeutuu voimakkaammin kotimaiseen kulutukseen. *Toinen* ratkaiseva tekijä on, lisääkö viimeksi mainittu kasvumalli samassa määrin raaka-aineiden kysyntää.

2.2 Kuten tiedonannossa todetaan, EU on omavarainen rakenusmineraalien osalta (ulkomaiset rakennusmineraalien toimittajat kärsivät siitä, että kuljetuskustannukset ovat suuret suhteessa raaka-aineiden arvoon) mutta riippuvainen tiettyjen taloudellisesti strategisten raaka-aineiden tuonnista. Nämä raaka-aineet ovat strategisesti tärkeitä siksi, että niiden kriittinen merkitys teollisuustuotannolle on huomattavasti niiden taloudellista arvoa suurempi ja että raaka-ainelähteet ovat keskittyneet vain muutamien

sellaisten kaupallisten toimittajien ja maiden käsiin, joista osaan liittyy suuria poliittisia riskejä.

2.3 Tiedonannossa tuodaan esiin useita raaka-aineiden saantia koskevia huolenaiheita. Huolta aiheuttavat riskit voidaan jakaa neljään luokkaan näkökulman ja toimitusrajoitusten syiden mukaan:

- jalostajien keskinäisen raaka-ainekilpailun kiristyminen, mikä näkyy hintojen nousuna sekä primaari- ja uusioraaka-aineiden suuntaamisena uusiin kohteisiin
- raaka-aineiden hamstraus asettamalla viennille esteitä, esimerkiksi kantamalla vientiveroja ja soveltamalla kaksoishinnointelujärjestelmiä (tiedonannossa annetaan useita esimerkkejä)
- kilpailu kolmansien maiden raaka-ainetuotannosta (esimerkiksi kilpailu investointimahdollisuuksista ja mineraaliesiintymien hyödyntämisestä Afrikassa)
- taloudellisesti strategisten raaka-aineiden fyysisten toimitusten mahdolliset keskeytykset, esimerkiksi harvinaisten maametallien toimitusten keskeytyminen, sillä kyseisten metallien tarjonta on erittäin keskittynyttä ja niitä tarvitaan moninaisissa sovelluksissa. (Kaikki ympäristöystävälliset ja energiatehokkaat tekniikat perustuvat harvinaisten maametallien kasvavaan käyttöön – esimerkiksi hybridiautossa on noin 20 kg harvinaisia maametalleja. Kiina on maailman suurin harvinaisten maametallien toimittaja ja kuluttaja. Tällä hetkellä Kiinasta saataville harvinaisille maametalleille ei juuri ole taloudellisesti mahdollisia vaihtoehtoja.) Kriittiset mineraalit voivat olla tehokas neuvotteluväline tai jopa taloudellisen sodankäynnin ase.

2.4 Kahteen ensimmäiseen luokkaan kuuluvat riskit vaikuttavat suoraan Euroopan jalostusteollisuuden kilpailukykyyn. Mikäli ne johtuvat kilpailua rajoittavista käytänteistä tai kauppapoliittisista toimista, niihin on puututtava kauppa- ja kilpailupolitiikan keinoin.

2.5 Kolmannen ryhmän riskit eivät ehkä niinkään kosketa raaka-aineita käyttävää teollisuutta, koska ei ole sinänsä mitään syytä olettaa, että luonnonvarojen omistajat olisivat halukkaita erottelemaan asiakkaitaan EU:n teollisuuden vahingoksi. On kuitenkin syytä kantaa huolta siitä, miten riskit vaikuttavat sekä Euroopassa toimivan kaivosteollisuuden kilpailuasemaan pitkällä aikavälillä että Euroopan asemaan kaivostoiminnan rahoituksen, teknologisen kehityksen ja yritysten verkottumisen keskuksena. Lisäksi tilanteen viimeaikainen kehitys aiheuttaa huolta kestävästä kehityksen näkökulmasta luonnonvaroihin perustuvasta viennistä riippuvaisissa kehityksissä.

2.6 Neljännen ryhmän riskit voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa Euroopan unionin talousrakenteelle ja johtaa työpaikkojen menetyksiin, jos tuotanto joudutaan pysäyttämään tarvittavien raaka-aineiden puutteen vuoksi. Tähän uhkaan on puututtava suoraan, mahdollisesti myös sellaisin toimin, joita ei ole aiemmin harkittu. On syytä panna merkille, että sekä Yhdysvallat (ks. Yhdysvaltain tutkimusneuvoston raportti *Minerals, Critical Minerals and the US Economy*, www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) että Japani (ks. *Guidelines for Securing National Resources*, www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html) ovat pitäneet uhkaa riittävän vakavana perustellakseen sillä uusia poliittisia aloitteita. Lisäksi lehdistössä on vihjailtu, että Kiina on ryhtynyt kokoamaan raaka-ainevarastoja lievittääkseen mahdollisten toimituskatkosten vaikutuksia.

3. Yleistä

3.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon (KOM(2008) 699 lopullinen, raaka-aineita koskeva komission aloite) ja katsoo, että se on keskeinen tekijä pyrittäessä turvaamaan muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien raaka-aineiden ja erityisesti mineraalivarojen (ks. KOM(2008) 699 lopullinen, s.3) kestävä saanti ja siten täyttämään työllisyyden ja kasvun kannalta kriittiset tarpeet EU:ssa. Komitea odottaa kiinnostuneena, että tiedonannossa yksilöityjen toimien täytäntöönpanon tueksi luodaan tarvittavat rakenteet ja osoitetaan tarvittavat resurssit.

3.2 Kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat jo pitkään esittäneet yhdenmisen, useita EU:n politiikkoja ja ohjelmia yhdistävän lähestymistavan omaksumista raaka-ainekysymyksissä. Komissio on aloitteessaan nivonut yhteen toimia, joilla parannetaan raaka-aineiden saantia EU:sta ja sen ulkopuolelta, ja toimenpiteitä, joilla pyritään tehostamaan luonnonvarojen käyttöä ja kierrätystoimintaa. Tällä tavoin komissio on onnistunut hahmottelemaan ratkaisuja haasteisiin, jotka johtuvat tarpeesta turvata muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien raaka-aineiden kestävä saanti EU:n teollisuudessa.

3.3 Vaikka tarkoituksena ei ole heikentää toissijaisuusperiaatetta, jota EU:ssa sovelletaan luonnonvarojen ja maankäytön suunnittelua koskevaan politiikkaan, kansainväliset kehityssuunnaukset ovat osoittaneet selvästi, että unionitasolla tarvitaan nykyistä koordinoitumpaa lähestymistapaa.

3.4 ETSK panee tyytyväisenä merkille, että komissio on tiedonannossaan maksanut samantyyppisen lähestymistavan ja yksilöity lähes samat haasteet ja ratkaisut kuin komitea tuoreimmassa aiheeseen liittyvässä oma-aloitteisessa lausunnossaan⁽²⁾. Kyseisen lausunnon tarkoituksena oli antaa komissiolle mahdollisuus tutustua kansalaisyhteiskunnan näkökantaan etukäteen. Lausunto perustuu laajaan kuulemisprosessiin, jonka ETSK:n neuvoa-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” käynnisti vastauksena käsiteltävänä olevaa raaka-ainelaitetta pohjustavaan komission tiedotteeseen *Securing raw materials supply for EU industries* (lehdistötiedote IP/07/767, 5.6.2007).

⁽²⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa”, EUVL C 27, 3.2.2009.

3.5 Koska EU on sitoutunut kehittämään maailmanlaajuisia lähestymistapaa ilmastomuutoksen vaikutusten torjumiseksi parantamalla energiatehokkuusteknologioita, edistämällä luonnonvarojen vastuullista käyttöä ja muuttamalla teollisuuttaan yhä ympäristöystävällisemmäksi, ETSK korostaa jälleen kerran muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien mineraalien toimitusvarmuuden ja EU:n energiapolitiikan strategista merkitystä ja erityisesti niiden keskinäistä riippuvuutta, joka johtuu teknologisista tekijöistä.

3.6 EU on erittäin riippuvainen huipputeknologiassa tarvittavien metallien tuonnista, eikä se pysty siirtymään kestävään tuotantoon ja ympäristöystävällisiin teknologioihin, ellei huipputeknologian edellyttämien metallien ja harvinaisten raaka-aineiden saanti ole varmaa (kilpailun, riskien, luonnonvarojen maantieteellisen keskittymisen ja tuotantolaitosten suhteen)⁽³⁾.

3.7 Käsiteltävänä oleva tiedonanto on tavallaan eräänlainen SWOT-analyysi EU:n nykyisistä raaka-ainehuoltokysymyksistä. Nyt tarvitaan jäsenvaltioiden koordinoitua tukea ja komission asianomaisten yksiköiden (kehitysryhmiä PO:n, yritys- ja teollisuus toiminnan PO:n, ympäristöasioiden PO:n, Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston, aluepolitiikan PO:n, ulkosuhteiden PO:n ja tutkimuksen PO:n) koordinoitua toimintaa, jotta voidaan panna täytäntöön erilaisia komission ja keskeisten sidosryhmien – kuten kaivannaisalan jatkojalostusteollisuuden, liike-elämän, geologisten tutkimuslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan – toteuttamia toimia toimitusvarmuuden parantamiseksi kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. (Kansainvälinen kaivos- ja metallineuvosto ICMM tulisi kutsua toimintaan mukaan. Se voisi maailman mineraalialan edustajana täydentää Eurominesin lähinnä EU:hun keskittyvää visiota omilla kehitysvisionaillaan ja asiantuntemuksellaan.)

3.8 EU:n nykyiset rakenteet raaka-ainekysymysten hoitamiseksi ovat olleet liian heikkoja, ja niitä on syytä vahvistaa: toiminnassa on oltava mukana nykyistä korkeamman tason päätöksentekijöitä, tulevien raaka-ainetarpeiden teknistä ja taloudellista analysointia on tehostettava, ja lisäksi on vahvistettava pyrkimyksiä hyödyntää eurooppalaiset raaka-ainelähteet niin tehokkaasti kuin teknisesti ja taloudellisesti on mahdollista sekä parantaa raaka-aineiden kestävä saantia EU:n ulkopuolisista lähteistä. Koska investoinnit raaka-aineiden hankkimiseksi ovat erittäin usein kannattavia vasta pitkällä aikavälillä, tarvitaan myös nykyistä pidemmän aikavälin strategiaa ja säännöllistä menettelyä sen tarkistamiseksi.

3.9 Ehdotusten taustalla olevat periaatteet

3.9.1 EU:n raaka-ainehuollon turvaaminen merkitsee ennen kaikkea sitä, että varmistetaan, etteivät raaka-ainetoimitusten häiriöt vahingoita unionin taloutta. Lisäksi on huolehdittava EU:n kuluttajien sekä tuontiraaka-aineista riippuvaisten ja raaka-aineita tuottavien teollisuudenalojen eduista ja taattava kaikille tasapuoliset toimintaedellytykset. Kaikki nämä tavoitteet on otettava

⁽³⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa”, kohta 2.5, EUVL C 27, 3.2.2009.

huomioon ja toteutettava unohtamatta EU:n sitoumuksia ja politiikkaa ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävänsä kansainvälisen kehityksen hyväksi. Raaka-aineiden käyttö olisi optimoitava ottamalla huomioon sen vastavuoroinen vaikutus ympäristöön, yhteisöjen tarpeisiin ja kestävänsä energiankäyttöön.

3.9.2 EU:n raaka-ainehuoltopolitiikalla on oltava **vankka analyttinen perusta**. Siksi on tärkeää varmistaa, että tarvittavaa asiantuntemusta on saatavilla ja että analyysit tehdään parhain mahdollisin menetelmin.

3.10 Raaka-aineita koskevat sääntelykäytänteet vaihtelevat suuresti eri puolilla EU:ta, ja muutamissa jäsenvaltioissa parantamisen varaa on huomattavasti. Parhaita käytänteitä koskevasta tiedonvaihdesta voisi olla tässä yhteydessä apua.

4. Huomioita ehdotetuista poliittisista toimista ⁽⁴⁾

4.1 *Ensimmäinen periaate: raaka-aineiden saanti maailmanmarkkinoilta vääristymättömin ehdoin*

4.1.1 Tiedonannossa ehdotetaan, että EU:n olisi i) oltava aktiivinen raaka-aineita koskevassa diplomatiassa raaka-aineiden saannin turvaamiseksi, ii) edistettävä entistä tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä ja iii) määriteltävä raaka-aineiden saatavuus yhdeksi EU:n kauppaa- ja sääntelypolitiikan keskeisistä tavoitteista.

4.1.2 Kun tärkeimmät luonnonvaroiltaan rikkaat maat on yksilöity, niiden edustajien kanssa tulisi keskustella niiden alueella olevien raaka-aineiden käyttömahdollisuuksiin liittyvistä kysymyksistä. EU:n tulisi osana kehitys yhteistyöpolitiikkansa luoda **rahastoja ja ohjelmia, joilla tuetaan kyseisten maiden kestävänsä raaka-ainetuotantoa ja kehitystä**.

4.1.3 EU:n olisi tarkistettava rahoitusjärjestelmiään niiden maiden osalta, jotka ovat jo liittyneet unioniin tai ovat unionin naapurimaita, sillä olisi ekologisesti kestävämpää kuljettaa luonnonvaroja näistä maista kuin kauempaa. Tukea olisi annettava erityisesti unioniin viimeksi liittyneille valtioille, Balkanin maille, Pohjois-Afrikan valtioille ja Turkille. Kansainvälisen kaivos- ja metallineuvoston resurssienkehittämisaioite (*Resource Endowment Initiative*) voisi olla hyödyllinen malli resurssi- ja kehittämisstrategioita laadittaessa. (Kansainvälisen kaivos- ja metallineuvoston vuonna 2004 käynnistämä aioite. Siinä pyritään löytämään hyviä toimintatapoja kaivos- ja metallialan investointeihin kansallisella, alueellisella ja yritys kohtaisella tasolla kehitysmaissa.)

4.1.4 Monien konkreettisten suositusten yhteisenä tavoitteena on **sovittaa EU:n kehitys yhteistyöpolitiikka ja EU:lle tärkeä raaka-aineiden häiriötön saatavuus aiempaa paremmin**

⁽⁴⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa", EUVL C 27, 3.2.2009, s. 82.

yhteen. Ehdotukset valtioiden lujittamiseksi sekä investoinneille suotuisan ilmapiirin ja raaka-aineiden kestävänsä hallinnoinnin edistämiseksi ovat kaikki tärkeitä ja rakentavia.

4.1.5 EU:n ulkotullit olisi asetettava siten, ettei kestävin tavoin tuotettuja raaka-aineita suljeta EU:n markkinoiden ulkopuolelle. Nykyisiä tullitariffeja tulisi tarkastaa, jotta voidaan yksilöidä ne tullinimikkeet, joihin olisi tehtävä muutoksia.

4.1.6 Kehitysmaille tarjottava raaka-aineisiin liittyvä tuki olisi suunnattava **valmiuksien kehittämiseen**, ja sen avulla olisi pyrittävä edistämään ja helpottamaan sellaisen politiikan kehittämistä ja toteuttamista, jolla raaka-aineiden tuotannon ja viennin myönteiset vaikutukset kehitykseen voidaan maksimoida. Tässä yhteydessä on erityisen tärkeää tukea kattavia ja osallistavia politiikkoja ja lähestymistapoja, joissa väestön tarpeet ja edut asetetaan etusjalle.

4.1.7 Raaka-aineisiin liittyvän **kehitysavun** on myös perustettava laajapohjaisiin liittoumiin ja kumppanuuksiin, jotka takaavat kaikkien asiasta kiinnostuneiden osapuolten, erityisesti raaka-aineteollisuuden, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja kaikkien hallintotasojen, sitoutumisen toimintaan.

Kehitysmaille annettavaan apuun tulisi tärkeänä osatekijänä kuu- luvaa myös tuki sellaisen **infrastruktuurin rakentamiseksi**, jota voivat käyttää sekä raaka-aineita tuottavat yritykset että pienyritykset, maaseutuyhteisöt ja muut maaseudun elinkeinonharjoittajat. Vaikka tätä nimenomaista yhteistyömuotoa on kritisoitu siitä, että se ei edistä kehitystä niin paljon kuin mahdollista, on syytä todeta, että se vastaa kehitys maiden voimakkaaseen tarpeeseen vauhdittaa kehitystä infrastruktuuriparannuksin ja että muut järjestelmät tällaisten investointien rahoittamiseksi ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

4.1.8 Tiedonannossa tuodaan selvästi esiin mineraalivarojen **kauppaa koskeviin tilastoihin** liittyvät vaikeudet. Kauppatilastot perustuvat kansainvälisen ulkomaankaupan tavaranimikkeistön (*Standard International Trade Classification, SITC*), harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän (*Harmonised System, HS*) tai laajan talousluokituksen (*Broad Economic Categories, BEC*) mukaisesti jäsenettyihin tulliraportteihin, ja muutamien maiden puutteellinen raportointi aiheuttaa ongelmia. Kauppatilastot eivät myöskään tarjoa asianmukaista ja erittäin tarpeellista tietoa maailman talouksien todellisesta mineraalien kulutuksesta, koska rikasteiden, puolivalmisteiden ja valmisteiden sisältämiä mineraaleja tai metalleja ei tilastoida. Tarvitaankin sekä tutkimusta että kansainvälistä yhteisymmärrystä siitä, miten nykyistä tilastointijärjestelmää voidaan parantaa, jotta mineraalien ja metallien todellista kulutuksesta saadaan parempi kuva. Yksi mahdollisuus olisi käyttää tilastoissa tavanomaisen auton, tavanomaisen paperiton- nin tms. mineraali- ja metallipitoisuudelle määriteltyjä likiarvoja.

4.1.9 Tiedonannossa käsitellään melko yksityiskohtaisesti kauppaa- ja sääntelypolitiikkaa. Ehdotuksissa yksilöidään aloja, jotka ovat EU:lle ratkaisevan tärkeitä, ja ehdotettujen toimien täytäntöönpano vaikuttaa aiheelliselta. Tiedonannossa esitetyistä näkökohdista on syytä korostaa erityisesti seuraavaa: ”EU:n olisi tarkkailtava jatkuvasti myös tullijärjestelmää, jotta se **pysyy linjassa EU:n raaka-aineiden tarpeen kehityksen kanssa**, ja etenkin **arvioitava keinoja, joilla voidaan vähentää tuontirajoituksia** [– –] **raaka-aineiden osalta**”.

4.1.10 Kestävän kehityksen tavoitteet on toteutettava niin, että otetaan huomioon myös niiden vaikutukset EU:n alueen ulkopuolella. Kestävää kehitystä ei tulisi käyttää verukkeena tai perusteena sellaisille käytänteille, jotka rajoittavat kaupankäyntiä ja ovat siten kuluttajien etujen vastaisia ja ympäristölle haitallisia. On tärkeää, ettei toimitusvarmuuden ja raaka-aineiden etuoikeutettuun saantiin perustuvan epäreilun kilpailun torjunnan tavoitteiden varjolla edistetä protektionismia tai rajoiteta kaupankäyntiä ja kehitysmaiden tuottajien pääsyä EU:n markkinoille.

4.2 Toinen periaate: eurooppalaisista lähteistä saatavien raaka-aineiden kestävän tarjonnan tukeminen

4.2.1 EU:n alueellisen ja paikallisen kehityksen kestävyyyteen vaikuttaa suoraan sellaisten talousalojen tuleva kehitys, jotka pystyvät hyödyntämään kunkin alueen tarjoamat mahdollisuudet. ETSK katsoo eri mineraalivarantoja koskevien laskelmien perusteella, että kaivostoimintaan liittyvät elinkeinot voivat tarjota sekä paikallisyhteisöille että EU:n jäsenvaltioille resursseja ja siten edistää niiden kehitystä. Ne voivat siis osaltaan

- kehittää teollisuustuotantoa ja edistää teollisuustoiminnassa tarvittavien raaka-aineiden tarjontaa
- vähentää tuontiriippuvuutta ja parantaa resurssien käyttöä
- vaikuttaa siihen, että alalla on edelleen riittävästi ammattitaitoista työvoimaa, jotta EU:ssa voidaan jatkaa kaivannaisten etsintää ja kaivannaistoimintaa
- edistää uusien ja entistä varmempien työpaikkojen syntymistä
- edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja aluekehitystä
- parantaa elin- ja työoloja.

4.2.2 Koska kaivannaistoiminnalla on Euroopassa pitkät perinteet, Euroopan on tarjottava johtavaa osaamista ja asiantuntemusta muun muassa sellaisissa kysymyksissä kuin raaka-aineiden käyttöönototavat, keinot optimoida raaka-ainetuotannon vaikutukset talouskehitykseen, raaka-aineiden kestävä käyttö ja maalueiden kunnostus yhteiskuntaa hyödyttävällä tavalla.

4.2.3 Jäsenvaltioiden tulisi tarkastaa, missä määrin niiden maankäytönsuunnittelussa kiinnitetään huomiota raaka-ainepotentiaaliin ja ovatko kilpailevien maankäyttötarkoitusten

varalta määritellyt prioriteetit edelleen asianmukaisia, kun otetaan huomioon tarve hankkia raaka-aineita kestäväällä tavalla eli soveltamalla läheisyysperiaatetta aina kun se on mahdollista ja kaupallisesti kannattavaa.

4.2.4 Geologinen tietämys kehittyy jatkuvasti, ja menettelyjen onkin oltava riittävän joustavia, jotta toistaiseksi havaitsemattomia luonnonvaroja on mahdollisuus hyödyntää tulevaisuudessa.

4.2.5 Raaka-aineteollisuuden maankäyttömahdollisuuksien **sääntelyyn sovellettavista parhaista käytänteistä** olisi laadittava luettelo, jotta

- voitaisiin **yksinkertaistaa** ja yhdenmukaistaa unionissa sovellettavia **menettelyjä** ja samalla varmistaa, että kilpailevat maankäyttöintressit, myös maaperänsuojelu, otetaan asianmukaisesti huomioon
- voitaisiin **vähentää sitä, että mineraalivarat jäävät hyödyntämättä** epätarkoituksenmukaisen maankäytönsuunnittelun vuoksi. Erityisen tärkeää on, etteivät maankäyttömahdollisuuksien turvaamiseksi annettavat säädökset ja määräykset koske vain tiedossa olevia mineraalipi-toisia alueita.

4.2.6 Kun ohjeet Natura 2000 -ohjelman ja raaka-aineiden louhinnan yhteensovittamisesta on laadittu, jäsenvaltioiden olisi tarkistettava omia kansallisia suuntaviivojaan ja varmistettava, että toimivaltaiset viranomaiset tietävät, **etteivät Natura 2000 -säädökset kiellä raaka-aineiden louhintaa**. (Luontotyyppidirektiivin 6 artikla on erinomainen väline sen varmistamiseksi, että kaivannaisteollisuudessa noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita.)

4.2.7 Jotta voidaan **parantaa tietämystä** taloudellisesti strategisten **raaka-aineiden tarjonnasta ja raaka-aineiden käytöstä unionissa**, EU:n tilanteesta olisi laadittava samankaltainen analyysi kuin Yhdysvaltain tutkimusneuvosto on omassa maassaan tehnyt. Analyysissä olisi pyrittävä yksilöimään ja arvioimaan sekä EU:n teollisuuden raaka-ainetoimitusten mahdollisia riskejä että eri raaka-aineiden kriittisyyttä niiden lopullisissa käyttötarkoituksissa. (Huomiota olisi kiinnitettävä seuraaviin näkökohtiin: tiettyjen EU:n jäsenvaltioista louhittavien mineraalien fyysinen saatavuus, korvausaste, strategisten ja kriittisten raaka-aineiden kansainväliseen kauppaan liittyvät geopolittiset riskit ja EU:n puolustustarpeet.)

Tiedonannossa annetaan useita suosituksia raaka-aineita koskevan tietopohjan parantamiseksi. Siinä ei kuitenkaan ehdoteta toimia, joilla voitaisiin lisätä tietämystä raaka-aineiden käytöstä EU:ssa. Tämä vaikuttaisi ensisijaisen tärkeältä ja vastaisi tarvetta kehittää johdonmukaisia toimintalinjoja ja maksimoida toimien tehokkuus. Yhdysvaltain kriittisiä raaka-aineita koskevassa raportissa esitettyä metodiikkaa voitaisiin soveltaa myös Euroopan tilanteeseen.

4.2.8 Ennen kaikkea olisi toivottavaa saada moderniin teknologiaan perustuva **kattava arvio geologisten luonnonvarojen potentiaalista**. Niin ikään olisi suotavaa, että arvioitaisiin jäsenvaltioiden geologisten tutkimuslaitosten valmiuksia tarjota mineraalivaroja koskevaa ensiluokkaista tietoaineistoa, tietoa ja asiantuntemusta. Geologisten (tässä lausunnossa ilmauksella ”geologinen” tarkoitetaan kaikkea geologiaan liittyvää tietoa, esimerkiksi geokemiallista tai geofysikaalista tietoa) tietojen keruuta tukevat erityistoimet olisi määriteltävä ja toteutettava ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuisen seurantajärjestelmän (GMES) maapalveluiden tulevan laajentamisen avulla ja/tai EU:n aluekehitysrahaston välityksellä. Komission olisi tehtävä virallinen kartointi jäsenvaltioiden tilanteesta.

4.2.9 Euroopan unionin toimielinten olisi **tuettava unionin puheenjohtajavaltioita Tšekkiä, Ruotsia ja Espanjaa ja erityisesti seuraavia niiden järjestämiä tapahtumia:**

- Ruotsin puheenjohtajuuskaudella on määrä järjestää konferenssi, jossa on tarkoitus yksilöidä parhaita maankäytön suunnittelua ja louhinnan jälkeistä kestävästä maankäytön hallintaa koskevia käytänteitä.
- Rovaniemellä järjestetään joulukuussa 2009 kaivannaisten etsintää ja kaivosteollisuutta käsittelevä konferenssi, jossa on tarkoitus tuoda esiin parhaita tapoja edistää etsintätoimintaa Euroopassa.
- Teknisen avun tiedonvaihtotoimiston avustuksella on määrä järjestää Kaakkois-Euroopan ja Balkanin alueella harjoitettavaa raaka-aineiden etsintää käsittelevä konferenssi.

4.2.10 **Raaka-aineita koskeva tutkimus ja teknologinen kehittäminen olisi asetettava ensisijaiseen asemaan, ja painopisteen olisi oltava ennen kaikkea voimakkaan ympäristönsuojelupolitiikan kanssa yhteensopivassa teknologiassa. Raaka-aineiden etsinnän, entistä puhtaamman tuotannon ja kierrätyksen parhaita käytänteitä tulisi edistää erityisesti sellaisten käytänteiden käyttöönottamiseksi, jotka perustuvat taloudellisesti käyttökelpoisiin markkinapohjaisiin kannustimiin. Toimien perustana voisi olla kestävien mineraalivarojen eurooppalaisen teknologiafoorummin laatima strateginen tutkimusohjelma ja täytäntöönpanosuunnitelma.**

4.3 *Kolmas periaate: primaariraaka-aineiden kulutuksen optimointi EU:ssa*

4.3.1 Yleisen mielipiteen mukaan ympäristöasioista vastaavat ensi sijassa oikeushenkilöt, eli tässä yhteydessä kaivos- ja kauppayhtiöt, mutta tosiasiaa mineraaliraaka-aineita sisältävien tavaroiden kulutus on koko yhteiskunnan vastuulla.

Euroopan kansalaisten on ymmärrettävä, että mineraalivarojen hyödyntäminen on olemassaolomme edellytys, mutta samalla **on erittäin tärkeää suojella ympäristöä ja edistää vastuullista raaka-aineiden kulutusta.**

4.3.2 Raaka-aineiden käytön optimointiin tähtäviä politiikkoja ja käytännön toimia ei voida kehittää ottamatta huomioon EU:n ulkopuolisten toimijoiden oikeutettuja intressejä, ja lisäksi on huomioitava kehitysmaiden todelliset valmiudet sekä sääntelyn että teknologian käytön suhteen. Monet Afrikan maat ovat kriittisoineet voimakkaasti Reach-lainsäädäntöä, sillä ne pelkäävät sen johtavan siihen, että niiden vientimineraalit asetetaan perusteetta muita huonompaan asemaan. Vastaavasti vaarallisia jätteitä koskevalla Baselin yleissopimuksella on muutamissa Aasian maissa ollut tahattomia seurauksia. Esimerkiksi metallinkierrätysteollisuuteen on syntynyt yhä enemmän vaarallisiin toimintatapoihin turvautuvia epävirallisia yrityksiä, koska yrityksillä ei ole enää mahdollisuuksia saada raaka-aineita laillisista lähteistä.

4.3.3 Euroopan tutkimustoiminnan harjoittajia ja teollisuutta olisi kannustettava **kehittämään korvikkeita kriittisille raaka-aineille**. Tämän vuoksi Euroopan komission olisi seitsemännen puiteohjelman yhteydessä otettava keskeisten metallien ja raaka-aineiden luettelo perinpohjaisen tutkimuksen kohteeksi, jotta voidaan luoda pohja uusille ympäristöystävällisille teknologioille ja ympäristön kannalta turvallisille tuotteille.

4.3.4 Kierrätysprosessia ei tulisi käsitellä vain hallinnollisena tehtävänä, vaan sitä olisi lähestyttävä sääntelyn alaisena kaupallisenä liiketoimintana. Tämän periaatteen toteuttamiseksi tarvitaan

- teollisuus- ja kotitalousjätteiden keräystä, lajittelua, käsitteilyä ja kierrätystä koskevat lainsäädäntöpuitteet
- kannustimia, joilla kuluttajat saadaan osallistumaan kierrätystoimintaan
- jätteiden keräykseen, säilytykseen ja teolliseen kierrätykseen erikoistuneita toimivia kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja
- vakaata ja kaupalliselta pohjalta toimivaa alue- tai paikallisviranomaisten järjestämää jätehuoltoa.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto: Euroopan autoteollisuuden kriisiin reagoiminen”

KOM(2009) 104 lopullinen

(2009/C 277/20)

Yleisesittelijä: **Gustav ZÖHRER**

Euroopan komissio päätti 25. helmikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Euroopan autoteollisuuden kriisiin reagoiminen

KOM(2009) 104 lopullinen.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti 23. maaliskuuta 2009 antaa asian valmistelun neuvoo-antavan valiokunnan ”teollisuuden muutokset” tehtäväksi. Esittelijä oli Gustav ZÖHRER ja apulaisesittelijä Manfred GLAHE.

Asian kiireellisyden vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi Gustav Zöhrerin yleisesittelijäksi ja hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 141 puolesta ja 2 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Komission asiakirjan tausta ja sisältö

1.1 Kriisi on vaikuttanut autoteollisuuteen nopeammin ja voimakkaammin kuin useimpiin muihin teollisuudenaloihin. Siitä syystä komissio ja jäsenvaltiot ovat tehneet useita aloitteita autoteollisuuden tukemiseksi tässä vaikeassa tilanteessa. Komissio korostaa 25. helmikuuta 2009 antamassaan tiedonannossa dynaamisen ja kilpailukykyisen moottoriajoneuvoteollisuuden merkitystä. Siinä käsitellään henkilöautojen ja tavaraliikenteen ajoneuvojen kysynnän romahduksen sekä rahoituksen saamisen nykyisten vaikeuksien lisäksi myös pitkän aikavälin rakenteellisia ongelmia, joiden syyt juontavat kriisiä edeltävältä ajalta.

1.1.1 Komissio on käsitellyt jo kauan autoteollisuuden haasteita korkean tason CARS 21 -työryhmän, lokakuussa 2007 pidetyn rakenneuudistusfoorumin ja lukuisten pienen työryhmien avulla. Komitea on jo antanut keskusteluun merkittävän panoksen vuoden 2007 joulukuussa tiedonannollaan aiheesta ”Euroopan autoteollisuus: nykytilanne ja tulevaisuudennäkymät” (asiakokonaisuus CCMI/046, CESE 1065/2007 fin rev.). Lisäksi se laatii parhaillaan lausuntoa aiheesta ”Autoteollisuuden komponentit ja tuotantoketjun loppupään markkinat” (asiakokonaisuus CCMI/059).

1.2 Tiedonannon toisessa osassa komissio kuvailee toimia, joita unionitasolla ja jäsenvaltioissa on osana Euroopan talouden elvytysuunnitelmaa toteutettu ja suunniteltu yleisesti ja erityisesti autoteollisuuden hyväksi.

2. Huomiot ja päätelmät

2.1 Komitea on tyytyväinen komission tiedonantoon, jonka sisältö osoittaa, että komissio ja jäsenvaltiot ovat valmiita tukemaan autoteollisuutta tässä dramaattisessa tilanteessa. Komitea korostaa, että on tarpeen luoda johdonmukaiset ja yhtenäiset

puitteet, joilla ensinnäkin estetään protektionistisia suuntauksia ja toiseksi määrittellään yhteisiä tavoitteita.

2.2 Nykyinen kriisi edellyttää ripeää toimintaa. Tiettyjä toimia on toteutettava joutuisasti, ennen kaikkea jotta voidaan pelastaa alihankintateollisuuden pk-yritykset romahdukselta ja mahdollistaa kiireellisesti tarpeelliset investoinnit.

2.2.1 Ensisijaisesti on varmistettava rahoituksen nopea, riittävä ja kohdennettu saatavuus pankkien, EIP:n sekä jäsenvaltioiden tuen kuten takuiden ja takauksien avulla.

2.2.2 Maksukyvyttömyystapausten mahdollisuutta ei silti voi todennäköisesti sulkea pois. Sen vuoksi komitea kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita selvittämään, minkä verran maksukyvyttömyyslainsäädännöllä tuetaan yritysten toiminnan jatkumista.

2.3 Suurin kriisin heittämistä haasteista on kuitenkin työllisyyden turvaaminen: on torjuttava työttömyyttä ja säilytettävä teollisuuden taitotieto. Jäsenvaltioissa on käytössä erilaisia toimia, joilla voidaan lieventää kysynnän väliaikaisen vähenemisen vaikutuksia (esimerkiksi lyhennetty työaika). Osassa jäsenvaltioita tällaisia mahdollisuuksia ei tosin ole, mikä johtaa laajamittaisiin irtisanomisiin. Komitea kehottaa sen vuoksi vaihtamaan parhaita käytänteitä ja antamaan kohdennettua tukea työpaikkojen säilyttämiseksi. Hiljaisia aikoja tulee hyödyntää työntekijöiden täydennyskoulutukseen.

2.3.1 Komitea on tyytyväinen siihen, että työllisyyttä turvaavien toimien rahoitus pyritään mahdollistamaan ESR:n puitteissa. Se kannattaa ehdotusta sopeuttaa Euroopan globalisaation rahastoa kriisin vuoksi. Koska ehdotetut 500 miljoonaa euroa eivät ehkä riitä, komitea ehdottaa summan kasvattamista miljardiin euroon. (kts. komitean lausunto, asiakokonaisuus CCMI/063).

2.3.2 Kriisistä ja siihen liittyvästä työpaikkojen vähentämisestä eniten kärsivä ryhmä ovat määräaikaisilla sopimuksilla työskentelevät työntekijät ja vuokratyöntekijät. Komitea kehottaa ryhtymään erityistoimiin, joilla vaikutetaan näiden työntekijäryhmien tilanteeseen ja mukautetaan pikaisesti ennen kaikkea vuokratyöntekijöitä koskevia säädöksiä.

2.4 Nyt tarvitaan kysyntää lisääviä kannustimia. Tällöin on huolehdittava siitä, että kaikkien rahoitukseen tai verotukseen liittyvien aloitteiden, (esimerkiksi romutuspalkkioiden) on tuettava ja nopeutettava alan teknologista muutosta (laitteiden energiatehokkuus, päästöjen vähentäminen). Lisäksi komitea kehottaa jäsenvaltioita, komissiota, EKP:ta ja myös työmarkkinaosapuolia luomaan sellaiset makrotaloudelliset puitteet, joilla turvataan työntekijöiden tulotaso ja vahvistetaan unionin sisäistä kysyntää.

2.5 Pitkäaikaisten rakenteellisten ongelmien osalta komitea viittaa vuoden 2007 marraskuussa aiheesta "Euroopan autoteollisuus: nykytilanne ja tulevaisuudennäkymät" annettuun komitean neuvoa-antavan valiokunnan "teollisuuden muutokset" (CCMI) tiedonantoon. Tiedonannossa kuvataan selvästi, mihin haasteisiin teollisuuden on vastattava, ja todetaan, että odotettavissa on alan perinpohjainen muutos, jota nykyinen kriisi vielä nopeuttanee.

2.5.1 Ensivaiheessa kriisin ja valtion tukitoimien vuoksi pienien, ympäristöystävällisempien ja edullisten mallien markkinaosuudet kasvavat. Tällä on huomattavia vaikutuksia valmistajien ja tuottajien synnyttämään arvonlisään, ja se vaikuttaa alaan kestävästi.

2.5.2 Jos autoteollisuus haluaa selviytyä kriisistä entistä vahvempana, juuri nyt on panostettava entistä enemmän tutkimukseen ja kehitykseen, innovointiin ja työvoiman pätevyyyden lisäämiseen. Tämä on sekä yritysten että jäsenvaltioiden ja unionin vastuulla. Komitea kannattaa sen vuoksi komission aloitteita.

2.5.3 Rakenteellisten ongelmien pelkistämisessä ylikapasiteettikysymykseksi on oltava varovainen. Euroopassa on viime vuosina vähennetty huomattavasti kapasiteettia (ennen kaikkea Espanjassa, Portugalissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa). Tässä kysymyksessä eri tuottajilla ja eri suuntausten kannattajilla on suuria näkemuseroja. Osaksi liikakapasiteetti on järjestelmälähtöistä (esimerkiksi mallin vaihtaminen, sisäinen kilpailu). Juuri nyt on kuitenkin olemassa vaara, että kriisin vuoksi tapahtuu "paljaasihakkuu", joka voi johtaa myöhemmin, kun kysyntä taas kasvaa, alikapasiteettiin ja sen myötä tuonnin lisääntymiseen. Komitea

kehottaa sen vuoksi käsittelemään kysymystä korkean tason CARS 21 -työryhmässä.

2.5.4 Ennen kaikkea amerikkalaiset autonvalmistajat ovat syvässä rakenteellisessä kriisissä. Komitea on tyytyväinen komission pyrkimykseen löytää tehokas poliittinen vastaus GM Euroopen ja sen alihankkijoiden kriisiin liittyviin vaikeuksiin koordinoimalla asianomaisten jäsenvaltioiden toimia. EU:n on pyrittävä määrätietoisesti vaikuttamaan siihen, että USA ja General Motors antavat yritystoiminnan eurooppalaiselle osalle (OPEL/Vauxhall/Saab) mahdollisuuden selviytyä.

2.5.5 Haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan komitean näkemyksen mukaan paitsi yritysten myös jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin lisäponnisteluja. Komitea kannattaa sen vuoksi komission ehdotusta panna täytäntöön CARS 21 -työryhmän toiminnan puitteissa järjestetyn kuulemisen tulokset sekä jatkotoimet. Komitean mielestä tulee jatkaa sitä prosessia, jolla tuetaan pitkän aikavälin eurooppalaista teollisuuspolitiikkaa Lissabonin strategian mukaisesti.

2.5.6 Komitea korostaa lisäksi liittännäismarkkinoiden merkitystä (tähän liittyvä lausunto on valmisteilla ja hyväksytään piakkoin). Se kehottaa perustamaan CARS 21 -työryhmän kokemusten perusteella korkean tason työryhmän käsittelemään liittännäisalan toimijoiden erityishaasteita.

2.5.7 Komission käynnistämä kumppanuus autoteollisuuden muutoksen ennakoimiseksi on tärkeä askel myös rakennemuutoksen sosiaalisten vaikutusten käsittelemiseksi. Komitea kehottaa dramaattisen tilanteen vuoksi asianomaisia työmarkkinaosapuolia ja komissiota käynnistämään aidon ja toimivan yhteiskunnallisen vuoropuhelun.

2.6 Eurooppalaisen autoteollisuuden menestyksen jatkuminen edellyttää vapaata pääsyä maailmanmarkkinoille ja rehtiä kilpailua. Komitea on sen vuoksi tyytyväinen komission aikeeseen tiivistää vuoropuhelua kauppakumppaniensa kanssa. Erityisesti tulee seurata tilanteen kehitystä USA:ssa ja Aasiassa, jotta voidaan taata yhtäläiset mahdollisuudet ja luopuminen protektionistisista ja syrjivistä toimista sekä tehokas henkisen omaisuuden suoja. Ajankohtaisena kysymyksenä komitea korostaa, että neuvoteltaessa vapaakauppasopimuksesta Etelä-Korean kanssa tulee painottaa tasapainoisten puitteiden luomista Euroopan autoteollisuudelle. Neuvottelujen tämänhetkinen tilanne ei osoita pyrkimystä poistaa eurooppalaisia tuottajia haittaavia ei-kaupallisia esteitä.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Mario SEPI

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista”

KOM(2008) 869 lopullinen – 2008/0252 CNS

(2009/C 277/21)

Ainoa esittelijä: **Thomas JANSON**

Neuvosto päätti 3. helmikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: neuvoston päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

KOM(2008) 869 lopullinen – 2008/0252 CNS.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 6. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Thomas Janson.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 193 ääntä puolesta ja 7 vastaan 9:n pidättyessä äänestämästä.

1. Tiivistelmä ja suositukset

1.1 EY:n perustamissopimuksen 128 artiklan 2 kohdan mukaan työllisyysuuntaviivojen voimassaolo vuoden 2009 osalta on vahvistettava neuvoston päätöksellä, kun on ensin kuultu Euroopan parlamenttia, alueiden komiteaa ja Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa.

1.2 ETSK kannattaa ehdotusta, jonka mukaan vahvistetaan vuosien 2008–2010 työllisyysuuntaviivojen voimassaolo vuoden 2009 osalta; se kehottaa kuitenkin ottamaan huomioon tässä esitettävät kommentit.

1.3 Kansallisista uudistusohjelmista tulee tehdä nykyistä kunnianhimoisempia työllisyyspolitiikan sekä työntekijöiden oikeuksien ja velvollisuuksien osalta.

1.4 Nuorten integroimista työmarkkinoille tulee painottaa huomattavasti nykyistä enemmän, ja syrjinnän torjuntaa täytyy painottaa jatkossakin.

1.5 Siirtymisen osaamiseen perustuvaan talouteen tulee olla nykyistä määrätietoisempaa, ja on suhtauduttava aikaisempaa keskitetymin ammatilliseen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. On tärkeää, että investointeja ohjataan entistä johdonmukaisemmin tutkimukseen, kehittämiseen ja innovointiin.

1.6 ETSK:n mielestä työllisyysuuntaviivoissa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota sukupuolten tasa-arvoon sekä työ- ja yksityiselämän yhteensovittamiseen.

1.7 Talouskriisi lisää työttömyyttä, laskee työllisyysprosenttia ja vaikeuttaa muillakin tavoin EU:n työllisyysuuntaviivoihin sisältyvien tavoitteiden saavuttamista.

1.8 On tärkeää, että jäsenvaltiot asettavat etusijalle ne suuntaviivat, jotka ovat tärkeitä työllisyyden ja kasvun kannalta. Näitä ovat suuntaviivat, joilla 1) toteutetaan työllisyyspolitiikkaa, jolla pyritään saavuttamaan täystyöllisyys, parantamaan työn laatua ja tuottavuutta sekä vahvistamaan yhteiskunnallista ja alueellista koheesiota 2) huolehditaan kaikille avoimista työmarkkinoista,

tehdään työnteosta houkutteleva vaihtoehto ja saadaan työn tekemisestä kannattavaa työnhakijalle, myös heikossa asemassa ja työelämän ulkopuolella oleville ihmisille ja 3) lisätään ja parannetaan inhimilliseen pääomaan tehtäviä investointeja ⁽¹⁾.

1.9 ETSK tähdentää, että työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan tulee osallistua työllisyysuuntaviivojen laatimisen ja täytäntöönpanon kaikkiin vaiheisiin.

2. Komission asiakirjan pääsisältö

2.1 Suuntaviivat ovat EU:n tasolla tehty kansallinen sitoumus, ja niissä asetetaan jäsenvaltioille yleisiä tavoitteita, jotka jäsenvaltioiden on saavutettava kansallisten uudistusohjelmien avulla. Yhdennettyjen suuntaviivojen voimassaolo päättyy ensimmäisen kolmivuotiskauden lopussa, ja siksi ne on uudistettava seuraavaksi kaudeksi.

2.2 Ensimmäisen kolmivuotisen kauden (2005–2008) aikana jäsenvaltiot ovat komission mukaan pyrkineet nopeuttamaan rakenneuudistusten täytäntöönpanoa. Lissabonin strategian mukaiset uudistukset ovat lisänneet jäsenvaltioiden talouksien kasvumahdollisuuksia. Uudistukset ovat vahvistaneet Euroopan taloutta suhteessa ulkoisiin häiriöihin, kuten energian ja hyödykkeiden hintojennousuihin ja vaihtokurssien vaihteluihin.

2.3 Lissabonin strategian uusi hallintotapa, jossa korostuu Euroopan ja jäsenvaltioiden toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen, on komission mukaan osoittautunut onnistuneeksi. Sen vuoksi komissio katsoo, että yhdennetyt suuntaviivat täyttävät tehtävänsä eikä niitä tarvitse nyt tarkistaa.

3. ETSK:n aiemmat huomiot

3.1 ETSK analysoi viime vuonna lausunnoissaan suuntaviivoja ja niiden puutteita ⁽²⁾. Analyysi on yhä ajankohtainen.

⁽¹⁾ Yhdennetyt suuntaviivat, nrot 17, 19 ja 23, KOM(2007) 803 lopullinen/3, osa V.

⁽²⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus: neuvoston päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista”, annettu 13. helmikuuta 2008, (EUVL C 162, 25.6.2008), esittelijä: Wolfgang Greif.

3.2 Lausunnossaan komitea katsoo, että kansalliset uudistusohjelmat eivät ole riittävän kunnianhimoisia työllisyyspolitiikan sekä työntekijöiden oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Tämä johtuu siitä, että nykyisissä jäsenvaltioiden suuntaviivoissa painotetaan jäsenvaltioiden omien tavoitteiden asettamista, ja sen vuoksi jatkuvana huolenaiheena on, että työllisyyspoliittisia toimenpiteitä ei voida enää arvioida tiettyjen, mitattavissa olevien tavoitteiden mukaisesti.

3.3 Nuorten integroimista työmarkkinoille tulee painottaa huomattavasti nykyistä enemmän, ja ikään, vammaisuuteen, etniseen alkuperään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjuntaa täytyy jatkossakin korostaa.

3.4 Pyrkinessään luomaan osaamisintensiivisen talouden EU:n on siirryttävä nykyistä määrätietoisemmin osaamiseen perustuvaan talouteen ja kohdistettava aikaisempaa keskitetympin panoksia ammatilliseen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen, jotta voidaan mukautua uuteen teknologiaan ja teollisuuspuhjan rakennemuutokseen ja antaa ihmisille mahdollisuus siirrettävien taitojen hankkimiseen. Tähän liittyen investointien ohjaamisessa tutkimukseen, kehittämiseen ja innovointiin tulisi pyrkiä entistä johdonmukaisemmin edistämään talouskasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä ⁽³⁾.

3.5 Työllisyysuuntaviivoissa tulee kiinnittää enemmän huomiota sukupuolten tasa-arvoon sekä työ- ja yksityiselämän yhteensovittamiseen. Se on tärkeää, jotta voidaan vastata väestörakenteen muutokseen ja työvoiman ikääntymiseen liittyviin haasteisiin.

3.6 Komitea korostaa myös, että jäsenvaltio- ja unionitasolla on varattava riittävä rahoitus työllisyyspoliittisten toimenpiteiden toteuttamista varten.

4. Yleistä

4.1 Talouskriisi lisää lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä työttömyyttä, laskee työllisyysprosenttia ja vaikeuttaa muillakin tavoin EU:n Lissabon-prosessiin sisältyvien tavoitteiden saavuttamista.

4.2 Vaikka ennen kriisiä saavutettiin edistystä, suuri ongelma ovat edelleen maiden väliset erot siinä, miten hyvin ne ovat onnistuneet saavuttamaan tavoitteet sekä toteuttamaan eri toimia jäsenvaltioissa ja niiden välillä. Talouskriisi heikentää tilannetta tältä osin.

4.3 Jos jäsenvaltiot haluavat välttää 1930-luvun syvän laman toistumisen, ETSK:n näkemyksen mukaan on tärkeää asettaa etusijalle ne suuntaviivat, jotka ovat tärkeitä työllisyyden ja kasvun kannalta. Kriisi vaikuttaa raskaimmin maihin, joiden hallitukset eivät ole ryhtyneet toimiin tukeakseen työllisyyttä ja taloutta vaan ovat jatkaneet samaa politiikkaa kuin normaalin taloustilanteen vallitessa.

4.4 Tarkoitetuilla suuntaviivoilla pyritään 1) toteuttamaan työllisyyspolitiikkaa, jolla pyritään saavuttamaan täystyöllisyys, parantamaan työn laatua ja tuottavuutta ja vahvistamaan yhteiskunnallista ja alueellista koheesiota 2) huolehtimaan kaikille avoimista työmarkkinoista, tekemään työnteosta houkutteleva vaihtoehto ja saamaan työn tekemisestä kannattavaa työnhakijalle, myös heikossa asemassa ja työelämän ulkopuolella oleville ihmisille ja 3) lisäämään ja parantamaan inhimilliseen pääomaan tehtäviä investointeja ⁽⁴⁾.

4.5 Tässä yhteydessä on olennaisen tärkeää, että komissio ja muut asianomaiset toimijat voivat pikaisesti yksinkertaistaa rakenne- sosiaali- ja globalisaatiorahastojen käyttöä koskevia sääntöjä, jotta voidaan rahoittaa työllisyyden suuntaviivojen toimeenpano. ETSK pitää edelleen hyvin tärkeänä, että työllisyysaloitteiden priorisointiin varataan asianmukainen rahoitus unioni- ja jäsenvaltiotasolla.

4.6 ETSK toivoo, että komissio osallistuisi nykyistä enemmän unionin laajuisten ja jäsenvaltiokohtaisten tavoitteiden kehittämiseen sekä edistyksen seurantaan ja arvioimiseen. Se lisäisi jäsenvaltioiden uudistusohjelmien vuosiraporttien pontta ja painoarvoa.

4.7 ETSK tähdentää, että työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan tulee osallistua työllisyysuuntaviivojen suunnittelun ja täytäntöönpanon kaikkiin vaiheisiin.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽³⁾ ETSK on käsitellyt tätä asiaa aikaisemmissa lausunnoissaan, ks. esimerkiksi

— 12. heinäkuuta 2007 annettu lausunto aiheesta "Panostaminen osaamiseen ja innovointiin (Lissabonin strategia)", esittelijä: Gerd Wolf (EUVL C 256, 27.10.2007).

— 26. helmikuuta 2009 annettu lausunto aiheesta "Yhteistyö ja tiedonvaihto tutkimusjärjestöjen, teollisuuden ja pk-yritysten välillä – innovoinnin tärkeä edellytys", esittelijä: Gerd Wolf (EUVL C 218, 11.9.2009, s. 8).

⁽⁴⁾ Ks. alaviite 1.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä annetun neuvoston direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta”

KOM(2008) 637 lopullinen – 2008/0193 COD

(2009/C 277/22)

Esittelijä: **Mária HERCZOG**

Neuvosto päätti 7. marraskuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä annetun neuvoston direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta

KOM(2008) 637 lopullinen – 2008/0193 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat ja kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 6. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Mária Herczog.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 82 ääntä puolesta ja 37 vastaan 2:n pidätyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Komitea kannattaa komission ehdotusta uudeksi direktiiviksi, jonka tavoitteena on parantaa raskaana oleville ja äskettäin synnyttäneille ja/tai imettäville työntekijöille tarjottavaa suojaa.

1.2 Komitean näkee tässä aloitteessa mahdollisuuden vahvistaa lainsäädäntöä siten, että naiset voivat toipua asianmukaisesti synnytyksestä, heitä kannustetaan imettämään ja autetaan luomaan vahva side vastasyntyneeseen lapseen.

1.3 Komitea katsoo, että vaarallisia työolosuhteita raskauden ja imetyksen aikana ei voida hyväksyä. Näin ollen naisia tulisi rohkaista ilmoittamaan raskaudestaan heti, kun he saavat tietää siitä, jotta kaikki terveys- ja turvallisuusriskit voidaan arvioida ja eliminoida. Erityishuomiota tulisi kiinnittää sekä naisten että miesten hedelmällisyyttä sekä sikiötä vaarantaviin tekijöihin.

1.4 Komitea kehottaa myös antamaan ylimääräistä tukea vanhemmille ja lapsille, joilla on erityistarpeita tai joiden olosuhteet ovat poikkeukselliset. Esimerkkeinä voidaan mainita muun muassa keskokset, vammaiset tai sairaat vauvat, monisyntyisyys, sairaalahoito sekä adoptointi ja sijaisvanhemmuus.

1.5 Komitea on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että kaikille raskaana oleville työntekijöille tulisi taata vähintään 18 viikon mittainen palkallinen äitiysvapaa. Komitea kehottaa kuitenkin komissiota ottamaan huomioon sosiaalialan foorumin⁽¹⁾ ja Euroopan naisten etujärjestön (*European Women's Lobby*) sekä WHO:n⁽²⁾ ja Unicefin⁽³⁾ suositukset, jotka perustuvat ensimmäisten kuuden elinkuukauden ajan yksinomaan rintaruokinnan hyötyihin sekä naisten että lasten terveyttä edistävänä ennaltaehkäisevänä toimena. Komitea kehottaa etsimään muita oikeudellisia ja käytännön ratkaisuja, joilla voidaan helpottaa imettämistä sekä ajallisesti että paikan suhteen.

1.6 Komitea katsoo, että raskauden aikaisen sairausloman ei pitäisi vaikuttaa millään tavalla äitiysvapaan kokonaiskestoan, mutta kehottaa komissiota täsmentämään, mitä synnytyksestä edeltävällä ajalla tarkkaan ottaen tarkoitetaan.

(1) Sosiaalialan foorumin johtoryhmän yhteinen kanta ehdotukseen äitiysvapaasta annetun direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta, 19. helmikuuta 2009.

(2) Vauvojen ja pienten lasten ruokintaa koskevan maailmanlaajuisen strategian (*Global Strategy on Infant and Young Child Feeding – A55/15*, 10 kohta) mukaan yleismaailmallisena terveys-suosituksena voidaan pitää sitä, että vauvojen pitäisi saada ravintonsa yksinomaan rintamaidosta ensimmäisten kuuden elinkuukauden ajan, jotta voidaan taata optimaalinen kasvu, kehitys ja terveys (http://www.who.int/nutrition/topics/infantfeeding_recommendation/en/index.html). Ks. myös Michael S. Kramerin ja Ritsuko Kakuman pelkän rintaruokinnan optimaalista kestoa käsittelevä tutkimus *The optimal duration of exclusive breastfeeding – A systematic review*, Maailman terveysjärjestö, 2002 (http://www.who.int/nutrition/topics/optimal_duration_of_exc_bfeeding_review_eng.pdf).

(3) Ks. <http://www.unicef.org>.

1.7 Komitea on tyytyväinen ehdotukseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarpeelliset toimenpiteet 2 artiklassa tarkoitettujen työntekijöiden (4) suojelemiseksi laittomina pidettävien irtisanomisten seurauksilta.

1.8 Komitea on yhtä mieltä siitä, että naisilla on oikeus palata omaan työhönsä tai vastaavaan työhön samoin ehdoin ja hyötyä kaikista työehtojen parannuksista, joihin heillä olisi ollut oikeus poissaolonsa aikana.

1.9 Komitea kannattaa vakaasti sitä, että äitiysloman ajalta maksettava korvaus vastaa aiempaa palkkaa. Tämä ei ole ainoastaan tarpeellista, vaan myös tapa tunnustaa äitiyden arvo.

1.10 Direktiiviehdotus on sopusoinnussa joustoturvan yleisten periaatteiden ja elämäntapaajattelun kanssa, ja komitea katsoo, että sitä tulee tarkastella alle kaksivuotiaiden lasten hoitotarpeita koskevien vaikeuksien näkökulmasta (5). Kaikkien osapuolten yhdessä neuvotteleman joustavan työaikamahdollisuuden tarjoaminen vanhemmille on osoittautunut tässä yhteydessä oivalliseksi keinoksi.

1.11 Äitiysloma, jolla suojellaan raskautta ja äitiyttä, on erotettava selkeästi vanhempainvapaasta. Ehdotetun 18 viikon tarkoituksena on lähinnä antaa naisille aikaa toipua synnytyksestä ja varmistaa minimaalinen imetykselle sekä äidin ja vastasyntyneen lapsen välisen sirteen kehittymiselle. Komitea korostaa vanhempainvapaan merkitystä molemmille vanhemmille tarjoutuvana mahdollisuutena viettää aikaa lastensa kanssa. Komitea katsoo kuitenkin, että vanhempainvapaan tulisi seurata äitiyslomaa, ja että myös isillä tulisi olla mahdollisuus hyötyä siitä.

1.12 Komitea käyttää tilaisuutta hyväkseen ja suosittaa, että harkittaisiin aloitteita, jotka antaisivat isovanhemmille ja muille läheisille perheenjäsenille mahdollisuuden hoitaa lapsia, mikäli myös työssäkäyvät vanhemmat niin haluavat ja mikäli se on lapsen edun mukaista. Tämä voisi helpottaa työmarkkinoiden tarpeiden

(4) Ks. 19. lokakuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/85/ETY, 2 artikla "Määritelmät". Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- "raskaana olevalla työntekijällä" raskaana olevaa työntekijää, joka kansallisen lainsäädännön ja/tai kansallisen käytännön mukaisesti ilmoittaa työnantajalleen tilastaan;
- "äskettäin synnyttäneellä työntekijällä" työntekijää, jonka kansallisen lainsäädännön ja/tai kansallisen käytännön mukaan katsotaan synnyttäneen äskettäin ja joka ilmoittaa tilastaan kyseisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti työnantajalleen;
- "imettävällä työntekijällä" työntekijää, jonka kansallisen lainsäädännön ja/tai kansallisen käytännön mukaan katsotaan imettävän ja joka ilmoittaa tilastaan kyseisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti työnantajalleen.

(5) Ks. Lamb, M.E. Ahnert, L (2006): *Nonparental child care: Context, correlates and consequences*, teoksessa: W. Damon, R.M. Lerner, K.A. Renninger, I.E. Sigel (toim.): *Handbook of Child Psychology (Vol.4) Child Psychology in Practice*, s. 950–1016, Hoboken, N.J. Chichester, Wiley.

täyttämistä sekä työn ja perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista. Tällainen perheenjäsenien tarjoama täydentävä hoitomahdollisuus ei poista valtion vastuuta huolehtia laadullisesti ja määrällisesti asianmukaisesta päivähoitosta.

1.13 Komitea myöntää, että kokonaisvaltainen ja kattava lähestymistapa on tärkeä, jotta voidaan saada kokonaiskuva ja saavutetaan taloudellista ja sosiaalista edistystä. Poliittisten päättäjien olisi tässä yhteydessä otettava huomioon erilaiset tarpeet, kilpailevat arvot ja eturistiriidat seuraavissa asioissa:

- väestökysymykset (muun muassa alhainen syntyvyys ja eläkeläisten kasvava määrä)
- työmarkkinoiden tarpeet
- koulutus ja elinikäinen oppiminen
- naisten ja miesten yhdenvertaiset mahdollisuudet
- työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittaminen
- saatavilla oleva, edullinen ja korkeatasoinen päivähoito
- aktiivinen kansalaisuus
- sukupolvien yhteisvastuu
- köyhyyden ja syrjäytymisen torjuminen
- lasten etu (6).

Komitea kehottaakin unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita harkitsemaan mahdollisuutta omaksua yhdenmukainen lähestymistapa tähän lainsäädäntöehdotukseen nähden ja välttämään sen soveltamisalan ja seurausten rajoittamista.

1.14 Komitea katsoo, että jos ehdotuksella pyritään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen tukemiseen, äitiyslomaa ei voida tarkastella erillisenä edellä mainituilla aloilla käytössä olevista muista välineistä.

1.15 Työmarkkinoiden keskeisinä toimijoina työmarkkinaosapuolilla on tässä ratkaiseva rooli. Komitea katsoo, että myös kansalaisyhteiskunnan on toimittava prosessissa aktiivisesti sekä varmistaakseen, että jäsenvaltiot panevat direktiivin täytäntöön, että tukeakseen kaikin tavoin edellä mainittua kokonaisvaltaista lähestymistapaa

(6) Komission 4.7.2006 julkaisema asiakirja "Tavoitteena lasten oikeuksia koskeva strategia" (<http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/r12555.htm>).

2. Taustaa

2.1 Direktiiviehdotuksella direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta pyritään parantamaan raskaana oleville ja äskettäin synnyttäneille tai imettäville työntekijöille tarjottavaa suojaa. Suojaa tarvitaan useista syistä. Äitiysvapaan pituuteen vaikuttavat useat tekijät, jotka tulisi ottaa huomioon sääntelyä laadittaessa. Vanhassa direktiivissä säädetään vähintään 14 viikon pituisesta yhtämittaisesta äitiysvapaasta. Lisäksi siinä säädetään vaatimuksista, jotka liittyvät terveyteen ja turvallisuuteen työpaikalla ja joilla suojellaan raskaana olevia ja äskettäin synnyttäneitä tai imettäviä työntekijöitä. Naista ei saa irtisanoa äitiysvapaan aikana. Aiemman säädöksen – direktiivin 76/207/ETY – 2 artiklan 7 kohdan mukaan naisella on äitiysvapaan loputtua oikeus palata työhönsä tai vastaavaan toimeen. Naisten epädullisempaa kohtelua on pidettävä syrjintänä.

Naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelmassa 2006–2010 (7) sitouduttiin tarkastelemaan voimassa olevaa EU:n lainsäädäntöä. Direktiivi 92/85/ETY ei ollut mukana uudelleenlaadinnassa ja siksi sitä tarkastellaan nyt.

2.2 Maaliskuussa 2006 kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti, että työ- ja yksityiselämän tasapainoa on pyrittävä parantamaan, sillä se on tärkeää talouskasvulle, hyvinvoinnille ja kilpailukyvyille. Samalla neuvosto hyväksyi Euroopan tasa-arvosopimuksen (8). Euroopan parlamentti on toistuvasti vaatinut parannuksia voimassa olevaan lainsäädäntöön, joka koskee raskaana olevien työntekijöiden suojelua ja vanhempainloman myöntämistä, sekä toimenpiteitä, joilla parannetaan työ-, yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Euroopan väestönkehityksestä 21. helmikuuta 2008 antamassaan päätöslauselmassa (9) Euroopan parlamentti kehotti jäsenvaltioita omaksumaan parhaita äitiysvapaan pituuteen liittyviä käytäntöjä ja huomautti, että syntyvyys on mahdollista kääntää kasvuun asianmukaisella julkisella politiikalla, jolla luodaan perheelle ja lapsille otollinen aineellinen ja henkinen ympäristö. Aiemmassa 27. syyskuuta 2007 antamassaan päätöslauselmassa (10) parlamentti oli jo kehottanut jäsenvaltioita yhdenmukaistamaan äitiys- ja vanhempainlomakorvaukset ja pitänyt työmarkkinaosapuolten kuulemisprosessia tervetulleena. Se kehotti jäsenvaltioita torjumaan työmarkkinoilla ilmenevää raskaana olevien naisten syrjintää ja varmistamaan äitiyden suojelemisen korkean tason. Maaliskuussa 2008 kokoontunut Eurooppa-neuvosto peräänkuulutti sekin lisätoimia, joilla

autetaan sekä naisia että miehiä sovittamaan yhteen työ-, yksityis- ja perhe-elämänsä (11).

Tarkasteltavana oleva direktiivi on kymmenes työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisesta annetun puitedirektiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdan perusteella laadittu yksittäinen direktiivi. Nyt ehdotettu tarkistus merkitsee sen oikeusperustan laajentamista siten, että oikeusperustana on myös yhdenvertaista kohtelua koskeva EY:n perustamissopimuksen 141 artikla.

2.3 Komission kuulemat kansalaiset ja kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat ilmaisseet huolensa siitä, että lasten saaminen vaikeuttaa paljon enemmän naisten kuin miesten työllistymismahdollisuuksiin. Sellaisten naisten työllisyysaste, joilla on huollettavia lapsia, on vain 65 prosenttia, kun miesten vastaava osuus on 91,7 prosenttia. Naiset joutuvat kärsimään niiden stereotyyppisten käsitysten seurauksista, jotka liittyvät heidän velvollisuuksiinsa kotona ja heidän soveltuvuuteensa ansiotyöhön (12). Tämä voi vähentää naisten paluuta työmarkkinoille lapsen saamisen jälkeen.

3. Yleistä

3.1 Vuonna 2006 antamassaan tiedonannossa (13) komissio toteaa, että lasten oikeudet ovat EU:n painopistealue ja että jäsenvaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista ja siihen liitettyjä valinnaisia pöytäkirjoja sekä kehityksen vuosituhattavoitteita. Eurooppa-neuvosto pyysi maaliskuussa 2006 jäsenvaltioita ”ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin lasten köyhyyden vähentämiseksi nopeasti ja merkittävästi antamalla kaikille lapsille yhtäläiset mahdollisuudet heidän sosiaalisesta taustastaan riippumatta” (14). Nyt käsiteltävän aiheen yhteydessä tämä merkitsee sitä, että kaikille lapsille annetaan mahdollisuus rintaruokintaan sekä mahdollisuus saada ensisijaiselta huoltajaltaan asianmukaista, lapsen kehitystarpeita vastaavaa hoitoa ja tarvittaessa päästä helposti saatavilla olevaan, joustavaan, laadukkaaseen ja kohtuuhintaiseen päivähoitoon.

3.2 EU:n työllisyyspolitiikassa edistetään työhön sovellettavaa elämänkaariajattelua, jossa otetaan huomioon, että työntekijöillä on erilaisia tarpeita ja tavoitteita elämänsä eri vaiheissa. Raskaana oleville ja äskettäin synnyttäneille tai imettäville työntekijöille tarjottavaa suojaa koskevan direktiivin on heijastettava tätä elämänkaariajattelua.

(7) Naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelma 2006–2010, KOM(2006) 92 lopullinen.

(8) Ks. Brysselissä 23.–24. maaliskuuta 2006 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien liite II http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf.

(9) Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. helmikuuta 2008 Euroopan väestönkehityksestä (2007/2156 (INI) (A6-0024/2008) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0066 & language = FI>.

(10) Euroopan parlamentin päätöslauselma 27. syyskuuta 2007 naisten ja miesten tasa-arvosta Euroopan unionissa – 2007 (2007/2065(INI) (P6_TA(2007)0423) <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang = 2 & procnum = INI/2007/2065>.

(11) Ks. Brysselissä 13.–14. maaliskuuta 2008 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

(12) Komission tiedonanto *Citizen's Summary – Better maternity leave provisions designed to promote reconciliation of family and working life* (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en); yhteinen kanta UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta 3. kesäkuuta 1996 annetun neuvoston direktiivin 96/34/EY tarkistuksesta, tammikuu 2009.

(13) Tavoitteena lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia, KOM(2006) 367 lopullinen.

(14) Ks. 23.–24. maaliskuuta 2006 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien kohta 72 (viite alaviitteessä 8).

3.3 Kuten Euroopan naisten etujärjestö toteaa, ”äitiysvapaasäännökset koskevat vain naisia. Poliittisten päättäjien, työnantajien ja koko yhteiskunnan tulee tunnustaa, että synnyttäminen, synnytyksen jälkeinen aika ja imetys ovat fyysisiä tapahtumia, ja tukea niitä” (15). Kuten edellä todettiin, Euroopan unionissa on itse asiassa lainsäädäntöä, joka kieltää sukupuoleen perustuvan syrjinnän useilla eri säädöksillä. Naiset kuitenkin vähentävät usein työaikansa tai ottavat pidempiä lomia työstä huolehtiakseen lapsistaan, minkä vuoksi he saavat vähemmän palkkaa ja eläkettä. Voimassa olevan tasa-arvolainsäädännön täytäntöönpanoa onkin tehostettava.

3.4 Naisilla tulisi olla joustavat mahdollisuudet valita, milloin he haluavat ottaa äitiysvapaata. Toisaalta työnantajien tulisi myös voida suunnitella henkilöstötarpeitaan poissaolojen korvaamiseksi. Suunnittelussa tulisi ottaa huomioon minimivapaa (vähintään kuusi viikkoa synnytyksen jälkeen) (16).

3.5 Ehdotus antaisi äitiysvapaalta palaaville naisille oikeuden pyytää joustavaa työaikajärjestelyä, ja se asettaisi työnantajalle vaatimuksen käsitellä pyyntö ottaen huomioon sekä työnantajan että työntekijän tarpeet. Komitea kannattaa tätä säännöstä.

3.6 Jotta tavoitteisiin päästäisiin, Lissabonin strategian täytäntöönpanoa, Barcelonan tavoitteita mutta myös demografista tilannetta, sukupolvien välistä yhteisvastuuta, naisten ja miesten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sekä työ- ja yksityiselämän parempaa tasapainoa koskevien EU:n strategioiden eri tavoitteita on selvennettävä ja yhdenmukaistettava edelleen.

3.7 Pyrkinessään lisäämään työssäkäyvien naisten määrää (17) EU:n tulisi lisätä mahdollisuuksia työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamiseen niin, että erilaisia tarpeita, kilpailevia arvoja ja eturistiriitoja käsitellään ja seurataan avoimesti.

3.8 Suuressa osassa jäsenvaltioita on otettu käyttöön toimenpiteitä, joilla edistetään työ-, yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittamista jäsenvaltioiden toisistaan poikkeavien työmarkkinatarpeiden ja Euroopan erilaisten perinteiden ja kulttuurien mukaisesti. Jos ehdotuksella pyritään edistämään kyseistä yhteensovittamista, äitiyslomaa ei voida tarkastella erillään muista tällä alalla käytössä olevista välineistä. Niitä ovat muun muassa päivähoito, joustavat työjärjestelyt, vanhempainvapaa sekä muunmuotoiset vapaat, joilla on usein suurempi merkitys työ- ja perhe-elämän entistä paremmalle yhteensovittamiselle.

4. Erityistä

4.1 Käsillä olevan ehdotuksen pääasiallinen oikeusperusta on raskaana olevien ja imettävien äitien terveys ja turvallisuus. Terveys- ja turvallisuuskysymyksillä on kuitenkin looginen

yhteys i) lasten oikeuteen asianmukaiseen hoitoon, ii) perhe- ja työelämän yhteensovittamiseen sekä iii) työllisyyteen ja uramahdollisuuksiin. Lisäksi Euroopan demografinen tilanne edellyttää syntyvyyden kasvua kannustavaa ja tukevaa politiikkaa. Ehdotetussa direktiivissä käsitellyt kysymykset eivät ole erillisiä. Ne on nähtävä osana monitahoista kokonaisuutta, kuten suosituksissa todetaan.

4.2 Erityishuomiota tulisi kiinnittää sekä naisten että miesten hedelmällisyyttä vaarantaviin tekijöihin. Naisia ja miehiä tulisi suojella geneettisiä mutaatioita aiheuttavilta tekijöiltä, jotka johtavat hedelmättömyyteen ja jotka pahimmassa tapauksessa voivat aiheuttaa epämuodostumia sikiöille.

4.3 Äitiysloma, jolla suojellaan raskautta ja äitiyttä, on erotettava selvästi vanhempainvapaasta. Ehdotetun 18 viikon tarkoitus on lähinnä antaa naisille aikaa toipua synnytyksestä ja varmistaa minimiaika imettämiselle. Komitea kannattaa tätä näkemystä, mutta suosittelee etsimään muitakin oikeudellisia ja käytännön ratkaisuja, joilla voidaan helpottaa imettämistä tai äidinmaidon lypsämistä työpaikalla ja näin varmistaa, että äideillä on riittävästi aikaa yksinomaiseen imetykseen WHO:n ja Unicefin suositusten mukaisesti (18) (esimerkiksi oikeus laskea imetystuot työajaksi).

4.4 Erityistapauksissa – keskoset, vammaiset tai sairaat vauvat, monisyntyisyys tai sairaalahoido – komissio ehdottaa, että jäsenvaltiot voisivat tarjota pidemmän palkallisen vapaan ottaen huomioon erityishoidon tarpeen. Komitea katsoo, että tällaisten tapauksien luettelon ei tulisi olla tyhjentävä, vaan sen tulisi antaa jäsenvaltioille mahdollisuus ottaa huomioon myös muut tapaukset, kuten keisarileikkaus tai synnytyksen jälkeiset komplikaatiot. Myös tapauksissa, joissa vastasyntynyt adoptoidaan tai sijoitetaan sijaisperheeseen, tulisi myöntää vanhempainvapaata.

4.5 Komitea hyväksyy ILO:n yleissopimuksen 183 (19) mukaisen ehdotuksen, että synnytyksen jälkeen pidettävä äitiysvapaa olisi vähintään kuusi viikkoa, mutta painottaa, että tämän tulisi olla vähimmäiskesto. Tämä minimiaika on tarpeen, jotta nainen voi toipua synnytyksestä ja jotta voidaan kannustaa imetykseen ja auttaa luomaan vahva side äidin ja lapsen välille.

4.6 Kun otetaan huomioon YK:n lapsen oikeuksista tehty yleissopimus (20), komission tulisi samalla selvittää ehdotettujen toimien vaikutus lapsiin. Lapsen riittävästä ravinnonsaannista ja hyvinvoinnista on huolehdittava. Lasten hyvinvointi ja lapsuuden arvo tässä ratkaisevassa elämänvaiheessa ovat jo sinänsä erittäin tärkeitä, mutta samalla lapset ovat tulevaisuuden työvoimaa, ja hoidon ja tuen puute elämän varhaisessa vaiheessa saattaa johtaa epäonnistumiseen koulunkäynnissä ja myöhemmin yhteiskuntaan integroitumisessa.

(15) Euroopan naisten etujärjestön ehdotuksia, jotka koskevat komission ehdotusta äitiysvapaasta annetun direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta, tammikuu 2009, s. 2.

(16) Ks. ”Erityistä”, kohta 4.5.

(17) Mm. edellä mainitun kasvuun ja työllisyyteen tähtäävän Lissabonin strategian avulla.

(18) Ks. alaviitteet 2 ja 3.

(19) Ks. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C183>.

(20) Lapsen oikeuksista tehty yleissopimus, jonka Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 20. marraskuuta 1989 antamallaan päätöslauselmalla 44/25 ja joka tuli voimaan 2. syyskuuta 1990 49 artiklan mukaisesti (<http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>).

4.7 Komitea kannattaa uutta säännöstä, jonka mukaan raskauden aikana sairauden tai komplikaatioiden vuoksi pidettyjen sairauslomien ei pitäisi vaikuttaa äitiysvapaan pituuteen millään lailla. Komitea kehottaa kuitenkin komissiota täsmentämään, mitä synnytystä edeltävällä ajalla tarkkaan ottaen tarkoitetaan. Asiaa koskeva direktiivin säännös ei saa olla epäselvä ⁽²¹⁾.

4.8 Komitea kannattaa sitä, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet 2 artiklassa tarkoitettujen työntekijöiden ⁽²²⁾ suojelemiseksi laittomina pidettävien irtisanomisten seurauksilta.

4.9 Kun otetaan huomioon, että joissain maissa äitiyslomakorvauksen kattona on sairauspäivärahaa vastaava summa, komitea haluaa korostaa, että aiempaa palkkaa pienemmällä korvauksella on haitallinen vaikutus ja että sillä rangaistaan naisia heidän biologisesta äidin roolistaan ottamatta huomioon äitiyden arvoa. Palkkaa pienemmällä korvauksella on myös pitkän aikavälin vaikutuksia naisten eläkeoikeuksiin.

4.10 Työsuhdeturva tarjoaa mahdollisuuden lisätä syntyvyyttä, varmistaa äitiysvapaan asianmukainen pituus sekä lisätä naisten osallistumista työelämään. Tähän liittyen tarvitaan joustavia työaikoja ja järjestelyjä. Direktiiviehdotuksen perustelujen mukaan "[–] syntyvyys on mahdollista kääntää kasvuun asianmukaisella julkisella politiikalla, jolla luodaan perheelle ja lapsille otollinen aineellinen ja henkinen ympäristö" ⁽²³⁾.

4.11 Isovanhempien ja muiden perheenjäsenien rooliin työssäkäyviä vanhempia tukevana huoltajina ja lastenhoitajina tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Muiden perheenjäsenien osallistuminen voisi auttaa säilyttämään perherakenteet, kun mahdollistettaisiin ikääntyneiden osallistuminen ja työssäkäyvien

vanhempien stressin vähentäminen. Se voisi myös helpottaa työmarkkinoiden tarpeiden täyttämistä sekä työn ja perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista. Myös kaikkien jäsenvaltioiden edistämät, vanhemmuutta tukevat positiiviset aloitteet ja ohjelmat, samoin kuin monet käytössä olevat kansalliset ohjelmat ⁽²⁴⁾, tulisi ottaa huomioon tässä yhteydessä. Perheenjäsenien tarjoama täydentävä hoitomahdollisuus ei kuitenkaan poista valtion vastuuta huolehtia laadullisesti ja määrällisesti asianmukaisesta päivähoitosta.

4.12 Lastenhoitopalvelut ovat yksi naisille tarjoutuva mahdollisuus ammatinharjoittamiseen, mutta niiden laadukkuus ja vaatimustenmukaisuus on taattava. Barcelonan tavoitteiden mukaan vuoteen 2010 mennessä pyritään tarjoamaan lastenhoitopalveluja vähintään 33 prosentille alle kolmevuotiaista lapsista ja vähintään 90 prosentille kolmevuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista, mutta lastenhoidon eri muodoista ei ole erityistä säännöstä. Lisäksi vaikka 33 prosenttia lapsista voitaisiinkin sijoittaa päiväkoteihin, mitä tapahtuu lopuille kahdelle kolmasosalle?

4.13 Lastenhoidon laatuun liittyen on vain hyvin vähän tietoa epävirallisista lastenhoidon kotipalveluista, joita lastenhoitajat, lastenvahdit ja au pair -työntekijät tarjoavat. Monet näistä työntekijöistä on epäpäteviä, eivätkä he ole virallisesti rekisteröityneitä ja jäävät siten tunnustettujen valvontajärjestelmien ulkopuolelle. He eivät ole mukana virallisissa työllisyysrakenteissa, joten he jäävät asianmukaisen työsuojelun ulottumattomiin. Jäsenvaltioiden ja paikallisviranomaisten olisi sitouduttava takaamaan kaiken tyyppisen hoidon laadukkuus. Työmarkkinaosapuolten tulisi vaatia sääntelyä ja avoimuutta paitsi ammattimaisessa lastenhoidossa myös kaikissa kotihoidon ja epävirallisen hoidon muodoissa tuemmalla ja edellyttämällä ammattimaista koulutusta ja valvontaa. Verokannustimet saattaisivat edistää entistä laadukkaampien lastenhoitopalvelujen tarjontaa. Koska hoitoalan työntekijät ovat suureksi osaksi naisia, työolojen ja ammattipätevyyden parantaminen edistäisi myös EU:n yleistä strategiaa tällä saralla.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽²¹⁾ Uuden 8 artiklan 5 kohdan mukaan "neljä viikkoa tai aiemmin", KOM(2008) 637 lopullinen, s. 15.

⁽²²⁾ Ks. alaviite 4.

⁽²³⁾ KOM(2008) 637 lopullinen, s. 1.

⁽²⁴⁾ Ks. http://www.coe.int/t/dg3/youthfamily/enfance/parenting_en.asp.

LIITE I

**Euroopan talous-
ja sosiaalikomitean lausuntoon**

Lausuntoa käsiteltäessä hylättiin seuraavat muutosehdotukset, jotka saivat tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä (työjärjestyksen 54 artiklan 3 kohta):

Kohta 1.5

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Komitea on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että kaikille raskaana oleville työntekijöille tulisi taata vähintään 18 viikon mittainen palkallinen äitiysvapaa. Komitea kehottaa kuitenkin komissiota ottamaan huomioon sosiaalialan foorumin¹ ja Euroopan naisten etujärjestön (European Women's Lobby) sekä WHO:n² ja Unicefin³ suositukset, jotka perustuvat ensimmäisten kuuden elinkuukauden ajan yksinomaisten rintaruokinnan hyötyihin sekä naisten että lasten terveyttä edistävänä ennaltaehkäisevänä toimenä. Komitea kehottaakin etsimään muita oikeudellisia ja käytännön ratkaisuja, joilla voidaan helpottaa imettämistä sekä ajallisesti että paikan suhteen. Komitea suosittaa, että Euroopan komissio perustelee ehdotuksensa pidentää palkallisen äitiysvapaan vähimmäispituutta nykyisestä 14 viikosta konkreettisiin tilastotiedoin. Ei ole terveys- ja turvallisuusperusteisia konkreettisia todisteita siitä, että nykyinen säännös vähintään 14 viikon mittaisesta äitiysvapaasta olisi riittämätön."

Äänestystulos	Puolesta: 40	Vastaaan: 83	Pidättyi: 5
----------------------	--------------	--------------	-------------

Kohta 1.9

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Komitea kannattaa vakaasti sitä, että äitiysloman ajalta maksettava korvaus vastaa aiempaa palkkaa. Tämä ei ole ainoastaan tarpeellista, vaan myös tapa tunnustaa äitiyden arvo. Komitea panee merkille periaatteen, että korvauksen on vastattava ennen äitiysloman alkamista maksettua palkkaa. Samalla se kuitenkin kehottaa Euroopan komissiota ottamaan huomioon jäsenvaltioille sekä yrityksille aiheutuvat merkittävät lisäkustannukset. Erityisesti tämä koskee pk-yrityksiä, joiden selviytyminen nykyisessä taloudellisessa ilmapiirissä on elintärkeää."

Äänestystulos	Puolesta: 39	Vastaaan: 79	Pidättyi: 3
----------------------	--------------	--------------	-------------

Kohta 1.11

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Äitiysloma, jolla suojellaan raskautta ja äitiyttä, on erotettava selkeästi vanhempainvapaasta. Ehdotetun 18 viikon Äitiysloman tarkoituksena on lähinnä antaa naisille aikaa toipua synnytyksestä ja varmistaa minimiaika imetykselle sekä äidin ja vastasyntyneen lapsen välisen siten kehitymiselle. Komitea korostaa vanhempainvapaan merkitystä molemmille vanhemmille tarjoutuvana mahdollisuutena viettää aikaa lastensa kanssa. Komitea katsoo kuitenkin, että vanhempainvapaan tulisi seurata äitiyslomaa, ja että myös isillä tulisi olla mahdollisuus hyötävä siitä."

Äänestystulos	Puolesta: 41	Vastaaan: 79	Pidättyi: 3
----------------------	--------------	--------------	-------------

Kohta 4.3

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Äitiysloma, jolla suojellaan raskautta ja äitiyttä, on erotettava selvästi vanhempainvapaasta. Ehdotetun 18 viikon Äitiysloman tarkoitus on lähinnä antaa naisille aikaa toipua synnytyksestä ja varmistaa minimiaika imettämiseksi. Komitea kannattaa tätä näkemystä, mutta suosittaa etsimään muitakin oikeudellisia ja käytännön ratkaisuja, joilla voidaan helpottaa imettämistä tai äidinmaidon lypsämistä työpaikalla ja näin varmistaa, että äideillä on riittävästi aikaa yksinomaiseen imetykseen WHO:n ja Unicefin suositusten mukaisesti (esimerkiksi oikeus laskea imetystauot työajaksi)."

Äänestystulos	Puolesta: 41	Vastaaan: 79	Pidättyi: 3
----------------------	--------------	--------------	-------------

Kohta 4.9

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

”Kun otetaan huomioon, että joissain maissa äitiyslomakorvauksen kattona on sairauspäivärahaa vastaava summa, komitea haluaa korostaa, että aiempaa palkkaa pienemmällä korvauksella on haitallinen vaikutus ja että sillä rangaistaan naisia heidän biologisesta äidin roolistaan ottamatta huomioon äityden arvoa. Palkkaa pienemmällä korvauksella on myös pitkän aikavälin vaikutuksia naisten eläkeoikeuksiin. Toisaalta Euroopan komission tulisi pitää mielessä merkittävät lisäkustannukset, joita aiheutuu paitsi jäsenvaltioille myös yrityksille ja erityisesti pk-yrityksille, joiden selviytyminen nykyisessä taloustilanteessa on ratkaisevan tärkeää.”

Äänestystulos	Puolesta 39	Vastaa: 79	Pidättyi: 3
----------------------	-------------	------------	-------------

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi säästöjen tuottamien korkotulojen verotuksesta annetun direktiivin 2003/48/EY muuttamisesta”

KOM(2008) 727 lopullinen – 2008/0215 CNS

(2009/C 277/23)

Esittelijä: **Umberto BURANI**

Neuvosto päätti 2. joulukuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 94 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: neuvoston direktiivi säästöjen tuottamien korkotulojen verotuksesta annetun direktiivin 2003/48/EY muuttamisesta

KOM(2008) 727 lopullinen – 2008/0215 CNS.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 1. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Umberto Burani.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 193 ääntä puolesta ja 3 vastaan 8:n pidettyssä äänestämässä.

1. Tiivistelmä ja päätelmät

1.1 Komission ehdottaman direktiivin tavoitteena on laajentaa toistaiseksi vain säästöjen korkoja koskevan direktiivin 2003/48/EY soveltamisalaa uusiin rahoitustuotteisiin, jotka eivät kuulu nyt voimassa olevien säännösten piiriin, vaikka ne tuottavat etuuksia.

1.2 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) antaa aloitteelle täyden tukensa, mutta pohtii joitakin uusien sääntöjen aiheuttamia hallinnollisia ja oikeudellisia hankaluuksia. Komissio on tunnustanut ongelman ja tehnyt parhaansa taakan helpottamiseksi. Kyseessä on kiitettävä ponnistus, jota monimutkaiset uudet velvollisuudet ja säännösten täytäntöönpanoa koskevat ongelmat kuitenkin rajoittavat.

1.3 Tärkeä tekijä ovat kustannukset, jotka eivät rasita vain toimijoita ja sen myötä markkinoita yleensä, vaan myös veroviranomaisia hallinnon sekä tarkemman ja laajemman valvonnan tarpeen vuoksi. Yksinkertaistaminen ei ole aina ongelmaton, mutta kuitenkin tarpeellista. ETSK muistuttaa lisäksi, että kustannusten sijaan huolta tulisi kantaa ennemminkin tietojen laadusta: hankalat tai monimutkaiset säännöt heikentävät usein tietojen laatua.

1.4 ETSK haluaa kiinnittää huomiota myös sen varmistamiseen, ettei EU sovelle uusia sääntöjä pelkästään yksipuolisesti: jos kolmansien maiden ja ”sopimuspuolina olevien maiden” kanssa ei tehdä sopimuksia, monet toiminnot saattavat siirtyä Euroopasta muille alueille. Samalla on vaarana, että Euroopassa muodostuu kilpailun kannalta hyvin epätasapainoinen tilanne muuhun maailmaan nähden. EU:n tulisi siis aloittaa neuvottelut vastaavien toimien toteuttamiseksi samanaikaisesti maailman tärkeimmillä rahoitusmarkkinoilla.

2. Johdanto

2.1 Direktiivissä 2003/48/EY vahvistetaan säännöt, joita sovelletaan yhdestä jäsenvaltiosta peräisin olevien, toisessa jäsenvaltiossa asuville edunsaajille maksettavien säästöjen tuottamien korkotulojen verottamiseen. Komissio antoi syyskuussa 2008 neuvostolle kertomuksen direktiivin vaikutuksista. Kertomus perustui jäsenvaltioiden veroviranomaisten kahtena ensimmäisenä vuotena saamiin kokemuksiin.

2.2 Kertomuksen myönteiset tulokset ovat rohkaisseet komissiota jatkamaan alkuperäisen direktiivin viimeistelytyötä ja laajentamaan samalla sen soveltamisalaa. Direktiiviin on lisätty käsitteiden ”tosiasiallinen edunsaaja” ja ”maksuasiamies” uudet määritelmät, direktiivin alaan kuuluvia etuuksia tarjoavien rahoitustuotteiden valikoimaa on laajennettu ja useita menettelynäkökohtia on tarkistettu tai muutettu.

3. Yleistä

3.1 ETSK panee merkille suuren työn, jonka komissio on tehnyt laatiessaan ehdotuksensa, jonka yleislinjoille komitea antaa **täyden tukensa**. Jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kuulemisen pohjalta on voitu laatia säännöt, joilla pyritään parantamaan nykyisiä sääntöjä niin, että varmistetaan jäsenvaltioiden veroviranomaisille suoritettava tehokas tulojen verotus ja korjataan välillisesti pääomanliikkeiden vääristymät. On kuitenkin joitakin seikkoja, joihin ETSK suhtautuu varauksella.

3.2 Kokonaisuudessaan komission ehdotuksen logiikkana vaikuttaa olevan **verolainsäädännön asteittainen mukauttaminen rahoitusmarkkinoiden todellisuuteen**, johon ennen nykyistä

kriisiä ilmaantui innovatiivisia tuotteita, joiden ominaisuuksia on vaikea luokitella ja joista ei säädetä vuonna 2003 annetussa direktiivissä. Monet näistä tuotteista saattavat mahdollistaa verolainsäädännön kiertämisen täysin laillisesti: on siis loogista, että uusi direktiivi pyrkii täyttämään tämän lainsäädännöllisen tyhjiön siten, että **”säästöjen tuottamien tulojen”** (korot) **käsitteeseen sisällytetään muita, innovatiivisten rahoitustuotteiden tai myöhemmin tarkennettavien tietäntyyppisten henkivakuutusten tuottamia tuloja.** ETSK hyväksyy tämän lähestymistavan. Se huomauttaa kuitenkin, että laajentamisen tarkoituksena ei ole sisällyttää direktiiviin yleisiä henkivakuutuksia, eläkkeitä ja elin-korkoja, sillä ne on tarkoitettu selkeästi riskien kattamiseen pitkällä aikavälillä. Lisäksi, kun otetaan huomioon innovatiivisten rahoitustuotteiden laajuus ja monimutkaisuus, ilmoitettavien tulojen määrän tai veron määräytymisperusteen laskeminen ei ole aina yksinkertaista.

3.3 Komissio vakuuttaa johdanto-osassa, että direktiiviehdotuksen laadinnassa on otettu huomioon **hallinnolliset rasitteet**, jotka alkuperäiseen direktiiviin aiotuista muutoksista aiheutuu toimijoille, ja että sitä varten on kuultu sekä kansallisia veroviranomaisia että asiantuntijaryhmää perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistettujen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti.

3.3.1 ETSK katsoo kuitenkin, että hyvistä aikeista huolimatta ehdotuksen heikko kohta on juuri toimijoille aiheutuva **huomatava hallinnollinen lisärasite** sekä tarve muuttaa nykyisiä sähköisiä menettelyjä tai ottaa käyttöön uusia. Voidaan vielä lisätä, että joissain tapauksissa uusien sääntöjen soveltaminen on epävarmaa tai hankalaa. Yleisesti ottaen vaikuttaa siltä, että kansallisten veroviranomaisten edut – luonnollisesti myönteiset, koska säännökset on suunnattu nimenomaan niille – on asetettu etusijalle suhteessa siihen, että **toimijoiden taakan lisääntyminen rasittaa viime kädessä väistämättä kuluttajia** ja markkinoita yleisesti. Ei pidä myöskään unohtaa, että vaikeasti sovellettavat säännökset johtavat usein laadultaan heikkoihin tietoihin.

3.3.2 ETSK katsoo, että puuttumatta peruskäsitteisiin, joihin ehdotus perustuu, on toimenpiteiden laajuutta muuttamatta tehtävä vain sellaiset muutokset, jotka ovat tarpeen **hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamiseksi ja niiden kustannusten leikkaamiseksi**, sekä tehtävä tarvittaessa myös selvennyksiä. Tämä koskee erityisesti sijoittajien henkilöllisyyden ja asuinpaikan toteamista koskevia menettelyjä: komission ehdottamat muutokset edellyttävät liian jäykkiä ja raskaita toimia. ETSK katsoo, että tältä osin muutoksissa tulisi ottaa ohjenuoraksi komission perustaman neuvoo-antavan elimen FISCO:n (*Fiscal Compliance Expert Group*) äskettäin antamat suositukset. Se on ehdottanut verovapautusta koskevien hakemusten osalta, että lähdevero todennetaan sijoittajan todistuksella asuinpaikasta.

3.3.3 Joka tapauksessa direktiivissä olisi vahvistettava selvästi olennaisen tärkeä periaate: kaikkien uusien menettelyjen, sääntösten ja velvoitteiden tulisi olla voimassa uuden direktiivin voimaantulosta lähtien ilman takautuvaa vaikutusta. Sähköiset

menettelyt onkin suunniteltu voimassa olevan direktiivin perusteella: uudet taannehtivasti sovellettavat velvoitteet edellyttäisivät pitkäjänteisiä ja monimutkaisia muutoksia.

3.4 Komissio on varmasti tietoinen toimijoilta vaadittujen velvoitteiden monimutkaisuudesta. Direktiivin pitäisi **tulla voimaan kolmen vuoden** kuluttua sen julkaisupäivästä, mikä vaikuttaa kohtuulliselta ja sopivalta ajalta. Edellisestä direktiivistä saatu kokemus on kuitenkin osoittanut, että monet jäsenvaltiot ovat hyväksyneet asianmukaiset säädökset varsin myöhässä, mistä aiheutuu toimijoille hallinnollisia ongelmia. Ehdotuksessa tulisi näin ollen säätää, että **jäsenvaltiot ovat velvollisia julkaisemaan täytäntöönpanosäännöt vähintään kaksi vuotta ennen direktiivin voimaantuloa.**

3.5 Vuonna 2003 annetun direktiivin johdanto-osan 24 kappaleessa mainittu **kilpailun yhdenvertaiset ehdot** (*level playing field*) ”sopimuspuolina olevien maiden” (*agreement countries*) kanssa on saavutettu vain osittain, eikä niitä joka tapauksessa voi soveltaa maihin, jotka eivät ole liittyneet sopimukseen. Tarkasteltavana olevassa ehdotuksessa ei mainita mahdollisuutta **laajentaa uuden direktiivin soveltamista koskemaan kolmansia maita.** Vaikka ei voida sulkea pois uuteen sopimukseen johtavien neuvottelujen mahdollisuutta, nykyinen markkinoiden kriisitilanne saa epäilemään tällaisen hankkeen onnistumista lyhyellä aikavälillä. Tästä eivät kärsi vain kilpailun yhdenvertaiset ehdot, vaan paljon vakavampia seurauksia tulisi **pääomien pakenemisesta**, johon viitataan edellä mainitussa johdanto-osan kappaleessa, mutta johon ei puututa uudessa ehdotuksessa. ETSK katsoo, ettei ole suotavaa luoda **uusia eroja** jäsenvaltioiden ja muiden maiden – ”sopimuspuolina olevien maiden”, kolmansien maiden tai muiden riippuvaisten tai assosioituneiden alueiden – maksuasiamiesten velvollisuuksien välille. Tämä koskee myös direktiivin ilmoitettua laajentamista koskemaan muita tuloja.

4. Erityistä

4.1 Ehdotus sisältää uusia säännöksiä, jotka koskevat **tosiasiallisten edunsaajien verotuksellisen asuinpaikan toteamiseen ja määrittämiseen** tarvittavia asiakirjoja. Erityisesti **3 artiklan 2 kohdassa** edellytetään antamaan syntymäajan ja -paikan lisäksi myös verotunniste⁽¹⁾, jonka rakenne on erilainen eri maissa, kun voimassa oleva direktiivi edellyttää vain toista. Mahdolliseen yksinkertaistamiseen päästäisiin korvaamalla verotunniste syntymäpaikalla ja -ajalla silloin kun mahdollista, mikä riittää jokaisessa jäsenvaltiossa kaikkien asukkaiden tunnistamiseen.

4.1.1 Muita huomattavia velvollisuuksia syntyy myös siitä, että alun perin laadittuja **asiakirjoja on pidettävä jatkuvasti ajan tasalla.** ETSK katsoo, että tämän säännöksen täytäntöönpano on lähes mahdotonta ja joka tapauksessa aiheuttaa erittäin suuren työtaakan: komitea ehdottaa näin ollen, että asiakirjojen katsotaan pysyvän voimassa ”parasta käytettävissä olevaa tietoa” koskevien vaatimusten täytyttyä.

(1) Englanniksi TIN (*Tax Identification Number*) ja ranskaksi NIF (*Numéro d'Identification Fiscale*).

4.1.2 Jäljempänä esitettyjen selvennösten perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että sekä verotunniste että ajantasaistetut tiedot ovat vapaaehtoisia, sillä ne tulee toimittaa **vain silloin, kun ne ovat maksuasiamiesten hallussa**. Jos asia on näin, menettelyjen hankaluutta koskevalta kritiikiltä putoa pohja.

4.2 Uuden 4 artiklan 1 kohdassa laajennetaan tosiasiallisen edunsaajan käsitettä mukauttamalla se rahanpesun vastaisessa direktiivissä (2005/60/EY) vahvistettuihin käsitteisiin ja asetetaan velvollisuus tutkimusmenettelystä (*look-through*) kolmansien maiden yhteisöille ja oikeudellisille rakenteille direktiiviehdotuksen liitteen I mukaisesti. Näin ollen kyseisille yhteisöille tai oikeudellisille rakenteille suoritettua maksua pidetään suorituksena niiden tosiasialliselle edunsaajalle rahanpesun vastaisen direktiivin säännösten mukaisesti.

4.2.1 ETSK korostaa **säästöjen verotusta koskevan direktiivin ja edellä mainitun rahanpesun vastaisen direktiivin tavoitteiden välisiä eroja**. Kun ensin mainitussa edellytetään maksuasiamiehiä tunnistamaan verovelvolliset, joiden on ilmoitettava säästöjen tuottamat tulot asuinjäsenvaltioilleen, viimeksi mainitussa maksuasiamiehet veloitetaan varmentamaan tilin haltijana olevan yrityksen tai oikeudellisen rakenteen lisäksi myös henkilö, joka tosiasiallisesti omistaa tai valvoo yritystä tai oikeudellista rakennetta tai saa siitä hyötyä. Lisäksi rahanpesun vastaista direktiiviä sovelletaan johdonmukaisesti *vain* epäilyttävissä tapauksissa, mutta tarkasteltavana olevaa ehdotusta sovelletaan *kaikkiin* edunsaajiin. Erona on rahanpesutapausten edellyttämä perusteellisuuden taso, joka menee paljon verolainsäädäntöön sisältyvää "asianmukaista huolellisuutta" pidemmälle. Ehdotettujen sääntöjen noudattaminen ei ole siis vain vaikeaa, vaan myös kallista ja sattumanvaraista.

4.3 Ehdotuksen 4 artiklan 2 kohdassa selvennetään "**koronmaksun vastaanottaneen maksuasiamiehen**" luonnetta. Kyseessä on taho, jota ei sen "**toimivan johdon sijaintijäsenvaltion**" kansallisen lainsäädännön mukaisesti veroteta tulojensa tai toisessa maassa asuville osallistujille kuuluvien tulojen osalta (eri maiden erilaiset luokat mainitaan direktiiviehdotuksen liitteessä III). "Toimivan johdon sijaintijäsenvaltiolla" tarkoitetaan sen henkilön asuinmaata, jolla on pääasiallinen omistusoikeus ja joka huolehtii toiminnan hallinnoinnista. Koronmaksun vastaanottaneen maksuasiamiehen vastaanottamat tai sille maksetut maksut katsotaan suoritetuiksi suoraan **tosiasiallisille edunsaajille**, jotka ovat oikeudellisesti verotettavien tulojen saajia.

4.3.1 "Koronmaksun vastaanottaneen maksuasiamiehen" asema on vaikea määrittellä käytännössä nykyisen direktiivin säännösten

pohjalta, ja sen laajentaminen saattaa aiheuttaa alkuperäisille toimijoille hallinnollisia ja järjestelmään liittyviä ongelmia huolimatta siitä, että liitteessä III on pyritty luotteluimaan erilaiset maksuasiamiestyyppit. Lisäksi alkuperäisen toimijan voi olla vaikea varmentaa tosiasiallisen valvonnan paikkaa. Nämä uudistukset aiheuttavat siis **operatiivista ja hallinnollista epävarmuutta**. Koronmaksun vastaanottaneelle maksuasiamiehelle määrätään uusia ja raskaita velvollisuuksia ja niihin liittyvää vastuuta, mutta myös veroviranomaisia rasitetaan monimutkaisilla ja kalliilla menettelyillä. Oikeudenomistajat ovat jo maininneet ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvista ongelmista esittäen teknisiä perusteluja, jotka ovat liian monimutkaisia maallikoille. ETSK katsoo, ettei sen tarvitse ottaa kantaa asiaan, mutta kehottaa komissiota ja lainsäätäjiä **ottamaan vakavasti huomioon toimijoiden esille tuomat ongelmat**. Asetetut tavoitteet jäävät usein saavuttamatta sen vuoksi, että lainsäädännössä aliarvioidaan käytännön vaikeuksia.

4.4 Ehdotuksen 6 artiklassa tulee esille komission pyrkimys sisällyttää "**koron**" käsitteeseen mikä tahansa sijoituksista saatava etuus. Pitkän ja yksityiskohtaisen luettelon tarkoituksena onkin asettaa verotettaviksi myös **innovatiivisten rahoitustuotteiden** epätavalliset tai nykyisten säännösten ulkopuolella olevat tuotot. ETSK katsoo, että komissio on tällä tavoin tehnyt kiitettävää työtä **verovelvollisten rasitteiden yhdenvertaisuuden** periaatteen toteuttamiseksi riippumatta sijoitusten muodosta, määritelmästä tai monimutkaisuudesta. Samalla se kuitenkin katsoo, että on tarpeen **suojella EU:n rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden kilpailukykyä**. Uuden direktiivin sisältämien sääntöjen soveltamisen myös "sopimuspuolina olevissa maissa" ja kolmannessa maissa tulisi siis olla **ehdoton edellytys, josta on neuvoteltava** ennen uusien sääntöjen voimaantuloa. Euroopalle haitallinen epätasapaino ei todellakaan ole paras ratkaisu.

4.4.1 Kyseisen artiklan useassa kohdassa vahvistetaan yksityiskohtaiset säännöt, joita **maksuasiamiehen** on noudatettava. Maksuasiamies on usein muu yhteisö kuin rahoitusvälineiden liikkeellelaskija tai tietojen toimittaja. Suurimpaan osaan näistä yksityiskohtaisista säännöistä sisältyy analyysseja, tutkimuksia ja arviointeja, joita maksuasiamiehen on joissakin tilanteissa mahdollonta toteuttaa. Yhdenvertaisuuden peruseriaatteen mukaisesti pitäisi **selvästi** vahvistaa, että osoitettuaan noudattaneensa tarpeellista huolellisuutta ja toimineensa vilpittömässä mielessä maksuasiamies **ei ole vastuussa** veroviranomaisille, **kun annettut tiedot ovat kolmansien osapuolien toimittamia tietoja**, joita ei voi todentaa tavanomaisin tutkimuskeinoin. Toisaalta yhtä selvästi tulisi pitää vastuullisina virheellisten, puutteellisten tai väärin tietojen välillisiä tai asianomaisia toimittajia.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi yhteisestä arvonnlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta maahantuontiin ja muihin rajatylittäviin liiketoimiin liittyvien veropetosten torjumiseksi”

KOM(2008) 805 lopullinen – 2008/0228 CNS

(2009/C 277/24)

Esittelijä: **Umberto BURANI**

Euroopan unionin neuvosto päätti 28. tammikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: neuvoston direktiivi yhteisestä arvonnlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta maahantuontiin ja muihin rajatylittäviin liiketoimiin liittyvien veropetosten torjumiseksi

KOM(2008) 805 lopullinen – 2008/0228 CNS.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjasto antoi lausuntonsa 1. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Umberto Burani.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 192 ääntä puolesta 5:n pidätyessä äänestämästä.

1. Tiivistelmä ja päätelmät

1.1 Komissio esittää tiedonannossaan ⁽¹⁾, joka julkaistiin samaan aikaan tässä käsiteltävän direktiiviehdotuksen kanssa, **lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman**, joka lienee aiempia suunnitelmia realistisempi ja toteutuskelpoisempi **veropetosten torjumiseksi**. Aiemmat suunnitelmat perustuivat laajempiin pitkän aikavälin strategioihin, mutta jäsenvaltiot eivät antaneet niille varauksetonta tukea. Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmassa esitetään VIES-järjestelmään ⁽²⁾ **rekisteröintiä** ja rekisteröinnin peruuttamista **koskevia yhteisiä vaatimuksia**, jäsenvaltioiden väliseen vahvistettuun viestintään ja yhteistyöhön perustuvia entistä parempia **valvontavälineitä** sekä tulevaisuudessa tutkimus- ja toimintavälineenä palvelevan Eurofisc-järjestelmän perustamista. Tiedonannon kanssa samaan aikaan julkaistu ehdotettu direktiivi on **saamatta jääneiden verojen perimisen** osalta ensimmäinen konkreettinen ehdotus toimintasuunnitelman toteuttamiseksi.

1.2 ETSK suhtautuu myönteisesti tiedonantoon, jossa esitetään verrattain tyydyttävä kuva alv-järjestelmän soveltamisesta. Järjestelmää kuvataan useita vuosikymmeniä käyttöönottonsa jälkeenkin vielä ”väliaikaiseksi”. Järjestelmä on edelleen liian monimutkainen ja kallis, ja ennen kaikkea se **mahdollistaa huomattavat veropetokset**. Sähköiset menetelmät ovat veropetosten torjunnan välttämätön edellytys, mutta niiden tehokkuus riippuu **yhdenmukaisesta käyttöönotosta** jäsenvaltioissa. Tällä

hetkellä kyseisistä tavoitteista ollaan vielä kaukana. Vaarana on, että otetaan käyttöön erillisiä ja erilaisia kansallisia ratkaisuja.

1.3 Komitea esittää ehdotuksia **näkökohdista, jotka voitaisiin ottaa huomioon toimintasuunnitelmassa**: hallinnollisen yhteistyön pysyvän komitean (*Standing Committee for the Administrative Cooperation*) mallin tarkistus, tietokantojen nykyistä parempi saatavuus ja käytettävyys, lainsäädäntö, jossa tasapainotetaan tietosuoja ja veroviranomaisten yhteistyö, hallintojen välisinä yhteyspisteinä toimivien viiteasiatuntijaelinten perustaminen sekä toimijoiden luotettavuuden sertifiointi.

1.4 **Ehdotuksessa direktiiviksi** selvennetään ennen kaikkea eräitä **verovapautusta** käsitteleviä perusdirektiivin säännöksiä, joiden tulkinta on johtanut väärinkäytöksiin. On todettu, että käytännössä on **vaikea valvoa sovelletaanko säännöstä**, jonka mukaan vapautus myönnetään, kun maahantuojat myyvät maahantuodut tavarat EU:n sisällä. Uusissa säännöksissä säädetään useista varoitoimenpiteistä, joista mainittakoon maahantuojan velvollisuus ilmoittaa *maahantuontihetkellä* tiedot lopullisen vastaanottajan tunnistamiseksi.

1.5 ETSK kannattaa täysin kyseisiä säännöksiä sekä säännöksiä, jotka käsittelevät **eri jäsenvaltioihin sijoittuneiden myyjän ja ostajan yhteisvastuuta** tapauksissa, joissa toinen toimijoista ei täytä alv-velvoitteitaan. Kyse ei myöskään ole uudesta tai uudeltaisesta säännöksestä: se on jo olemassa ja sitä sovelletaan tiukasti jäsenvaltioissa, mutta se **jätetään lähes aina huomiotta silloin, kun sen soveltaminen edellyttää eri jäsenvaltioiden hallintojen yhteistyötä**.

(1) KOM(2008) 807 lopullinen ”Koordinoitu strategia alv-petosten torjunnan tehostamiseksi Euroopan unionissa”.

(2) ALV-tietojen vaihtojärjestelmä

1.6 ETSK kiinnittää vastuun osalta huomiota näkökohtaan, jota ei koskaan oteta huomioon: **hallintojen vastuu veronmaksajaan nähden** ja **hallintojen keskinäinen vastuu** tapauksissa, joissa virheet tai viivästykset ovat aiheuttaneet taloudellista vahinkoa tai oikeudellisia seuraamuksia. Asiasta tulisi säätää oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden periaatteiden vuoksi.

2. Johdanto

2.1 Ehdotus direktiiviksi ja komission **tiedonanto** ovat jatkoa kahdelle tiedonannolle: vuonna 2006 annetulle tiedonannolle, jolla ensimmäisenä käynnistettiin keskustelu veropetosten torjunnan ”koordinoidusta lähestymistavasta” yleensä, ja vuonna 2007 annetulle tiedonannolle, jossa keskityttiin alv-petoksiin ja kehiteltiin strategian keskeiset näkökohdat. Neuvosto hyväksyi helmikuussa 2008 tiedonannon, joka koski ehdotusta hyväksyä kaksi ”kunnianhimoista” muutosta alv-järjestelmään petosten torjumiseksi: **yhteisön sisäisten liiketoimien verotusjärjestelmä** ja **yleiseen käännettyyn verovelvollisuuteen perustuva järjestelmä**. Jälkimmäisen ratkaisun osalta komissio tarjoutui käynnistämään kokeiluhankkeen. Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto ei kuitenkaan päässyt asiasta yhteisymmärrykseen.

2.2 Koska yhteisen perustavanlaatuisen politiikan hyväksymistä edellyttävä poliittinen tahto jäi puuttumaan, komissio on päättänyt turvautua **lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaa** koskevaan ehdotukseen ja sen toteutusaikatauluun. Tällaisella ”tavanomaisella” ratkaisulla saattaa olla paremmat mahdollisuudet tulla hyväksytyksi.

2.3 Yhteisön lainsäädännöllinen ja toiminnallinen lähestymistapa on välttämätön. Toiminnallinen hallinto on tähän asti kuulunut jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan, ja eri hallintojen menettelyerot ovat kannustaneet petosten tekijöitä siirtämään toimintansa niihin jäsenvaltioihin, jotka eivät pane asianmukaisia toimenpiteitä täytäntöön. Ongelmana ovat myös kustannukset, joita säännösten noudattaminen aiheuttaa yrityksille, sillä niiden on mukauduttava erilaisiin menettelyihin riippuen maasta, jossa ne toimivat.

2.4 Tiedonannon kanssa samaan aikaan julkaistu **direktiiviehdotus** on ensimmäinen tavanomaisiin toimenpiteisiin kuuluva aloite. **Maahantuonnin arvonlisäverovapaudesta** säädellään jo alv-perusdirektiivissä (2006/112/EY), mutta direktiivin alkuperäinen muoto on mahdollistanut väärinkäytöksiin johtaneita tulkinnoita. Direktiiviehdotus selkiyttää verovapauden edellytykset ja rajoitukset sekä antaa jäsenvaltioille välineen, jonka avulla ne voivat periä mahdollisesti kierretyn alv-veron.

3. Tiedonannon sisältö

3.1 Komission perustama veropetosten torjuntastrategiaa käsittelevä asiantuntijaryhmä on tutkinut aiempia toimenpiteitä. Tämän perusteella on eritelty kolme ensisijaista alaa, joihin petosten torjunnan **lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma** olisi kohdennettava: alv-järjestelmän väärinkäytösten estäminen, valvonta- ja tutkintavälineiden vahvistaminen sekä saamatta jääneiden verojen perimisen helpottaminen.

3.2 **Järjestelmän väärinkäytösten estämiseksi** tarvitaan selkeitä yhteisiä sääntöjä rekisteröitäessä verovelvollisia alv-tietojen vaihtojärjestelmään (VIES-järjestelmään) tai peruutettaessa rekisteröintejä. Eräissä jäsenvaltioissa pidetään verovelvollisten alv-tunnisteen voimassa, vaikka niiden haltijat olisivat syyllisiä alv-petoksiin. Näin petosten tekijät voivat jatkaa toimintaansa. Komissio aikoo antaa piakkoin säädösehdotuksen **VIES-järjestelmään rekisteröintiä ja rekisteröinnin peruuttamista** koskevista yhteisistä vaatimuksista. Ehdotuksessa on myös säännöksiä toimijoiden oikeudesta **saada sähköisesti tietoja** liikekumppaneidensa nimestä, osoitteesta ja alv-tunnisteesta. Eräissä jäsenvaltioissa tätä oikeutta ei tällä hetkellä ole tai sitä on rajoitettu. Muut säännökset koskevat yhteistä yksinkertaistettua ja ajantasaistettua **laskutusjärjestelmää**. Ehdotus sisältää myös **tiedonvaihtoa** koskevia säännöksiä, joilla poistetaan jäsenvaltioiden välisiä alv:n maksettavuuden tulkintaeroja ja varmistetaan, että asianomaisten viranomaisten välinen tiedonsiirto on samanaikaista.

3.3 **Valvontavälineet** ovat järjestelmän haavoittuvin ja kenties puutteellisin osa. Huomiota on kiinnitetty ajan mittaan havaittuihin **heikkoihin kohtiin: tiedotukseen, yhteistyöhön ja tietojen saatavuuteen**. Useita säännösehdotuksia kehitellään parhaillaan. Yksi lupaava toimintaväline on perustaa **Eurofisc**-verkosto, joka toimisi eurooppalaisena varhaisvaroitusjärjestelmänä. Sen mallina on Belgian verohallinnon perustama sekä komission ja Euroopan petostentorjuntaviraston tukema Eurocanet-järjestelmä.

3.4 Kolmas toimintasuunnitelman kohta koskee **keinoja periä saamatta jääneitä veroja ja tähän liittyviä toimenpiteitä**. Jäsenvaltioita kannustetaan ennen kaikkea ryhtymään oikeudellisiin toimenpiteisiin alueellaan toimivia petosten tekijöitä vastaan, kun näiden toimet ovat johtaneet veromenetyksiin toisessa jäsenvaltiossa. Tärkein osa koskee kuitenkin **eri jäsenvaltioihin sijoitettujen toimijoiden yhteisvastuun periaatetta**. Sillä on jo oikeusperusta, mutta kukin jäsenvaltio on toistaiseksi soveltanut sitä ainoastaan omalla alueellaan ja omaan lainkäyttövaltaansa

kuuluviin toimijoihin. Komissio antaa myös ehdotuksen yhdenmukaisista täytäntöönpano- tai varojärjestelmistä rajatylittävän veronkannon näkymien parantamiseksi. Myös **alv-tulojen rajatylittävää suojaa** koskevaan ongelmaan pyritään löytämään lopullinen ratkaisu riippumatta siitä, mille jäsenvaltiolle tulot kuuluvat. Vasta muutamat valtiot ovat ryhtyneet selvittämään tätä ongelmaa.

4. Yleistä

4.1 Komissio jatkaa arvonlisäveron täytäntöönpano-, hallinnointi- ja perintäsäännösten viimeistelyä ”väliaikaiselta pohjalta” vielä neljäkymmentä vuotta kyseisen veron perustamisen jälkeen. Lopulliseksi järjestelmäksi muuttaminen edellyttää, että verokannat yhdenmukaistetaan ja että verovelvollisille annetaan mahdollisuus suorittaa maksut suoraan omassa maassaan alv:n sisältävillä laskuilla, mikä toteutuu tällä hetkellä maan sisäisessä liikenteessä. Tavoitteen saavuttaminen on vielä kaukana. Syyt eivät ole teknisiä tai lainsäädännöllisiä vaan poliittisia, minkä vuoksi niihin liittyviä ongelmia on lähes mahdoton ratkaista. Tähän mennessä ehdotetut toimenpiteet kuuluvat näin ollen ”tavanomaisiin toimenpiteisiin”. Niillä pyritään tehostamaan järjestelmää, jossa on väliaikaista pelkkä nimi.

4.2 On kuitenkin syytä mainita, että vaikka useita järjestelmän näkökohtia onkin syytä parantaa, alv:n näkymät eivät kokonaisuudessaan ole täysin epätydyttävät. Alv-järjestelmä on kuitenkin monimutkainen, kallis ja mikä pahinta, se antaa edelleen mahdollisuuden huomattavien verotulojen menetykseen kansainvälisellä tasolla. Järjestelmän ongelma on sen väliaikaisuus. Ainoastaan riittävällä poliittisella tahdolla, jota ei tällä hetkellä ole, se voidaan muuttaa yksinkertaisemmaksi ja tehokkaammaksi lopulliseksi järjestelmäksi.

4.3 Komissio pyrkii parhaansa mukaan ratkaisemaan suurimmat ja selkeimmät ongelmat. Sen asema on kuitenkin hankala yksimielisiin päätöksiin kykenemättömän neuvoston ja omat ongelmansa omilla ratkaisuillaan hoitavien jäsenvaltioiden toimenpiteiden välissä. Komissio mainitsee yhtenä esimerkkinä **sähköiset menettelyt**, joilla hoidetaan verovelvollisten ja veroviranomaisten kanssakäymistä. Eräät jäsenvaltiot ja monet unionin ulkopuoliset maat seuraavat aikaansa, toiset ovat jääneet jälkeen. Komission yleisarvion mukaan ”alv-järjestelmän hallinnointi ei ole – – pysynyt tietotekniikan kehityksen tahdissa”⁽³⁾. ETSK voi vain yhtyä tähän arvioon.

4.4 Ei olekaan yllättävää, että monet edistyneemmät ja muutkin jäsenvaltiot pyrkivät yhteistyössä toimijoidensa kanssa löytämään entistä parempia hallinnollisia ratkaisuja. Komissio on huolissaan vaarasta, joka liittyy **erillisiin ja erisuuntaisiin kansallisiin ratkaisuihin** ja suosittelee, että nämä ”koordinoisivat – – tekemiään muutoksia”. ETSK kehottaakin asiassa **realistisuuteen**:

kun kyse on koko yhteisön laajuisten toimien koordinoinnista, yhteisöllä on asiassa säädösvalta. Se on harjoittanut ja harjoittaa parhaillaankin tätä säädösvaltaa esimerkiksi. Kun ongelmat ovat jäsenvaltioiden sisäisiä, komission toimivalta ei ulotu niihin, jolloin **suosituksilla on varsin heikko vaikutus**: kullakin valtiolla on hyvä syy toimia itsenäisesti. Vain kun kahden tai useamman valtion intressit ovat yhteiset, voidaan saada aikaan koordinoituja ratkaisuja.

4.5 ETSK onnittelee komissiota aloitteesta, joka luokitellaan varovaisesti ”ehdotukseksi”: perustetaan erityistyöryhmä, johon osallistuu veroviranomaisia ja yritysten edustajia (sertifioituja toimijoita ei kuitenkaan mainita). Työryhmän tavoitteena on löytää yhteinen lähestymistapa kyseisten toimijoiden kanssakäymisen ongelmiin. Kyseisiä osapuolia kehoitetaan ”antamaan tarvittavaa asiantuntemusta ja resursseja, jotta tämä aloite voisi onnistua”. ETSK toivoo, että kehotusta noudatetaan.

5. Huomioita vielä avoimista kysymyksistä

5.1 ETSK käyttää tilaisuutta hyväkseen ja ehdottaa, että **toimintasuunnitelmaan sisällytetään** eräitä tärkeitä **seikkoja**, vaikka ne eivät liity suoraan petosten torjuntaan. Toimivilla rakenteilla ja tehokkailla säännöillä voidaan sinällään luoda väärinkäytöksiltä suojaava järjestelmä, estää väärinkäytöksiä tai pahimmassa tapauksessa hillitä niitä.

5.2 **Sähköisten menetelmien** osalta komissio on jo tehnyt voitavansa asetuksella (EY) N:o 1798/2003, annettu 7. lokakuuta 2003, hallinnollisesta yhteistyöstä arvonlisäverotuksen alalla ja asetuksen (ETY) N:o 218/92 kumoamisesta. Käytännössä on ilmennyt, että hallinnollisen yhteistyön pysyvän komitean (*Standing Committee for the Administrative Cooperation*) mallia, jota on käytetty tietojenvaihtoon ja toimenpidepyyntöihin, olisi syytä tarkistaa, jotta menettelyt vastaisivat paremmin vastausten välittömyyden ja tarkkuuden vaatimuksia.

5.3 **Tietokantojen** osalta ongelma on vaikeampi, sillä kyse ei ole pelkästään **tietojen** käytettävyydestä vaan ennen kaikkea niiden **saatavuudesta ja täydellisyydestä**. Erityisesti alv:n osalta on vielä löydettävä **tietosuojan ja veroviranomaisten yhteistyön välinen tasapaino**. Ongelma voidaan ratkaista ainoastaan **lainsäädännöllä**, jossa täsmennetään asianomaisten vaatimusten rajoitukset, suojattavat tiedot sekä se, missä tilanteissa ja miten tiedot ovat saatavilla. Suositukset tai sopimukset eivät riitä vaan tarvitaan vakaa oikeusperusta, jossa perusvapauksia vahingoittamatta asetetaan etusijalle yleinen etu.

⁽³⁾ Komission tiedonanto, KOM(2008) 807 lopullinen, 4 kohdan ensimmäinen kappale.

5.4 Ratkaistava käytännön ongelma on **tietojen hankkiminen alueella**: jäsenvaltioiden olisi perustettava **viiteasiantuntija-eliimiä**, jotka kykenisivät hankkimaan pyytävälle jäsenvaltiolle hyödyllisiä tietoja ja joilla olisi lupa vaihtaa tietoja toisten jäsenvaltioiden vastaavien asiantuntijaelinten kanssa. Yhteisön tuella voitaisiin perustaa todellinen **nopean toiminnan "verkosto"**, joka kykenisi reagoimaan suoraan ja varattujen kanavien välityksellä yhteistyössä muiden mahdollisten tutkintaviranomaisien kanssa.

5.5 ETSK korostaa, että kaikissa yhteisissä ratkaisuisissa on otettava huomioon **VIES-järjestelmän moitteeton toiminta**, sillä sen avulla hallinnoilla on **reaaliajassa käytettävissään** liiketoimia koskevat tiedot. Perusedellytyksenä on, että toimijat, joille annetaan alv-tunniste, ovat **luotettavia**. Luotettavuuden varmistavat ominaisuudet on tutkittava etukäteen. Jos ja kun voidaan täyttää molemmat edellytykset – toiminta reaaliajassa ja ennakkoon toteutettu sertifiointi – valeyrittyspetokset (*missing trader*) vähenisivät huomattavasti.

5.6 Kokonaisvaltaisia ratkaisuja odoteltaessa – mikä kestää vielä jonkun aikaa – voitaisiin tutkia ensisijaisesti mahdollisuutta "sertifioida" alan toimijoiden luotettavuus kaikissa EU:n jäsenvaltioissa sovellettavilla yhtenäisillä säännöillä. Jos jokainen alv-tunniste vastaisi toimivaltaisen veroviranomaisen antamaa todistusta, voitaisiin turvata sekä jäsenvaltioiden edut että yhteisön toimijoiden kaupalliset edut. Jos tiedot olisivat saatavilla verkossa, peruutus- ja lykkäystoimenpiteitä koskevat tiedot olisivat välittömästi saatavissa.

6. Direktiiviehdotus: täsmennyksiä ja uusia sääntöjä

6.1 Kuten ehdotuksen johdanto-osassa mainitaan, "käsillä oleva ehdotus sisältyy ensimmäiseen tiedonannossa mainittuun toimenpidepakettiin". Tarkoituksena on tehdä **kaksi muutosta perusdirektiiviin** 2006/112/EY. Ensimmäisellä muutoksella täsmennetään eräitä säännöksiä maahantuonnin **vapauttamisesta alv:stä**, sillä niiden tulkinta on antanut mahdollisuuden alv:n kiertämiseen johtaviin **väärinkäyttöksiin**. Toisen muutoksen tavoitteena on tehdä **yhteisvastuun vapaaehtoisesta soveltamisesta pakollista** tietyissä tavaroiden yhteisöluovutuksen tapauksissa.

6.2 **Maahantuonnin vapautus arvonlisäverosta** (143 artiklan d kohta) sallitaan, jos maahantuontia seuraa maahantuotujen tavaroiden yhteisöluovutus tai siirto toisessa jäsenvaltiossa olevalle verovelvolliselle. Yksinkertaisemmin ilmaistuna **vapautus myönnetään, kun maahantuojat myyvät maahantuodut tavarat toiselle verovelvolliselle EU:n sisällä**. Petosten tutkijat ovat ilmoittaneet vapautuksen **hyvin yleisestä väärinkäytöstä**, joka johtuu yhteisön säännöksen "virheellisestä" täytäntöönpanosta kansallisessa lainsäädännössä. Tuloksena on komission mukaan

se, että "tulli- ja veroviranomaiset eivät välttämättä voi seurata tuontitavaroiden fyysistä liikkumista yhteisössä". Verotuksen ammattikielessä tällä tarkoitetaan **"MTIC-petoksia"** (*Missing Traders Intra-Community*).

6.2.1 Ehdotuksen säännösten mukaan verovapautuksen pyytäjän on esitettävä tarvittavat asiakirjat, jotka todistavat hänen jo täyttävän perusdirektiivin mukaiset edellytykset. Edellytyksiä ovat arvonlisäverotunniste tai tuontijäsenvaltiossa toimivan veroedustajan nimeäminen, velvollisuus ilmoittaa siitä, että maahantuodut tavarat lähetetään tai kuljetetaan toiseen jäsenvaltioon sekä maahantuojan velvollisuus ilmoittaa *maahantuontitietokellä* tavaroiden vastaanottajan tunniste toisessa jäsenvaltiossa.

6.2.2 ETSK:lla ei ole asiasta erityistä huomautettavaa, sillä säännösten *tavoitteena* on parantaa hallintojärjestelmiä mahdollisten petosten estämiseksi. Jäljelle jää ainoastaan niin kutsuttuihin **"kolmansiiin alueisiin" liittyvä epävarmuus**. "Jäsenvaltion" käsitettä arvonlisäverotusta koskevassa lainsäädännössä tarkastellaan perusdirektiivin 5 artiklan 2 kohdassa. Direktiivin 6 artiklassa säädetään, että **direktiiviä ei sovelleta "kolmansiiin alueisiin"** (4), jotka on vapautettu maahantuontia koskevasta arvonlisäverosta 143 artiklan c ja d kohtien mukaisesti. Säännös on selkeä: olisi kuitenkin syytä varmistaa, missä määrin tämä verovapaus suojaa arvonlisäveron soveltamisen väärinkäytöksiltä.

6.3 Direktiiviehdotuksen uusi säännös (1 artiklan 2 kohta) korvaa perusdirektiivin 205 artiklan, jossa säädetään, että muu henkilö kuin veronmaksuvelvollinen on **viejän kanssa yhteisvastuullinen** arvonlisäveron maksamisesta. Käytännössä voidaan erittäin tiivistetysti todeta, että säännöksen mukaan **myyjän on tehtävä ilmoitus omista yhteisöliiketoimistaan**, jotta asiakkaan jäsenvaltio saa tiedot alueellaan tapahtuvista verollisista liiketoimista.

6.3.1 Yhteisvastuullisuuden periaatteen tavoitteena on saada myyjä huolehtimaan ilmoitusvelvollisuudestaan sekä epäsuorasti **valitsemaan ja tuntemaan** hyvin **asiakkaansa** ja tietämään tämän vakavaraisuuden: mikäli myyjä ei täytä velvollisuuksiaan, myyjän jäsenvaltio voi periä tältä maksamattoman arvonlisäveron sekä mahdollisia sakkoja. Jäsenvaltiot ovat soveltaneet säännöstä huolellisesti, mutta **pelkäävät kansallisiin liiketoimiin**. Laiminlyömällä periaatteen ulottamisen kansainvälisiin liiketoimiin jäsenvaltiot ovat epäsuorasti unohtaneet velvollisuutensa tehdä yhteistyötä myös kohdejäsenvaltioiden hallintojen intressien suojaamiseksi.

(4) Yhteisön tullialueeseen kuuluvat alueet: Athos-vuori, Kanariansaaret, Ranskan merentakaiset departementit, Ahvenanmaa, Kanaalisaalet; yhteisön tullialueeseen kuulumattomat alueet: Helgolandin saari, Büsingenin alue, Ceuta, Melilla, Livigno, Campione d'Italia, Luganonjärven Italialle kuuluvat vesialueet.

6.3.2 Uudella ehdotuksella pyritään korjaamaan tämä puute ulottamalla yhteisvastuun periaate nimenomaan kansainvälisiin liiketoimiin. On kuitenkin muistettava, että komission mukaan ⁽⁵⁾ tämä periaate sisältyy jo 205 artiklan säännökseen, ”vaikka jäsenvaltiot ovat toistaiseksi soveltaneet sitä ainoastaan kunkin jäsenvaltion sisäisiin liiketoimiin”.

6.3.3 ETSK antaa täyden tukensa komission ehdotukselle, mutta kiinnittää huomiota tarpeeseen säännellä yhden jäsenvaltion veroviranomaisten saatavien perintää toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta henkilöltä sekä mahdollistaa sen toteuttaminen käytännössä. Oikeudellisen menettelyn yhteydessä on noudatettava oikeudellisesta yhteistyöstä annettuja säännöksiä. Viejän

jäsenvaltion hallinnon kautta tapahtuva perintä edellyttää tarkkoja sopimuksia ja asiaan liittyvien oikeudellisten ongelmien ratkaisemista.

6.3.4 Lisäksi on esitettävä yleisluonteinen, mutta ehdotuksessa tarkasteltavan aiheen kannalta keskeinen huomio, sillä ehdotuksen päätavoitteena on suojella verohallintojen intressejä. Tekstissä ei käsitellä lainkaan taloudelliseen vahinkoon tai oikeudellisiin seuraamuksiin liittyvää **hallintojen vastuuta veronmaksajaan nähden** silloin, kun ne johtuvat vastapuolen tunnisteiden virheellisestä tai viivästyneestä ilmoituksesta, eikä **maiden hallintojen keskinäistä vastuuta**. Oikeudenmukaisuuteen ja avoimuuteen perustuvassa lainsäädännössä tulisi aina ottaa huomioon veronmaksajan oikeudet valtion vahvempaan asemaan nähden.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽⁵⁾ Komission tiedonanto, KOM(2008) 807 lopullinen, 3.3.1 kohdan toinen kappale.

Lausunto aiheesta ”Luottoluokituslaitokset”

KOM(2008) 704 lopullinen – 2008/0217 COD

(2009/C 277/25)

Esittelijä: **Peter MORGAN**

Euroopan unionin neuvosto päätti 1. joulukuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luottoluokituslaitoksista

KOM(2008) 704 lopullinen – 2008/0217 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjasto antoi lausuntonsa 1. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Peter MORGAN.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 157 ääntä puolesta ja 4 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Käsillä oleva lausunto liittyy 80 vuoteen pahimpaan rauhanajan taluskriisiin. Kriisi vahingoittaa huomattavasti työnantajien, työntekijöiden ja muiden Euroopan talous- ja sosiaalikomiteassa edustettuina olevien ryhmien sekä yleensä kansalaisyhteiskunnan etuja. Yrityksiä joutuu lopettamaan toimintansa, työttömyys lisääntyy, koteja pakkolunastetaan, eläkkeet ovat uhattuina, levottomuus leviää yhteiskunnassa ja hallituksia kaatuu. Kriisin perussy syy löytyy sääntelemättömien luottoluokituslaitosten toiminnan tuloksista. Luottoluokituslaitoksilla on keskeinen asema rahoitusjärjestelmän toiminnassa, eikä niitä tämän vuoksi voi jättää valvomatta. Itsesääntely on epäonnistunut dramaattisella tavalla, ja toiminta alalla on ollut ala-arvoista. ETSK tukee täysimääräisesti suunnitelmaa luottoluokituslaitosten toiminnan sääntelystä ja niiden rekisteröimisestä.

1.2 Luottoluokitustoiminta on historiallisista syistä maailmanlaajuisesti oligopolista, ja markkinoiden kolme tärkeintä luottoluokituslaitosta ovat Fitch, Moody's ja S&P. Vaikka niiden päätoimipaikat sijaitsevatkin Yhdysvalloissa, ne ovat myös Euroopan unionissa tärkeimpiä luottoluokituspalvelujen tarjoajia. Luottoluokituslaitoksilta on vuodesta 2007 edellytetty rekisteröitymistä Yhdysvaltain arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisen (*US Securities and Exchange Commission*) ylläpitämään rekisteriin. EU:ssa ei toistaiseksi ole edellytetty rekisteröitymistä. Rekisteröityminen on luonnollisesti sääntelyn ennakoedellytys.

1.3 Vuodesta 2007 alkaen subprime-kiinnelainojen laiminlyönti- ja ulosottoasteet ovat nousseet Yhdysvalloissa dramaattisesti, ja tästä on seurannut kuohuntaa näiden lainojen tukevilla asuntovakuudellisten arvopaperien (RMBS) markkinoilla ja näihin arvopapereihin yhteydessä olevilla velkarypävakuudellisten velkasitoumusten (CDO-instrumenttien) markkinoilla. Koska näiden arvopaperien suorite jatkoi heikentymistään, kolme näitä välineitä aktiivisimmin luokitellutta luottoluokituslaitosta alensi huomattavan monia luokituksiaan. Luottoluokituslaitosten toiminta näiden strukturoitujen rahoitustuotteiden luokittelussa herätti kysymyksiä niiden luottoluokitusten yleisestä tarkkuudesta sekä koko luokitteluprosessin riippumattomuudesta.

1.4 Euroopan komissio esitteli luottoluokituslaitosten sääntelyä koskevan lähestymistapansa vuonna 2006 ja totesi seuraavansa alan kehitystä erittäin tarkasti. EU:n valtiovarainministerit sopivat lokakuussa 2007 kriisiä koskevista päätelmistä, joihin sisältyi ehdotus arvioida luottoluokituslaitosten roolia ja tarkastella mahdollisia merkityksellisiä puutteita. Komissio laati tässä käsiteltävän ehdotuksen asetukseksi kuultuaan laajalti eri sidosryhmiä ja otettuaan huomioon toiminnan muualla maailmassa.

1.5 Ehdotuksella on neljä päätavoitetta:

- Ensiksi tarkoituksena on varmistaa, että luottoluokituslaitokset välttävät eturistiriidat luokitusprosessissa tai ainakin hallitsevat ne asianmukaisesti.
- Toiseksi tarkoituksena on parantaa luottoluokituslaitosten käyttämien menetelmien ja luokitusten laatua.
- Kolmanneksi tarkoituksena on lisätä avoimuutta asettamalla luottoluokituslaitoksille tiedonantovelvollisuuksia.
- Neljänneksi tarkoituksena on varmistaa, että rekisteröinti- ja valvontakehys toimii tehokkaasti ja että vältetään sääntelyn katvealueet EU:n lainkäyttöalueiden välillä.

1.6 Komission julkaistua säädösehdotuksensa myös de Larosièrè -ryhmä on julkaissut raporttinsa. Ryhmä teki seuraavat luottoluokituslaitosten toimintaan liittyvät suositukset:

- Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komiteaa tulisi vahvistaa, ja sen tulisi vastata EU:ssa luottoluokituslaitosten rekisteröinnistä ja valvonnasta.
- Luottoluokituslaitosten liiketoimintamallia ja niiden rahoitusta tulee tarkistaa perusteellisesti ja tarkastella mahdollisuutta erottaa luokitus- ja neuvontatoiminta toisistaan.

- Luokituksen käyttöä rahoituspalveluista annetussa lainsäädännössä tulisi ajan myötä vähentää huomattavasti.
- Strukturoitujen tuotteiden luokitusta tulisi muuttaa ottamalla käyttöön tuotekoodit.

Näitä suosituksia käsitellään jäljempänä, käsillä olevan lausunnon asianmukaisissa kohdissa.

Lisäksi ryhmä toteaa olevan olennaista, että näiden säädösmuutosten myötä sijoittajat osoittavat entistä suurempaa harkintakykyä ja huolellisuutta ja että myös valvontaa parannetaan. ETSK antaa tälle näkemykselle voimakkaan tukensa.

1.7 Myös pysyvien edustajien komitea (Coreper) on käsitellyt komission säädösehdotuksia. ETSK kannattaa ehdotusta EU:n ulkopuolella tehtyjen merkintöjen kelpuuttamisesta.

1.8 ETSK kannattaa yleisesti ottaen komission ehdotuksia. Luottoluokituslaitokset olivat määräävässä asemassa ongelmalliseksi osoittautuneiden ja satojen miljardien dollareiden edestä varallisuutta tuhonneiden strukturoitujen tuotteiden kehittämisessä ja niiden uskottavuuden parantamisessa. Ehdotetun asetuksen säännökset ovat vähintään, mitä tilanne edellyttää. Lisäksi ETSK katsoo, etteivät säännöt muodosta kohtuutonta taakkaa asianmukaisesti toimivalle luottoluokituslaitokselle.

1.9 Luottoluokituslaitoksilla on keskeinen asema rahoituspalveluteollisuudessa, sillä alan säännellyillä yksiköillä on oltava ”*investment grade*” -luokitus. Sääntelytarkoituksessa viranomaiset Atlantin molemmin puolin ovat tunnustaneet vain harvoja luottoluokituslaitoksia. ETSK rohkaisee komissiota käyttämään uutta rekisteröintiprosessia luottoluokitus toiminnan avaamiseksi uusille luottoluokituslaitoksille siten, että edistetään erityisesti riippumattoman eurooppalaisen laitoksen perustamista, ja uudistamaan rahoituspalveluita koskevaa lainsäädäntöä siten, että sääntelytarkoituksessa tunnustetaan kaikki EU:ssa rekisteröityjen luottoluokituslaitosten luokitukset. Uuden luottoluokituslaitoksen ei ole helppo saavuttaa vakiintunutta asemaa ja uskottavuutta. Ranskalaisen holding-yhtiön rahoittaman ja kuluneella vuosikymmenellä tärkeäksi nousseen Fitch-luottoluokituslaitoksen esimerkki kuitenkin osoittaa, että se on mahdollista.

1.10 Rahoituspalveluja koskeva lainsäädäntö on ollut keskeinen vaikutin luottoluokituslaitosten oligopolin muodostumisessa, koska siinä tukeudutaan luottoluokituksen pääoman luokituksessa. Varsinkin hiljattain saatujen kokemusten valossa ETSK kehottaa EU:n lainsäätäjää olemaan tukeutumatta kohtuuttomasti luokituksiin, koska tietyt luokitukset ovat osoittautuneet arvottomiksi. Tämä vastaa de Larosièren -ryhmän suositusta, jonka mukaan rahoitusta koskevassa lainsäädännössä tulisi luokituksiin tukeutumista vähentää ajan myötä huomattavasti.

1.11 Tässä yhteydessä ETSK pyytää komissiota kiinnittämään huomiota myös luottoluokituslaitosten vastuuvapauslausekkeisiin, sillä ne tyypillisesti tekevät luokituksista arvottoman. Siksi luokitukset eivät itsessään tarjoa asianmukaista perustaa lakisäänteisen pääoman määrittelyä. On ryhdyttävä toimiin, joilla luottoluokituslaitokset saadaan vastaamaan luokituksistaan. Rehellisiä virheitä voidaan sietää, muttei huolimattomuutta.

1.12 ETSK tukee ehdotusta, jonka mukaan luottoluokituslaitoksen on oltava yhteisöön sijoittautunut oikeushenkilö ja että valvojan on oltava kotijäsenvaltio. Komissio on esittänyt perustelunsa sille, ettei sääntelyä ja valvontaa keskitetä yhdelle elimelle. Vaikka tämä ei vastaakaan de Larosièren -ryhmän ehdotusta, ETSK ei suoralta kädeltä torju ajatusta uuden valvontaviranomaisen perustamisesta unionitasolle, jos jäsenvaltioiden yhteistyöjärjestelyt osoittautuvat riittämättömiksi.

1.13 ETSK on ilahtunut siitä, että ehdotettu asetus ei todellakaan ole hampaaton. Toimivaltaisten viranomaisten käytettävissä oleviin valvontakeinoihin sisältyvät rekisteröinnin peruuttaminen ja asian vieminen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Seuraamusten on katettava tapaukset, jotka koskevat vakavaa ammatillista virhettä ja asianmukaisen huolellisuuden laiminlyöntiä. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Seuraamuksia on sovellettava yhdenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa. ETSK katsoo, että tähän liittyvän koordinoinnin tulisi olla Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komitean tehtävä.

1.14 Riippumattomien, toimivaan johtoon kuulumattomien hallinto- tai valvontaelinten jäsenten merkitys on organisatorisesti huomattava. ETSK katsoo, että toimivaan johtoon kuulumattomien hallinto- tai valvontaelinten jäsenten nimitysten hyväksyttäminen etukäteen toimivaltaisella viranomaisella tulisi säätää pakolliseksi. Ehdotetussa järjestelmässä tällainen hyväksyntä on välttämätön.

1.15 ETSK kehottaa jäsenvaltioiden toimivaltaisista viranomaisista osana toiminnan valvontaa seuraamaan tiiviisti luottoluokitus toiminnan ja osakkeenomistajien odotusten välisiä yhteyksiä. Luottoluokituslaitoksen liiketoimintamallia ei voi suoraan mukauttaa julkiselle osakeyhtiölle tyypilliseen toimintaperiaatteeseen. Tulosten perusteella johdolle maksettavien palkanlisien rakenteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. De Larosièren -ryhmä on myös ilmaissut olevansa huolissaan tästä seikasta ja kehottanut tutkimaan luottoluokituslaitosten liiketoimintamallia aiempaa tarkemmin. Komitea kannattaa tätä ehdotusta.

1.16 ETSK kannattaa 7 artiklan säännöksiä. Menetelmien julkistaminen paljastaa, onko luokituksiin päädytty oikotietä tai ohittaen. Lisäksi luottoluokituslaitoksen on nyt tarkistettava tietolähteensä ja varmistettava, että ne ovat riittävän luotettavia luokituksen laatimista ajatellen. Aivan yhtä tärkeää on se, että menetelmien ja oletusten muuttamista koskevat säännöt olisivat voimassa ollessaan voineet paljastaa asuntovakuudellisten arvopaperien luokitusvirheet kauan ennen vuotta 2007.

1.17 Luottoluokituksista ilmoittamiseen liittyen ETSK on erityisen mielissään siitä, että EU menee asiassa Yhdysvaltoja pidemmälle, kun on kyse strukturoiduista tuotteista, sillä EU edellyttää, että tuotteiden mahdolliset haitalliset ominaisuudet ilmoitetaan mahdollisille sijoittajille tavalla tai toisella. De Larosière -ryhmä ehdottaa, että tässä yhteydessä sovellettaisiin erillistä arviointijärjestelmää. Myös ETSK pitää tätä parhaana vaihtoehtona.

1.18 Strukturoitujen tuotteiden erillisiä luokitus symboleja koskeva vastustus liittyy todennäköisyyteen, että nyt toteutuneiden massiivisten luokitusten alentamisen jälkeen tällaisella symbolilla merkittyjä arvopapereita voitaisiin pitää alemman luokan investointeina. ETSK:n näkemyksen mukaan tämä ei olisi haitallista, kun odotetaan kyseisten arvopapereiden luokitusmaineen palautumista.

1.19 Sääntelyä ja markkinoita palvelevat yleiset julkistukset ovat paikallaan, mutta mielessä on pidettävä kaksi ehtoa. ETSK toivoisi puolen vuoden välein annettavia maksukyvyttömyysasetta koskevia tietoja käsittelevän unionin asetuksen olevan melko täsmällisen ja katsoo, että Euroopan arvopaperimarkkinakomitean tulisi tarkistaa 5 prosenttiin asetettua julkistamissääntöä.

1.20 Molemmiin puolin Atlanttia on ilmaistu huoli siitä mahdollisuudesta, että Yhdysvaltojen ja EU:n sääntelyjärjestelmiin voisi sisältyä ristiriitaisia sääntöjä. On jopa ehdotettu yhtä maailmanlaajuisia järjestelmää. ETSK on tyytyväinen ehdotettuun EU:n järjestelmään, jonka ei odoteta olevan ristiriidassa Yhdysvaltojen järjestelmän kanssa. Tilanteissa, jossa yritysten on mukauduttava eri järjestelmien erilaisiin standardeihin, toimintatavat tavallisesti laaditaan ”suurimman yhteisen tekijän” perusteella. Ei ole syytä olettaa, ettei tässä tapauksessa sovellettaisi samaa lähestymistapaa.

2. Johdanto

2.1 Asuntovakuudellisen arvopaperin (RMBS) luo järjestäjä, tavallisesti investointipankki, joka kokoaa tavallisesti tuhansia erillisiä asuntolainoja pooliksi rahastoon. Rahasto laskee liikenteseen poolin vakuuksin arvopapereita. Rahasto käyttää arvopapereista saamansa tulot lainapoolin lunastamiseen. Poolin yksittäisistä asuntolainoista saama kuukausittaisten korkojen ja pääomalyhennyksien kokonaismäärä käytetään asuntovakuudellisten arvopapereiden sijoittajien kuukausikorkoon ja pääomamaksuihin. Näiden epäilyttävien subprime-luottopoolien muuttamisessa AAA-luokitelluiksi tuotteiksi käytetään pääasiassa seuraavia kolmea keinoa: (i) asuntovakuudellinen arvopaperi jaetaan etuoikeusluokkiin, mikä takaa turvallisuus- ja tuottohierarkian, (ii) ristiinpanttaamalla, jolloin asuntolainapoolin arvo ylittää asuntovakuudellisten arvopapereiden arvon, (iii) ylijäämä jaetaan siten, että poolista saatava asuntolainojen korko ylittää asuntovakuudellisten arvopapereiden maksettavien korkojen määrän. Lisäksi taustalla oli oletus, että asuntojen hinnat nousisivat edelleen.

2.2 Velkarypäs vakuudellinen velkasitoumus (CDO) on periaatteessa samanlainen väline, mutta sitä sovelletaan asuntolainojen sijasta joukkovelkakirjoihin. RMBS-arvopaperien käyttö CDO-vakuussammioissa yleistyi vuosina 2003–2006 43,3 prosentista

71,3 prosenttiin. Käytännössä tämä merkitsi sitä, että ensimmäisen korttitalon päälle rakennettiin toinen. Yhdysvaltojen arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomainen (SEC) löysi luottoluokituslaitoksen sisäisen sähköpostin, jossa CDO-markkinoihin viitattiin ”hirviönä”. ”Toivottavasti olemme kaikki varoissamme ja eläkkeellä ennen kuin tämä korttitalo sortuu”.

2.3 Ratkaiseva vaihe subprime RMBS- tai CDO-arvopapereiden luomisessa ja lopulta myymisessä on jokaisen rahaston liikkeenlaskeman etuoikeusluokan luottoluokitus. Elokuussa 2007 SEC käynnisti tutkimuksen luottoluokituslaitosten osuudesta syntyneessä sekasorrossa. Tutkimuksessa keskityttiin tapaan, jolla luottoluokituslaitokset olivat luokitelleet RMBS- ja CDO-arvopaperit. Keskeisiä tarkistettuja aloja olivat

- luottoluokituspolitiikka, menettely ja käytännöt mallit, menetelmät, oletukset, kriteerit ja protokollat mukaan luettuina
- edellä esitettyä koskevien julkistettujen tietojen riittävyys
- se, noudattivatko luottoluokituslaitokset tosiasiasa omia menettelyjään
- eturistiriitojen välttämistä koskevien menettelyjen tehokkuus
- se, vaikuttivatko eturistiriidat kohtuuttomasti luottoluokituksiin.

2.4 Yleisinä päätelminä esitettiin seuraavaa:

- RMBS- ja CDO-sopimusten määrä ja monimutkaisuus oli lisääntynyt huomattavasti vuodesta 2002, eräät luottoluokituslaitokset olivat pyrkineet hallitsemaan etenkin CDO-sopimusten kasvua, mikä vaikutti luottoluokitusprosessin täydellisyyteen.
- Merkittäviä luottoluokitusprosessia koskevia näkökohtia, kuten luokituskriteereitä, ei aina julkistettu; ”mallin ulkopuolisia” mukautuksia tehtiin ilman dokumentoituja perusteluja.
- Yksikään laitoksista ei ollut dokumentoinut RMBS- ja CDO-arvopapereiden luokitusmenettelyjä, eikä niillä ollut erityistä politiikkaa ja menettelyjä virheiden havaitsemiseksi tai niiden käsittelemiseksi malleissaan tai menetelmissään.
- Luottoluokituslaitokset olivat alkaneet soveltaa uusia käytäntöjä liikkeellelaskijoiden niille tarjoamien luokitustietojen tutkimiseen, mutta aiemmin luottoluokituslaitoksia ei vaadittu varmentamaan RMBS-salkkujen sisältämiä tietoja, eivätkä ne edellyttäneet liikkeeseenlaskijoilta asianmukaista huolellisuutta kyseisten salkkujen käsittelyn yhteydessä.
- Luottoluokituslaitokset eivät aina dokumentoineet luokitusprosessin merkittäviä vaiheita – esimerkiksi perusteluja malleista poikkeamiselle ja luokituskomitean toimille ja päätöksille – eivätkä ne aina dokumentoineet merkittävien osanottajien läsnäoloa luokituskomiteoissa.
- Luottoluokituslaitosten käyttämät luokitusten jatkuvan valvonnan prosessit vaikuttavat olleen vähemmän tiukkoja kuin alkuperäiseen luokitukseen sovelletut. Resurssipula oli vaikuttanut valvontatoimien oikea-aikaisuuteen, toteutunut valvonta oli heikosti dokumentoitua eikä kirjallisia menettelyjä sovellettu.

- g) Eturistiriitojen hallinnassa ja niiden vaikutuksessa luokitusprosessiin havaittiin ongelmia. Luokitusprosessin keskeiset osanottajat saivat osallistua palkkiokeskusteluihin.
- h) Sisäiset tarkastusprosessit vaihtelivat merkittävästi ja vain yhden kolmesta laitoksesta katsottiin valvovan sääntöjä asianmukaisella tavalla.

2.5 Elinkeinon toimintamalleissa on myötäsyntyinen ristiriita, koska velan liikkeeseenlaskija vastaa luokituskuluista, mutta tilanne on vielä pahempi strukturoitujen tuotteiden tapauksessa, koska (i) järjestäjä suunnittelee sopimuksen, joten sopimus voidaan joustavasti strukturoida luokituksen optimoimiseksi, ja järjestäjä voi myös valita luottoluokituslaitoksen, joka antaa liikkeeseenlaskulle suotuisan luokituksen ja (ii) järjestäjät ovat hyvin keskittyneitä.

2.6 Otoksesta, jossa oli 642 RMBS-sopimusta, 12 järjestäjää käsitteli yli 80 prosenttia. Otoksesta, jossa oli 368 CDO-sopimusta, 11 järjestäjää vastasi 80 prosentista. Kolmestatoista suurimmasta RMBS-merkintäpankista 12 lukeutui myös kahdentoista suurimman CDO-merkintäpankin joukkoon. Se, että järjestäjillä on vaikutusvaltaa luokituslaitoksen valintaan, sekä se, että tällaista vaikutusvaltaa omaavat järjestäjät ovat merkittävästi keskittyneet, vaikuttaa lisäksi ”liikkeeseenlaskija maksaa” -korvausmalliin sisältyviä eturistiriitoja.

2.7 SEC julkisti päätelmänsä heinäkuussa 2008 annettuaan jo säädösehdotuksia konsultoitavaksi. Uudet säännökset julkistettiin Yhdysvalloissa 3. joulukuuta 2008. EU:n komissio julkaisi luonnoksensa asetukseksi (KOM(2008) 704 lopullinen) 12. marraskuuta 2008, ja tässä lausunnossa viitataan kyseiseen asiakirjaan.

2.8 Selvityksessä ei rajoitettu pelkästään sääntelijöihin. Financial Times (FT) julkaisi 18. lokakuuta 2008 subprime-kriisiin liittyvän paljastuksen Moody'sin roolista, jota Moody's ei kiistänyt. Joitakin artikkelin näkökohdista esitellään jäljempänä kohdissa 2.9 – 2.12.

2.9 Moody'sin pääoman julkinen merkintä aloitettiin vuonna 2000. Noteerauksen jälkeen muutos oli äkillinen. Voitot keskittyivät hyvin nopeasti. Johto sai osakeoptioita. Koko painopiste siirtyi. Moody's raportoi S&P 500 -indeksillä mitattuna korkeamman voittomarginaalin kuin mikään yritys. Se säilytti tämän aseman viiden vuoden ajan. Sen osakkeiden arvo nousi 500 prosenttia ensimmäisten neljän toimintavuoden aikana, kun muut markkinat pysyivät saman aikaa hiljaisina. Moody'sin tuottavat omaisuuserät kasvoivat 900 prosenttia kymmenessä vuodessa.

2.10 Vuosituhannen alussa CDO-arvopaperin oli lähes mahdollista saada kolmen A:n luokitusta Moody'silta, jos vakuudet muodostuivat yksinomaan kiinnityksistä. Laitoksella oli pitkäaikainen monipuolisuuspistemäärä, joka esti tasakoosteisten vakuuksien arvopapereita saamasta korkeinta luokitusta. Moody's

menetti tämän vuoksi markkinaosuuksiaan, koska sen kaksi kilpailijaa eivät noudattaneet näin varovaista sääntöä. Moody's kumosi säännön vuonna 2004, minkä jälkeen sen markkinaosuus kasvoi nopeasti.

2.11 Vuonna 2006 Moody's alkoi luokitella CPDO-luottojohdannaisia. Luokitus oli AAA. Fitch, jolta ei ollut pyydetty CPDO-luottojohdannaisien luokitusta, totesi, että sen mallien mukaan kyseiset arvopaperit sijoittuvat juuri ja juuri roskatason yläpuolelle. CPDO-luottojohdannaisien kerrottiin olevan tuottoisin Moody'sin koskaan käsittelemä väline. Alkuvuodesta 2007 CPDO-luottojohdannaisien tietokonemallin koodauksesta löytyi virhe. Kävi ilmi, että tuote oli luokiteltu yli neljä astetta liian korkealle. Virhettä ei paljastettu sijoittajille tai asiakkaille. Koodia tarkistettiin, ja tuloksena oli jälleen kerran kolmen A:n luokitus. Financial Timesin paljastettua virheen käynnistettiin sisäinen kurinpitomenettely.

2.12 Vuoden 2007 puoleen väliin mennessä Yhdysvaltojen asuntomarkkinoiden laskusuhdanne oli hyvinkin odotettavissa. Moody's käsitti tuolloin, että sen mallit olivat epäasianmukaisia. Se alensi asuntovakuudellisten arvopaperien luokitusta elokuussa 2007, ja sekasorto alkoi. Vuoden viimeisinä kuukausina Moody's alensi useamman arvopaperin luokitusta kuin se oli tehnyt yhteensä edellisten 19 vuoden aikana. Moody's väittää, ettei se olisi mitenkään voinut ennakoida luottokriisin puhkeamista. Se ei kuitenkaan ollut päivittänyt tilastollisia perusolettamuksiaan Yhdysvaltojen kiinnelainamarkkinoista vuoden 2002 jälkeen. Moody'sin henkilöstö keskusteli asiasta vuonna 2006, mutta resursseja tarvittavaan tarkistukseen ja uudelleenarvioimiseen ei ollut saatavilla.

2.13 SEC:n toiseikkoihin perustuva sekä FT:n tarkemmin tutkimatonta näyttö osoittavat molemmat, että monta asiaa on muutettava, jos luottoluokituslaitosten on määrä täyttää tehtävänsä ja niiltä odotetut standardit.

3. Asetusehdotuksen pääsisältö

Rekisteröinti- ja valvontakehys

3.1 Ehdotetun asetuksen 2 artiklan mukaan asetusta sovelletaan luottoluokitukseen, joita käytetään sääntelytarkoituksiin, kun taas 4 artiklan mukaan rahoituslaitokset voivat käyttää sääntelytarkoituksiin vain sellaisia luottoluokituksia, jotka on antanut yhteisöön sijoittautunut ja tässä käsiteltävän asetuksen mukaisesti rekisteröity luottoluokituslaitos.

3.2 Ehdotetun asetuksen 12 artiklassa todetaan, että luottoluokituslaitos voi hakea rekisteröintiä varmistaakseen, että sen luottoluokituksia voidaan käyttää sääntelytarkoituksessa, sillä edellytyksellä, että laitos on yhteisöön sijoittautunut oikeushenkilö. Kotijäsenvaltion toimivaltainen viranomainen rekisteröi luottoluokituslaitoksen, jos laitos täyttää tässä asetuksessa vahvistetut edellytykset. Rekisteröinti on voimassa koko yhteisön alueella.

3.3 Alkuperäinen rekisteröintihakemus on tehtävä Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komitealle, jonka on toimitettava hakemus kotijäsenvaltion viranomaisille (13 artikla) tutkittavaksi (14 artikla). Kotijäsenvaltio joko rekisteröi tai epää hakemuksen Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komiteaa kuultuaan (15 artikla). Ehdotetun asetuksen mukaan rekisteröinti peruutetaan, jos luottoluokituslaitos ei enää täytä edellytyksiä (17 artikla). Luottoluokituslaitosten on tehtävä rekisteröintihakemus viimeistään kuuden kuukauden kuluttua asetuksen voimaantulosta (35 artikla).

3.4 Toimivaltaisten viranomaisten valtuudet kuvataan ehdotetun asetuksen 20 artiklassa. Ne eivät saa puuttua luottoluokitus-ten sisältöön. Ne voivat kuitenkin

- tutustua kaikkiin asiakirjoihin niiden muodosta riippumatta ja saada tai ottaa jäljennöksen niistä
- vaatia tietoja kaikilta henkilöiltä ja tarvittaessa kutsua henkilö kuultavaksi tietojen saamiseksi
- tehdä paikalla toimitettavia tarkastuksia, joista ilmoitetaan tai ei ilmoiteta etukäteen
- vaatia puhelin- ja tietoliikennetietoja.

3.5 Ehdotetun asetuksen 21 artiklassa esitetään toimivaltaisten viranomaisten käytettävissä olevat valvontatoimenpiteet. Näitä ovat rekisteröinnin peruuttaminen, luottoluokitusten antamisen kieltäminen määräajaksi, luottoluokitusten käytön keskeyttämisestä määrääminen, julkisten ilmoitusten antaminen asetuksen mukaisten velvoitteiden rikkomisesta ja asian vieminen tuomioistuimeen syytetoimia varten.

3.6 Ehdotetun asetuksen 22–28 artiklassa esitetään säännökset toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöstä, jotta rekisteröinti ja valvonta olisivat tehokkaita kaikkialla sisämarkkinoilla. Yhteistyöstä unionin ulkopuolisten maiden kanssa säädetään ehdotetun asetuksen 29 ja 30 artiklassa.

3.7 Toimivaltaisten viranomaisten soveltamia seuraamuksia käsitellään 31 artiklassa. Siinä säädetään, että seuraamusten on katettava vähintään tapaukset, jotka koskevat vakavaa ammatillista virhettä ja asianmukaisen huolellisuuden laiminlyöntiä. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Riippumattomuus ja eturistiriitojen välttäminen

3.8 Ehdotetun asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan luottoluokituslaitoksen on varmistettava, että luottoluokituksen antamiseen ei vaikuta mikään olemassa oleva tai mahdollinen eturistiriita. Ehdotetun asetuksen liitteen I A jaksossa (toiminnan järjestämistä koskevat vaatimukset) ja B jaksossa (toimintaa koskevat vaatimukset) säädetään merkittävistä keskinäisestä valvonnasta.

3.9 Vastuu toiminnan järjestämisestä on hallinto- tai valvontaelimellä. Ylimpään johtoon kuuluvien on oltava hyvämaineisia. Hallinto- tai valvontaelimessä on oltava vähintään kolme riippumatonta, toimivaan johtoon kuulumatonta jäsentä. Heidän

palkkionsa eivät saa olla sidoksissa luottoluokituslaitoksen liike-toiminnan tulokseen. Heidän toimikautensa on oltava ennalta määrätty ja enintään viisi vuotta. Toimikautta ei voida uusia, ja jäsenen erottamiseen toimikauden aikana liittyy rajoituksia. Kaikilla hallinto- tai valvontaelimen jäsenillä on oltava riittävä asian-tuntemus rahoituspalveluista, ja vähintään yhden kyseisen elimen riippumattomista jäsenistä on tunnettava strukturoitujen arvopaperistettujen erien markkinat perusteellisesti.

3.10 Hallinto- tai valvontaelimen riippumattomat jäsenet vastaavat erityisesti luottoluokituspolitiikan ja -prosessin valvonnasta ja siitä, ettei prosesseissa esiinny eturistiriitoja. Toimitapojen ja menettelyjen on oltava asetuksen mukaisia. Hallinto- tai valvontaelimen riippumattomien jäsenten tätä koskevat lausunnot on esitettävä hallinto- tai valvontaelimelle säännöllisin väliajoin sekä annettava pyydettyä toimivaltaisen viranomaisen käyttöön. Jotta hallinto- tai valvontaelimen riippumattomien jäsenten toiminta olisi tehokasta, on luokitusjärjestelmät laadittava asianmukaisesti, niitä on tuettava sisäisellä valvonnalla ja niihin on kohdistettava riippumattomia tarkastuksia.

3.11 Toiminnan osalta luottoluokituslaitoksen on havaittava ja poistettava tai soveltuvin osin hallittava ja annettava tiedoksi kaikki todelliset ja mahdolliset eturistiriidat. Niin henkilökohtaiset kuin yritystä koskevat eturistiriidat selitetään. Luottoluokituslaitos ei esimerkiksi saa tarjota luottoluokitellulle yhteisölle tai asianomaiselle kolmannelle osapuolelle konsultointi- tai neuvontapalveluja, jotka koskevat luottoluokittelun yhteisön tai asianomaisen kolmannen osapuolen yhtiörakennetta, oikeudellista rakennetta, varoja tai velkoja. Luottoluokituslaitoksen on myös varmistettava, että analyttikot eivät esitä virallisia tai epävirallisia ehdotuksia tai suosituksia, jotka koskevat sellaisten strukturoitujen rahoitusinstrumenttien rakennetta, joille luottoluokituslaitoksen on tarkoitus antaa luottoluokitus.

3.12 Luottoluokituslaitoksen on pidettävä kirjaa kaikista toimintoistaan siten, että kirjausketju toteutuu. Kirjattaviin tietoihin kuuluvat muun muassa tiedot luottoluokituslaitoksen ja luottoluokittelun yhteisön kaupallisesta ja teknisestä kanssakäymisestä. Nämä tiedot ja kirjausketjut on asetettava pyynnöstä toimivaltaisten viranomaisten saataville.

Työntekijät

3.13 Ehdotetun asetuksen 6 artiklassa edellytetään, että luottoluokitusprosessiin osallistuvilla henkilöillä on asianmukaiset tiedot ja kokemus, he eivät saa osallistua kaupallisiin neuvotteluihin luottoluokiteltujen yhteisöjen kanssa, he saavat osallistua luottoluokituspalvelujen tarjoamiseen samalle yhteisölle vähintään kahden ja enintään neljän vuoden ajan ja että henkilöiden palkkiot eivät saa riippua sellaisen tuoton määrästä, jonka luottoluokituslaitos saa niiltä luottoluokitelluilta yhteisöiltä, joille henkilöt tarjoavat palveluja.

3.14 Liitteen I C jaksossa esitetään lisää työntekijöitä koskevia sääntöjä. Näissä kielletään luottoluokitusanalytikoita ja muita työntekijöitä omistamasta tai myymästä sellaisen yhteisön rahoitusvälineitä, joiden luokitusesta he vastaavat, tai hyväksymästä lahjoja tai palveluksia tällaiselta taholta. Muut määräykset koskevat luottamuksellisuutta ja tietoturva.

3.15 Kaksi määräystä koskee analyytikon siirtymistä työsuhteen yhteisössä, jonka luokituksen parissa tämä on työskennellyt. Liitteessä määrätään myös, että analyytikon siirtyessä luokitellun yhteisön palvelukseen kyseisen analyytikon kahden edellisen vuoden aikana tekemä työ on tarkistettava.

Luokitusmenetelmät

3.16 Ehdotetun asetuksen 7 artiklan mukaan luottoluokituslaitoksen on julkaistava luokitusprosessissa käyttämänsä menetelmät, mallit ja keskeiset luokitusoletukset. Sen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaakseen, että sen luottoluokitusta varten käyttämät tiedot ovat riittävän laadukkaita ja että ne ovat peräisin luotettavista lähteistä.

3.17 Luottoluokituslaitoksen on seurattava luottoluokituksia ja arvioitava omia luottoluokituksiaan tarvittaessa uudelleen. Kun luokitusmenetelmiä, malleja tai keskeisiä luokitusoletuksia muutetaan, luottoluokituslaitoksen on viipymättä ilmoitettava, missä määrin muutokset todennäköisesti vaikuttavat luottoluokituksiin, arvioitava uudelleen luottoluokitukset ja luokiteltava ne uudelleen.

Luottoluokituksista ilmoittaminen ja niiden esittäminen

3.18 Ehdotetun asetuksen 8 artiklan mukaan luottoluokituslaitoksen on ilmoitettava viipymättä kaikista luottoluokituksista sekä kaikista päätöksistä peruuttaa luottoluokitus ei-selektiivisellä tavalla.

3.19 Liitteen I D jakson mukaan luottoluokituslaitoksen on ilmoitettava

- onko luottoluokitus ilmoitettu luottoluokitellulle yhteisölle ennen sen julkistamista ja mikäli näin on tehty, onko luottoluokitusta muutettu tämän jälkeen
- luottoluokituksen laadinnassa käytetty päämenetelmä tai menetelmäversio
- jokaisen luokituskategorian merkitys
- päivämäärä, jona luottoluokitus julkistettiin ensimmäisen kerran, ja se, milloin sitä viimeksi muutettiin.

Luottoluokituslaitoksen on myös ilmoitettava selkeästi kaikki luottoluokituksen ominaisuudet ja rajoitukset, etenkin tietojen laadun ja niiden tarkistamisen osalta.

3.20 Silloin kun luotettavien tietojen puute tai uudenlaisen instrumentin rakenteen monimutkaisuus tai saatavilla olevien tietojen riittämätön laatu asettaa vakavalla tavalla kyseenalaiseksi sen, voiko luottoluokituslaitos tuottaa luotettavan luottoluokituksen, on luottoluokituslaitoksen pidättäydyttävä antamasta luottoluokitusta tai peruutettava antamansa luottoluokitus.

3.21 Julkistaessaan luottoluokituksen luottoluokituslaitoksen on selitettävä luottoluokituksen perustana olevat tärkeimmät osatekijät. Erityisesti strukturoidun rahoitusinstrumentin luokittelun yhteydessä luottoluokituslaitoksen on annettava tietoja tekemästään tappio- ja kassavirta-analyysistä.

3.22 Luottoluokituslaitoksen on myös ilmoitettava, minkä tason arvioinnin se on tehnyt strukturoitujen rahoitusinstrumenttien kohde-etuksien tasolla (kuten subprime-asuntoluottokirjat) toteutetuista *due diligence* -prosesseista. Jos se on luottanut kolmannen osapuolen arvioon, sen on ilmoitettava, kuinka kyseisen arvion tulos vaikutti luokitukseen.

3.23 Ehdotetun asetuksen 8 artiklassa tarkastellaan myös huolta, jonka mukaan strukturoitujen rahoitusvälineiden luokitusta ei voida verrata tavanomaisiin velkainstrumentteihin. Luottoluokituslaitosten on vastaavasti joko käytettävä erilaisia symboleita ja luovuttava tutusta aakkostamisesta tai vaihtoehtoisesti esitettävä yksityiskohtainen kuvaus näihin välineisiin sovelletusta erilaisesta luokitusmenetelmästä ja tavasta, jolla riskiprofiili poikkeaa tavanomaisista välineistä.

Yleiset ja säännölliset ilmoitukset

3.24 Asetuksen 9 ja 10 artiklassa edellytetyt ilmoituksia koskevat yksityiskohtaiset tiedot esitetään liitteen I E jaksossa. Yleisten ilmoitusten on oltava aina julkisesti saatavilla ja aina ajan tasalla. Yksityiskohtaiset tiedot koskevat tärkeimpiä sääntelytekiäjiä kuten eturistiriitoja, julkistamisperiaatteita, palkkiojärjestelyjä, luokittelussa käytettyjä menetelmiä, malleja ja keskeisiä oletuksia, muutoksia toimintatavoissa ja menettelyissä jne.

3.25 Säännöllisiin ilmoituksiin sisältyvät kuuden kuukauden välein tiedot maksukyvyttömyysasteista ja vuosittain tiedot asiakkaista.

3.26 Lisäksi vaaditaan vuosittain annettava avoimuusraportti. Sen on sisällettävä yksityiskohtaiset tiedot luottoluokituslaitoksen oikeudellisesta rakenteesta ja omistussuhteista, kuvaus sisäisestä laadunvalvontajärjestelmästä, tilastot työntekijöiden määrästä, kuvaus luottoluokituksia koskevien tietojen kirjaamisperiaatteista, riippumattomuutta koskevien sääntöjen noudattamisesta vuosittain tehdyn sisäisen arvioinnin tulokset, kuvaus henkilöstön asiakaskiertoa koskevista periaatteista, taloudelliset tiedot luottoluokituslaitoksen tuotoista sekä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.

4. ETSK:n näkökulma

4.1 Luottoluokituslaitokset ovat rahoituspalveluteollisuudessa etuoikeutetussa asemassa, sillä alan säännellyillä yksiköillä on oltava *investment grade* -luokitus. Sääntelysivistä viranomaiset Atlantin molemmin puolin ovat tunnustaneet vain harvoja luottoluokituslaitoksia. ETSK rohkaisee komissiota käyttämään uutta rekisteröintiprosessia luottoluokitus toiminnan avaamiseksi uusille luottoluokituslaitoksille siten, että edistetään erityisesti riippumattoman eurooppalaisen laitoksen perustamista, ja uudistamaan rahoituspalveluita koskevaa lainsäädäntöä siten, että sääntelytarkoituksessa tunnustetaan kaikki EU:ssa rekisteröityjen luottoluokituslaitosten luokitukset.

4.2 Rahoituspalveluja koskeva lainsäädäntö on ollut keskeinen vaikutin luottoluokituslaitosten oligopolin muodostumisessa, koska sääntelyssä tukeudutaan luottoluokitukseen pääoman luokituksessa. ETSK kehottaa EU:n lainsäätäjiä olemaan tukeutumatta kohtuuttomasti luokituksiin, varsinkin kun luokitukset ovat osoittautuneet hiljattain saatujen kokemusten valossa arvottomiksi.

4.3 Lisäksi ETSK pyytää komissiota kiinnittämään huomiota myös luottoluokituslaitosten vastuuvapauslausekkeisiin, joissa yleensä todetaan, ettei niiden esittämiä tietoja hyödyntävien tule luottaa esitettyihin luottoluokituksiin tai muihin samassa yhteydessä esitettyihin mielipiteisiin sijoituspäätöksiä tehdessään. Kuten nykyinen kriisi on osoittanut, on lakisääteisen pääoman käsitettä halventavaa väittää, että luottoluokitukset ovat pelkästään mielipide, joihin ei pidä luottaa. Uudessa asetuksessa tulisi säätää, että luottoluokituslaitosten on seistävä luokitusensa takana.

4.4 ETSK tukee myös ehdotusta, jonka mukaan luottoluokituslaitoksen on oltava yhteisöön sijoittautunut oikeushenkilö ja että valvojan on oltava kotijäsenvaltio. ETSK ei kuitenkaan suoralta kädeltä torju ajatusta uuden valvontaviranomaisen perustamisesta unionitasolle, jos jäsenvaltioiden yhteistyöjärjestelyt osoittautuvat riittämättömiksi.

4.5 ETSK on ilahtunut siitä, että ehdotettu asetus ei todellakaan ole hampaaton, kuten 21 ja 31 artiklasta käy ilmi (ks. kohdat 3.5 ja 3.7). Yhdysvaltojen järjestelmää on kritisoitu eniten tällaisten seuraamusten puuttumisesta. Tärkeää on, että seuraamuksia sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa yhtä määrätietoisesti. ETSK katsoo, että koordinoinnin tulisi tältä osin kuulua Euroopan arvo- ja paperimarkkinavalvojen komitealle.

4.6 Ehdotetut organisationaaliset ja toimintaa koskevat säännökset ovat hyvin muotoiltuja. Ehdotus, jonka mukaan tulee nimittää kolme riippumatonta, toimivaan johtoon kuulumatonta johtajaa, vastaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja muuallakin hyväksyttyä yrityshallinnon menettelysääntöä. Riippumattomien, toimivaan johtoon kuulumattomien johtajien rooli tulee olemaan huomattavan tärkeä. Organisationaalisten sääntöjen onnistuminen riippuu käytännössä heidän käyttäytymisestään ja toiminnastaan. ETSK katsoo, että toimivaan johtoon kuulumattomien henkilöiden nimitykset tulisi hyväksyttävä pakollisesti etukäteen toimivaltaisella viranomaisella. Ehdotetussa järjestelmässä tällainen hyväksyntä on välttämätön.

4.7 Fimalac SA omistaa 80 prosenttia Fitchistä, ja Marc de Lacharriere puolestaan omistaa 73 prosenttia Fimalac SA:sta. S&P kuuluu McGraw Hill -yritysryhmään. Moody's kuului vuoteen 2000 saakka Dun and Bradstreet -ryhmään. Financial Timesin selvityksen näyttö viittaa siihen, että Moody's on saattanut vuoden 2000 jälkeen tinkiä perinteisestä professionalismista pörssi- ja markkinoiden vaatimusten vuoksi. ETSK kehottaa jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia osana toiminnan valvontaa seuraamaan tiiviisti luottoluokitus toiminnan ja osakkeenomistajien odotusten välisiä yhteyksiä. Johdon palkkiopakettien rakenteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

4.8 Toiminnan kannalta edellä kohdassa 3.11 yksityiskohtaisesti esitetyt kiellot ovat keskeisiä valvonnassa ja havaittujen eturistiriitojen merkittävimpien osatekijöiden välttämiseksi. Luottoluokituslaitos ei enää voi luokitella sopimusta, jossa se on itse neuvonantajana.

4.9 Myös työntekijöitä koskevat säännöt on suunniteltu estämään eturistiriitoja. Kuten ulkopuolisten tarkastajien tapauksessa,

myös analyttikon yhteyttä yhteen asiakkaaseen rajoitetaan ajallisesti, vaikka voidaankin harkita, että neljän vuoden määräaika pidennetään viiteen vuoteen. Ulkopuolisten tarkastajien tavoin ja kaikilla rahoituspalveluteollisuuden aloilla sovellettavien sääntöjen mukaisesti analyttikko ei saa hyötyä asiakkaan osakkeista tai osuuksista. ETSK pitää tervetulleena sitä, että näitä varovaisuussääntöjä noudatetaan nyt myös luottoluokituslaitoksissa.

4.10 ETSK tukee ehdotetun asetuksen 7 artiklassa säädettyä voimakkaasti. Sillä ratkaistaan SEC:n tutkimuksessa havaitut ilmeiset väärinkäytökset. Menetelmien julkistaminen paljastaa, onko luokitukseen on päädytty oikotietä tai ohittaen. Lisäksi luottoluokituslaitoksen on nyt tarkistettava tietolähteensä ja varmistettava, että ne ovat riittävän luotettavia luokituksen laatimista ajatellen. Aivan yhtä merkittävää on, että mikäli menetelmien ja oletusten muuttamista koskevat säännöt olisivat olleet voimassa aiemmin, ne olisivat voineet paljastaa luokitusvirheet jo paljon ennen vuotta 2007. ETSK katsoo, että ehdotetun asetuksen 7 artiklan noudattamista tulee seurata tarkasti ja sitä on tarvittaessa vahvistettava.

4.11 Ehdotetun asetuksen 8 artikla sulkee ympyrän, sillä siinä luottoluokituslaitoksia vaaditaan julkistamaan tapa, jolla ne ovat noudattaneet jokaista 7 artiklassa esitettyä yksityiskohtaista sääntöä. ETSK on erityisen mielissään siitä, että EU edistää asiaa pidemmälle kuin Yhdysvallat strukturoiduissa tuotteissa edellyttäessään, että tuotteiden mahdolliset haitalliset ominaispiirteet tavalla tai toisella ilmaistaan mahdollisille sijoittajille.

4.12 Erillisten luokitusymbolien vastustuksessa on kyse todennäköisyydestä, että nyt toteutuneiden massiivisten luokitusten alentamisen jälkeen tällaisella symbolilla merkittyä arvopaperia voitaisiin pitää alemman luokan investointina. ETSK:n näkömyksen mukaan tämä ei olisi kielteistä, kunnes näiden arvopaperien luokitus on palautettu.

4.13 Coreperin työskentelyn yhteydessä on noussut esiin se, ettei ehdotetussa asetuksessa tarkastella erikseen unionin ulkopuolisissa maissa tehtyjä luokituksia. ETSK tukee Coreperin ehdotusta, jonka mukaan kyseisiä luokituksia voidaan soveltaa unionissa sääntelytarkoituksessa, mikäli luokituksen on tehnyt unioniin rekisteröitynyt luottoluokituslaitos ja sillä edellytyksellä, että

- molemmat mukana olevat laitokset kuuluvat samaan ryhmään
- unionin ulkopuolinen laitos noudattaa unionin sääntöjä vastaavia velvoitteita
- unionin ulkopuoliselle luottoluokitukselle on objektiiviset perusteet
- asianmukaisten toimivaltaisten viranomaisten yhteistyö on vakiintunutta.

4.14 Sääntelyä ja markkinoita palvelevat julkistukset vaikuttavat asianmukaisilta, kunhan huomioon otetaan seuraavat kaksi ehtoa:

— Maksukyvyttömyysasteiden tarjoama tieto on tärkeää, sillä ne mahdollistavat jokaisen luottoluokituslaitoksen luokitte-
lutoiminnan laadun tai muiden seikkojen mittaamisen. Yhdysvalloissa vaatimukset ovat yksityiskohtaisia: luotto-
luokituslaitosten on julkistettava tilastot toiminnastaan

yhdeksi, kolmelta ja kymmeneltä vuodelta jokaisen luokitus-
kategorian osalta, jotta käy selvästi ilmi, kuinka hyvin nii-
den luokitukset ovat ennakoineet maksukyvyttömyyttä. ETSK toivoisi, että EU:n asetuksen tätä koskeva säännös olisi
melko täsmällinen.

— Lisäksi edellytetään niiden asiakkaiden yksilöimistä, joiden
osuus liikevaihdosta on yli viisi prosenttia. Mainittu raja-
arvo voi olla liian alhainen, ja ETSK kehottaakin Euroopan
arvopaperimarkkinavalvojen komiteaa pohtimaan sitä
lisää.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Toimintasuunnitelma eläinten terveyttä koskevan EU:n strategian täytäntöönpanemiseksi”

KOM(2008) 545 lopullinen

(lisälausunto)

(2009/C 277/26)

Esittelijä: **Leif E. NIELSEN**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 24. helmikuuta 2009 työjärjestyksensä 29 artiklan täytäntöönpanomääräysten A kohdan nojalla antaa lisälausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Toimintasuunnitelma eläinten terveyttä koskevan EU:n strategian täytäntöönpanemiseksi”

KOM(2008) 545 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Leif E. **Nielsen**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 189 puolesta ja 2 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmä

1.1 ETSK kannattaa komission ehdotusta eläinten terveyttä koskevan strategian täytäntöönpanemiseksi ja arvostaa sitä, että komissio on ottanut laajasti huomioon huomautukset, joita komitea teki esiteltäessä ehdotusta uudeksi strategiaksi. ETSK toistaa kehoituksensa vahvistaa EU:n panosta vakavien tarttuvien eläin- tautien ehkäisemisessä, valvonnassa ja torjunnassa, sillä monet niistä ovat edelleen maailmanlaajuinen riski. Sen vuoksi komitea toivoo yhä, että EU:n tulevilla säännöillä on mahdollisimman suuri vaikutus ympäröivään maailmaan, ja katsoo, että komission tulee toimia sen hyväksi, että yhteisön uusi lainsäädäntö ymmärretään selvästi asiaankuuluvissa EU:n ulkopuolisissa maissa. Komission tulee myös hyödyntää jäsenvaltioiden voimavaroja ja niiden kokemusta kriisinhallinnasta. Kehitysmaiden osalta toimia on kuitenkin vahvistettava ja indikaattoreiden kehittäminen tulee ottaa yhdeksi tärkeimmistä prioriteeteista niiden perusluonteisen tärkeyden johdosta. Lisäksi on tärkeää, että eläinlääkintärahasto säilytetään ja että jäsenvaltioiden osarahoitus yhdenmukaistetaan kilpailunvääristymien estämiseksi.

2. Taustaa

2.1 ETSK kannatti vuonna 2007 komission ehdotusta EU:n uudeksi eläinten terveyttä koskevaksi strategiaksi vuosiksi

2007–2013 ⁽¹⁾. Käsillä olevassa toimintasuunnitelmassa strategia muutetaan käytännön toimiksi, ja se sisältää yksityiskohtaisen aikataulun, jonka mukaan ehdotetut 31 toimea ⁽²⁾ on määrä toteuttaa vuoteen 2013 mennessä neljällä toiminta-alalla (priorisointi, lainsäädäntöpuitteet, ennaltaehkäisy sekä tutkimus- ym. toiminta). Tärkeimpiä toimia ovat eläinten terveyttä koskeva uusi EU:n lainsäädäntö sekä kustannusten ja vastuun jakaminen. Muita toimia ovat EU:n liittyminen myöhemmin Maailman eläintautijärjestön (*World Organisation for Animal Health, OIE*) jäseneksi, toimet terveyteen liittyvistä syistä asetettujen viennin esteiden torjumiseksi, eläintauteihin ja kemiallisiin riskeihin liittyvien riskien luokitus ja priorisointi, karjaan ja rajoilla sovellettavat bioturvallisuusohjeet, sähköisten tietojärjestelmien kehittäminen, EU:n antigeeni- ja rokotepankkien vahvistaminen, uusien lääkkeiden ja rokotteiden kehittäminen sekä zoonoosia aiheuttavien mikrobin antibioottiresistenssin valvonta. Yleisenä tavoitteena on nykyisen ja uuden lainsäädännön yksinkertaistaminen ja parantaminen sekä sääntöjen tehostaminen. Komissio aikoo sen vuoksi arvioida yksittäisiä säädösehdotuksia järjestelmällisesti ja harkita samassa yhteydessä mahdollisia muita vaihtoehtoja entistä paremman ja yksinkertaisemman lainsäädännön varmistamiseksi.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto EU:n uudesta eläinten terveyttä koskevasta strategiasta vuosiksi 2007–2013 – ”Mieluummin ennaltaehkäisy kuin hoito”, KOM(2007) 539 lopullinen, ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean 16.1.2008 antama lausunto, EUVL C 151, 17.6.2008.

⁽²⁾ Komission tiedonannossa KOM(2008) 545 lopullinen käsittelyn kohteena on 21 toimea, mutta sisäisessä suunnittelussa niitä on 31, ks. esim. http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/pillars/action_en.htm.

3. Yleistä

3.1 Toimintasuunnitelma on merkityksellinen ja tarkkaan punnittu, ja ETSK arvostaa prosessia tähän mennessä leimannutta avoimuutta ja yhteistyöhalukkuutta sekä sitä, että komissio on ottanut huomioon komitean huomautukset. Alat, jotka toimintasuunnitelman tulee kattaa, on kuitenkin rajattava ja priorisoitava joutuisasti. Tässä yhteydessä on punnittava keskenään tautien mahdollisia vaikutuksia ihmisiin, tautien eläimille aiheuttamia kärsimyksiä sekä tuottajiin ja yrityksiin kohdistuvia taloudellisia seurauksia.

3.2 Kuten ETSK on aiemmin huomauttanut, EU:n uskottavuuden kannalta on ratkaisevan tärkeää, että unionin toimielimet ja jäsenvaltiot itse noudattavat asettamiaan konkreettisten säädösten esittämisen, hyväksymisen ja toteuttamisaikatauluja. Tämä on valitettavasti useimmiten enemmänkin poikkeus kuin sääntö. Sen vuoksi on tärkeää, että komissio asettaa vähintäänkin omien ehdotustensa ja raporttiansa esittämiseksi realistiset aikataulut ja noudattaa niitä käytännössä.

3.3 Yksittäisille erityistoimille asetettujen aikataulujen yhteydessä olisi sen vuoksi ilmaistava selvästi, että ilmoitettu "alustava toteutusaikataulu" viittaa ehdotusten esittämiseen eikä lopulliseen päätökseen, joka on vasta ehdotusta seuraavan aikaa vievän päätöksentekoprosessin tulos. Epäselvyyttä aiheuttaa erityisesti se, että toimintasuunnitelmassa todetaan vuonna 2006 julkaistussa aiheesta koskevassa toimintasuunnitelmassa⁽³⁾ kuvattujen, eläinten hyvinvointiin liittyvien yksittäisten toimien muodostavan nykyään olennaisen osan eläinten terveyttä koskevaa EU:n strategiaa, sillä toimille asetettu aikataulu oli ylitetty reilusti jo välittömästi toimintasuunnitelman esittämisen jälkeen.

3.4 On ratkaisevan tärkeää, että yksittäisten toimien toteuttaminen vahvistaa suojelun tasoa ja että toimia tehostetaan suhteellisuusperiaatetta noudattaen ja ottaen huomioon pyrkimys lainsäädäntöpuutteiden parantamiseen ja yksinkertaistamiseen. Lisäksi on tärkeää, että eläinten terveyttä koskevan strategian jatkotoimet toteutetaan avoimessa yhteistyössä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa mm. viestintäsuunnitelman avulla ja eläinten terveyttä käsittelevän neuvonantajan toimikunnan välityksellä.

4. Erityistä

4.1 ETSK kannattaa yleistä tavoitetta luoda yksi lainsäädäntökehys, jossa määritellään yhteiset periaatteet ja vaatimukset eläinten terveyden alalla ja ilmoitetaan yhtymäkohdat mm. eläinten hyvinvointia, elintarvikkeiden turvallisuutta, kansanterveyttä ja maatalouspolitiikkaa koskevaan nykyiseen säännöstöön. Tavoiteltu lainsäädännön yksinkertaistaminen ja tehostaminen auttaa samalla selkiyttämään kyseistä politiikan alaa ja lisäämään sen avoimuutta, mutta se edellyttää myös monialaista lähestymistapaa sekä elintarvikkeiden turvallisuuden, eläinten terveyden sekä

tartunnoilta torjumisen huomioon ottamista. Alalla on hyödynnettävä synergiaa, ja eläinten hyvinvointi tulee tarpeen mukaan sisällyttää aiempaa laajemmin olennaisena osana kotieläinten terveyttä koskeviin kysymyksiin.

4.2 Eläintautien luokitus ja "hyväksyttävän riskitason" määrittelyminen muodostavat huomattavan haasteen kumppanuudelle. Tehtävä tulee lähtökohtaisesti toteuttaa tieteelliseltä pohjalta siten, että taudit luokitellaan epidemiologian ja valvontamahdollisuuksien mukaan. Samalla on kuitenkin arvioitava myös tautien taloudellisia ja kaupallisia seurauksia.

4.3 Toimet ja voimavarat kohdistetaan toimintasuunnitelman mukaan tauteihin, joilla on "kansanterveyden kannalta suuri merkitys". Ne ovat luonnollisestikin tauteja, jotka muodostavat uhan ihmisten terveydelle, mutta "kansanterveydellisen merkityksen" ja siihen kytketyn rahoituksen tulee käsittää myös taudit, joista aiheutuu yrityksille ja siten myös jäsenvaltioiden talouksille vakavia taloudellisia seurauksia.

4.4 Niin ikään on olennaisen tärkeää, että alan nykyistä EU-lainsäädäntöä yksinkertaistettaessa ja tarkistettaessa pyritään entistä enemmän yhdenmukaisuuteen OIE:n suositusten kanssa. Samalla on vältettävä epätarkoituksenmukaisia kilpailurajoitteita jäsenvaltioiden välillä sekä suhteessa kolmansiiin maihin. Sen vuoksi eläinlääkintää ja eläinten hyvinvointia koskevaa uutta lainsäädäntöä laadittaessa EU:n on tarpeen varmistaa, että lainsäädäntö ymmärretään EU:n ulkopuolisissa maissa, sekä pyrkiä mahdollisimman kattavaan yhdenmukaistamiseen.

4.5 Tavoitellun "tehokkaan ja vastuullisen kustannustenjakomallin" tulee jatkossakin perustua EU:n ja jäsenvaltioiden yhteiseen rahoitukseen, mutta perusteena on käytettävä myös yritysten vastuuta ja tautien ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyviä tähänastisia kustannuksia. EU:n eläinlääkintärahostosta myöntämää rahoitusta on niin muodoin jatkettava, mutta jäsenvaltioiden osarahoitusta on yhdenmukaistettava, jotta vältetään julkisen ja yksityisen rahoituksen jakautumisesta esiintyvistä eroista johtuvat kilpailunvääristymät. Sekä suorien että välillisten kustannusten korvaamisen on oltava mahdollista, jotta myös tuleva eläinten terveyttä koskeva strategia kannustaa ehdottomasti vakavien tarttuvien eläintautien puhkeamisesta ilmoittamiseen. Kuten komissio toteaa, tarjolla olevat mahdollisuudet on analysoitava perusteellisesti ennen kuin laaditaan ehdotuksia yhdenmukaistetuksi kustannustenjakomalliksi.

4.6 Rehualalla on huomattava merkitys eläinten terveydelle, ja tartunnoilta suojaamisen kannalta on sen vuoksi tärkeää, miten rehualan tuotantoa käsitellään. ETSK kaipaa kuitenkin tarkempia perusteluja sille, että rehualan taloudelliset vakuudet ehdotetaan otettavaksi käyttöön ottamatta nähtävästikään huomioon aiheesta laaditussa raportissa⁽⁴⁾ esitettyjä päätelmiä.

(3) Eläinten suojelua ja hyvinvointia koskeva yhteisön toimintasuunnitelma, KOM(2006) 13 lopullinen, ja ETSK:n 26.10.2006 antama lausunto, EUVL C 324, 30.12.2006.

(4) Rehualan taloudellisia vakuuksia ja olemassa olevia järjestelmiä koskevan komission asiakirjan KOM(2007) 469 liite.

4.7 ETSK on jo aiemmin huomauttanut, että rokotuksia on käytettävä muun muassa väestön hyväksynnän vuoksi epidemioiden torjumiseen, mikäli niistä on hyötyä terveiden eläinten lopettamisen korvaavana tai sitä täydentävänä vaihtoehtona. Kuten myös komissio toteaa, rokotusten on tapahduttava konkreettisen tilanteen sanelemin ehdoin, ja niiden on perustuttava hyväksytyihin periaatteisiin ja tekijöihin. Tällaisia ovat mm. rokotteiden saatuus ja teho, luotettavat testit, kansainvälinen ohjeistus ja mahdolliset kaupan esteet, kustannustehokkuus sekä rokotteiden käyttöön liittyvät mahdolliset riskitekijät.

4.8 Alan tutkimus- ja kehittämistyötä on lisättävä, ja lisäksi on erittäin tärkeää, että komissio pyrkii levittämään EU:n rokotuspolitiikan yleistä ymmärrystä EU:n rajojen ulkopuolelle, jotta vähennetään epäselviä tilanteita viennin yhteydessä.

4.9 Akuutit kriisit on tähän asti ratkaistu pääasiassa asianomaisten jäsenmaiden ja kolmansien maiden välisesti, ja on olennaisen tärkeää, että ongelmat ratkaistaan jatkossakin yhteisesti asianomaisten osapuolien kesken. Nykyinen työnjako on osoittautunut toimivaksi, ja sen vuoksi jatkossakin on oltava mahdollisuus yksilölliseen neuvottelu oikeuteen edellyttäen, että komissio pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

4.10 Useimmilla maataloilla toteutetaan nykyisellään monia toimenpiteitä, jotka ovat yhdistelmä konkreettisia toimia, käytännön työtapoja ja yleistä tervettä järkeä. Näiden useimmiten tuottajien aloitteesta tai organisaatioiden neuvonnan johdosta toteutettavien vapaaehtoisten tartunnoilta suojautumistoimien käyttö kustannustenkäytännön laadinnan perusteena loisi kuitenkin huomattavaa oikeudellista epävarmuutta.

4.11 Vaikka vaikuttaa ilmeisen perustellulta arvioida, onko kotieläinten kasvattaja yksittäisessä tapauksessa tehnyt riittävästi tarttuvan eläintaudin puhkeamisen ja leviämisen estämiseksi, kyseisen arvion käyttäminen taloudellisen korvauksen perusteena

on ongelmallista. Tällaisten sääntöjen soveltaminen käytännössä on toistaiseksi hyvin vaikeaa, sillä eri eläinlajeja koskevien ennaltaehkäisevien toimien tehokkuudesta ei ole riittävästi tietoa. Sen vuoksi on tarpeen tehdä tutkimus- ja kehitystyötä eri mahdollisuuksien ja niiden toteuttamiskelpoisuuden selvittämiseksi.

4.12 Bioturvallisuuden perusvaatimuksista on säädettävä lailla, jota voidaan täydentää eri eläinlajeihin tai tuotantomuotoihin (esimerkiksi harrastusmaatalouteen) sopeutetuilla, suuntaviivojen muodossa annettavilla yksityiskohtaisemmillä säännöillä. Lisäksi on huolehdittava jatkuvasta viranomaisten ja elinkeinoalan järjestöjen yhteistyönä tapahtuvasta tiedottamisesta.

4.13 Tutkimus, kehittäminen ja neuvonta ovat ratkaisevia, jotta strategian päämäärät voidaan saavuttaa. Suurimmalla osalla tutkimusta on arvoa vasta sitten, kun sitä sovelletaan tuotannossa, neuvonnassa ja valvonnassa. Tiedonsiirto on sen vuoksi tärkeää. Strategisissa tutkimuslinjauksissa olisi näin ollen keskityttävä ennaltaehkäisyyn muiden kuin eläinlääketieteellisten toimien avulla. Kotieläintuottajien organisaatiot tulisi tämän vuoksi kutsua mukaan ratkaisujen kehittämiseen tiiviimmin kuin komissioilla näyttää olevan aikomuksena.

4.14 Jäsenvaltioiden määrän lisääntyessä kasvaa vaara, että standardit asetetaan heikoimman yhteisen nimittäjän mukaan. Yksittäisillä jäsenvaltioilla on oltava mahdollisuus toimia uranuurtajina, mikäli se on mahdollista yhteisön etua vahingoittamatta. Näin voidaan kerätä kokemusta, jota muut jäsenvaltiot voivat hyödyntää myöhemmin. Esimerkkinä voidaan mainita, että komissio aikoo tehdä ehdotuksen korvamerkkijärjestelmän korvaavasta nautojen sähköisestä tunnistuksesta vasta vuonna 2011, minkä jälkeen seuraa aikaa vievä päätöksentekoprosessi. Kun otetaan huomioon, että sähköisestä tunnistuksesta on selvänä etuna maataloilla tehtävän työn väheneminen, käsiteltyjen eläinten rekisteröinnin ja sen myötä analyysien luotettavuuden paraneminen sekä tuoteturvallisuuden paraneminen, on järjestelmän käyttöönoton nopeuttamisen oltava mahdollista.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Mario SEPI

<u>Ilmoitusnumero</u>	<u>Sisältö (jatkuu)</u>	<u>Sivu</u>
2009/C 277/17	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista" KOM(2008) 887 lopullinen – 2008/0263 COD	85
2009/C 277/18	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi taloudellista elvytystä edistävän ohjelman perustamisesta myöntämällä yhteisön rahoitusta energia-alan hankkeille" KOM(2009) 35 lopullinen – 2009/0010 COD	90
2009/C 277/19	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Raaka-aineita koskeva aloite – työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisten tarpeiden täyttäminen" KOM(2008) 699 lopullinen	92
2009/C 277/20	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto: Euroopan autoteollisuuden kriisiin reagoiminen" KOM(2009) 104 lopullinen	98
2009/C 277/21	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista" KOM(2008) 869 lopullinen – 2008/0252 CNS	100
2009/C 277/22	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä annetun neuvoston direktiivin 92/85/ETY muuttamisesta" KOM(2008) 637 lopullinen – 2008/0193 COD	102
2009/C 277/23	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi säästöjen tuottamien korkotulojen verotuksesta annetun direktiivin 2003/48/EY muuttamisesta" KOM(2008) 727 lopullinen – 2008/0215 CNS	109
2009/C 277/24	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta maahantuontiin ja muihin rajatylittäviin liiketoimiin liittyvien veropetosten torjumiseksi" KOM(2008) 805 lopullinen – 2008/0228 CNS	112
2009/C 277/25	Lausunto aiheesta "Luottoluokituslaitokset" KOM(2008) 704 lopullinen – 2008/0217 COD	117
2009/C 277/26	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Toimintasuunnitelma eläinten terveyttä koskevan EU:n strategian täytäntöönpanemiseksi" KOM(2008) 545 lopullinen	125

TILAUSHINNAT 2009 (ilman ALV:a, sisältää normaalit lähetyskulut)

Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	1 000 euroa/vuosi (*)
Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	100 euroa/kk (*)
Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, paperipainos, vuosittainen CD-ROM	22 EU:n virallista kieltä	1 200 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, L-sarja, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	700 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, L-sarja, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	70 euroa/kk
Euroopan unionin virallinen lehti, C-sarja, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	400 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, C-sarja, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	40 euroa/kk
Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, kuukausittainen (kumulatiivinen) CD-ROM	22 EU:n virallista kieltä	500 euroa/vuosi
Virallisen lehden täydennysosa (S-sarja), tarjouskilpailut ja julkiset hankinnat, CD-ROM, ilmestyy kahdesti viikossa	Monikielinen: 23 EU:n virallista kieltä	360 euroa/vuosi (= 30 euroa/kk)
Euroopan unionin virallinen lehti, C-sarja – kilpailut	Kilpailua koskevilla kielillä	50 euroa/vuosi

(*) itonumeroiden hinnat: – enintään 32 sivua: 6 euroa
– 33–64 sivua: 12 euroa
– yli 64 sivua: hinta määritellään tapauskohtaisesti

Euroopan unionin virallisilla kielillä ilmestyvästä *Euroopan unionin virallisesta lehdestä* on tilattavissa 22 eri kieliversiota. Tilaus käsittää L-sarjan (Lainsäädäntö) ja C-sarjan (Tiedonannot ja ilmoitukset).

Jokainen kieliversio tilataan erikseen.

Virallisessa lehdessä L 156 18. kesäkuuta 2005 julkaistun neuvoston asetuksen (EY) N:o 920/2005 mukaan velvollisuus laatia kaikki säädökset iirin kielellä ja julkaista ne tällä kielellä ei väliaikaisesti sido Euroopan unionin toimielimiä, joten iirin kielellä julkaistavat viralliset lehdet ovat myynnissä erikseen.

Virallisen lehden täydennysosan (S-sarja – tarjouskilpailut ja julkiset hankinnat) tilaukseen sisältyvät kaikki 23 virallista kieliversiota yhdellä monikielisellä CD-ROM-levyllä.

Euroopan unionin virallisen lehden tilaajat voivat pyynnöstä saada virallisen lehden liitteitä. Tilaajille ilmoitetaan liitteiden ilmestymisestä *Euroopan unionin viralliseen lehteen* sisältyvässä kohdassa "Huomautus lukijalle".

Myynti ja tilaukset

Julkaisu- ja tilauspalvelimien toimittamat maksulliset julkaisut ovat saatavilla jälleenmyyjiltämme. Luettelo jälleenmyyjistä löytyy seuraavasta internet-osoitteesta:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_fi.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) on suora ja maksuton portti Euroopan unionin lainsäädäntöön. Sivustolla voi tarkastella *Euroopan unionin virallista lehteä* ja siellä ovat nähtävillä myös sopimukset, lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja lainsäädännön valmisteluasiakirjat.

Lisätietoja Euroopan unionista löytyy osoitteesta: <http://europa.eu>

Euroopan unionin julkaisu- ja tilauspalvelimien toimisto
2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

FI